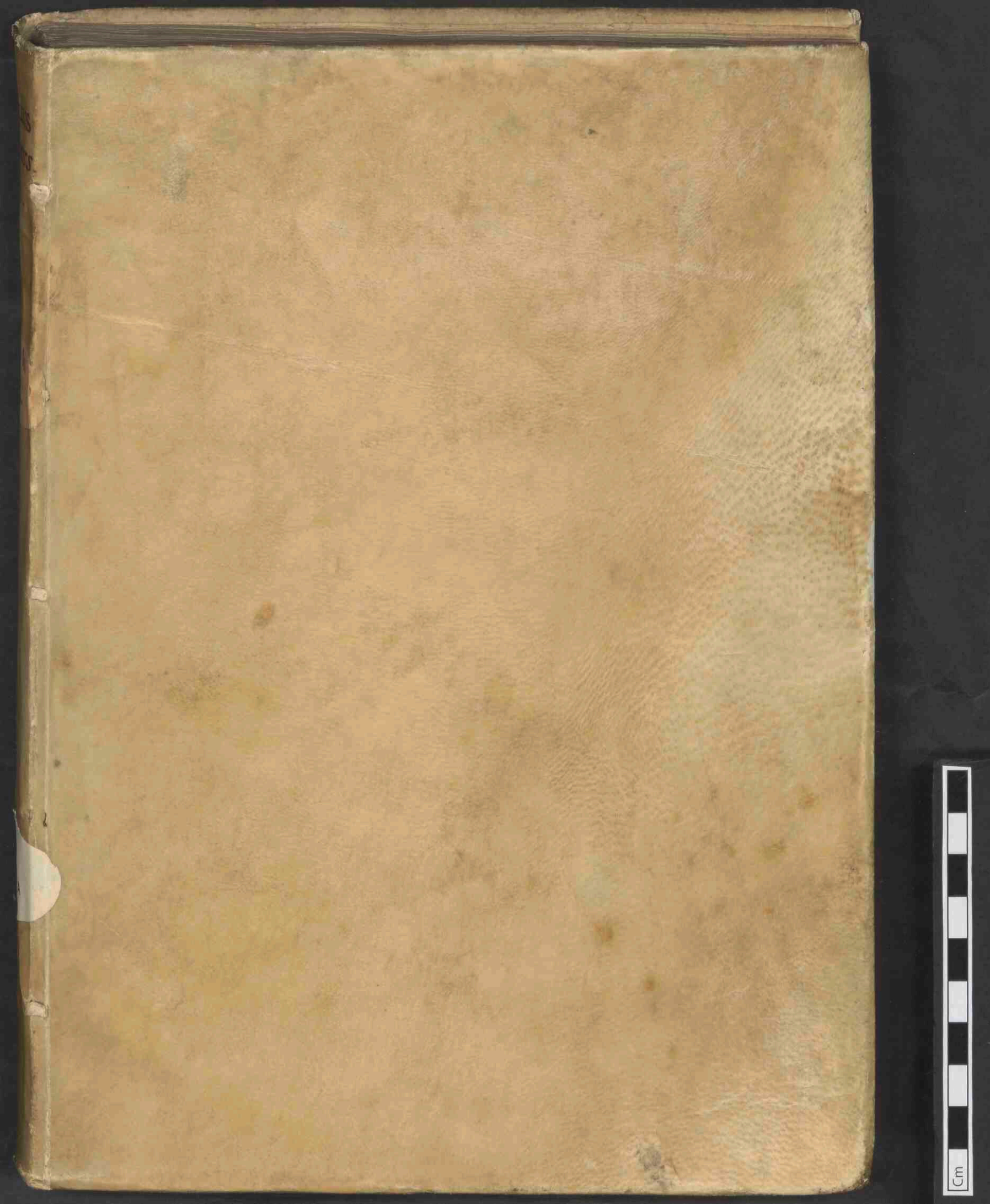

Valerij Maximi Factorum: ac dictorum memorabilium liber ad Tiberium Caesarem.

<https://hdl.handle.net/20.500.14918/461827>

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
 - the spine
 - the head edge
 - the fore edge
 - the bottom edge
 - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
 - de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

iudicauit. proponat in cōspicuo acies qua pstratus est Perles & har-
rerū quas rettuli contextus: utro magis spectaculo delectent hoies
dubitabunt: nam si egregiū est hostē abiicere: non minus tamen lau-
dabile infelicitis scire misereri.

De. Cn. Pompeio.

In Aec. L. Pauli humanitas admonet me: ne de. Cn. Pōpei clā-
mentia taceam. Regem Armenia Tigranem: qui & p se ma-
gna cū populo Ro. bella gesserat: & infestissimū urbi nostrae Mithri-
datē ponto Pulsum uiribus suis ptxerat: in cōspectu suo diutius ia-
cere supplicem passus nō est: sed benignis uerbis recreatū diadema
quod abiecerat: capiti reponere iussit: certisq; rebus imperatis in pri-
stinum fortunae habitum restituit: aequē pulchrum esse iudicans &
uincere reges & facere.

De. Cn. Pompeio.

Quam praeclarum tributa humanitatis specimē. Cn. Pōpeius
quam miserabile desiderate idem euasit exemplū. nam qui
tigranis tempora insigni regio texerat: eius caput tribus coronis triū
phalibus spoliatum in suo modo terrarum orbe nusquā sepulturae
locum habuit: sed abscissum a corpore inops: rogi nefarriū aegyptiae
perfidiae portatum munus est: etiam ipsi uictori miserabile. ut enim
id Caesar aspexit oblitus hostis soceri uultum induit: ac Pompeio tū
pprias tum etiā filiae suae lachrymas reddidit. Caput etiam plurimis
& speciosissimis odoribus cremandum curauit. quod si non tam mā-
suetus animus diuini principis extitisset pauloante Romani imperii
columē habitū: sic mortaliū negotia fortuna uersat: ihumatū iacuisset

De Caesare.

Catonis quoq; morte audita: & se inuidere illius gloriae: & illū
suae inuidisse dixit. patrimoniumq; eius liberis ipsius incolu-
me seruauit & Hercule diuinorū Caesaris operum nō parua pars Ca-
tonis salus fuisset.

De. M. Antonio & M. Bruto.

Marci autē Antonii animus talis humanitatis intellectu non
caruit. M. enim Bruti corpus liberto suo sepeliendum tradi-
dit: quoq; honoratius cremaret: iniici ei suum paludamentum iussit
iacentem non hostem: sed ciuem deposito existimans odio. cunque
interceptum a liberto paludamentum comperisset: ira percitus pro-
tinus in eum animaduertit: hac ante praefatione usus. Quid tu igno-
rasti cuius tibi uiri sepulturam cōmiserim: fortem piāque eius uic-
toriam philippicam libēter diū uiderūt: sed ne ista qdē generosissimae

indignationis uerba iuui audierūt.

61
Externa de Alexandro:

Commemoratione romani exempli in Macædoniā deductus
morū Alexandri praconium facere cogor. cuius ut infinitam
gloriam bellica uirtus ita praecipuum amorē clementia meruit. is dū
omnes gentes infatigabili cursu lustrat: quodam loco niuali tempe-
state oppressus senio iam confectū militem macædonem nimio fri-
gore obstupefactum ipse sublimi & propinqua igni sede sedens ani-
maduertit: factaq; non fortune sed aetatis utriusq; aestimatione descē-
dit & illis manibus quibus opes Darii afflixerat: corpus frigore du-
plicatū i suam sedem imposuit: id ei salutare futurum ducēs: quod
apud persas capitale extitisset solium regium occupasse. Quid ergo
mirum est: si sub eo duce tot annis militare iucundum ducebāt: cui
gregarii militis incolumitas proprio fastigio carior erat.

Idem nō hominū ulli sed naturae fortunaeq; cedēs: quāq; uiolē-
tia morbi dilabebat: i cubitū tamē erectus: dexterā omnibus
q; eā cōtingere uellēt: porrexit. Quis autē illā osculari nō curaret: quae
iam fato oppressa maximi exercitus cōplexui humanitate quā spiri-
tu uiuidiore suffecit.

De Pisistrato.

Non tā robusti generis humanitas: sed & ipsa tamē memoria
prosequēda Pisistrati atheniēsiū tyrāni narrabit. Qui cum
adolescens quidā amore filiae eius uirginis accensus: in publico obuiā
sibi factā osculatus esset: hortante uxore ut ab eo capitale supplicium
sumeret: respondit. si eos qui nos amāt iterficiemus: qd iis faciemus
quib; odio sumus: minime digna uox cui adiciat eā ex tyrāniore de
humanitate manasse: i hunc modū filiae iuriā tulit: sua multo lau-
dabilius.

De Thrasippo.

Thrasippo amico inter coenā sine fine conuicio laceratus: ita
& animū & uocē ab ira cohibuit: ut putares satellitē a tyrāno
male audire: abeūtem quoq; ueritus ne propter metū maturius se cō-
uiuio subtraheret: inuitatione familiari coepit retinere. Thrasippus
concitata temulentiae ipetu euectus os eius spūto resperfit: nec tamē
i uindictā sui ualuit accendere. ille uero etiā filios suos uiolatae patris
maiestati subuenire cupientes retraxit. Postero quoq; die Thrasippo
supplicium a se uolūtaria morte exigere: uolenti uenit ad eū: dataq; fi-
de i eodem gradu amicitiae māsūrū ab incepto reuocauit. Si nihil ali-
ud dignū honore memoriae gessisset: his tamē factis abūde se poste-

VALERIUS
MAXIMUS
1478.

X. fo.
92

RARIORA

Cm

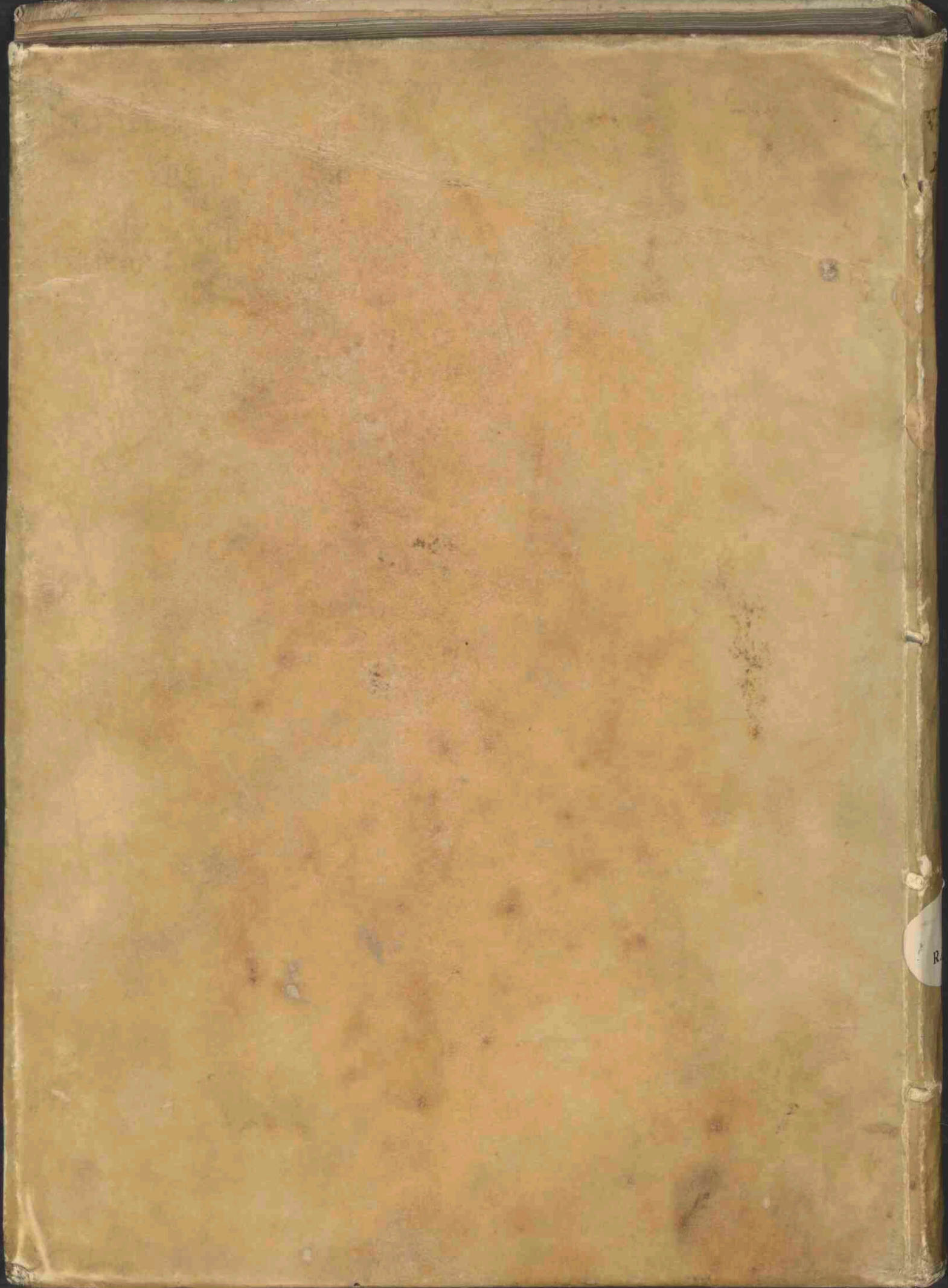

[Cm

Cm

R

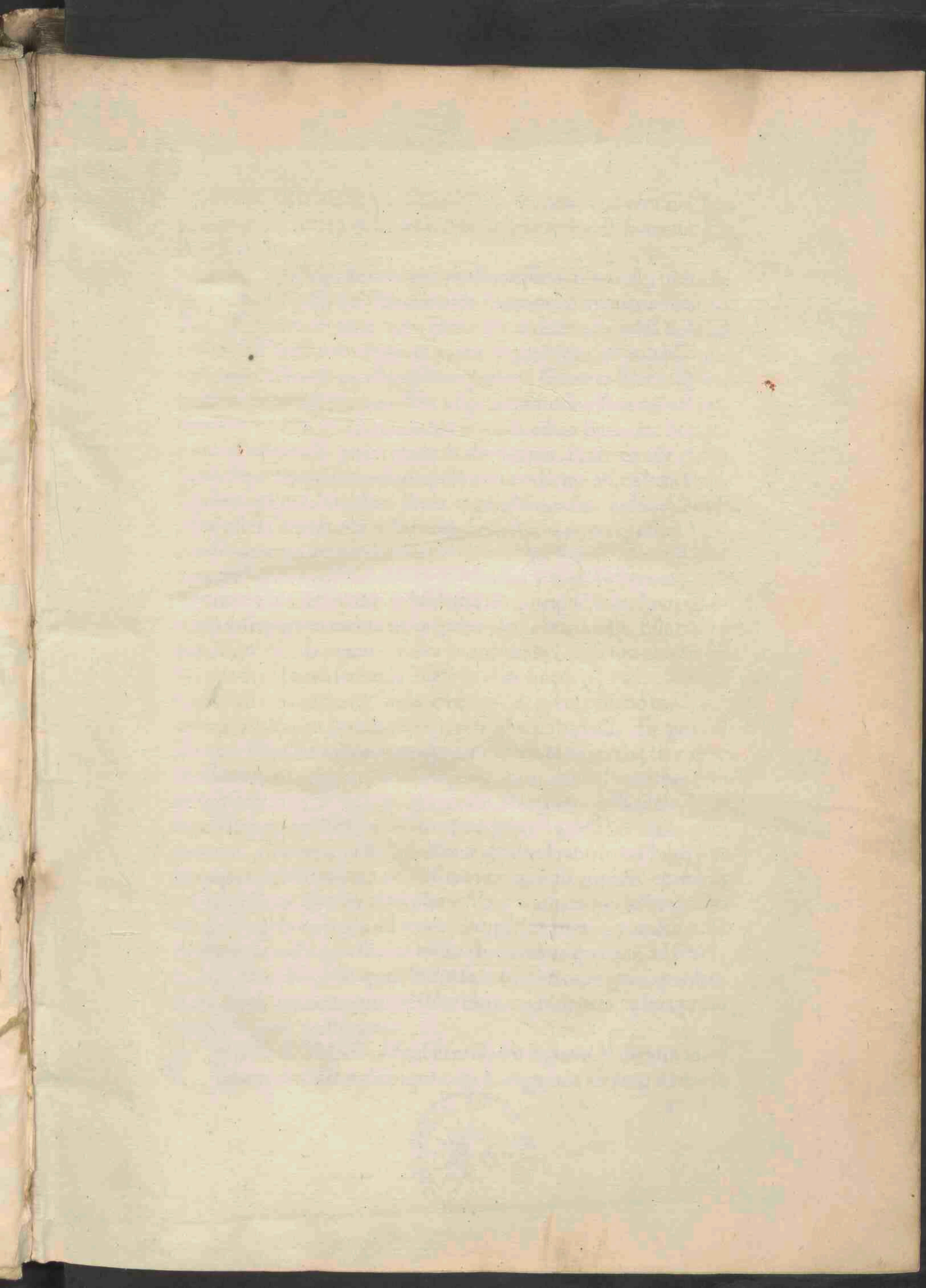
Cm

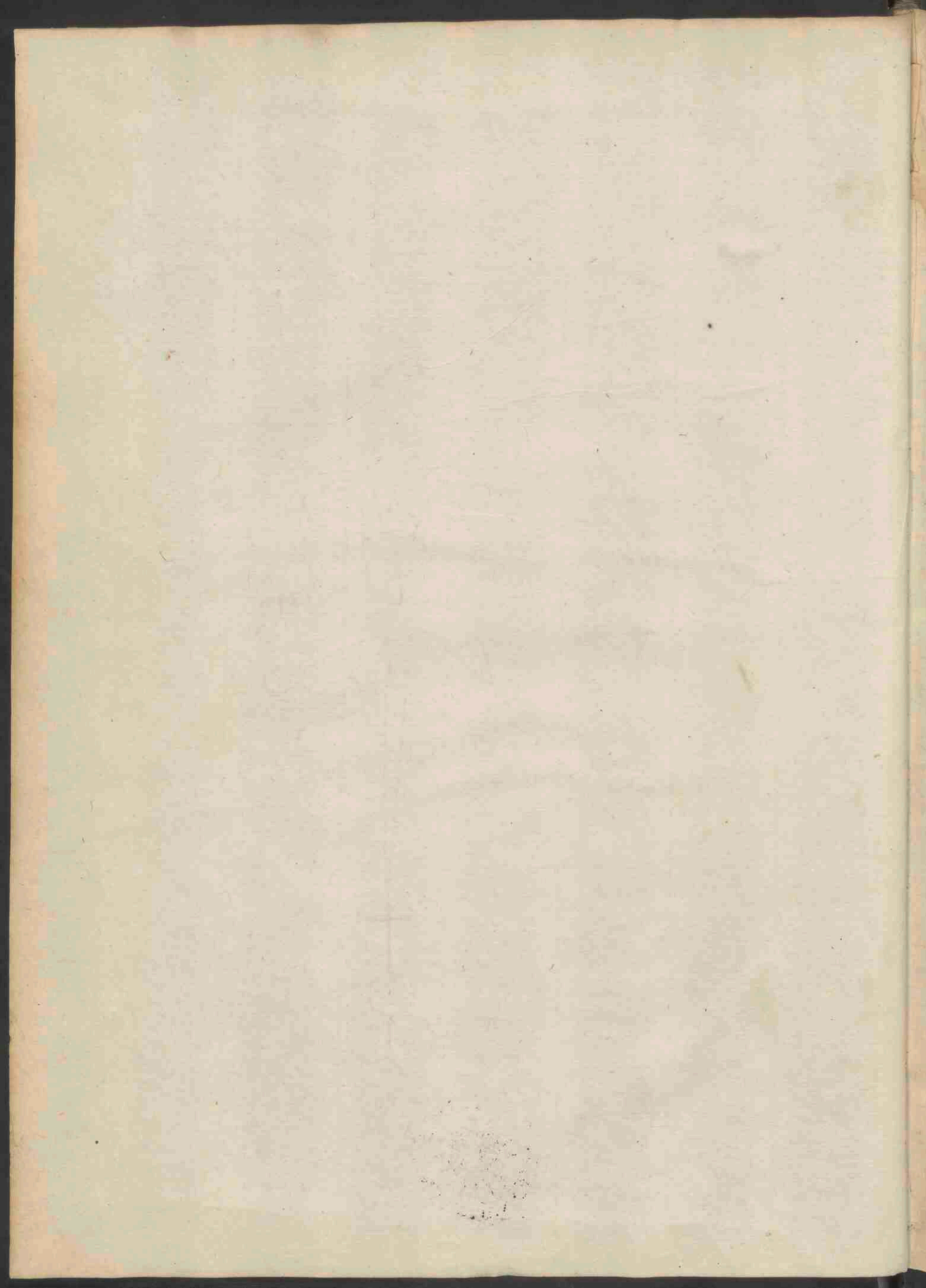
Litterae Latinae

Folio. n°. 92.

Fol. 1, 8, 11 & 121 ontbreken.

741. **Valerius Maximus**, Facta et dicta memorabilia. Venetië
[Ant. a Moneta] 1 Juli 1478. 2°. X. 2°. 92
Type 1. — HC 15781. — Pr. 4471. — Bl. 1(□), 8, 118 en 121 ontbreken.
In den catalogus van 1670.

BONVS ACCVRSIVS PISANVS salutem dicit plurimā Magnifico equiti aurato & sapientissimo ac primo ducali secretario Ciccho Simoneta.

Quo magis de te ac tuis præstantissimis summisq; uirtutibus cogito Cicche Simoneta: eo maiorem in admirationem adducor: cū unus mihi plane esse uidearis: cui nihil desit ad huius uitæ felicitatem. Nam & patria & parētibus uir nobilissimus es: & nobilissimo & excellentissimoq; picipi Galeacio Maræ Sphortia carus omnium maxime. Nec id quidē absurde: tanta enī est prudentia tua: tanta innocentia. tanta in rebus oibus fides. tāta benignitas ac mansuetudo: quāta maior in alio nemine. Prætereo autē quam de me sape benemeritus es: & quibus quotidie me afficis beneficiis. Quibus qdem rebus plane fit: ut ingratus sim iudicandus: nisi oibus ostendero me tibi debere oīa. Sed cū maiora non possim: saltē in re libraria qui uir doctissimus & eloquentissimus sis clas; afferō argumentū obseruantia; in te mea. Cum uero Valerium maximū emēdatissime a me correctum reddiderim: & quicquid erat aliorū ignorantia insertum exemerim: eūq; iprimi curauerim: uolui hūc codicē tuo ueluti quodā numine p̄dure in doctorum hominum manus nō hac una in re finem facturus: Nam in alios quoq; p̄pediem subiiciā libros: qui mea cura atq; studio emēdati iudēq; impressi nō mediocrē utilitatem afferent litterar; & rerum magnar; studiosis. Et quo exēpla quæ Valerius maximus magna industria & diligentia est cōplexus secundum uarias materias dispersa: ita in unum litterarum ordinem collegi: ut discere uolentibus nulla relinquatur difficultas. Vide mus Plutarchum Cheronensem apud græcos: quem uir utriusq; linguæ eruditissimus ac nullius doctrinæ ignarus Franciscus Philelphus præceptor meus traduxit ad nostros: magno ab eruditis omnibus haberi i precio. Quanti autē pluris Valerius maximus aestimandus est: qui singula exempla ad rerum atq; personarum argumēta accommodauit: ut nulla prorsus i re nostris hominibus quicquā ad scribēdum deesse possit. Hic igitur finem faciam si breuiter prius quadam in medium rettulero: quæ ad dilucidam cognitionem ipsius præfationis pertinere existimaui.

URBIS ROMÆ. Mirabili profecto ingenio Valerium maximum extitisse iudico: qui cum & cognitiōe multar; uariar; q;

rerum & illustri quadam prudentia ita excelleret: ut omnia de se p̄fi
teri posset: modestissime tam̄ de se locutus ē. Nā cū multa docum̄ta
atq; exēpla undiq; collegisset: quæ ad oēm dicendi usū plurimū affe
rūt & utilitatis & ornānti: ita tam̄ de se loq̄t: ut carpi possit a nemie.
Quē. n. aut legimus aut audiuius: q̄ atē illius tēpora tam multa tā
q̄ illustria ex gr̄cis latinisq; auctoriḃ collecta ī pauca uolumīa rede
gerit ea breuitate atq; elegātia: ut fastidiū pariāt nemini: & ab omni
bus qui īgenio doctrinaq; pollēt: plibētissime cognoscāt. **Dedicat** aut̄
hos suos libros **Claudio Tiberio Neroni**: quē augustus adoptauerat:
eūq; laudibus tollit ad cælū. Primū igit̄ captat attētionē: cū ostendat
ea: quæ ap̄d alios quād̄ diffusissime sūt disp̄sa: collecta a se esse & bre
uiter ī mediū plata. **NEC MIHI**. Respōdet tacite obiectioni. nā cū
īfinita p̄pe sint: quæ memoratu digna ab aliis auctoriḃ mādata sūt
litteris. dicit nō se oīa p̄secutū sed ea dūtaxat: quæ uisa sūt illustriora.
INCESSIT. i. uenit. **Quis ENIM**. Reddit rationē cōsiliū sui: cum
ostēdat nullo pacto fieri potuisse: ut oīs atatis res gestæ paucis uolu
minibus comprāhenderentur. **AVT Quis**: captat beniuolentiam a
modestia sua cum ostendat nullo pacto se ea ualuisse meliora scribē
do efficere: quæ superiores auctores quā disertissime scriptitassent.
TE IGITVR. Captat item beniuolentiam a persona ipsius Tiberii
Cæsaris eundem mirifice laudando: cum ostendat eius imperio non
terram solum sed cælum etiam parere: quo quidem loco Cæsari assē
tatur: cum eum pollere dicat iis omnib; uirtutibus: de quibus in his
libris est tractaturus: & contra a uitiis maxime abhorrere. **NAM SI
PRISCI ORATORES**. Perseuerans in absentatione ostēdit magis
laudandum esse consiliū suum: qui uiuum Cæsarem inuocat quā
illorum consuetudinem uel oratorum uel poetarum: qui a mortuis
hominibus tanq̄ a uiuis dicendi principia traxerūt. Paternum autem
& auitū sydus intelligit pro augusto & **Caio Iulio Cæsare**: quos pro
opinione hominū tanquā deificatos in sydera translatos asseuerant.
Vnde habet illud de. **C. Iulio Cæsare**. ecce dionaei processit. Cæsaris
astrū. **QuORVM EXI**. Ida aut̄ dicit. quoniā. C. Iulio Cæsari & Au
gusto aræ tāq̄ diis dicata sūt. **ET QuONIAM INITIVM**. Hoc lo
co docilitatē captat: cū breuiter ostēdat: q̄bus de reb; dicendū sit: q̄a
de religione. Sed hac de re satis atque super. Tuque uale **Præstātissi
me mi Meccenas** o & præsidium & dulce decus meum.

VALERII MAXIMI DICTORVM ET FACTORVM
MEMORABILIVM RVBRICAE.

CAPITVLA PRIMI LIBRI.

De religione.	Cap. i. f. 1 a
De neglecta religione.	Cap. ii. f. 3 a
De omnibus.	Cap. iii. f. 9 b
De prodigijs.	Cap. iii. f. 3 b
De somnijs.	Cap. v. f. 8 a
De miraculis.	Cap. vi. f. 10 a

SECVNDI LIBRI.

De institutis antiquis.	Cap. i. f. 14 a
De disciplina militari.	Cap. ii. f. 19 b
De iure triumphandi.	Cap. iii. f. 24 a
De censoria nota.	Cap. iii. f. 25 a
De maiestate.	Cap. v. f. 26 b

TERTII LIBRI.

De indole.	Cap. i. f. 28 a
De fortitudine.	Cap. ii. f. 29 a
De patientia.	Cap. iii. f. 34 a
Qui humili loco uel genere nati clari euaserunt.	Cap. iii. f. 35 b
Qui a parentibus claris degenerauerunt.	Cap. v. f. 36 b
Qui ex illustribus uiris in ueste aut in cætero cultu sibi licẽ tius q̄ mos patrius permittebat indulserunt.	Cap. vi. f. 37 a
De fiducia sui.	Cap. vii. f. 37 b
De constantia.	Cap. viii. f. 40 b

QuARTI LIBRI.

De moderatione.	Cap. i. f. 43 a
De his qui ex inimicis iuncti sũt amicitia aut necessitudine.	Cap. ii. f. 47 a
De abstinentia & continentia.	Cap. iii. f. 47 b
De paupertate.	Cap. iii. f. 50 b
De uerecundia.	Cap. v. f. 52 b
De amore coniugali.	Cap. vi. f. 53 b
De amicitia.	Cap. vii. f. 57 b
De liberalitate.	Cap. viii. f. 57 a

QuINTI LIBRI.

De humanitate aut clementia.	Cap. i. f. 58 b
------------------------------	-----------------

De gratis.	Cap. ii. f. 62a
De ingratiss.	Cap. iii. f. 69a
De pietate erga parentes.	Cap. iii. f. 67a
De pietate erga fratres.	Cap. v. f. 69a
De pietate erga patriam.	Cap. vi. f. 69b
De parentum amore & indulgentia aduersus liberos.	Cap. vii. f. 71b
De parentum seueritate aduersus liberos.	Cap. viii. f. 72b
De parentum moderatione aduersus suspectos liberos.	Cap. ix. f. 73b
De parentibus qui obitum filiorum forti animo tulerunt.	Cap. x. f. 74a

¶ SEXTI LIBRI.

De pudicitia.	Cap. i. f. 75a
Libere dicta aut facta.	Cap. ii. f. 76b
De seueritate.	Cap. iii. f. 79a
Grauius dicta aut facta.	Cap. iii. f. 81a
De iusticia.	Cap. v. f. 82b
De fide publica.	Cap. vi. f. 89b
De fide uxorum erga uiros.	Cap. vii. f. 83a
De fide seruorum erga dominos.	Cap. viii. f. 85b
De mutatione morum aut fortunæ.	Cap. ix. f. 86b

SEPTIMI LIBRI.

De felicitate.	Cap. i. f. 89b
Sapienter dicta aut facta.	Cap. ii. f. 90a
Vafre dicta aut facta.	Cap. iii. f. 93a
De strategematis.	Cap. iii. f. 96a
De repulsis.	Cap. v. f. 97b
De necessitate.	Cap. vi. f. 98b
De testamentis quæ rescissa sunt.	Cap. vii. f. 100a
Quæ rata manserunt cum causas haberent. cur rescindi possent.	Cap. viii. f. 101a
Qui aduersus opiniones hominum hæredes habuerunt.	Cap. ix. f.

¶ OCTAVI LIBRI.

Infames rei quibus de causis absoluti aut damnati sunt.	Cap. i. f. 102a
De priuatis iudiciis.	Cap. ii. f. 103a
Quæ mulieres apud magistratus pro se aut pro aliis causas egerunt.	Cap. iii. f. 105a
De quaestionibus.	Cap. iii. f. 106a

De testibus.

Qui quæ in aliis iudicauerunt ipsi cōmiserunt.

De studio & industria.

De otio.

Quanta sit uis eloquentiæ.

Quantum momētum sit in pronunciatione
& apto motu corporis.

Quam magni effectus artium sint.

Quædam nulla arte effici posse.

Suæ quæq; artis & auctore & disputatore optimū esse.

De senectute.

De cupiditate gloriæ.

Quæ cuiq; magnifica contigerunt.

NONI LIBRI.

De luxuria & libidine.

De crudelitate.

De ira & odio.

De auaritia.

De superbia & impotentia.

De perfidia.

De ui & seditione.

De temeritate.

De errore.

De ultione.

Dicta improba aut facta scelerata.

De mortibus non uulgaribus.

De cupiditate uitæ.

Quam exquisita custodia usi sunt quibus suspecti
domestici fuerunt.

De similitudine formæ.

De his qui infimo loco nati mendacio se clarissimis
famiis inferere uoluerunt.

Cap.v. f. 106 — a

Cap.vi. f. 107 — a

Cap.vii. f. 107 — a

Cap.viii. f. 110 — a

Cap.ix. f. 110 — b

Cap.x. f. 111 — b

Cap.xi. f. 112 — a

Cap.xii. f. 112 — b

Cap.xiii. f. 113 — a

Ca.xiiii. f. 113 — a

Cap.xv. f. 114 — b

Cap.xvi. f. 115 — b

Cap.i. f.

Cap.ii. f.

Cap.iii. f.

Cap.iiii. f.

Cap.v. f.

Cap.vi. f.

Cap.vii. f.

Cap.viii. f.

Cap.ix. f.

Cap.x. f.

Cap.xi. f.

Cap.xii. f.

Cap.xiii. f.

Ca.xiiii. f.

Cap.xv. f.

Cap.xvi. f.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

[Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Tebius refert fuit filius adoptivus Octavianus Agy. Augustus

[Marginal notes on the right edge, including a large red initial 'F' and other symbols.]

Liber primus

VALERII MAXIMI FACTORVM : AC DICTORVM ME
MMORABILIVM LIBER AD TIBERIVM CAESAREM.

PROLOGVS.

URBIS ROMAE EXTERARVMQUE GEN
tium facta simul ac dicta memoratu digna quae
apud alios latius diffusa sunt: quam ut breuiter
cognosci possint: ab illustribus electa auctoribus
deligere constitui: ut documenta sumere uolen
tibus longae inquisitionis labor absit. Nec mihi
cuncta complectendi cupido incessit. Quis, n.
omnis aevi gesta modico uoluminum numero comprehenderit?
Aut quis compos mentis domesticae peregrinaeque historiae seriem feli
ci superiorum stilo conditam uel attentiore cura uel praestantiori fa
cundia traditurum se sperauerit? Te igitur huic coepto penes quem
hominum deorumque consensus maris ac terrae regimē esse uoluit
certissima salus patriae **C**asar inuoco: cuius caelesti prouidentia uir
tutes: de quibus dicturus sum: benignissime fouent: uitia seuerissime
uindicantur. Nam si Prisci oratores a Ioue optimo Maximo bene
orati sunt. si excellentissimi uates a nume aliquo principia traxerunt:
mea paruitas: eo iustius ad fauorem tuum decurrerit: quo caetera di
uinitas opinione colligitur: tua praesenti fide paterno auitoque syde
ri par uideatur. quorum eximio fulgore multum cerimoniais nostris
inclytae claritatis accessit. Reliquos enim deos accepimus: **C**asares
dedimus. Et quoniam initium a cultu deorum petere in aeo est de conditioe
eius summatim differam.

De cultu deorum Capitulum primum.

Miores stata sollenesque ceremonias pontificum sententia bene
gerendae: rebus auctoritate: augurum observatione: **A**pollinis
praedicatione uatum libris portentorum depulsis haerufca disciplina
explicari uoluerunt: prisco etiam instituto rebus diuinis opa dari: quom
aliquid commendandum est precatione: quom exposcendum uoto:
quom soluendum gratulatione: quom incredum uel extis uel sortibus inpartito
quom solleni ritu pagendum sacrificio: quom etiam ostentog ac
denunciations procurantur.

De Cerere placanda.

Qantum autem studium antiquis non solum seruanda: sed etiam
amplificanda religionis fuit: ut florētissima tum & opulētissima

ciuitate decem principum filii senatusconsulto singulis hetruriae po-
pulis percipiendae sacrorum disciplinae gratia traderentur.

Querique quam more graeco uenerari instituerant sacerdotem a
Velia: quom id oppidum nondum ciuitatis nomē accepisset
chalcitanam peterent: uel ut alii dicunt caliphemam: ne dea uetustis
ritibus perita deesset Antistes: Cuius quom in urbe pulcherrimum
templum haberet: graeco ritu moniri sybilinis libris: ut uetustissima
cererem placarent: aetnam quoniam sacra eius inde orta credebant:
quindecim uiros ad eam propitiandam miserunt.

Item matri deum saepenumero imperatores nostris copotes
uictoriarum suscepta uota pessimumtem profecti soluerunt.

De Metello pontifice.

Metellus uero pontifex maximus Posthumium consulem eū
dem que flaminem martiale ad bellum gerendum Aphricā
petentē ne a sacris discederet: multa indicta inconsulta dea urbem
egredi passus non est: religionique summum imperiū cessit: quo tu-
to se posthumius martio certamini commissurus non uidebat cerimo-
nias martis desertis.

Undecim falciū religiosum obsequium: laudabi-
lior quattuor & uiginti in consimili re obedientia. a Tiberio
enim graccho ad collegium augurum litteris ex prouincia missis: qui
bus significabat se quom libros ad sacra populi pertinentes legeret:
animaduertisse uitio tabernaculum captū comitiis cōsularibus quae
ipse fecisset: eaq; re ab auguribus ad senatū relata iussu eius. C. f. gu-
lus e gallia Scipio Naffica e corsica romā redierunt; & se consulatu
abdicauerunt.

Quoniam in consimili ratione post. P. Celiū; Marcus Cornelius: cethegus
& C. claudius propter extra parum curiose admota aris deorū
immortalium uariis temporibus bellisq; diuersis flaminio abire iussi
sunt coactique etiam.

A Sulpicio inter sacrificandum e capite apex prolapsus eicē
acerdotium abstulit.
A centulq; lorice auditis Fabio maximo dictaturam. C. flami-
nio magisterium equitū deponendi causā praebuit.

V De publico licinio.

Adiiciendum his quod P. licinio pontifici maximo uirgo uestalis quia quadam nocte parum diligens aeterni ignis custos fuisset: digna uisa est: quae flagro aduoueretur.

V De uirgine Aemilia.

Maxime uero uirginis Aemiliae discipulam extincto igne tutam ab omni reprehensione uestae numen praestitit: qua adorante cum carbasum quam optimam habebat: foculo imposuisset: subito ignis emicuit.

V De Marcello & templo honoris.

Non mirum igitur si pro eo imperio augendo custodiendoque pertinax eorum indulgentia deorum semper excubuit: quod tam scrupulosa cura paruula quoque momenta religionis exanimari uidentur: quia nunquam remotos ab exactissimo cultu ceremoniarum oculos habuisse nostra ciuitas existimanda est.

In qua quomodo Marcellus quintum consulatum gerens templum honori & uirtuti Castitudo prius: deinde syracusis potitus nunc cupatis debitum uotis consecrare uellet: a collegio pontificum ipeditus est negante unam cellam duobus diis recte dicari. futurum enim si quid prodigii accessisset in ea: ne dignosceretur. utri rem diuinam fieri oporteret. nec duobus nisi certis diis una sacrificari solere. ea pontificum admonitione effectum est: ut Marcellus seperatis adibus honoris ac uirtutis simulacra statueret: neque aut collegio pontificum auctoritas amplissimi uiri: aut Marcello adiectio impensa impedimento fuit: quominus religionibus suis tenor suaeque obseruatio redderetur.

V De Lucio Furio bibaculo.

Offenditur etiam tot illustribus consularibus. L. furius bibaculus exemplique locum uix post Marcellum iuenit. Sed pii simul ac religiosi animi laude fraudandus non est: qui praetor a patre suo collegii saliorum magistro iussus sex littoribus praecedentibus arma ancillia tulit. quibus uacationem huius officii honoris beneficio habet. omnia namque post religionem ponenda semper nostra ciuitas duxit: etiam in quibus summam maiestatis conspici decus uoluit. Quapropter non dubitauerunt sacris imperia seruire: ita se humanarum rerum futura regimena exstantia: si diuinae potentiae bene atque constanter fuissent famulata.

Quod animi iudicium in priuatorum quoq; pectoribus uersatum est. Vrbe enim a gallis capta cum flamen quirinalis uirgines que uestales sacra onere partito ferrent; easq; pontem subliciū trāsgressas: & cliuum qui ducit ad ianiculum descēdere icipiētes. **L.** Aluanus plauastro coniugem & liberos uehens aspexisset pprior publicæ religionis quā priuatæ caritati suis: ut plauastro descenderet: iperavit: atque in id uirgines & sacra imposita omisso cœpto itinere cetera oppidū prouexit: ubi cū sūma ueneratione recepta grata memoria ad hoc usq; tēpus hospitalē humanitatem testant. Inde. n. iñstituū est sacra cerimonias uocari: quia ceretani ea in fracto reip. statu p inde ac florente coluerunt. Quare agreste illud & sordidū plaustrū tēpestiue capax cuiuslibet fulgentissimi triūphalis currus uel aqua uerit gloriam uel antecefferit. **De Caio Fabio.**

Seruatæ religionis: dedit. Nāque gallis capitoliū obsidētibus: ne statutum fabiæ gentis sacrificiū interrumpere: Gabino ritu cinctus manibus humerisq; sacra gerens p medias hostium stationes in quirinalē collē peruenit: ubi omnibus sollēni more pactis i capitoliū post diuinā uenerationē uictriciū armorū perinde ac uictor rediit.

De. P. Cornelio & Bebio Panfilio consulibus.

Magna conseruandæ religionis etiā publico Cornelio & Bebio pāphilio consulibus apud maiores nostros acta cura est. Siq; dē in agro lucii petilii scribæ sub ianiculo cultoribus terram altius uersatibus duabus arcis lapideis repertis: quarū i altera scriptura idicabat corpus Numæ pompilii fuisse: in altera libri recōditi erāt latini septē de iure pontificū: totidēq; græci de disciplina sapiētia: latinos magna diligentia asseruādos curauerūt: Græcos quia aliqua ex pte ad soluēdam religionē p̄tinere existimabant: Petilius prætor urbanus ex auctoritate senatus p uictimarios facto igne i cōspectu populi cīmauit. Noluerunt enim prisca uiri quicq; in hac ciuitate asseruari quo animi hominū a deorū cultu auocarent. **De Tarquinio rege.**

Tarquinus autē rex. M. tullium duumuirum quod librum secreta ciuiliū sacrorum continentem custodiae suæ cōmissum corruptus petronio sabino scribendum dedisset: culeo insutum in mare abiici iussit. Idque supplicii genus multo post p̄nicidis lege irrogatum est. Iustissime quidem quia pari uindicta parentum ac deorum uiolatio expianda est. **De Marco regulo Attilio.**

*In cultu uicq; p̄tinere ad
fuerit et gallo m̄lasi ut
affligit p̄m̄bat d̄m̄*

De Apolline uindicante se de sacrilegio.

Acer etiam sui numinis uindex apollo: qui carthagine a roma nis oppressa ueste aurea nudatus id egit: ut sacrilegæ manus inter fragmenta eius abscissæ inuenirentur.

Brennus gallorum dux delphis apollinis templum ingressus dei uoluntate in se manus uertit.

Nec minus efficax ultor cõtemptæ religionis filius quoque eius Aesculapius: qui cõsecratũ tẽplo suo lucũ a turulio præfecto Antonii ad naues ei faciendas magna ex parte succisum dolens iter ipsum nepharium ministerium deuictis partibus Antonii iperio Cæsaris morti destinatum Turulium manifestis numinis sui uiribus in eum locum: quẽ uiolauerat: traxit effecitq; ut ibi potissimũ a militib; cæsarianis occisus eodẽ exitio: & euersis iã arboribus pœnas lueret: & adhuc superantibus impunitatem consimilis iniuriæ pareret suãque uenerationem quam apud colentes maximã semper habuerat: deus multiplicauit.

De Quinto Fului.

Quintus autem fuluius flaccus impune nõ tulit: quod i cõsura tegulas marmoreas ex iunonis loctrinæ templo in adẽ fortunæ equestris: quã Romæ faciebat. transtulit. Negat enĩ post hoc factũ mente cõstitisse: quin etiam per sũmam agritudinẽ animi expirauit. Quom ex duobus filiis in illyrico militantibus alterum decessisse alterum grauiter audisset affectum: cuius casu motus senatus tegulas locros reportandas curauit. decretique circumspectissima sanctitate impium opus censoris retexuit.

De P. Leminio legato Scipionis;

Iam mehercule quam P. Leminii legati scipionis in thesauro proserpinæ spoliando sceleratam auaritiam iusta aĩaduersiõẽ uindicauit. quum enim eum uinctum Romam protrahi iussisset. ante causæ dictionẽ in carcere teterrimo genere morbi cõsũptus ẽ pecuniã dea eiusdem senatus imperio: & quidẽ sũmã duplicando recupauit.

Quã quod ad P. Leminii facinus p̄tinuit bene a p̄ribus. C. uindicata quod ad uiolentas regis Pyrrhi sordes attinuerat: se ipsã potenter atq; efficaciter defendit. coactis enĩ locrensibus ex thesauro eius magnam illi pecuniam dare. quom onustus nepharia præda nauigaret: ui subitæ tẽpestatis tota cũ classe uicis deæ littorib; illissus ẽ. i qbus pecũia icolũis repta sanctissimi thesauri custodiæ restituta ẽ.

uero inquit libenter tibi mea sede cedo: quod dictum ab indulgentia profectum ad certi ominis processit euentum: quonia Metellus non multo post mortua Cecilia uirginem de qua loquor in matrimoniū duxit.

De Caio Mario & ominis obseruatione.

CAio autem Mario obseruatō ominis proculdubio saluti fuit: quo tempore hostis a senatu iudicatus in domū Faniæ miniurnis custodiae causa deductus est: animaduertit enim a sellū cum ei pabulum obiiceret: neglecto eo ad quā pcurrentē quo spectaculo deorū puidētia quod sequeret oblatū ratus. Alioqñ ē interpretādā rū religionū peritissimus a multitudine: quæ ad opē illi ferendā confluxerat: ipetrauit: ut ad mare perduceret: ac p̄tinus nauiculā cōscēdit: eaq; i aphricā p̄uectus arma Scyllæ uictricia effugit.

*Carus ad Marius bellū civilē
ad illa habuit in p̄p̄ria
reipub. a finitē dicitur*

De Pompeio magno.

Pompeius uero magnus in acie pharfalica uictus a Casare: fuga quærens salutē cursu in insulam cyprum ut aliquid i ea uirium cōtraheret: classē direxit: appellēsq; ad oppidū paphū cōspexit in littore speciosum ædificiū: gubernatorēq; iterrogauit: quod ei nomē esset: q̄ respōdit cacofiasileā uocari: quæ uox spē eius quātula cūq; restabat: cōminuit: Neq; id dissimulanter tulit: auertit enī oculos ab illis tectis: ac dolorem quem ex diro omine conceperat gemitu patefecit.

De Marco Bruto.

Marci etiā Bruti dignus admisso parricidio euentus ē omīe designatus: siquē post illud nephariū opus natalē suū celebras quom gracū uersū exprimere uellet: ad illud potissimū Homericū referendū animo tetēdit. ἀλλὰ μὲ μοῖρα ὄλον καὶ λητοῖο ἔκτονēm v̄oσ̄. qui deus philippeni acie a Casare & Antonio signo datus in eū tala conuertit.

De Caio Cassio.

Consentaneo uocis ictu. C. Cassii aurem fortuna peruellit: q̄ orantibus rhodiis: ne ab eo cunctis deorū simulacris spoliaret solē a se relinqui respōdere uoluit: ut rapacissimi uictoris insolentiā dieti timore p̄traheret: abiectūq; macedonica pugna nō effigiem solis quā tm̄mō supplicib; cesserat: sed ipsū solē re uera reliquer̄ coegit.

*17/10/16
buct*

Annotatu dignū illud quoq; omen sub quo Petilius cōsul in liguria bellū gerēs occiderit. Nā quō montē cui lati cognomen erat oppugnaret: interq; adhortationē militū dixisset. hodie ego latū

6
populi Romani uenturos: Quod priusquā legati renūciarent: Arus-
pex ueientium a milite nostro: quia domestici interpretes deerāt: rap-
tus & i castra platus futurus dixerat: ergo senatus duplici prædictioe
monitus eodē pœne tēpore & religioni paruit: & hostiū urbe potitus
est. Nec parum prosperi successus est quod sequitur.

De Lucio Scylla cōsule.

Lucius Scylla consul sociali bello. quom in agro Nolano ante
prætorium immolaret: subito ab una parte aræ prolapsam ang-
uem p̄spexit: qua uisa posthumi aurspicis hortatu continuo exerci-
tum i expeditionem eduxit: ac fortissima samnitū castra cœpit: quæ
uictoria futura eius amplissime potētiae gradus & fūdamtū extitit.

De Caio Volumio & Seruio Sulpicio.

Precipue admirationis etiam illa p̄digia quæ Caio Volumio
& Seruio Sulpicio cōsulibus in urbe nostra iter initia motusq;
belloꝝ acciderunt. Bos nāq; mugitu suo in sermonē humanū conuer-
so: nouitate monstri audientiū animos exterruit.

Carnis quoque i modū nimbi dissipata partes ceciderunt: qua-
rum maiorem numerum præpetes diripuerē aues: reliquum
humi per aliquot dies neq; odore tetra neq; deformi aspectu muta-
tum iacuit.

Diuerſa mirabilia.

Eiusdem generis monstra alio tumultu credita sunt: puerum
infantem semestrem i foro boario triūphū proclamasse. Aliū
cum elephantino capite natum.

In piceno lapides pluuisse. In Gallia lupum uigili e uagia gla-
dium abstulisse. In sicilia scuta duo in sanguinē sudasse. Etiā
metentibus cruentas spicas in corbem decidisse. Carites aquas sāgui-
ne mixtas fluxisse. Bello etiā punico secundo constitit. Cn. demicio
bouem dixisse. Caue tibi Roma.

De Caio Flaminio.

Caius autem Flaminius inauspicato consul creatus: quō apud
lacum transimenum cum Hannibale conficturus cōuelli si-
gna iussisset lapso equo sup caput eius humi prostratus ē: nihilq; eo
prodigio inhibitus p̄signiferi signa moueri sua sede posse: negātibus
malum ni cōtinuo ea effodissent minatus est. Verum huius temeri-
tatis utinam sua tantum non etiam populi Romani maxima clade
pœnas pepēdisset: in ea nāq; acie. xv. milia Romanorum cæsa. vi. mi-
lia capta. xx. milia fugata sunt: cōsulis obtruncati corpus ad funerā

*Duo sp̄s sub h̄ p̄missalund.
alios*

*De h̄s post multa tēpore h̄m̄
toto lib̄ suo de bello Man̄s*

et Hannibalis bellum multum vitales ad
viam suam bellum viciu impetio

dum ab Hannibale quaesitum est. qui quantum in ipso fuerat Romanum sepelierat imperium,

H Laminii autem praecipitem audaciam. C. hostilius mancinus. Huesana perseverantia subsequitur: cui consuli in Hispaniam ituro haec prodigia acciderunt: quom lauini sacrificium facere uellet pulli cauea emitti in proximam siluam fugerunt: summaque diligentia quaesiti reperi nequiuerunt: quomque ab Herculis portu quo pedibus peruenerat nauem conscenderet: talis uox sine ullo auctore ad aures eius peruenit. Mancie mane: qua territus quom itinere conuerso ianuam petisset: & ibi scapham esset ingressus anguis eximia magnitudinis uisus e: conspectu abiit. ergo numerum prodigiorum numero calamitatum aequauit infelici pugna turpi foedere. deditione funesta.

¶ Aliud de Graccho Tiberio.

Tiberius miram in homine parum considerato temeritatem Tiberii gracchi grauissimi ciuis exitus tristis & prodigio denuntiatus nec euitatus consilio facit: Consul enim cum i lucanis sacrificasset angues duae ex occulto prolapsae repente hostiae quam imolauerat ad solo iocinore in easdem latebras se rettulerunt: ob id deinde factum in staurato sacrificio idem prodigium euenit. Tertia quoque caesa uictima diligentiusque asseruatis extis: neque allapsus serpentum arceri: neque fuga impediri potuit: quod quamuis aruspices ad salutem imperatoris pertinere dixissent: Gracchus tamen non cauit: ne perfidi hospitis sui flauii insidiis in eum locum deductus: in quo poenorum Dux Magos cum armata manu delituerat: inermis occideret.

¶ De Marcello.

Et consulatus collegium & erroris societas & par genus mortis a Tiberio Graccho ad Marcelli memoria me trahit. Is enim captarum Syracusarum & Hannibalis ante Nolana moenia a se primum fugere coacti gloria inflamatus cum summo studio niteretur: ut poenorum exercitum aut in Italiam prosterneret: aut Italia pelleret: sollennique sacrificio uoluntates deorum exploraret: quae prima hostia ante foculum decidit: eius iecur sine capite inuentum est: proxi iocinoris duplex caput habuit: quibus inspectis Aruspex tristi uultu: non placere sibi exta quia prima trunca: secunda nimis lata apparuissent: respondit. Ita monitus. M. Marcellus nequid temere conaretur in sequenti nocte speculandi gratia cum paucis egredi ausus a multitudie hostium in brutius circueuetus aequae magni doloris ac detrimenti patriae iteru suo attulit.

¶ De Octauio consule.

7
Nam octavius Cōsul dixit om̄ quēadmodū timuit: ita uitā nō potuit: e simulacro. n. Apollinis p se abrupto capite: & ita ifi xo. humit auelli neqret armis cū collega suo Cina diffidens præsūp sit aīo ea re significari exitū suū: i. quē metus augurii tristi fine uitā i cidit: ac tū demū imobile dei caput ita īstugit potuit. **De. M. Crasso**

Non sinit nos. **M. Crassus** inter grauissias Ro. ipū iacturas nu merādu hoc loco de se silētiū agere plurimis & euidentissis aīe tantā ruina mōstroz pulsatus ictib. ducturus. n. erat a carnis ad uersus parthos exercitū. pullū ei traditū ē paludam tu: quō i proeliū exeūtib. albū aut purpureum dari soleret: moesti & taciti milites ad pricipē cōuenerūt: q uetere īstitūto cū clamore alacri accurrere debe bāt: aq̄lar. altera uix cōuelli a primipilo potuit: altera egerime extra cta in cōtrariū ac ferebat p̄tē seipsā cōuertit. Magna hęc pdigia: sed & ille clades aliquāto maiores tot pulcherrimaz regionū iteritus: tā multa signa hostilibus ītercepta manibus tm̄ romanā rāōe militiā decus barbaroz obtritū eq̄tatu: optiā idolis filii cruore paterni resp̄si oculi corpus ipatoris iter pmiscuas cadauez strues auū ferarumq; laniatib. obiectū: uellē qdē placidius: sed q̄a relatu uez est: sic deoz sp̄reti præmonitus excādescunt: sic humana cōsilia castigant: ubi se caelestib. præferunt. **¶ De Cn. Pompeio Monito p Iouem**

ne cum Caio Casare pugnet.

CNeū ēt Pōpeiū Iupiter oīpotēs abūde monuerat: ne cum **C. Casare** ultimā belli fortunā expiri cōtenderet: egresso a Dyr rhachio aduersa agmini eius fulmina iaciēs: examinibus apum signa obscurādo subita tristitia iplicatis militum aīs nocturnis totius exer citus terroribus ab ipsis altaribus hostiaz fuga: sed iuictā leges neces situdis pectus alioqn pcul ab eīntia remotū pdigia ista iusta aīstiatō ne ppēdere passā nō sūt. Itaq; dū ille cleuat auctoritatē āplissimā & opes priuāto fastigio excelsiores oīaq; ornaīta quā ab ieunte ado lescētia ad iuidiā usq; cōtraxerat: spacio unius diei cōfregit. Quo cō stat i delubris deū sua spēte signā cōuersa: militatē clamorē strepi tūq; armoz adeo magnū Antiochiā & Ptolemaide auditū ut i mu ros cōcurreret: sonū tympanoz pgami abditis delubris editū: palmā uiridē tralib. i aedē uictoriā sub Casaris statua iter coagīnta lapidū iustā magnitudis enatā: q̄b appareret caelestiū num̄ & Casaris glo ria fauisse: & Pōpeiū errorē ihibere uoluisse. **¶ Oīo ad diuū Iuliū.**

Quas aras tuaq; sanctissima tēpla diue Iuli ueneratus oro: ut p-
picio ac fauēti numie tātoꝝ casus uiroꝝ sub tui exēpli p̄ficio
ac tutela delitescere patiaris. **T**e. n. accepimus eo die: quo purpurea
ueste uelatus aurea i sella cōsedisti: maxio studio senatus exq̄sitū &
delatum honorē sp̄reuisse uidereris. priusq̄ exoptatū ciuū oculis cō-
spectū tui offerres cultui religiōis. i quā mox eras trāsiturus uacasse:
mactatoq; opio boue cor iextis nō repperisse: ac respōsū tibi a Spuri
na aruspice p̄tinere id signū ad uitā & cōsiliū tuum: quod utraq;
hac corde cōtinerent. erupit deide eoꝝ parricidium q̄ dum te hoiem
numero subtrahere uolunt: deoꝝ consilio adiecerunt.

Claudat hoc exēplo taliū ostētoꝝ domestica relatio: ne si ulte-
rius Romana apprehēdero e cælesti tēplo ad priuatas domos
nō cōsētaneos usus trās tulisse uidear. **A**ttigā igit externa latis iserta
litteris: ut auctoritatis minus habent ita aliquid grata uarietatis af-
ferre possunt.

¶ De Equa pariente leporem externa.

In exercitu Xerxis quē aduersus puincia Graciā cōtraxerat
equa: partu leporē editū cōstat. quo genere mōstri tāti appara-
tus significatus ē euetus. **N**ā qui mare clasibus: terrā pedestri opuit
exercitu: ut fugax animal pauido regressu regnū suū repetere est co-
actus.

¶ Mirabile magnum.

Eodē motem Athon iuxta Idā trāsgresso priusq̄ Athenas dele-
ret lacedamōiis iuadēdā cōsiliū agitātī admirabile iter cōnā
prodigium icidit. ifusum nāque patera eius uinum i sāguinem nec
semel: sed iteꝝ & tertio cōuersū ē. **Q**ua de re cōsulti magi monuerūt:
ut se ab icepto p̄posito abstineret: & si qd̄ uestigiū i uacordi pectore
sensus fuisset: cauere potuisset ante de leonida & spartanis abunde
monitus.

¶ De Mida Rege Phrygiæ Mirum.

Midæ uero cuius ipio phrygia fuit subiecta puero dormiēti for-
mica i os graua tritici cōgesserūt: parentibus deid̄ eius quor-
sū pdigium tēderet explorātibus. **A**ugures respōderunt. **O**im illum
mortalium futurū ditissimū: nec uana p̄dictio extitit. **N**ā Midas
cunctoꝝ p̄cne regum opes abundātia pecuniæ ātecessit: ifātiaque i
cunabula utili deoꝝ munere donata honustis auro atq; argento ga-
zis pensauit.

¶ De Platone aliud mirum.

Hormicis Midæ iure meritoq; apes Platonis p̄tulērī. ille. n.
caduæ ac fragiles: hæ solidæ & aternæ felicitatis idices extite-
runt: dormiētis i cunis paruuli labellis mel iserēdo: **Q**uare audita

metus & Anus per ja mot
paly p̄mofitōis qd̄ hōm
xō orisū nō apparuit 102

pdigiorū it̄pretes sigularē eloqi suauitatē ore eius emanaturā dixerūt.
 At mihi qdē ille apes nō mōtē hymetū thymi flore redolētē: sed mu-
 sas helicoios colles oī gener̄ doctrīa uirētes deaz̄ istictu depasta ma-
 xio igenio dulcissima alimta summa eloquentia istilasse uident̄.

phara. lib. viij
 Sol = celo uisus 2 rari
 quod phara finit plat
 rebus possit huius

De Somniis Capitulum quintum.

Sed qm̄ diuitias Midæ disertūq; Platōis sōnū attigi: referā q̄
 certis imaginib; multoz̄ qes adūbrata sit: quē locū ūde poti-
 us ordiar q̄ a diui Augusti sacratissima mēoria: eius medico ar-
 torio sōnū capiēti nocte: q̄ dies isecutus ē: quo i cāpis Philippis roma-
 ni iter se exercitus cōcurrere: Mineruæ spēs aborta præcepit: ut illum
 graui morbo iplicitū moneret: ne pp̄ aduersā ualitudinē pxio prælio
 nō itereēt. q̄ cū Cæsar audisset lectica se deferri i aciē iussit. ubi dū s̄
 uires corpis p̄ adipiscēda uictoria excubar: castra eius a Bruto capta
 sūt. Quid ergo aliud putaūs: q̄ diuino mūere effectū: ne destinatū iā
 immortalitati caput idignā caelesti spiritu fortunæ uolentiā sentiret?

Augustū uero præ nālē aī motū i oib; reb; subtilit̄ p̄spiciendis
 uigore ēt recēs & dōesticū exēplū: ut Artorii sōnio obtēparet:
 admonuit. Audiuerat. n. diui Iulii pris̄ sui uxore Calphurniā nocte
 q̄ is ultimā i tris egit: i q̄ete uidisse multis eū cōfectū uulnerib; i suo
 sinu iacētē: sōniq; atrocitate uehēmter exterritā rogare nō destitisse:
 ut pxia die a curia se abstineret. At illū ne muliebri somno motus id
 fecisse existimaret: senatū in quo ei parnicidarum manus allata sūt
 adire cōtēdisse nō ē iter p̄rem & filiū ullius rei cōpationē fieri: præser-
 ti diuinitatis fastigio iūctos. Sed iā alter opib; suis aditū sibi ad cælū
 istruxerat. alteri lōgus adhuc terrestriū uirtutū orbis restabat. Qua
 pp̄ ab hoc t̄mmō pendētē mutationē status cognosci: ab illo ēt differ-
 ri dū immortales uoluerūt: ut aliud cælo decus daretur: aliud p̄mitteret̄.

De P. Decio & M. Torquato.

Illud ēt sōniū magnæ admiratōis & clari exitus qd̄ eadē nocte
 duo cōsules. P. decius & T. māl̄ius torq̄tus latio bello & gra-
 ui & piculoso nō p̄cul a Vesuuii mōtis radicib; positis castris uideit̄.
 Vtriq; n. qdē p̄ q̄etis specie prædixit: ex altera ipatorē ex altera exer-
 citū dūs manib; matric; terre deberi. Vtrius aut̄ dux copias hostiū
 s̄ q̄ eas seipsū deuouisset uictoriā hituz̄: id luce pxia cōsulibus sacri-
 ficio uel expiaturis si posset auerti: uel si certū deoz̄ ēt monitu uisū
 foret executuris: hostiaz̄ exta sōnio cōgrueret. Cōuenitq; iter eos cu-
 ius cornu prius laborā cōpisset: ut is capite suo fata patriæ lueret:
 quæ neutro formidate Deciū depoposcerūt. Aliud sōnium.

inde 2nd lib. 2 & p̄ h̄
 uia patria & Seno

Seq̄t̄ aq; ad publicā religionē p̄tinēs sōniū: cū plebeis b 4

unde tota *Urbem* 20
ab urbe et Augustinus
pilo de *Urbem* 20
et *Urbem* 20

ludis quodam paterfamilias per circumflaminium priusquam popa iduceret: seruum suum uerberibus mulctatum sub furca ad supplicium egisset: Latino homini ex plebe Iupiter in quiete precepit: ut consul diceret sibi praesul-torem ludis circensibus proximis non placuisse: quae res nisi intenta ludorum instauratione expiata esset: secutus non mediocre urbis piculum. Ille ueritus ne cum aliquo incommodo suo religione summum implicaret ipsum: silentium egit. Euestigiusque filius eius subita ui morbi correptus iterit. Ipse etiam per quietem ab eodem deo interrogatus an satis magna poenam neglecti operis sui perpedisset: in proposito perseuerans debilitate corporis solutus est: ac tunc demum ex consilio amicorum lectica ad tribunal consulum: & inde ad senatum perlatum ordine totius casus sui exposito magna cum omnium admiratione recuperata membrorum firmitate pedibus domum rediit. ¶ De M. Cicerone Somnium.

Abe pulsus M. Cicero: cum in uilla quadam captiuitatis diuersa res: is autem in somnium profuso per loca deserta & inuias regiones uaganti sibi C. Marium consulatus ornatum insignibus putauit obuium factum interrogantem eum. Quid ita tam tristi uultu incerto itinere ferret: audito deinde casu quo collictabat: comprehensisse dexteram suam: ac se proxi-^{quo} hictori in monumentum ipsius deducendum tradidisse: quod diceret ibi esse ei latorem status spe repositam: nec aliter euenit: Nam in aede Iouis Mariana Senatusconsultum de reditu eius est factum. ¶ De C. Graccho.

Quoties autem Graccho imminetis casus atrocitas palam atque aperte per quietem denunciata est: somno. n. pressus: Tiberii Gracchi fratris effigiem uidentem dicentis sibi: nulla ratione eum uitare posse: ut eo fato non periret: quo ipse occidisset: Id ex Graccho priusquam tribunatum in quo fraternum exitum huius iniret: multi audiuerunt. Caelius etiam certus Romanae historiae auctor sermonem de ea re ad suas aures illo adhuc uiuo peruenisse scribit.

¶ Aliud Somnium. De Cassio parmensi.

Uincit huiusmodi somni diuersi aspectum quod is sequitur. Apud Accium M. Antonii fractis opibus: Cassius parmensis qui partes eius secutus fuerat: Athenas confugit, ubi concubina nocte cum sollicitudinibus & curis mente sopita in lectulo iaceret: existimauit ad se uenire hominem in genus magnitudinis: coloris nigri: squalidum barba: & capillo demisso. Interrogatumque quoniam esset: respondisse: κακοῦ καὶ νόνα. perterritus deinde tanta tetra uisu & nocte horrendo seruos iclamauit. Sciscitatusque: si quem talis hitus aut intrantem cubiculum aut exeuntem uidisset: quibus affirmatibus neminem illuc accessisse: Iterum quieti & somno se dedit: atque eadem autem eius obuersata est spes. Itaque fugato somno lumina intro ferri iussit: puerosque a se

unde 2. *Urbem* 20

discedere uetuit: Inter hanc noctem & supplicium capitis quo eum **C**asar affecit: paruulum admodum tempus accessit. ¶ **D**e **A**tterio ruffo.

Propioribus tam: ut ita dicam: lineis Atterii ruffi equis **R**omani sonium certo euentu admonitum est. qui cum gladiatorum munus Syracusis ederet: iter quiete ratiarii se manu confodi uidit: idque postero die in spectaculo confessoribus narrauit. Incidit deinde: ut prope ab equite loco Ratiarius cum Mirmilone introduceret: cuius cum faciem uidisset idem dixit ab illo se Ratiario trucidari putasse: primumque idem discedere uoluit: illi sermone suo metu eius discusso causa exitii misero attulerunt. Ratiarius. nam in eum locum compulso Mirmilone & abiecto dum iacetem ferire conatur transiectum gladio Atterium iteremittit. ¶ **E**xterna de Hannibale.

Hannibalis quoque ut detestandum Romano sanguini: ita certa praedictiois sonium: cuius non uigilia tantum: sed et ipsa quies hostilis ipso nostro fuit: hausit. nam proposito & uotis suis conuenientem imaginem. Existimauit quoque missum sibi a Ioue mortali specie excelso iuuenem iuadeda Italiae ducem: cuius monitu primo uestigia nullam in parte secutis oculis: mox humani ingenii propria uoluntate uetita scrutandi prope respiciens aduertit in se magnitudinem serpentem concitato impetu omne quicquid obuium fuerat proterentem. postque eam magno cum caeli fragore erumpentes nubes lucemque caliginosis uolutam tenebris: attonitus deinde quidnam esset monstrum: & quid portenderet interrogatus: hic Dux Italiae uides inquit uastitatem: proinde sile: & cetera tacitis permittite fati.

¶ **S**omnium Alexandri regis Macedonis.

Quam bene Macedoniae Rex Alexander pro quiete uisa imagine praemonitus erat: ut uitae suae custos esset diligentior. Si eum et cauendi periculi consilio fortuna instruere uoluisset. Namque Cassandri pestiferam sibi dexteram somnio prius cognouit: quam exitu sensit: existimauit. nam se ab illo interfici: cum eum nunquam uidisset. Interposito deinde tempore postquam in conspectu uenisset nocturni metus: patelacta imagine ut atri patris filium esse cognouit: adiecto uersu graeco qui fide somnorum eleuat: preparati iam aduersus caput suum: uenefici: quo occidisse Cassandri manu credit: suspicionem a se impulit. ¶ **D**e **S**imonide **P**oeta **S**onium.

Longe indulgentius dum in poeta Simonide cuius salutarem iter quiete admonitionem consilii firmitate roborauerunt. Is enim cum ad litus nauem appulisset: inhumatumque corpus iacens sepulturae mandasset: admonitus ab eo: ne proximo die nauigaret: in terra remansit. qui inde soluerat: fluctibus & procellis in conspectu eius obruti fuit. Ipse laetatus est: quod uitam suam somnio quam nauem credere maluisset. Memor autem beneficii elegantissimo carmine aternitati consecrauit

*restitutum ab uiribus dei
in se habentibus modis in debent
tunc ubi restitutum et fuisse
et tunc tunc et tunc et tunc*

*illud etiam in somniis et tunc
et tunc et tunc et tunc et tunc
Aug 130 de somniis et tunc*

Melius illi & diuturnius i ais hoim sepulchrū cōstituēs: quā i deser-
tis & ignotis harenis struxerat. ¶ De Croeso Rege somnium.

Efficax & illa q̄tis imago q̄ Croesi regis animū maxio prius
metu deide ēt doloī cōfecit. Nā e duobus filiis & igēti agilita-
te & corporis dotibus praestatiore ipiūq; successiōi destinatum Atym
existimauit ferro sibi ereptū. Itaq; q̄qd ad euitādā denūciatā cladis
acerbitatē p̄inebat nulla ex pte p̄ia cura cessauit auertere. Solitus
erat iuuenis ad bella gerēda mitti: domi detētus ē. Hēbat arma mta
riū oīs gnīs tāloꝝ copia r̄fertū id quoq; amoueri iussit: gladio cinctis
comitibus utebat: uetiti sūt p̄pius acceder: necessitas tam aditū luc
tui dedit: quō. n. igētis magnitudis ap olympi mōtis culta crebra cū
agrestiu strage uastaret: iusitatoq; malo r̄giū iploratū eēt auxiliū fili
us a p̄re extorsit: ut ad eū opprimdū mitteret: eo qdē facilius qd̄ nō
dētis: sed ferri saūicia i metu r̄pōebat. Verū dū acri studio it̄ficiēdi
suē oēs sūt itēti: p̄tinax cāus iminētis uiolētia lanceā petēda ferā grā
missā i eū detorsit: & qdē eā potissimū dexterā nephariae cedis crie
uoluit aspgi: cui tutela filii a p̄re mādata erat: q̄nq; Croesus ipudētis
homicidiū sāguie uiolatā hospitaes ueritus deos supplicem sacrificio
expiauerat.

¶ De Cyro.

Nec Cyrus qd̄ superior iuicta fatōꝝ necessitatis puulū argumtū
ē: cuius ortus ad ipiū totius Asiae spectātis m̄nus auus Asty-
ages: duos pranūcios sōnu frustra discutei tēptauit Mādanen filiam
suā q̄ i q̄ete uiderat urina eius oēs asiaticas gētes iundasse nō medoꝝ
excellētissio: ne i eius familiā r̄gni decus trāfferet: sed p̄sāꝝ modicā
fortunaē uiro collocādo: natūq; Cyꝝ expōi iubēdo: q̄a similis q̄tis
tēporibus existimauerat: genitali pte mādanis natā uitē eo usq; cre-
uisse donec cunctas dominatōis suae p̄tis iumbraret: frustratus ē. n.
se ipse nepotis felicitatem caelestium iudicio destinatam humanis cō-
siliis impedire conando.

¶ De Dionysio Syracusano.

Intra priuatū aut̄ hitū Dionysio Syracusano adhuc se cōtinēte
himera qdā nō obscuri gnīs femia iter q̄etē opiniōe sua calū
cōscēdit: atq; ibidē deoꝝ oīū lustratis sedib; aiaduertit praualētē uis
flaui coloris lētiginosioris ferreis catenis uictū Iouis solio pedibusque
subiectū: i t̄rogatoq; iuuenē quo grā cōsyderādi cali duce fuerat usa:
q̄s nā eēt: audiuit illū Siciliae atq; Italiae dix̄ esse fatū: solutūq; uicu-
lis multis urbib; exitio futuꝝ: qd̄ sōniū postero die sermōe uulgauit.
Postq̄ deide Dionysiū iimica Syracusāꝝ libertati capitibusq; i fontiu
ifesta fortuna caelesti custodia liberatū: uelut fulmē aliquod otio ac
trāq̄llitati iiecit Himera eū moenia iter effusā ad officiū & ad specta

60
culū eius turbam intrantem ut aspexit hunc esse quē i quiete uide-
rat: uociferata est. Id cognitū tyranno curā tollendæ mulieris dedit.

Quæ prioris sōnii mater eiusdē Dionysii quæ cū eū cōceptū utero
haberet: parere uisa ē satyricū: cōsultoq; p̄digiosꝝ interprete
clarissimū ac potētissimū graii sāguis futuꝝ certo cū euētu cognouit.

¶ De Amulcare Duce Carthaginensium.

Alcarthaginiensiu dux Amulcar cū obsideret Syracusas iter sō-
niū uocē exaudisse credidit nuntiantē futuꝝ: ut p̄xio die in ea urbe
coenaret: latus igit p̄ide ac diuinitus p̄missa uictoria exercitū pugnæ
cōparabat. i quo iter sīculos & p̄enos orta dissensiōe castris eius sy-
racusani subita irruptiōe oppressis ipsū itra mœnia sua uictū p̄tra-
xerunt. Itaq; magis spe quā somnio deceptus coenauit Syracusis cap-
tiuus: non ut animo p̄sumpserat uictor. **¶ De Alcibiade.**

Alcibiades quoq; miserabilē exitum suum p̄ud fallaci noctur-
na imagine specularis est: quo. n. Pallio amicæ suæ dormiēs
opertum se uiderat: eo interfectus & insepultus iacens cōtectus est.

¶ De duobus arcadibus Pulchrum.

Proximū sōniū: & si paulo ē lōgius: p̄p̄ nimia tam̄ euidētiā ne
omittat̄ ip̄petrat. duo fāiliares arcades iter una faciētes Megarā
uenerūt: quoz̄ alter ad hospitē se cōtulit. alter i tabernā meritoria di-
uertit. Is q̄ i hospitio erat uidit i sōniis comitē suū orātē: ut sibi Cau-
ponis insidiis: circūuēto subueniret: posse. n. celeri eius accursu se i-
minētī piculo subtrahi: quo uiso excitatus p̄siluit: tabernāq; i q̄ is di-
uersabat: petere conatus ē. Pestifero deide fato eius humāissimum
p̄positū tāq̄ supuacuū dānauit: & lectū ac sōnū repetit: Tūc idē ei
saucius oblatu obsecrauit: ut q̄ uitæ suæ auxiliū ferre neglexisset: ne
ci saltē ultionē nō negaret: Corpus. n. suū a Caupōe trucidatū: tum
maxie plaustro ferri ad portā stercoꝝ cooptū: tā cōstātib; fāiliaris pre-
cib; cōpulsus p̄tinus ad portā cucurrit. & plaustrū qd̄ i q̄ete demon-
stratū erat: cōprehendit Cauponēq; ad capitale supplicium p̄duxit.

¶ De miraculis Capitulum sextum.

Multa ēt interdiu & uigilatibus accideꝝt p̄ide ac tenebray
sōniūq; nube iuoluta: q̄ quia unde manauerit: aut q̄ rōe cō-
stiterit dignoscere arduum est: merito miracula uocent̄.

Quorum e magno aceruo in primis illud occurrit. *Nulli nō uocant̄ p̄pter*

Cum apud lacū regillū Aulus Postumius dictator: & tuscula-
noz; dux Māilius Octauius magnis uiribus iter se cōcurrēt

ac neutra acies aliquādiu pedē referret: **C**astor ac **P**ollux Romanarū
p̄tū p̄pugnatoris uisi hostiles copias p̄itus fuderūt. **De P. Vatio.**

In bello macedonico. **P. V**atinius reatinæ præfecturæ uir no
ctu urbē petēs existimauit duos iuuenes excellētis formæ albis
equis residentes obuios sibi factos nunciare die: qui præterierat **P**er
sā regem a Paulo captum: quod cum senatui idicasset: tāquam maie
statis eius & āplitudis uano sermone contemptor ī carcerē cōiectus.
postquā Pauli l̄ris illo die Persā captū apparuit: & custodia liberatus
& ī sup̄ agro ac uacatione donatus est. **De Castore & Polluce.**

Castorem uero & **P**ollucem etiam illo tempore pro ip̄erio. **P.**
R. excubuisse cognitum est: quo apud lacum **Viturnæ** suum
equorumq; sudorem abluisse uisi sunt. **Iunctaq;** fonti **ades** eorū nul
lius hominū manu reserata patuit. **De pestilentia.**

Sed ut ceterorū quoq; deorū p̄p̄sū huic urbi **Numē** exeq̄mur:
Triēnio cōtinuo uexata pestilētia ciuitas n̄ra cū finē tāti & tā
diuturni mali neq; diuina misericordia neq; humano auxilio ip̄oni
uideret: cura sacerdotū īspectis sybillinis libris. aiaduertit non aliter
pristinā recupari salubritatē posse quā si ab **Epidauro Aesculapius**
esset arcessitus. Itaq; eo legatis missis unicā fatalis remedii op̄e aucto
ritate sua quæ iā ī terris erat āplissia ipetraturā se credidit: neq; eam
opio decepit: pari nāq; studio petitū ac p̄missū est præsiidiū. **Euesti**
gioq; **Epidauri** Romanorū legatos ī tēplū **Aesculapii** qđ ab eorū urbe
q̄nq; milibus passuū distat p̄ductos: ut q̄cqd̄ ide salubre patriæ latu
ros se existimassent p̄ suo iure sumerent: benignissime inuitauerūt.
quorū tā p̄mptā indulgentiā **Numē** ipsius d̄ei subsequūtū: uerba mor
taliū cælesti obsego cōprobauit. **S**iqđ is āguis quē **Epidauri** raro: sed
nunq̄ sine magno ipsorū bono uisū ī modū **Aesculapii** uenerati fuerūt
p̄ urbis celeberrias p̄tes mitib; oculis & leni tractu labi cœpit: triduo
q; iter religiosā oium admirationē cōspectus haud dubiā p̄se appe
titæ clarioris sedis alacritatē ferēs ad t̄remē **Romanā** prexit: pauen
tibusq; iusitato spectaculo nautis eo cōscendit ubi. **Quinti. Ogulini**
legati tabernaculū erat. **I**nq; multiplicē orbem p̄ sūmā q̄etē ē cōuolu
tus. **T**ū legati p̄ide atq; exoptatæ rei cōpotes expleta gr̄arū actōe cul
tuq; āguis ap̄itis excepto læti ide soluerūt: ac p̄sperā em̄si nauigatio
nem postq̄ **Antium** appullerunt: āguis q̄ ubiq; ī nauigio remanserat
p̄lapsus in uestibulo adis **Aesculapii** myrto frequentibus ramis dif
fusa super eminentem excelsæ altitudinis palmā circundedit: perq;

si figurat p̄p̄sū de domo no p̄p̄ a
met

et hanc uerrat Aug 19° & inu.
Sic e q̄y et d̄e lib̄o mitames.
p̄t̄ p̄st̄ p̄andit̄ aut̄ m̄p̄
p̄t̄ca m̄m̄na uatū

tres dies positis quibus uesci solebat: nō sine magno metu legatorū:
ne in trēmē reuerti nollet Antienfis tēpli hospicio usus urbi se nra
aduehendū restituit: atq; in ripā Tiberis egressis legatis in insulam
ubi tēplum dicatum est trāsnauit: aduentuq; suo tēpestatem cui re/
medio quasitus erat: dispulit. ¶ De Furio Camillo.

Nec minus uoluntarius in urbem nostram Iunonis trāsitus.
Captis a Furio Camillo Veis milites iussu ipatoris simula/
crū Iunonis monetæ: quod ibi præcipua religione cultum erat: in
urbem translaturi sede sua mouere conabāt: quorū ab uno p iocum
iterrogata dea: an Romā migrare uellet: uelle se respondit: hac uoce
audita lusus in admirationē uersus est. Iamq; non simulacrum: sed
ipsam cælo Iunonē petita portare se credentes læti in ea pte Auētini
montis in qua nunc templum eius cernimus collocauerunt.

¶ De simulacro fortunæ.

Fortunæ etiā muliebri simulacrum quod est in latina uia ad
quartum miliarium: eo tēpore cū æde sua consecratum quo
Coriolanum ab excidio urbis maternæ preces repulerunt: non semel
sed his locutū constitit prius his uerbis: Rita me matronæ uidistis
Riteq; dedicastis. ¶ De Valerio Publicola.

Ualerio autē Publicola cōsule qui post exactos reges bellum
cum ueientib; & Etruscis gessit: illis Tarquinio pristinum
imperium restituere: Romanis nuper partā libertatē retinere cupienti
bus Etruscis & Tarquinio in cornu dextro prælio superioribus tātus
terror subito incessit: ut non solum uictores ipsi profugerēt: sed etiā
pauoris sui cōsortes secū ueniētes traherēt: cui rei p arguimto miracu
lū adiciit igēs: repēte uox e pxiā filua arsia: quæ ore siluani i hūc pæ
ne modū missa tradit: Vno plus Etrusci cadēt. Romāus exercitus ui
ctor abibit: mirā dicti fidē digesta numero cadauera exhibuere.

¶ De C. Fabricio.

Quid Martis auxiliū quo uictoriā romanorū adiuuit: nōne mēo
ria celebrādū ē: quō Burtii atq; lucāi odio icitatisio maxisq; uiribus
Turinæ urbis peterēt exitiū ac præcipuo studio eius icolumitatē. C.
Fabricius Lucinius cōsul ptegeret resq; Ancipiti euētu collatis unū
i locū utriusq; ptis copiis gereret: Nō audētib; Rōanis præliū ingredi
eximia magnitudis iuueis primū eos hortari ad capefscdā fortitudi
nē coepit: deide ubi tardiores animaduertit arreptis scalis p mediā ho
stium aciem ad contraria castra euasit: & ad motis uallum cōfscdit.

Mons. 3. et Juno mo
ta eo p. 3. p. infid. uō. or. q.
ut in capitolio a gallis uoc
stetio ipem capto e

Coriolan. p. uictorū p. p.
p. rinas sibi illatus a po.
ad hostes migrant gabus
ibid. p. 3. p. 2

id. idos. 13. p. 1. h. u. u.

Inde uoce ingenti clamitans factum uictoriae gradum & nostros ad
aliena castra capienda: & lucanos brutiosq; ad sua defendenda illuc
traxit. ubi conferti dubio certamine terrebant: sed idem impulsu ar
morū suorū prostratus hostes iugulādos capiendosq; Romanis tradi
dit. xx. enim milia caesa: quinq; milia cum **Statio Statilio** duce utrius
que gentis & tribus atq; xx. militaribus signis capta sunt. postero die
quom consul inter honorandos quorum strenua opera fuerat usus:
Vallarē coronā ei se seruare dixisset: a quo castra erāt oppressa: nec
inueniretur qui id præmium petere: cognitum pariter atq; creditū
ē **Martē** patrē tūc populo suo affuisse. Inter cætera huiuscæ rei mani
festa indicia galea quoq; duabus distincta pinnis qua caeleste caput
tectum fuerat: argumentum præbuit. Itaq; **Fabricii** edicto supplica
tio **Marti** est habita: & a laureatis militib; magna cū animorū laticia
oblati auxilii testimoniū ei ē redditū. ¶ De diis troianis mirum.

Referam nūc quod suo seculo cognitum manauit ad posteros:
Pœnates deos **Aeneā** troia aduectos **Lauinii** collocasse. Inde
ab **Ascanio** filio eius **Albam** quam ipse condiderat: trāsatos: pristinū
sacrariū. repetisse: & quia id humana māu factū existimare poterat:
relatos **Albani** uoluntatem suam altero transitu significasse.

Nec me præterit de motu & uoce deorum imortaliū humanis
oculis auribusq; percepto quā **Ancipiti** opinione existimatio
uerlet. Sed quia nō noua dicunt: sed tradita repetunt: fidē auctores
uendicent: & nostrum sit indyctis litterarum monumentis cōsecrata
perinde ac uana nō refugisse. ¶ De **Diuo Iulio**.

Hacta mētōe urbis æqua primordia ciuitas nostra traxit **diuus**
Iulius fausta proles eius se nobis offert: quē. **C. Cassius**: nūq;
sine præfatione publici parricidii nom inādus: cum acie **Philippensi**
ardentissimo animo perstaret: uidit humano habitu angustiozem
purpureo paludamento amictum minaci uultu & cōcitato: equo i se
impetū faciētem: quo aspectu perterritus tergum hosti dedit. Voce
illa prius emissa. Quid. n. amplius agas: si occidisse parum est: Non
occideras tu quidem **Cassi Cæsarem**: Neque enim extingui ulla di
uinitas potest: sed mortali adhuc corpore utentē uiolando meruisti:
ut tam infestum haberes deum. ¶ De **Lucio lentulo**.

Quam quidem. **L. Lentulus** littus præ nauigans i quo. **Cn. Pom**
peii magni perfidia **Ptolemæi** regis iterempti corpus cōscisse

ex p. manubus

scaphæ lignis cōburebat: ignarus casus eius quō ipsi fortunæ erubescendum rogam uiddisset: cōmilitonibus dixit. quid scimus an in hac flama **Cn. Pompeius** cremet: diuinitus missæ uocis miraculū est.

De Appio petente responsū de ciuili bello iter **Cæsare & Pōpeiū.**

A **T**q; hoc quidē hōis illud tm̄ ore ipsius **Apollinis** æditū: quo **Appii** interitū ueridica pythica uaticinatōis fides præcurrit.

Is bello ciuili quo se. **Cn. Pōpeius** a **Cæsaris** concordia pestifero sibi nec. **R.** publicæ utili cōsilio abruperat euetum grauissimi motus explorare cupiēs: uiribus nāq; iperū Achaia præerat: **Antistite** delphica cortinæ in intimā sacri specus partē coegit descēdere: unde & certæ consulentibus sortes petunt: Ita nimius diuini spiritus haustus reddētib; pestifer existit. Igit impulsu capiti numinis istincta uirgo horrēdo sono uocis **Appio** iter obscuras uerbor; ābages fata cecinit:

Nihil. n. inqt ad te hoc romanæ bellū **Euboeæ** cellam obtinebis. at is ratus consiliis se **Appollinis** moneri: ne illi discrimini interesset: i eā regionem secessit: quæ inter **ramnunta** nobilē attici soli partē **charistū**q; **chalcidico** freto uicinam interiaccens cellæ **Euboeæ** nomē obtinet: ubi ante **pharsalicū** certamēa morbo consumptus prædictum a deo locū sepultura possedit.

De miraculis.

P **O**ssūt & illa miraculor; loco referti: quod deusto sacrario salior; nihil in eo præter lituū **Romuli** itegrū repertū est.

Q **V**od **Seruii Tullu** statua quom ædes fortunæ cōflagrasset in uiolata permansit.

Q **V**od. **Q.** **Claudiae** statua in uestibulo templi matris deum posita bis ea æde incendio consūpta prius **Nasica. P. Scipioe & L. bestia. Itē. M. serulio: & L. lamia** cōsulibus in sua basi flāmis intacta stetit.

De Attilio.

A **L**iquid admirationis ciuitati nostræ **Attilii** etiā **Auiolæ** rogas attulit: q; & a medicis & a domesticis mortuus creditus: quō aliquādiu humi iacuisset elatus: postquā corpus eius ignis corripuit uiuere se proclamauit: auxiliūq; pædagogi sui: nam is solus ibi remāserat: iuocauit. Sed iā flāmis circūdatus fato subtrahi nō potuit.

R. 27

Lucio quoq; **Lamiae** prætorio: uiro aque uocem fuisse super rogam constitit.

Extrema.

Q **V**æ minus admirabilia pheret; **Paphili** casus facit: quem **Plato** scribit iter eos q; i acie ceciderāt. x. dieb; iacuisse: biduo

que postquā inde sublatus esset; impositum rogo reuixisse ac mira
quādam tempore mortis uisa narrasse.

Et quā ad externa trāsgressi sumus: qdam Athenis uir erudi-
tissimus cū ictū lapidis capite excepisset cætera oia tenacissima mēoria
retinens: litterarū tm̄modo quibus præcipue inseruiuerat: oblitus ē:
dixit malignūq; uulnus i aio p̄cussi q̄li de industria scrutatis sēlib; i eū
potissimū locū quo maxie lætabat: acerbitate nocēdi erupit: singula
rē doctrinā hominis pleno iuidiæ funere efferendo cui si talibus stu-
diis p̄fui fas nō erat: utilius aliq̄to fuit ad illa aditū nō ipetrasse: quā
iā p̄cepta eorū dulcedine caruisse. **¶ De Nausimenis uxore.**

Irabiliior tamē sequētis casus narrauo. Nausimenis. n. Athe-
niensis uxor: quom filii ac filiæ suæ stupro interuenisset iopi-
nati monstri p̄culsa conspectu & i præsens tēpus ad indignādū & i
posterum ad loquēdū obmutuit. Illi nephariū concubitū uolūtaria
morte pensarunt, hoc modo fortuna seuiens. huic uocem iis uitam
ademit. **¶ De Egle Samio muto Athleta.**

Egles Samius Athleta mutus: quom ei uictoriæ quā adeptus
erat: titulus & præmiū eriperet: indignatione accensus uocalis
eualit. **¶ De Gorgia Epirota.**

Gorgia quoq; Epirotæ fortis & clari uiri origo qui i funere ma-
tris suæ utero elapsus inopinato uagitu suo lectum ferentes
consistere coegit: nouūq; spectaluum patriæ præbuit: non tantum
ex ipso genitricis rogo lucē: sed etiā cunas assecutus: eodē. n. mōnto
temporis altera iam fato functa parit: alter ante elatus quā natus ē.

¶ De quodam Iasone.

Diuinæ fortunæ uulnus phæro Iasoni qdam exitii eius cupi-
dus intulit: Nam quon inter insidias gladio eū p̄cussisset uo-
micā: quæ a nullo medicorū sanari potuerat: ita rupit: ut hominem
pestifero malo liberaret. **¶ De Simonide.**

Eque diis immortalibus acceptus Simonides cuius salus ab i-
minentī exitio defensa ruina quoq; subtracta est. Cœnanti
enim apud scopam in Cranona: quod est in Thesalia oppidū: nūcia-
tum est duos iuuenes ad ianuā uenisse: magnopere rogantes ut ad
eos continuo p̄diret: ad quos egressus neminem repperit ibi. Catey
eo momento temporis triclinium i quo scopas dominus domus epu-
labatur collapsū: & ipsum & omnes conuiuas oppressit. Quid hac

13
felicitate locupletius : quā nec mare nec terra seuiēs extiguer' ualuit.

¶ De Daphanite.

Non inuitus huic subnecto Daphanitē: ne quis ignorent quantum iter fuerit cecinisse deorum laudes & numē obrectasse: Hic cum eius studii esset: cuius professores sophistæ uocātur iēptæ & mordacis opiniōis: Apollinē delphis irridēdi cā cōsuluit: an equū inuenire posset: quom omnino nullū habuisset: cuius ex oraculo red dita uox est inuenturū equū: sed ut eo perturbatus periit: ide quom iocabundus quasi delusa sacraꝝ sortiū fide reuerteretur: icidit i regē Attalum sæpenumero a se contumeliosis dictis absentem laceffitū: eiusq; iussu saxo cui nomē erat equi: præcipitatus ad deos usq; caui lādos demētis animi iusta supplicia pepēdit. **¶ De Rege Philippo.**

Eodem oraculo macedonum Rex Philippus admonitus ut a quadrigæ uiolētia salutem suā custodiret: toto regno disiūgi currus iussit: eūq; locum qui in boetia quadriga uocat' semp uitauit nec tamē denunciātū piculi genus effugit: nā paufanias i capulo gladii quo eū occidit: quadrigā habuit cælatam. **¶ De Calano.**

Quæ tam ptinax necessitas in patre & filio Alexandro consimilis apparuit Siquidē Calanus indus sua spōte se ardētissimo rogo supiacturus interpellatus ab eo quid aut mandaret aut dicere uellet: breui inquit te uidebo: nec id sine causa: quia uoluntarium eius e uita excessum rabida mors Alexandri subsecuta est.

¶ De quodam Remige.

Regios interitus magnitudine miraculi Remigis casus æquat: quem in littore tyriorum sentinam haurientem cum e nauī fluctus abiecisset. altero latere repercussum contrarius fluctus in nauem rettulit. Itaq; miseri simul ac felicitis complorationi p̄mixta fuit gratulatio.

¶ De Prusia filio Regis Bithyniæ.

Quid illa nonne ludibria naturæ in corporibus humanis fuisse credenda sūt: tolerabilia quidem quia sauciā caruerūt: cæterū & ipsa miraculis ānumerāda. Nā & Prusiæ regis Bithyniæ filius eodem nomine quo pater p̄ superiori ordine dentiū unum os aqualiter extētū habuit: nec ad speciē deformē nec ad usū ulla in parte incommodum.

¶ De Filia Mitridatis regis.

Mitridatis uero regis: filia Dripetine laodice regiæ nata. duplici ordine dentiū deformi admodū: comes fugæ patris a Pōpeio

deuicti fuit.

De Lynceo.

Nec illius quidem parua admirationis oculi quem constat tam certa acie luminum usum esse: ut a lilybæo portu carthaginensium egredientes classes intueretur.

Oculis eius admirabilius Aristomenis Meseni cor: quod Athenienses ob eximiam calliditatem exectum pilis referunt inueniunt: quom eum aliquoties captum: & astutia elapsum cepisset.

De Antipatre Poeta Sidonio.

Et Poeta Antipater Sidonius omnibus annis uno tantummodo die quo genitus erat febris implicabatur: cumque ad ultimam aetatem peruenisset: natali suo certo illo circuitu morbi consumptus est.

De Polistrato & Hippoclido Philosophis.

Hoc loco apte referantur Polistratus & Hippoclidus Philosophi eodem die nati eiusdem praceptoris epicuri sectam secuti: patrimonio etiam possidendi alendaque scholae communione coniuncti eodemque momento temporis ultima senectute extincti tam aequali fortuna pariter atque amicitiae societatem quis non ipsius caelestis concordiae sinu genitam nutritam & finitam putet.

Quapropter hoc potissimum fuerit aut in liberis potentissimi regis: aut in rege clarissimo: aut in uate ingenii florentis: aut in uiris eruditissimis: aut in homine fortis ignota ne ipsa quidem omnia bona malaque materiae facunda artifex natura ratione rebus reddiderit.

Non magis quam qui ita siluestres capreas cretae genitas tanto dilexerit. quas sagittis confixas ad salutare auxilium herbae ditami: tantum non suis manibus deducit: effecitque ut concepta ea continuo & tala & uim ueneni uulneribus respuant.

Aut in cephalenia insula quo omnia ubique pecora haustu aquae quotidie recreentur: in ea pecudes maiore ex parte anni ore aperto ex alto uentos recipientes sitim suam sedare instituerit.

Aut quapropter Crotonae in templo Iunonis lacrimam aram ad omnes uentos immobili cinere donauerit potissimum.

Uel quare alteram in Macedonia: alteram in calaeno agro aquam proprietate uini qua homines ebrient possidere uoluerit: Non admiratione ista: sed memoria potius debemus. Quom sciamus recte ab ea plurimum licetiae uedicari: penes quam infinita cuncta gignendi labor consistit.

De mirabili magnitudine & longitudine serpentis.

Nihil huiusmodi agit
quodlibet stellam et dispendit
etiam ut sit quodlibet per
taphis ne perdat

uid. alior
gno

Quæ quæ supra usitatâ rōem excedētia attigimus: serpētis quo-
 q; a **Tito Livio** curiose pariter ac facūde relata: fiat mētio. **Is**
 .n. ait i **Aphrica** apud bragadâ flumē tātâ magnitudis anguē fuisse:
Vt **Attilii Reguli** exercitū usu amnis phiberet: multisq; militib; i gē/
 ti ore correptis cōpluribus uoluminibus caudæ elisis . cū talor; iactu
 pforari nequiret: ad ultimū balistar; tormētis undiq; petita silicū cre
 bris & pōderosis uerberibus ꝑcubuisse: oibusq; & cohortibus & legi
 onibus ipsa **Carthagine** uisam terribiliorem: atq; etiā cruore suo gur
 gitibus imbutis corporisq; iacētis pestifero afflatu uicina regiōe pol
 luta Romana inde sūmouisse castra. dicit beluæ corium. **C. et. xx.** pe
 dum longum in urbem missum.

Valerū Maximi Liber Secundus de Institutis ātiq;. V Cap. i.

Dives & præpotens naturæ regnū scrutatus inuiciam
 stiliū tā nostræ urbis quā ceterar; gētū priscis ac me
 morabilib; institutis . Opus est .n. cognosci huiuscæ
 uitæ quā sub optimo pricipē felicē agimus : quæ nā
 fuerint elementa: ut eor; quoq; respectus aliqd præ
 sentibus moribus ꝑsit.

V De nuptiis.

A pud antiquos nō solū publice sed etiā priuatim nihil gereba
 tur nisi auspicio prius sumpto: quo ex more nuptiis etiā nūc
 auspices iterponū t: qui quāuis auspicia petere desierint: ipso tamen
 nomine ueteris consuetudinis uestigia usurpant.

H oemina cū uiris cubātibus sedētes cœnitabāt: quæ consuetu
 do ex hominū cōiuctu ad diuina penetrauit : nā Iouis epulo
 ipse i lectulū Iuno & **Minerua** i sellas ad cœnā iuitabāt. quod genus
 feueritatis ætas nra diligētius i capitolio quā i suis domib; seruat: ui/
 delicet qa magis ad rē ꝑinet dear; quā mulierū disciplina cōtineri.

Q uæ uno cōtentæ matrimōio fuerāt corona pudicitia honora
 bant. Existimabāt .n. eū præcipue matronæ syncera fide in
 corruptū esse animū: q post depositæ uirginitatis cubile i publicum
 egredi nesciret: multor; matrimonior; experientiam quasi legitima
 cuiusdā itēperatiæ signū eē credētes. **De Spurio Scarbilio & uxor.**

R epudiū iter uxorē & uirū a cōdita urbe usq; ad centesimū &
 quinquagesimū annū nullū intercessit. Primus autē **Spurius**
 scarbilius uxorē sterilitatis causa dimisit: q quāq; tolerabili rōne mo
 tus uidebat: reprehēsiōe tamen nō curauit: qa nec cupiditatē qdem

liberorum coniugali fidei præponi debuisse arbitrabantur: sed quo matrona
le decus uerecundia munimento tutius esset: in ius uocati matronam cor
pus eius attingere non permisissent: ut inuolata manus aliena tactu stolam
relinqueret. ¶ Quom matronam Romanam uinum non bibebant.

Uni usus olim Romanis feminis ignotus fuit: ne in aliquod
dedecus plaberent: quia proximus a libero patre in temperan
tia gradus ad inconcessam uenerem esse consuevit.

Cæterum ut non tristes earum & horrida pudicitia sed honesto co
mitatis genere temperata esse indulgentibus maritis & auro abun
danti & multa purpura usæ sunt: quo formam suam conciniorum efficerent: su
ma cum diligentia capillos cinere rutularunt. Nulli enim tunc sublesorum alie
norum matrimoniorum oculi metuebantur: sed pariter & uidebantur sancte & aspici
mutuo pudore custodiebantur. ¶ De Sacello dea Viriplacæ.

Quoties uero iter uirum & uxorem aliquid iurgii intercesserat in Sacel
lum dea Viriplacæ: quod est in palatio ueniebant: & ibi iuice
locuti quæ uoluerant: contentione animorum deposita concordes reuertebantur.
dea nomen hoc a placandis uiris affecta fertur: ueneranda quidem & ne
scio an precipuis & exquisitis sacrificiis colenda: ut pote quotidiane
ac domesticæ pacis custos inque pari iugo caritatis ipsa sui appellati
one uirorum maiestati debitum ac feminis reddens honorem.

¶ Aliud institutum.

Huiusmodi inter coniuges uerecundia, quid inter ceteras necessi
tudines nonne apparet consentanea: nam ut minimo indicio ma
ximam uim eius significet aliquandiu: nec pater cum filio puber nec socer
cum genero lauabat. Manifestum igitur est tantum religionis sanguini & affi
nitati quantum ipsis diis immortalibus tributum: quia inter ista tam sancta
uincula non magis quam in aliquo sacro loco nudare se nefas esse cre
debat.

¶ De conuiuio cognatorum.

Conuiuium etiam solenne maiores instituerunt, idque charistia
appellauerunt: cui præter cognatos & affines nemo interpone
bat: ut si qua inter necessarias personas querela esset orta: apud sacra
mensæ & inter hilaritatem animorum fautoribus concordia adhibitis tolleret.

¶ De honore impenso senibus a iuuenibus.

Seneectuti iuuentus ita cumulatam & circumspectam honorem redde
bat tanquam maiores natu adolescentium communes patres essent:
Quo circa iuuenes senatus die utique aliquem ex patribus, C. aut ppiquum

*Interdum Mulierum super
uina uerendum est modestum
et spiritus plus uideat una
bita que est in uero laudat
nigro ty uelut pferend*

in alios top. ut gmetra.

*ueneranda affectus
et ueneranda*

De ppiquum cognatus

aut paternū amicū ad curiā deducebāt: affixiq; ualuis expectabant: donec reducēdi officio ēt fugerēt: q̄ qdē uolūtaria statiōe & corpora & aios ad publica officia sustinēda ipigre roborabāt: breuiq; p̄cessu
tag i lucē uirtutū suaz uerūdina labōis meditatōe: ipsi doctiores erāt

Inuitati ad cōnā diligenter querebāt: qui nā ei cōuiuio essēt iterfuturi: ne senioris aduētū discubitu precurrerēt: sublataq; mensa priores consurgere & abire patiebant: ex quibus apparet cōnā quoq; tēpore quāparco & quāmodesto sermone his prāsētibus soliti sint uti. **¶** De maioribus dātibus exēplū uirtutis iuuenib;.

Maiores natu in cōuiuuis ad tibias egregia superiorū opera carmine comprahensa pangebant. quo ad ea imitandā iuuenū uirtutem alacriorem redderent.

Quid hoc splēdidius: quid etiā utilius certamiē: pubertas cauis suum honorem reddebat. defuncta uirium cursu atas ingredietes actuosā uitā fauoris nutrimentis p̄sequebat: q̄s athenas: q̄ scholā: quæ alienigena studia huic domesticæ disciplinæ prātulerim: Inde oriebant **Camilli. Scipiones Fabricii. Marcelli. Fabii.** ac ne singula imperii nostri lumina simul p̄currendo sim longior: Inde iquā cæli clarissima pars diui fulserunt **Cæsares.**

Adeo autem magna caritate patriæ tenebantur: ut arcana consilia patrum. **C.** multis sæculis nemo senator enunciauerit.

Quintus Fabius Maximus tantūmodo & is ipse p̄ imprudētiā de tertio punico bello indicendo: quod secreto in curia erat actum: **Publio Crasso** rus petens domū reuertenti i itinere narrauit: memor eum triennio ante questorem factum: ignarusq; nondū a cēsoribus in ordinem senatorū electum: quo uno modo etiā his qui iā honores gesserāt: aditus i curiā dabat: sed quis honestus error Fabii esset: uahemēter tū a cōsulibus obiurgatus est: **Nūquā. n. taciturnitatē** optimū ac tutissimū administrandaz rez uinculum labefactari uolebant. **¶** De Eumene Rege Asia.

Ergo cū Asia Rex **Eumenes** amātissimus nr̄a urbis bellū a Perse aduersus. **P. R.** cōparari senatui nūciasset nō ante sciri potuit: qd aut ille locutus esset: aut patres respōdissent: q̄ captū Perse sen cognitū est **Fidū** erat & altum. **R. pu.** pectus cura silentiq; salubritate muniū & uallatū undiq; cuius limen intrantes abiecta priuata caritate publicā induebāt. Itaq; nō dicā unum: sed neminem

Questor q̄ p̄teritū p̄st

OC
questor em que bat p̄bi
p̄. p̄. Cassidius
Questor a p̄p̄sari fam
p̄teritū immariū legi p̄
p̄p̄ ad p̄stidū p̄stidū
Et ut aut Culle 2. 272. de
p̄. im̄it p̄stabilis uadit
quod p̄stidū dūendo tūm Gōm
m̄itū illū uolūtatis in
p̄llē qui uelit et p̄stidū
et de p̄p̄ op̄stidū in p̄stidū
p̄stidū p̄stidū dūm p̄stidū
magnū am̄forū
p̄stidū p̄stidū dūm p̄stidū
p̄stidū m̄stidū p̄stidū m̄stidū
bat

Perse Rex Asiae

pietate potiora iudico. De mira cōstātia legatorū Ro. missorū tarētū.

Relatis. **Q**. Fabii laudibus offerūt se mirificā cōstantiā uiri: qui legati a senatu Tarentū ad res petendās missi: quum gra- uissimas ibi iniurias accepissēt. unus ēt urina respersus esset: in thea- trum ut ē cōsuetudo Græciæ: introducti legationē quibus acceperāt uerbis peregerūt: de his quæ passi erāt. questi nō sūt: ne quid ultra ac mādatum esset: loquerentur: intimisque pectoribus eorū: antiqui moris respectus dolore q ex cōtumelia grauissimus sētitur. conuelli nō potuit: sinē pfecto fruēdā opum qbus ad iuidiā diu abundaue- ras Tarētina ciuitas: quæsiisti. Nā dum horridā uirtutis i se ipsū con- nexū stabilimētū nitore fortunæ præsentis inflata fastidiose existimas i præualidū imperiū nostri mucronem cæca & amens irruisti.

ad uinos ferri pntent
Cardian. in q debito si est

ad Tarentum summatissima dicitur
quod q fuit ptyr pnd
possim qm et lamu
Opulentiā in ead et fe
atq omi dicitur abundantiā

Ed ut a luxu perditis moribus ad seuerissima maiorū istituta transgrediar: antea senatus assiduā stationē eo loci peragebat qui hodie senaculum appellatur: nec expectabat: ut edicto cōtrahe- retur: sed inde citatus protinus i curiā ueniebat: ambigua laudis: ciue existimās q debitis. **R. P.** officis nō sua spē sed iustus fūgeret: qd qd iperio cogitur: exigēti magisquā præstati acceptū refertur.

Aliud institutum contra tribunos plebis.

Illud quoque memoria repetēdum ē quod tribunis. p. itrare curiā nō licebat: ante ualuas autē positus subsellis decreta pa- trū attentissima cura examinabāt: ut siqua ex eis improbassent: rata esse nō sinerent. Itaque ueteribus senarus cōsultus. **T.** littera subscri- bi solebat: eaque nota significabatur: illa tribunos quoq; censuisse: q quāuis p cōmodis plebis excubabāt: ique iperis cōpescēdis occu- pati erāt. Instrui tamē ea argēteis uasis & a nulis aureis publice præ- bitis patiebāt: quo taliū rex usu auctoritas magratuū esset ornatio-

inde tribunos plebis apud atq;

Quorū quēadmodū maiestas aplificabat ita abstinentia arctis- sime constringebat. **I**mmolatarū. n. ab his hostiarū exta ad q- stores arari delata ueniebant. **S**acrificiūq; **P. R.** tū deorū immortalium cultus tū etiā hominū cōtinentia ierat: Impatorib; nostris quā sacras manus habere deberent apud ista altaria discuntib;: cōtinentiæque tā- tū tribuebat: ut multorū æs alienū: quia puicias sincare admistraue- rāt: a senatu psolutū. sit. Nā quorū opera publicā auctoritatem splen- dorē suū pcul obtinuisse uiderāt: eorū dignitatem domi collabi indi- gnum sibi que deforme esse arbitrantur. **II** De ordine equestri.

fus celeri motu dilabi instituit: quo facilius equestri prelio subiecti pedes viros pariter atque equos hostium talis incesserent. Eaque nouitas pugnae unicum campanae perfidiae debilitauit auxilium: Ideoque auctori eius Neuius adhuc honos est habitus.

Proximus militariibus institutis ad urbana castra. i. theatra gradus faciendus est. quoniam haec quoque saepe numero animosae acies instruxerunt. Excogitataque cultus deorum & hominum delectationis causa: non sine aliquo pacis rubore uoluptate & religionem ciuili sanguine scaenicoque portitorum gratia macularunt: quae ichoata quaedam sunt a Messala & Cassio censoribus Catey auctore. **P.** Scipione nasica omnem apparatus operis eius subiectum hastae: uenire placuit. Atque est senatus consulto cautum est: ne quis in urbe propiusue passus mille subsellia posuisse: sedensue ludos spectare uellet: ut scilicet remissioni animorum iuncta standi uiriliter propria Romanae gentis nota esset. **V** Mos ludorum.

Per quingentos autem & quinquaginta octo annos senatus populo mixtus spectaculo ludorum interfuit. Sed hunc morem Attilius Seranus & **L.** Scribonius aediles ludos matris deum facientes posterioris Africani sententiam secuti discretis senatus & populi locis soluerunt: eaque res auertit uulgi animam & fauorem Scipionis magnopere quassauit.

Nunc causa institutorum ludorum ab origine sua repetam. **L. C.** Sulpicio betico. **C.** L. cinio stolone consulibus intoleranda uis ortae pestilentiae ciuitatem nostram a bellicosis operibus reuocatae domesticis atque intestinis mali cura afflixerat. Iamque plus in exquisito & nouo cultu religionis quam in ullo humano consilio positum operis uidebatur. Itaque placendi caelestis numinis gratia compositis carminibus uacuas aures praebuit: ad id tempus circensi spectaculo contenta: quod primus Romulus raptis uirginibus sabinis consualium nomine celebrauit.

Merum ut est mos hominum puula in initia pertinaci studio persequendi uenerabilibus erga deos obsequiis iuuetus rudi atque in composito motu corporum iocabunda gestus dedit: eaque res Ludium ex hetruria accersendi causa praebuit: cuius decora puritas uetusto ex more curetur: ludorumque a quibus hetrusci originem traxerunt: nouitate grata Romanorum oculos permulset & quae ludius apud eos histrio appellabatur: scaenico nomine histriosis inditum est.

Paulatim deinde ludicra ars ad satyram modos praexit. A quibus primus omnium poeta Liuius ad fabularum argumenta spectantium oculos & animos transtulit. Isque sui operis actor quam saepius a populo reuocatus uocem obtulisset: ad hito pueri & tibicinis concertum gesticulationem tacitus pegit

vid. Aug. Hist. et lib.
de civ. dei. c. 20
et de lib. 10. al.

habe fuerit genus
et uenit si postquam
neg. sara p. b. g. et
ab animo esse finit

et non est illi utat eorum q' hanc signat' nunt' impudic' ign' bat
A Tcellani autem ab oscis acciti sunt: quod genus delectationis Italica seueritate temperatum: Ideoque uacuum nota est: nam neque tribu mouet: neque a militaribus stipendiis repellitur: & quia ceteri ludi ipsis appellationibus unde trahantur apparet: non absurdum uidetur saecularibus initium suum: cuius generis minus trita noticia est reddere.

De quodam Valesio.

contad's ludi q' p'ebat' p'mit' s' p'ano' r' d' r' u' r' d'
Q Vum igēti pestilētia urbis antiq̄ agriq; uastaret. Valesius uir locuples rusticae uitae duob; filiis & filia ad desperationē usq; medicorū laborātibus aquā calidā uis a foco petēs genib; inixus lares familiares ut puerorū piculū in ipsius caput trāfferret orauit: orta deinde uox ē: hitur; eos saluos: si cōtinuo flumie Tyberis deuectos Tarētū portasset. Ibiq; ex Ditis patris & Proserpinae ara petita aqua calida quae illi desideraret: recreasset. Eo praedicto magnopere confusus: quod & longa & periculosa nauigatio imperabat: spe tam dubia praesente metu uicente pueros ad ripam Tyberis pertinens detulit: habitabat. n. in uilla sua prope uicinum Sabinae regionis fretum: ac lintre hostiam petēs nocte concubia ad martium caput appulit: sicutibusq; agris succurrere cupiens igne in nauigio non suppetente ex gubernatore cognoscit: haud procul appareat fumum: & ab eo iussus egredi Tarētū: id nomen ei loco est: cupide arrepto calice aquam flumie haustam eo uide fumus erat abortus: laetior protulit: diuinitusq; dati remedii quasi uestigia quaedam in prope quo se existimans nactum. In quo solo magis fumante quam ullas ignis habente reliquas dum tenacius omni apprahendit: contractis leuibus & quae fors obtulerat nutritis pertinaci spiritu flammam euomuit: calefactamq; aquam pueris bibendam dedit: qua potata salutari quiete sopiti diutina uis morbi repetere sunt liberati: patrisq; indicauerunt uidisse se in sonis nescio a quo deorum spogia corpora sua pertergi & praecipere: ut ad Ditis patris & Proserpinae aram a qua potio ipsis fuerat allata: furuae hostiae immolarerent: Lectisterniaq; & ludii nocturni fierent. Is quoque eo loci nullam aram uiderat: desiderari credens ut a se construeret aram esseturus in urbem prexit relictis quae fundamentorum constituendorum gratia terram ad solidum foderent: ubi domini ipsum exequentes cum ad .xx. pedum altitudinem humo egesta puenissent: aiaduenterunt aram Diti patri Proserpinaeque inscriptam: hoc postquam Valesius nunciante seruo accepit: omisso emendae arae proposito hostias nigras quae antiquitus furuae dicebantur: Tarenti immolauit: ludosq; & lectisternia continuis tribus noctibus quae totidem filii periculo liberati erant: fecit. *De P. Valerio Publicola.*

Quius exēplū Valerius Puplicola q̄ primus cōsul fuit: studio succurrēdi ciuib; secutus ap̄ eādē arā publice nūcupatis uotis cāfilq; atris bobus Diti marib; fōemīs p̄serpinæ lectisternioq; ac ludis trinoctio factis: arā terra: ut ante fuerat: obruit. **V**De. **Q**. Catulo.

Religionē ludorū crescētibus opibus secuta laticia est. Eius istīctū. **Q**. Catulus cāpanam imitatus luxuriā primus spectantiū cōfessum uelōrū umbraculis textit. **V**De **Cn.** Pompeio.

Queus pompeius ante omnes aquæ. per semitas decursu astitiūm minuit feruorem. **V**De **Claudio Pulchro.**

Claudius pulcher scēnam uarietate colorum adumbravit: uacuis ante pictura tabulis extentā: quā totā argento. **C.** Antonius: auro Petreius: ebore: **Q**. Catulus prætexuit: uersatīle fecerunt. **Lucius & Cia** locū: quē argētatis coragū. **P.** Lētulus sp̄it adornaui.

Translatū antea phoeniceis indutū tunicis. **M.** Scaurus exquisito genere uestis cultū iduxit. **Nā** gladiatorū munus patriū Romæ datum ē i foro boario: **Appio Claudio. Q.** Fuluiō cōsulibus dederunt. **M.** & **Decius** filii **Bruti** funebri memoria patris cineres honorando.

VDe **Atheletis.**
Atheletarum certamē a. **M.** Scauri tractum est munificentia.

VDe prima statua aurea in Italia.
Statuā auratā nec i urbe nec i ulla parte Italiæ q̄sq; prius aspexit quā a. **M.** **Attilio Glabrione** equestris patri ponere i aedē Pietatis: eā autē aedē. **P.** **Cornelio Lentulo** & **M.** **Bebio Pāphilio** cōsulibus ipse dedicauerat. copos uoti factus Rege **Antiocho** apud **Thermophylas** superato.

VDe. **C.** **Flauio** uulgāte lus ciuile.
Ius ciuile p̄ multa sæcula iter sacra cerimoniasq; deorū imortalū abditū solisq; pōtificib; notū. **Cn.** **Flauius** libertio p̄re genitus & scriba cū igenti nobilitatis idignatōe factus ædilis curulis uulgauit: ac fastos p̄ene toto foro exposuit: qui quum ad uiscendum agrum collegā suum ueniret: nequē a nobilibus quorū frequentia cubiculū erat cōpletū sedēdi loco reciperetur: sellā curulem afferri iussit & in ea honoris pariter atque cōtemptus sui uindex cōsedit.

VDe **Veneficis** in urbe.
Veneficii quæstio & moribus & legibus Romanis ignota cōpluriū matronarum patefacto scelere orta est. quæ cum uiros suos clādestinis ifidiis ueneno perimerent: unius ancillæ idicio p̄tractæ p̄s

capitali iudicio damnatae centum septuaginta numerum compleuerunt.

Tibicinum quoque collegium solebat in foro uulgi oculos in se conuertere: cum iter publicas priuatasque ferias actiones personis tecto capite uariaque ueste uelatis concertus edit. Inde tracta licentia quondam uenturi in aede Iouis quod prisco more factitauerat uesci: Tibur irati se conuulerunt: quorum ministerio senatus deserta sacra non aequo animo ferens per legatos a Tiburtibus petiit: ut eos gratia sua Romanis templis restituerent: quos illi in proposito perseverantes interposita festae apulatiois simulatione: mero sonoque sopitos plaustris in urbem deuehentos curauerunt: quibus & honos pristinus restitutus: & huiusmodi lusus ius est datum. per sonarum usus pudorem circunuentae temulentiae causam habet.

De modo comedendi antiquorum

Huit est illa simplicitas antiquorum in cibo capiendo humanitatis simul & continentiae certissima index. Nam maximis uiris parere & coenare in proppatulo uerecundiae non erat: nec sane ullas epulas habebant: quas populi oculis subiicere erubescerent: erant adeo continentiae attentissimi: ut frequentior apud eos pultis usus quam panis essent: Ideoque in sacrificiis mola quae uocabatur: ex farre & sale & aqua constat. extra farre spargunt: & pullis quibus auspicia petunt. puls obiciunt. primitus. n. ex libamentis uictus sui deos eo efficacius quam simplicius placabant.

Et ceteros quidem ad benefaciendum uenerabant: febrem autem ad minus nocendum templis colebant: quorum adhuc unum in palatio alterum in aera marianorum monumentorum tertium in summa parte uicini longi extat. In eaque remedia quae corporibus agrorum adnexa fuerant deferebant.

Haec ad humanae mentis aestus leniendos cum aliqua usus ratione excogitata. ceterorum salubritatem suam industriae certissimo ac fidelissimo monumento tuebant: bonaeque ualitudinis eorum quasi quaedam mater erat frugalitas inimica luxuriosis epulis. & aliena nimiae uini abundantiae & ab omni imoderato ueteris usu auersa.

Externalia de ciuitate Spartana.

Idem sensit proxima maiorum nostrorum grauitatis Spartana ciuitas: quae seuerissimis Lygurgi legibus obtemperans aliquod diu ciuium suorum oculos a contemplantanda Asia retraxit: ne illecebris eius capti ad delicatius uitae genus prolaberentur: Audierant. n. lautitiam inde & immodicos sumptus & omnia non necessaria uoluptatis genera fluxisse. primosque Ionas unguenti coronarumque in conuiuio dandarum & secunda mense ponendarum consuetudinem haud parua luxuria:

hinc ludo sunt possibiles
uoluntate

irritamta repisse: ac mīme mirū ē: quod hoīes labore ac paciētia gau-
dētes tenacissimos patriā neruos externarū delitiarū cōtagiōe solui &
hebetari noluerunt: cū aliquāto faciliore uirtutis ad luxuriā quā lu-
xuriā ad uirtutē transitū uiderent. **V De Pausania.**

Vos eos non frustra timuisse dux ipsorū Pausanias patefecit: q̄
maxis opibz editis: ut primū se Asia moribz p̄misit fortitudinē
suā effeminato eius cultu mollire nō erubuit. **V De Ciuitate ipsa.**

Eiusdē ciuitatis exercitus nō ante ad dimicandū descēdere sole-
bāt: quā tibiā cōcentu: & anapesti pedis modulo cohortatōis
calorē aīo traxissent: **V** Vegeto & crebro ictus sono strenue hostē iua-
dere admoniti. **I**idē ad dissimulandū & occultandū uulney suorum
cruorē puniceis tunicis ī prālio utebāt: nō ut ipsis aspectus earū terro-
rē: sed ne hostibz fiducia aliqd afferret. **V De Atheniensibus.**

Egregios uirtutis bellicæ spiritus lacedæmoniorū prudētissimi
pacis moribus atheniēses subsequūt: apud quos iertia e late-
bris suis langore marcēs ī forz p̄ide ac delictū aliquod p̄trahit: fitq;
ut facinorosa ita erubescendæ rea culpa. **V De Ariopago.**

Eiusdem urbis & sanctissimū consilium ariopagus: quid q̄sq;
Atheniensium ageret: aut quo nam quæstu sustentaret: dili-
gentissime iquirere solebat: ut homines honestatē: uitæ rationē me-
mores reddendam esse sequeretur. **V De Eodem.**

EAdem Ciuitas bonos ciues corona decorandi primo cōsuetu-
dinem introduxit duobus oleæ cōnexis ramulis clarū Periclis
cingendo caput p̄babile institutum siue rem siue personam intueri
uelis. Nam & uirtutis uberrimū alimentum est honos: & Pericles di-
gnus a quo talis muneris dandi potestas potissimū initiū caperet.

Hic quid illud institutum athenarum quam memorabile.
quod cōuictus a patrono libertus ingratus iure libertatis exui-
tur: sup̄sedeo te inqt habet ciuē tanti muneris ipiū æstimatōrē: nec
adduci possū: ut credā urbi utilē: quē domi scelestū cerno: abi igif
& esto seruus: quoniā liber esse nescisti. **V De Masiliēsis.**

Inde masilienses quoq; ad hoc tempus usurpant disciplinā
grauitatem: prisca moris obseruantia: caritate populi Romani
præcipue cōspicui: q̄ tres ī eodē manumissioēs rescidi p̄mittūt: si ter
ab eodem deceptum dominum cognouerint: quarto errori subueniē-
dū nō putant: q̄ sua iā culpa iniuriā accepit: q̄ ei se totiēs obiecit.

*pericles atheniensis dux eloqui
et prudens*

E Adē ciuitas seueritatis custos acerrima ē: Nullū aditū i scēnā
minimis dādo: quorū argumēta maiore ex pte stuprorū cōtinent
actus: ne talia spectādi cōsuetudo etiā imitandi licentiam sumat.

O Mnibus autem qui per aliquam religionis simulatione alimē
ta inertiaē quāerunt: clausas portas habet: & mendacem & fu
colam superstitionem submouendam esse existimans.

C Aeterum a cōdita urbe gladius est ibi: quo noxii iugulantur:
Rubigine quidem exesus & uix sufficiēs ministerio: sed idex
in minimis quoq; rebus oīa antiquaē cōsuetudinis momēta seruāda.

De duabus Arcis.

D Vā etiā ante portas eorū arcā iacēt: altera qua liberorū: altera
qua seruorū corpora ad sepulturā locū plaustro dūehūt sine
lamentaōe sine plāctu sine luctu funeris dies domestico sacrificio ad
iectoq; necessariorū cōuiuio finit. Et. n. qd attinet humano dolori in
dulgeri: aut diuino numini iuidiā fieri quod immortalitatem suam
nobiscum partiri noluerit.

U Enenū cicuta tēperatum i ea ciuitate publice custodit: quod
dat ei q causas se excētis: Id. n. senatus eius nomē est: exhibuit
pppter q̄s mors sit illi expetenda: cognitiōe uirili beniuolētia tēpara:
quā neq; egredi uita temere patit: & sapiēter excedere cupiēti cele
rem fati uiam prābet: ut uel aduersa uel p̄spera nimis usi fortuna:
utraq; n. finiendi spiritus: illa ne p̄seueret: hāc ne destituat rationē
prābuerit: comprobatio exitu terminentur.

Q Vam cōsuetudinē māsiliētiū nō i Gallia ortā: sed e Gracia
trāslatā inde existimo: quod illā etiā i insulā cāa seruari aiad
uertit: quo tēpore Asiā cū Sexto Pōpeio petēs iulidā oppidū intraui
forte. n. tūc euenit ut sūmā dignitatis ibi foemīa: sed ultimā iā senec
tutis reddita rōe ciuibus cur excedere uita deberet: ueneno cōsumē
se destinauit: mortēq; suā Pōpeii prāsētia clariorem fieri magni asti
mauit: Nec preces eius uir ille ut oibus uirtutibus ita humāitatis quo
que laudibus istructissimus asp̄nari sustinuit: uenit itaq; ad eā facū
dissimōq; sermone q ore eius quasi e beato quodā eloquētiaē fōte ma
nabat: ab icepto cōsilio diu nequicquā reuocare conatus ad ultimū
ppositum exequi passus est: quā nonagesimum annum trāsgressa
cum summa & animi & corporis sinceritate: lectulo quantū digno
scere erat quotidiana cōsuetudine cultius structo recubās: & innixa
cubito: tibi inquit Sexte Pompei dii magis quos relinquo: quā quos

*Eniā huius
Modum plōda s̄ mortuū
p̄ requirit*

peto gratias referant: q̄a nec hortator uitæ meæ nec mortis spectator esse fastidisti: cæterum ipsa hilarē fortunæ uultū semp̄ expta: ne auiditate lucis tristem itueri cogar: reliq̄as spiritus mei p̄spero sine duas filias & unum nepotū gregē relictura sup̄stitem p̄mitto. **C**ohortata deide ad cōcordiam suos distributo eis patrimonio & cultu suo sacrisq; domesticis maiori filia traditis poculū i quo uenenū tēperatū erat. cōstanti dextera arripuit: **T**unc defusus mercurio delibamentis & iuocato numine eius: ut se placido itinere i meliorē sedis infernæ deduceret partē: cupido haustu mortiferā traxit potionē: ac sermone significās quas nā subide partes corporis sui rigor occuparet: quom iā uisceribus eū & cordi iminef̄ esset locuta: filiarū manus ad sup̄remū opprimendoz oculoz officiū aduocauit: nostros autem tam & si no uo spectaculo obstupefacti erant: suffusos tam̄ lachrymis dimisit.

De ritu masiliensiu quod nullus itrare auderet ciuitatē suā.

Sed ut ad masiliensiu ciuitatē. unde i hoc diuerticulū excessi: reuertar: itrare oppidū eoz nulli cū tælo licet: præstoq; est qui id custodia gratia acceptū exituro reddat: ut hospitia sua quēadmodū adueniētib; humana sunt: ita ipsis quoq; tuta sint.

De more quem obseruabant Galli.

Horum mœnia eḡss̄ uetus ille mos galloz occurrit: quos memoria p̄ditū est: pecunias mutuas: qui his apud inferos redderentur dare: quia p̄suasum habuerint animas hominū imortales esse: dicerē stultos nisi idem bracati lensissent: quod palliatus pythagoras credidit.

De Gallis.

Avara & fœneratoria Galloz philosophia alacris & fortis cimbroz & celtiberoz q̄ in acie gaudio exultabant tāquā gloriose & feliciter uita excessuri: lamentabant i morbo quasi turpiter & miserabiliter perituri.

De Celtiberis.

Celtiberi etiā nephas ducebāt esse prælio sup̄essere: quō is occidisset: p̄ cuius salute spiritū deuouerāt: laudāda utroz q̄ populoz animi præstātia: quod & priæ icolumitatē fortiter tueri & fidē amiciciæ cōstāter præstādū arbitrabant.

De Thracia.

Thraciæ uero illa natio merito sibi sapiētia laudes uendicauerit: quæ natales hominum flebiliter exequias cū hilaritate celebrat sine ullis doctoz præceptis: uerum cōditionis nostræ habitum p̄uidit. Remoueatue itaque naturalis omnium animalium dulcedo

uitæ quæ multa & facere & pati turpiter cogit: si ea mortua aliquâto eius felicior ac beator reperietur finis.

V De moribus & ritu lycium.

Quo circa recte lycii cum iis luctus icidit muliebrẽ uestẽ iduunt: ut deformitate cultus cõmoti maturius stultum piicere merorem uelint.

V De fœminis indicis.

Uerum quid ego fortissimos in hoc genere prudẽtiã uiros laudẽ: Respiciant indos; fœminã: quæ cum more patrio cõplures eidem nuptæ esse soleant: mortuo marito in certamen iudicium que ueniunt quã ex iis maxime dilexerit: uictrix gaudio exultans ductaq; a necessariis latum præferentibus uultum cõiugis se flãmibus superiicit: & cũ eo tanquã felicissima crematur: superatã cũ tristitia & mœrore in uita remanent. protrahe i mediũ cimbricã audaciam: aduice celtibericam fidem: iunge animosã Thraciã sapientiã: annecte lycior; in luctibus abiiciendis callide quasitã rationẽ: Indico tamẽ rogo nil eos; præferes: quem uxoris pietas in modum genialis thori propinquæ mortis secura conscendit.

V De punicis fœminis & fano Veneris.

Cuius gloriæ punicarum fœminarum ut ex cõparatione turpius appareat dedecus subnectã. Siccæ enim fanũ Veneris ẽ: in quod se matronæ conferebant: atq; inde pcedentes quastum dotis corporis iniuria cõtrahebant honesta nimirũ tam inhonesto uinculo coniugia iuncturã.

V De instituto p̄babili p̄sag.

Nam p̄sag; admodum institutum fuit: quod liberos suos non prius aspiciabant: quam septimum implessent annum: quo paruulor; amissionẽ æquiore animo sustinerẽt.

V De Numidis.

Numidæ quidem reges uituperandi: qui more gentis suæ nulli mortaliũ osculũ ferebãt. Quicquid. n. i excelsis fastigio positum est: humili & trita consuetudine quo sit uenerabilius uacuũ esse cõuenit.

V De Disciplina militari. Capitulu secundum.

Uenio nũc ad præcipuũ decus & ad stabilimentũ Romani iperũ salutari pseuerãtia ad hoc tẽpus sincar; & incolumẽ seruatũ militaris disciplinæ tenacissimũ uinculũ: i cuius sinu ac tutela serenus trãquillusq; beatæ pacis status aq̄escit.

V De Scipione.

Publius Cornelius. Scip. cui deleta carthago auitũ cognomẽ

dedit: cōsul i hispaniā missus: ut isolētissimos numantinae urbis spiritus superiorū ducū culpa nutritos cōtunderet. eodem tēporis momēto quo castra intrauit: edixit: ut omnia ex his quae uoluptatis causa cōparata erāt: auferentur: ac summouerentur. Nā cōstat tum maximū inde institorum & lixarū numerū cum duobus millibus scortorū abiisse. Hac turpi atque erubescēda sēcina uacuefactus exercitus noſter: qui paulo ante metū mortis deformi se foederis ictu maculauerat: erecta uirtute recreataq; acrē illā & aiōsā numantiā icendiis exultā ruinisq; prostratā solo aquauit. Itaque neglectae disciplinae militaris idiciū Mancini miserabilis deditio seruatae mercas speciosissimus Scipionis triumphus extitit. **¶ De Metello.**

Etus sectā Metellus secutus cū exercitū i Aphrica iugurthino bello nimia Spuriū Albini indulgētia corruptū cōsul accepisset oibus iperii neruis ad reuocādā pristinae disciplinae militariae cōmissus ē: nec singulas partes apprahēdit. sed totā cōtinuo i statū suum rēdegit protinus nāq; lixas e castris sūmouit: cibūq; coctū uenale propōi uenit i agmine neminē militū ministerio seruorū iumentorūq; ut arma sua & alimēta ipsi ferrent: uti passus est. Castrorū subinde locū mutauit. Eadē tāquā Iugurtha semp adestet uallo fossaque aptissime cinxit. Quid ergo restituta cōtinentia: quid repetita idustria p̄fecit? Crebras scilicet uictorias & multa trophaea pepit ex eo hoste: cuius tergū sub ambizioso imperatore Romano militi uidere nō contigerat.

Bene etiam illi disciplinae militari affuerunt: qui necessitudinū praeuuptis uinculis ultionē uindictāq; laesa cū ignominia domū suarū exigere non dubitauerunt. Nam. **P. Rutilius** cōsul eo bello quod in Sicilia cum fugitiuis gessit. **Q. Fabius** generū suū quia negligentia taurominitanam arcē amiserat: puincia iussit decedere.

¶ De Cotta.

Nam. **C. Cotta. P. Aurelium Fuluium** pecuniolam sanguine sibi iunctū: quē obsidioni liparitanae ad auspicia repetenda Mesanae trāsiturus praefecerat. uirgis casū militariae mūere iter pedites fungi coegit: quod eius culpa ager icensus & poene castra erāt capta.

¶ De Quinto Fulvio.

Quintus etiam Fuluius Flaccus censor: Fuluium fratrem cohortem legionis in qua tribunus militū erat: iniussu cōsulis domum dimittere ausū senatu ammouit. tam digna exēpla tā breuiter

nisi maioribus urgere non referrentur.

Quid. n. est tam difficile factu quā copulatā societati generis & imagine deformē in patriam reditū idicere: aut cōmuniōi nominis ac familiæ ueteris p̄p̄nquitatis serie coharenti uirgarū contumeliosa uerba adhibere: aut **C**ensorium sup̄cilium aduersus fraternali caritatem distringere: denē hęc singula quāuis claris ciuitatibus abunde tamē gloria disciplinæ militaris instructæ uidebunt.

At nostra urbs quæ omni genere mirificorū exēploꝝ totū orbē terrarū repleuit: Imperatoꝝ p̄prio sanguine manātes secures ne turbato militiæ ordine uindicta deesset: e castris publice speciosas priuatim lugubres duplici uultu fecēpit: Incerta gratulandi prius an lugendi officio fungeretur. Igitur ego quoq; hæsitate animo uos bellicarū reꝝ seuerissimi custodes. **P**ostumi **T**iburte & manli **T**orquate memoria ac relatione cōplector: quia animaduerto fore: ut pondere laudis quā meruistis obrutus magis imbecilitatē igenii mei detegā: quā uestrā uirtutē sicut par est repræsente. **T**u nanq; **P**ostumi dictator **A**ulū **P**ostumiū quē ad generis penetraliūq; sacroꝝ successionem p̄pagandā genueras: cuius ifatiæ blandimēta sinu atq; osculis foueras: quē puerū litteris: quē iuuenē armis iūtruxeras: sanctū: fortem: amantē tui pariter ac patriæ: quia nō tuo iussu: sed sua sponte p̄p̄sidio p̄gressus hostes fuderat uictorē securi feriri iussisti. & ad hęc ip̄ium pagendū paternæ uocis ministerio sufficere ualuisti: nā oculos tuos certum scio clarissima i luce tenebris offusos ingens opus animi itueri nequiuisse. **T**u aut manli **T**orquate latino bello consul filium quod p̄uocātus a **G**eminio **M**æcio duce tusculanoꝝ ad dimicādum te ignaro descenderat: gloriosam uictoriā & speciosa spolia referentem abripi a licitore & in modū hostiæ mactari iussisti: satius esse iudicans patrem forti filio quam patriam militari disciplina carere.

De Lucio Quintio Cincinato.

Age quāto spiritu putamus usū. **L.** **Q**uintiū **C**incinatū dictatorem eo tēpore quo deuictis æquiculis & sub iugū missis. **L.** **M**inuciū consulatū deponere coegit: quod castra eius hostes idē obfederāt: idignum. n. maxio ip̄erio credidit: quē nō sua uirtus: sed fossa uallūq; tutū p̄stiterat: cuiq; uerecūdiæ nō fuerat arma romana metu trepida clausis portis cōtineri: ergo ip̄eriosissimi duodecim fascēs penes quos senatus & equestris ordis & uniuerse plebis sūmū

27
decus erat. quorūque nutū Latium: ac totius Italiae uires regebātur: cōtusi atque fracti dictatoriae se animaduersioni substrauerūt: ac ne inulta foret gloria militaris consul delicti omnis uindex punitus est.

His: ut ita dicam: piaculis Mars iperii nostri pater: ubi aliqua ex parte a tuis auspiciis degeneratū erat: numē tuū ppiciabatur: affinium & cognatorū & fratrum nota filiorūque strage ingnomio sa consulum euitatione.

De Papiro.

Eiusdem ordinis quod sequitur Papius dictator quum aduersus iperium eius. **Q**. Fabius Rutilianus magister equitū exercitum in acie eduxisset: quāquā fufis samnitibus in castra redierat: tam neque uirtute eius neque successu neque nobilitate motus uirgas expediri: eūque nudari iussit. **O** spectaculum admirabile: & Rutilianus & magister equitū & uictor scissa ueste spoliatoque corpore licitorū se uerberibus lacerandū praeuit: ut in acie exceptorū uulnerum nodosis ictibus cruore renouato uictoriarum quas modo speciosissimas adeptus erat: titulos respergeret precibus deinde sui exercitus occasionem Fabio cōfugiendi in urbem dedit: ubi frustra senatus auxilium implorauit. **N**ihilominus enim Papius in exigenda poena perseuerauit: itaque coactus est pater eius post dictaturam tertiumque consulatū rem ad populum deuocare: auxiliumque tribunorū plebis supplex pro filio petere: neque hac re seueritas Papii refranari potuit. **C**eterū quū ab uniuersis ciuibus & tribunis plebis rogaretur: testatus ē: nō poenam illā se Fabio. sed populo Romano & tribunorum concedere potestati.

De L. Calphurnio.

Titius quoque Calphurnius Piso cōsul cū in Sicilia bellū aduersus fugitiuos gereret: & Titius equitū praefectus fugitiuorum multitudine hostiū circūuentus arma his tradidisset. his praefectū ignominiae generibus affici iussit. eū toga laciniis abscissis amictum distinctaque tunica indutū nudis pedibus a mane noctē usque ad principia per omne tēpus militiae adesse interdixit etiā ei cōuictū hominū usūque balnearū: turmasque equitum: quibus praefuerat adeptis equis infunditorū alas transcripsit. magnum praefecto dedecus patriae: magno Pisonis decore uindicatū est: quoniam quidem id egit Piso: ut qui cupiditate uitae adducti cruce dignissimis fugitiuis trophaea de se statuere concesserant: liberati que suae seruili manu flagitiosum imponi iugum nō erubuerāt: amarū lucis usum experirentur mortēque quā effoeminate

timuerant: uiriliter optarent.

V De. Q. Messio.

Nec minus **Pisone** acriter. **Q. Messius** qui quū apud **Trebia** res gereret: collocatas a se in quadā statione quinque cohortes atque ex ea uiribus hostium depulsis repetere eādem stationem euestigio iussit: non quod speraret ab iis amissum locum recuperari posse: sed: ut præteritæ culpæ pugnæ insequentis certaminis manifesto periculo puniret: edixit: etiā: ut si quis ex his fugiens castra petisset: pro hoste interficeret: qua seueritate compressi milites corporibus fatigatis: & animis desperatione uitæ implicatis loci tamen iniquitatē multitudinemque hostium superarunt: humanæ igitur imbecillitatis efficacissimū duramentū est necessitas.

V De. Q. Fabio.

In eadem puincia. **Q. Fabius Maximus** ferocissimæ gentis animos cōtundere & debilitare cupiens māsuetissimū igeniū suū ad tempus deposita clementia seuiore uti seueritate coegit: omnium. n. qui ex præidiis Romanorum ad hostes transfugerant: captique erant. manus abscidit: ut trunca præ se brachia gestantes: metū defectionis reliquis iniicerent: rebelles itaque manus a corporibus suis distractæ: inque cruentato solo sparsæ cæteris ne idē. cōmittere audent: documēto fuerūt.

V De Africano superiore.

Nihil mitius superiore Africano: is tamē ad firmandā disciplinam militarem aliquid ab alienissima crudelitate sibi amaritudinis mutuandū existimauit: siquidē deuicta carthagine quum oēs qui ex nostris exercitibus ad pœnos transierant: i suā potestatem redegisset: grauius i romanos quam in latinos transfugas animaduertit. Hos. n. tanquā patriæ fugitiuos crucibus affixit. Illos autē tanquā perfidos socios securi percussit. Non prosequar hoc factum ulterius: & quia **Scipionis** est: & quia **Romano** sanguini: quīus merito pro pello seruire supplicium insultare nō attinet. Quū præsertim trāsire ad ea liceat: quæ sine domestico uulnere gesta narrari possunt.

V De Africano posteriore.

Nam posterior Africanus euerso punico imperio exterarū gentiū trāsugas i edēdis populo spectaculis feris bestiis obiecit.

T. L. Paulus Perse rege supato eiusdē generis & culpæ. homines elephātis proterendos substravit utilissimo quidem exemplo: si tamē acta excelētissimorum uirorum humiliter æstimare sine insolētia reprehensione pmititur: **Aspero** enim & abscisso castigatōis

ora fulguro 2 nulla
prie salu

et de pœno agit Cæsar
tate de pœno mēto
no abet

quid dicitur
tylem

quid dicitur
pœno

genere militaris disciplina idiget: quia vires armis constant: quæ ubi a recto itinere descuerint: oppressura sunt: nisi opprimantur.

*De armis intelligit
ut quæ in armis*

De L. Martio tribuno militum.

Sed tempus est eorum quoque mentione fieri: quæ iam non a singulis verum ab uniuerso senatu per militari more obtinendo defendendoque administrata sunt. **L. Martius** tribunus militum quem reliquias duorum exercituum **Publii** & **Cnei Scipionum** quos arma punica in hispania absupererat: dispersas mira uirtute collegisset: earumque suffragiis dux esset creatus: senatui de rebus actis a se scribens in hunc modum orsus est.

L. M. propretor cuius honoris usurpatione uti eum patribus. **C.** non placuit: quia duces a populo non a militibus solerent creari: quo tempore tam iniusto tamque graui propter immane. **R. P.** danum etiam tribunus militum ad uulandus erat quam quod ad statum totius ciuitatis corrigendum unus sufficeret: sed nulla clades nullum meritum ualentiùs militari disciplina fuit.

Accurrebat enim illis quam animosa seueritate tarentino bello maiores eorum usi fuisset In quo quassatis & attritis reip. uiribus quum magnam captiuorum ciuium suorum numerum a **Pyrrho** rege ultro missum recepisset: decreuerunt: ut ex his qui equo meruerant peditum numero militarum: qui pedites fuerant in fuditibus auxilia transcriberent: neue quis eorum intra castra tederet: neue locum extra assignatum uallo aut fossa cigeret neue tectorium expellibus haberet. recursu autem. iis ad pristinum militum ordinem proposuerunt: si quis bina spolia ex hostibus tulisset: quibus suppliciiis compressi ex deformibus **Pyrrhi** munusculis acerrimi hostes extiterunt

Parem iram aduersus illos senatus distrixit: qui apud canas reip. deseruerunt. Nam cum eos grauitate decreti ultra mortaliu condictionem relegasset: acceptis a **M. Marcello** litteris ut eorum sibi opera ad expugnationem **Syracusanorum** uti liceret: rescripsit indignos esse qui in castra reciperent. **Catey** se ei promittere: ut faceret quod expedire reip. iudicasset dum ne quis ex eis munere uacaret: aut dono militum donaret aut in Italiam donec hostes in ea essent: accederet: Sic enerues aios odisse uirtus solet

*De armis ab opo de uir...
tali i. est uirio ope de p...
q. dignantibus and: sp...
reus: lato p...: hunc...
m...: hunc...
g...: hunc...
a...: hunc...
na collect...*

Age quam grauiter senatus tulit quod **P. Quintum Petilium** consule fortissime aduersus **ligures** pugnantem occidere milites passi essent: legioni neque stipendium anni procedere: neque ara dari uoluit. quia pro salute imperatoris hostium talis se non obtulerat. Idque decretum amplissimi ordinis speciosum & aternum **Petili** monumentum extitit: sub quo in acie morte: in curia ultione clari cineres eius aquiescunt.

^{penitentia}
Consimili animo quū ei Annibal sexmillia Romanorū capta ī
castris habebat redimendorū potestatem fecisset: condicionē
spreuit: memorq; tantam multitudinem armatorum iuuenū si ho-
neste mori uoluissent: turpiter capi nō potuisse: quorū nescio utrū
maius dedecus fuerit: quod patria spei an quod hostis metus nihil
ī his reposuerit: hęc p se ille ne aduersus se dimicaret parui ducēdo.

Sed quum aliquotiens senatus p militari disciplina seuerē ex-
cubuerit: nescio an tunc præcipue quū milites qui rhegium ī
iusto bello occupauerāt: mortuoq; duce Bubelio. **M. Cesium** scribā
eius sua sponte impatorem delegerant: carcere inclusit: ac **M. Furio**
Flacco tribuno plebis denunciante ne ī ciues romanos aduersus mo-
rem maiorū animaduerteret: nihilominus propositum executus est.
Catesy minore cū inuidia ut id pageret: quinquagenos per singulos
dies uirgis cæfos securi percuti iussit: eorūq; corpora nulli sepulturæ
mandari: mortēq; lugeri uetuit. **¶ Externa exempla.**

Ieniter hoc. **P. C.** si Carthaginensium senatus in militiæ nego-
tiis pcurandis uolentiā ituri uelimus: a quo duces bella pra-
uo cōsilio gerentes: etiā si psp̄era fortuna subsecuta esset: cruci tam
affigebant: qđ bene gesserant deorū īmortaliū adiutorio: quod male
cōmiserant ipsorū culpæ imputantes. **¶ De Clearcho.**

Clearchus uero lacedæmoniorū dux egregio dicto disciplinā
militiæ cōtinebat. Idētidem exercitus sui auribus inculcando
a militibus impatorē potiusq; hostē metui debere: quo apte denun-
ciabat futurū: ut spiritum pœne impenderēt: quē pugnae acceptum
ferre dubitassent.

Idq; a duce præcipi non mirabant maternarū blanditiarū me-
mores: quæ exituros eos ad præliandum monebant: ut aut
uiui cum armis in conspectum earum uenirēt: aut mortui in armis
referrētur. hoc ītra domesticos parietes accepto signo spartanae acies
dimicabant. Sed aliena prospexisse tantummodo satis ē: cum ppriis
multoq; uberioribus & felicioribus exēplis gloriari liceat: disciplina
militaris acriter retenta principatum Italiae romano imperio pepit: &
multarū urbium: magnorum regum: ualidissimarum gētium regi-
men largita ē. fauces pontici sinus patefecit: alpium tauriq; montis
conuulsa claustra tradidit: ortūq; e parua Romuli casa totius terrarū
orbis fecit columē: Ex cuius sinu quoniā omnes triumphī manarūt:

admiranda est
causa in uindicta
hinc p̄cedit et
indulgēt

quoniam mori est p̄st

sequitur ut de iure triumphandi dicere incipiam.

De iure triumphandi Capitulum tertium.

Obleuia praelia quida ipatores triumphos sibi decerni de syderabāt: quibus ut occurreretur: lege cautū ē: ne quis triumpharet nisi qui quemillia hostiū una acie cecidisset. Nō enī numero sed gloria triumphorū excelsius urbis nostræ futurum decus maiores existimabāt. Ceterū ne tā præclara lex cupiditate laureæ obliteraretur. legis alterius adiutorio fulta ē: quā. **L. Marius & M. Cato** tribuni plebis tulerūt: pœnam enim iperatoribus minatur: qui aut hostiū occisorū i praelio aut amissorū ciuiū falsum numerum litteris senatui ausi essent referre. **Iubetq;** eos quum primū urbē intrassent apud quæstores urbanos iurare de utroq; numero uere ab his senatui esse scriptū. Post has leges iudiciū illius tempestiua mentio introducetur: in quo de iure triumphandi inter clarissimas psonas & actum & excussum est.

Luctatius Consul: & **Quintus Valerius** prator circa **Siciliā** i signē pœnorū classem deleuerāt: quo nomine **Luctatio** cōsuli triumphū senatus decreuit. Cū autē **Valerius** sibi quoq; eum decerni desideraret: negauit id fieri oportere **Luctatius**: ne i honore triumphī minor potestas maiori æquaret: pertinaciusq; pgressa cōtentione **Valerius** sponcione **Luctatiū** puocauit nō se petiturū triumphū nisi suo ductu punica classis esset oppressa: nec dubitauit restipulari **Luctati** us. Itaq; iudex iter eos cōuenit **Attilius Calatinus**: apud quē **Valerius** i hūc modū egit. Cōsulē ea pugna i lectica claudū iacuisse: se aut omnibus imperatoriis partibus functū. **Tunc Calatinus** priusquam **Luctatius** causā suā ordiretur. quæro iquit **Valeri** a te si an dimicādum nec ne esset: cōtrariis iter uos sētētis discedissetis: utrum quod consul an. quod prator imperasset: maius habiturū fuerit momentū. **Respōdit Valerius** nō facere se cōtrouersia: quin priores partes cōsulis essent futuræ: **Age** deinde iquid **Calatinus**: **Si** diuersa auspicia accepissetis cuius magis auspicio staretur. Itē respōdit **Valerius**: cōsulis iam mehercule inqt: **Quum** de imperio & auspicio inter uos disceptationē susceperim: & tu utroq; aduersarium tuum superiorem fuisse fatearis nihil est quod ulterius dubitē. Itaq; **Luctaci** quamuis adhuc tacueris secundū te litem do. **Mirifice** iudex quod i manifesto negocio tempus teri passus nō est. probabilius **Luctatius** quod ius

amplissimi honoris cōstanter defendit. Sed nec **Valerius** quidem i probe quia fortis & prosperæ pugnae ut nō legitimū: ita se dignum pramium petiit.

V De **Cn. Fulvio Flacco.**

Quid facias. **Cn. Fulvio Flacco** qui tā expetēdū aliis honorem triūphi decretū sibi a senatu ob res bene gestas spreuit: ac repudiauit. nimis nō plura praecepēs quā acciderūt. Nā ut urbē intrauit cōtinuo quaestioe publica afflictus: exilio mulctatus ē. ut si qd religionis isolētia cōmisisset: poena expiaret.

V De **Q. Fulvio.**

Sapiētiōres igit̄ **Quintus Fulvius** qui **Capua** capta: & **L. Opimius**: qui **fregellanis** ad deditioem compūlsis triumphandi potestatem a senatu petierūt. **V**terq; editis opibus magnificus sed neuter petita rei compos. Non quidem inuidia patrum cōscriptorū cui nunquam aditum in curia esse uoluerūt: sed summa diligentia obseruandi iuris: quo cautum erat: ut pro aucto imperio non pro recuperatis quā populi **Ro.** fuissent triumphus decerneret. Tantū. n. interest adiicias aliqd: an detractū restituas: quātū distat beneficii initium ab iniuriā fine.

V De **P. Scipione & Marco Marcello.**

Quin etiam ius de quo loquor: sic custoditū est. ut **P. Scipiō** ob recuperatas **hispanias**. **M. Marcello** ob captas **syracusas** triumphus nō decerneret: quod ad eas res gerendas sine ullo missi erant magistratu. pbenē nunc cuiuslibet gloriae cupidi: qui ex desertis mōtib; **Mioparonumq;** piraticis rostris laudis inopes laurea ramulos festinabunda manu decerpserūt. **Carthaginis** impio abrupta **hispania & Sicilia** caput abscissum: **syracusae** triumphales iungere currus nequiuert: & quibus uiris: **Scipiō & Marcello**: quorū ipsa nomina instar sunt aeterni triumphi: sed clarissimos solidae ueraeque uirtutis auctores humeris suis salutem patriae gestantes: & si coronatos ituri senatus cupiebat: iustiori tamē reseruādos laurea putauit.

His illud subnectā. **Moris** erat ab impatore triūphū ducturo cōsules iuitari ad cōnā: deide rogan ut uenire supsedeāt: ne qd eo die quo ille triūphauerit maiores in eodē cōuiuio sit imperii.

Uerum quāuis quis praclaras res maximāq; utiles. **R. P.** civili bello gessisset: imperator tamen eo nomine appellatus nō ē: neq; ulla supplicationes decretae sūt: neq; aut ouauit aut curru triūphauit: quia ut necessaria istae: ita lugubres semper existimatae uictoriae sūt: ut pote non externo sed domestico parte cruore.

ITaq; & Nafica Tiberium Gracchum & C. Metellus Opimii factiones mœsti trucidarunt. **V** De Q. Catulo.

Quintus Catulus. M. Lepido collega suo cū omnib; copiis seditionis extincto moderatū præ se ferēs gaudiū i urbē ruerit.

Caius etiam Antonius Catilinæ uictor absterfos gladios in castra rettulit. **V** De Lucio Cinna & Caio Mario.

Lucius Cinna & C. Marius hauserāt qdē auidi ciuilē sāguinē: sed nō p̄tinus ad tēpla deoz & aras tetēderūt.

V De Scylla.

Iam L. Scylla qui plurima bella ciuilia cōfecit: cuius crudelissimi & insolentissimi successus fuerunt: quū cōsumata atq; constricta potentia sua triumphū duceret: ut Græciæ & Asiæ multas urbes ita ciuium romanorum nullū oppidum uexit.

Piget tedeq; p uulnera reip. ulterius pcedere: lauream nec senatus cuiquā dedit quisquam sibi dari desiderauit. ciuitatis parte lachrymante.

Cæterū ad quercum pronæ manus porriguntur: ubi obciues seruatos corona danda est: qua postes augustæ domus sempiterna gloria triumphant. **V** De censoredia nota. **V** Cap. iiii.

Cæstrensis disciplinæ tenacissimū uiculū & militaris rationis diligens obseruatio admonet me: ut ad censorediā pacis magistrā custodēq; transgrediar. Nā ut opes populi Ro. i tantū amplitudinis iperatorum uirtutibus excesserunt: Ita probitas & continētia censorio supercilio examinata ē: opus effectu par bellicis laudibus. Quid enim prodest foris esse strenuū si domi male uiuitur. Expugnentur licet urbes: corripiantur gentes: regnis manus iniiciantur: nisi foro & curiæ officium: ac uerecundia sua constititerit partarum rez: celo cumulus æquatus sedem stabilem nō habebit: Ad rem igitur pertinet nosse: atque adeo recordari acta censoriæ potestatis. **V** De Camillo & Posthumio.

Camillus & Posthumius censoredores ara pœnæ nomine eos q ad senectutem calibes puenerant: in ararium deferre iusserūt. Iterum puniri dignos: si quo modo de tā iusta constitutione queri sunt ausi. Quum in hūc modū increparentur: natura uobis quē ad modum nascendi: ita gignendi legem scribit: parentesque uos alendo nepotum nutriendorum debito si quis est pudor: alligauerunt:

accedit etiā iis: quod fortunam longā præstādi huiuscæ muneris ad uocationē estis assequuti: cū interim cōsumpti sūt anni uestri: & mariti & patris nomine uacui. Itē igit & nodosam exoluite stipē utilem posteritati numerosa. ¶ De. M. Valerio Maximo & C. Iunio.

Horum seueritatem. M. Valerius Maximus & C. Iunius Brutus Bubulcus censores in consimili genere animaduersionis imitati sunt. L. Antonium senatu mouerunt: quod quam uirginē in matrimoniū duxerat: repudiasset: nullo amicorum in cōsiliū adhibito: at hoc crimen nescio: an superiore maius: illo nāq; cōiugalia sacra spreta tantum: hoc etiam iniuriōse tractata sunt. optimo ergo iudicio cēsores indignum eū aditu curiæ existimauerunt.

Sicut Portius Cato. L. Flaminium quem e numero Senatorū sustulit: quia in puincia quēdam damnatū securi percusserat: tēpore supplicii ad arbitrium & spectaculum mulierculæ: cuius amore tenebat: electo: & poterat inhiberi respectu consulatus: quem is gesserat: atq; auctoritate fratris eius Titi Flaminii: sed & censor & Cato duplex seueritatis exemplum eo magis illum notandū statuit: quod amplissimi honoris maiestatem tam tetro facinore iquinauerat: nec indignum pensi duxerat iisdē imaginibus ascribi: meretricis oculos humano sanguine delectatos & regis Philippi supplices manus.

*sa l. flaminium tunc p. g. s. b. ut
in u. g. p. philippo u. t. h. ut
p. g. u. t. ut q. rogatu u. t. h. ut*

¶ De Fabricio Licinio.

Quid de Fabricii Licinii censura loquar: narrauit enim omnis **Q**uatas & deinceps narrabit: ab eo Cornelium Rufinū duobus cōsulatibus & dictatura speciosissime functum: quod decem pōdo uasa argentea comparasset: perinde ac malo exēplo luxuriosum i ordine senatorio retentum nō esse: ipse mediussidius mihi litteræ saculi nostri obstupescere uident: quū ad tantā seueritatē referendā ministerium accommodare cogunt: ac uereri ne nō nostræ urbis acta cōmemorare existimēt. Vix. n. credibile est intra idē pomerium decem pondo argenti & iuidiosum fuisse cēsum haberi: & inopiam cōtemptissimam.

¶ De. M. Antonio & L. Flacco.

Marcus autem Antonius & L. Flaccus cēsores Duronium senatu mouerūt: quod legem de coercēdis cōuiuioꝝ sumptibus latam tribunus plebis abrogauerat. mirifica notæ causa: Quam n. impudenter Duronius rostra conscendit illa dicturus: frangi sūt iniecti nobis quirites: nullo modo perpetiendi. alligati & constricti estis

amaro uinculo seruitutis lex enim lata ē: quæ uos esse frugi iubet: abrogemus igitur istud horridæ uetustatis rubigine obsitum imperium: & enim quid opus est libertate: si uolentibus luxu p̄ire nō licet?

¶ De Cl. Nerone & L. Iulio. Q. Salinatore.

A Ge par proferamus æquali iugo uirtutis honorūq; societate iūctū iſtructū autē æmulationis aīo. diffidētes. **Claudius Nero**: **Liuiusq; Salinator** secūdi punici belli tēporibus firmissima reip. latera: quā districtā simul egerūt cēsura. Nā cū equitū cēturias recognoscerent: & ipsi p̄pter robur ætatis et nūc eorū e numero essent ut est ad **Poliā** uētum tribum: præco lecto nomine **Salinatoris**: citādū nec ne sibi esset: hæsitauit: quod ut intellexit **Nero** citari collegam: & arma & equum uēdere iussit: quia populi iudicio damnatus esset. **Salinator** quoq; eadē animaduersione **Neronem** p̄secutus est. adiecta causa quod non syncera fide secum i gratiam rediisset: Quibus uiris si quis caelestium significasset futurum: ut eorum sanguis illustrium imaginum serie deductus in ortū salutaris p̄cipis nostri cōflueret: depositis inimiciis arctissimo se amicitiaæ fœdere iūxissent: seruata ab ipsis patriam cōmuni stirpe seruandam relicturi.

S alinator uero quattuor atq; trigintatribus inter ararios referre nō dubitauit: quod cū se dānassent: postea cōsulē & censorē fecissent: prætexuitq; causā: quia necesse essent eas alterutro facto crimine temeritatis & piurii teneri: unā tātūmodo tribum **Metiā** uacuum nota reliquit: quæ eū suffragiis suis ut nō damnatione ita nec honore quidē dignum iudicauerit. Quā putemus cōsultātis & præualidi illū igeni fuisse: qui neq; tristi iudicioꝝ exitu cōpelli: neq; honorum magnitudine adduci potuit: quo se blandiorem i administratione reip. gereret.

¶ De Marco Vallo & L. Sépronio.

E Questris quoq; ordinis bona magnaꝝ pars quadrigēti iuuenes censoriā notā patiente animo sustinuerūt: quos. **M. Valerius**. & **P. Sempronius** q̄a i **Sicilia** ad munitionē opus explicandum ire iussi: facere id neglexerāt: equis publicis spoliatos i numerū arariorum rettulerunt.

¶ De Marco Attilio Regulo. L. Furio.

Q uerpis etiam metus pœnam cēsores sūma cum seueritate exegerūt. **M. enim Attilius Regulus** & **L. Furius Philippus**. **M. Metellum** quæstorē cōpluresq; equites romanos qui post infeliciter cōmissā **Cannensē** pugnā cū eo abituros se **Italia** iurauerāt: direptis

equis publicis inter ararios referendos curauerunt: eosque graui nota affecerunt: qui cum in potestate Annibalis uenissent legati ab eo missi ad senatum de permutandis captiuis: neque impetrassent quod petebant: in urbe manserunt: quia & romano sanguini fide prestare conueniens erat: & **M. Atilius Regulus** censor perfidiam notabat: cuius pater summos cruciatus expirare quam fallere carthaginenses satius esse duxerat. Iam hac censura ex foro in castra transcedit: quam neque timeri: neque decipi uoluit hostem.

A Equuntur duo eiusdem generis exempla eaque adiecisse satis erit. **Geta** cum a **L. Metello**: & **Cn. Domitio** censoribus senatu motus esset: postea censor factus est. **De Marco Valerio.**

Item **Marcus Valerius Messala** censoria nota perstrinctus censoria post modum potestate impauit: quorum ignominia uirtute acuit: rubore enim eius excitati omnibus uiribus incubuerunt: ut indigni ciuibus uiderentur: quibus dari potius quam abiici censura deberet.

De maiestate. Capitulum Quintum.

Est & illa quasi priuata censura maiestas clarorum uirorum sine tribunalium fastigio: sine apparitorum ministerio potens in amplitudine sua obtinenda: **Grato**. n. & **iucundo** introitu animis hominum illabitur admirationis pretexta uelata: quam recte quis dixerit longum & beatum honorem esse sine honore. Nam quid plus honoris tribui potuit consuli quam est datum reo **Metello**: qui cum causam repetundarum diceret: tabularumque eius ab accusatore expositarum & ad nomen inspiciendum circa iudices ferret: totum consilium ab earum contemplatione oculos auertit. ne de aliqua re quam in his relata erat uideret dubitasse: non in tabulis sed in uita. **Q.** **Metelli** argumenta syncere administrata puicicia legenda sibi iudices crediderunt indignum rati integritatem tanti uiri exigua cura & paucis litteris perpedi. **De Metello & rege Antiocho & superiore Africano.**

Sed quid mirum si debitus honos a ciuibus **Metello** tributus est: quem superiori **Africano** etiam hostis prestare non dubitauit? Si quidem rex **Antiochus** bello quod cum Romanis gerebat: filium eius a militibus suis interceptum honoratissime excepit: regisque muneribus donatum ultro & celeriter patri remisit: quamquam ab eo tum maxime finibus imperii pellebat: Sed & rex & laesitatus maiestatem excellentissimi uiri uenerari: quam dolorem suum ulcisci maluit. **De Africano Scipione:**

AD Africanū eundē i liternia uilla se cōtinentē cōplures prædo
 nū duces uidendū eodē tēpore forte confluerūt: quos quū
 ad uim faciēdā uenire existimasset: præsidium domesticorū in tecto
 collocauit: eratq; i his repellendis & aīo & apparatu occupatus: qđ
 ut prædones animaduenterunt: dimissis militibus abiectisq; armis ia
 nuæ appropinquant: & clara uoce nūciant **Scipioni**: nō uitæ eius ho
 stes sed uirtutis admiratores uenisse: cōspectum & cōgressū tāti ui
 ri quasi cæleste aliquod beneficiū expetētes: p̄inde securū se nobis
 præstādum præbere ne grauetur: **Hæc** postquā domestici **Scipioni**
 rettulerūt: fores reserari: eosque itromitti iussit: qui postes ianuæ tan
 quā aliquā religiosissimā arā sanctūq; tēplum uenerati cupide **Scipi**
 onis dexterā apprahenderūt. ac diu osculati positis ante uestibulū
 donis: quæ deorū imortaliū numini cōsecrari solent: lati quia **Scipio**
 nem uidisse cōtigisset: ad lares proprios reuerterūt. **Quid** hoc fructu
 maiestatis excelsus: **Quid** ēt iucundius: hostis iram admiratione sui
 placauit: spectaculo præsentia suæ latronū gestiētes oculos obstupe
 fecit: delapsa cælo sidera hominibus si se offerāt: uenerationis ampli
 us nō recipient. ¶ **De Paulo Hæmylio triūphatore Macedonia.**

Hoc quidē uiuo **Scipioni**: illud autē **Hæmylio Paulo** exanimi
 contigit: Nā cū exequiæ eius celebrarentur: ac forte tunc pri
 cipes Macedonia legationis nomine Romæ morarentur: funebri le
 cto sponte sua sese subiecerunt. quod aliquāto maius uidebit: si qs
 cognoscat lecti illius frontē macedonicis triumphis fuisse adornatam
Quicum enim Paulo tribuerunt propter quem gētis sue **Claudium**
 indicia per ora uulgi ferre nō exhorruerunt: quod spectaculū funeri
 speciē alterius triumphī adiecit. **Bis** enim te **Paule** macedonia urbi
 nostræ illustrē ostendit: incolumen spoliis suis fato functū humeris

¶ **De Hæmyliano Scipionis adoptiuo.**

NE filii quidē tui **Scipionis Hæmyliani**: quē i adoptionē dādo
 duarū familiarū ornamētum esse uoluisti: maiestati parū ho
 noris tributum est. cū eum adolescentē admodū a **Lucullo** cōsule pe
 tendi auxilii gratia ex **Hispania** in **Africam** missum **Carthaginen**
ses & **Masaniſſa** Rex de pace disceptatorem uelut cōsulem &
 impatorē habuerunt. **Ignara** qđem fatorum suorū carthago orientis
 enim illud iuuentæ decus deorū atque hominū idulgētia ad excidiū
 eius alebatur: ut supius cognomen africanū capta posterius euerſa

Corneliae genti daret.

VDe P. Rutilio.

Quid dānatione; quid exilio miserius. At qui P. Rutilio cōspiratione publicanorū percusso auctoritatē adimere non ualuerunt. Cui Aliam petendi omnes puīciā illius ciuitates legatos eius secessum opperietes obuiā miserūt. exulare aliq̄ loco hoc an triūphare iustius dixerit.

VDe Mario.

CAius etiā Marius ī profundū ultimarū miseriarū abiectus ex ipso uitā discrimine beneficio maiestatis emerfit: missus enī ad eum occidendum in priuata domo Minturnis clausū seruus publicus natione cimber & senem & iermē & squalore obsitum: strictū gladium tenens aggredi non sustinuit: sed claritatē uiri occacatus abiecto fetro attonitus inde ac tremens fugit: cimbrica nimirum calamitas oculos hominis perstrinxit. deuictaq; suā gentis interitus animū comminuit: etiam diis immortalibus indignum ratis ab uno nationis eius interfici Marium quam totam deleuerat. minturnenses autem maiestate illius capti compressum iam & constrictum dirafati necessitate incolumē prāstiterūt: nec fuit eis timori asperrima Scyllae uictoria: quū presertim ipse Marius eos a conseruando Mario abstertere possset.

VDe Marco Portio Catone.

MArcum quoq; Portium Catonem admiratio fortis ac syn/cara uitā adeo admirabilem senatui fecit: ut cum iuito C. Casare consule aduersus publicanos dicendo in curia diē abstraheret: & ob id eius iussu a lictore ī carcerē duceret: uniuersus senatus illum sequi non dubitaret: quā res diuini animi p̄seuerantiā flexit.

VDe eodem.

Eodem ludos florales: quos Messius ædilis faciebat spectāte: populus ut mīme nudaret: postular erubuit: q̄d quū ex fauonio amicissimo sibi una sedēte cognouisset: discessit Cato e theatro: ne præsētia sua spectaculi cōsuetudinē īpediret: quē abūtē igēti plausu populus p̄secutus priscū morē iocorū ī scānā reuocauit cōfessus plus se maiestatis illi uni tribuere: quā uniuerso sibi uēdicare. qb; operibus qb; imperiis: quib; triūphis hoc datū ē: exigue uiri patrimoniū astricti cōtinentia mores: modicæ clientelæ domus ambitioni clausa: paterni generis una imago minime blanda frons: sed omnib; numeris perfecta uirtus: quæ q̄dem effecit: ut si qs sanctū & egregiū ciuem significare uelit: sub nomine Catonis definiat.

¶ Externa de Harmodii & Aristogitonis.

Quandū ē aliquid loci ēt alienigenis exēplis: ut domesticis asper
sa uarietate ipsa dlectent Harmodii & Aristogitonis: q̄ athe
nas tyrānide liberare conati sūt: effigies æneas Xerxes rex ea urbe d̄
uicta ī regnū suū trāstulit. longo deide iteriecto tēpore Seleucus in
pristinā sedē reportādas curauit: Rodii quoq; eas urbi suā appulsas
quum ī hospitium publice iuitassent: sacris etiam puluinaribus collo
cauerunt Nihil ac memoria felicius: quæ tantum uenerationis ī tam
paruulo ære possedit. ¶ De Xenocrate.

Quāntum porro honoris Athenis Xenocrati sapientia pariter
ac sanctitate claro tributū ē: quū testimoniū dicere coactus
ad aram accessisset: ut more eius ciuitatis iuraret: oia se uere rettulit
se uniuersi iudices consurrexerunt: proclamaruntque: ne iusiurādū
diceret: quodque sibimet ipsis post modum dicendæ sententiæ loco
remissuri nō erant: syncaritati eius concedendum existimarunt.

*Nullus testamū dicit potest
et postea de Mureto
si ma uel q̄d*

¶ Liber Tertius. Capitulum Primum de Indole.

Atingā nunc quasi cunabula quædā & elemēta uirtutis
animiq; pcedēte tēporē ad sūmū gloriæ cumuculū puētū
ri: certo cū idolis expimto datos gestus referam.

¶ De Hæmylio Lepido.

Hæmylius Lepidus p̄ter etiam tum progressus in aciē hostē
interemit: cuiē seruauit: cuius tam memorabilis operis idex
est in capitolio statua bullata & icincta prætexta senatusconsulto po
sita: Iniquum enim putauit eum honori nōdum tempestiuū uide ri
qui iam uirtuti maturus fuisset. præcurrit igitur Lepidus ætatis stabi
limentum fortiter faciendi celeritate: duplicemque laudem e prælio
rettulit: cuius eum uix spectatorem anni esse patiebantur: arma enī
infesta & districti gladii & discursus talorū: & aduetatis eq̄tatus fra
gor & concurrentium exercituum impetus iuuenib; quoque aliquā
tum terroris icutit: Interque Hæmyliæ gentis pueritia coronā mereri
spolia rapere ualuit. ¶ De Marco Catone.

Hic spiritus ne Marci quidem Catonis pueritiæ defuit. Nā cū
ī domo. M. Drusi auunculi sui educaretur: & ad eū tribunū
tunc plebis latini de ciuitate impetrāda cōuenissent a .Q. Popedio
latinorū principe: Drusi autem hospite rogatus: ut socios apud auū
culum adiuuaret: constanti uultu nō facturum se respondit. Iterum

Latini post hunc a rōnibus a mōstrum
fieri et distrahēdū hōs hōs a rōnibus
et ut mōstrum obmōstrat

deinde ac sapius interpellatus ī proposito perstitit: tunc Popedius ī
excellam ædium partem leuatum abiecturum se eum inde nisi pre
cibus obtēperaret: minatus est: nec hac re ab iccepto mouere potuit:
expressa est itaq; illa uox hominum: gratulemur nobis latini & focii
hunc esse tam paruū: quo senatore ne sperare quidem nobis ciui/
tatem licuisset: tenero ergo animo Cato totius curiæ grauitatē pcepit
pseuerantiaq; sua latinos iura nostræ ciuitatis apprahendere cupien
tes reppulit.

¶ De eodem Catone.

Idem cum salutandi gratia prætexatus ad Scyllā uenisset: &
capita pscriptorū in atriū allata uidisset: atrocitate rei cōmo/
tus pædagogum suū Sarpedonem noīne iterrogauit: quapropter ne
mo iueniretur: qui tā crudelē tyrānum occideret: quumq; is nō uo
lūtātē hoibus sed facultatē deesse: quod salus eius magno militum
præsidio custodiret: rōspōdisset: ut ferrum sibi daret: obsecrauit: affir
mādo pfacile se eū iterfecturū: quod ī lecto illius cōfidere soleret. Pæ
dagogus & aiūm Catonis agnouit. & exhorruit ppositum: eūque po
stea ad Scyllā excussū semp adduxit. Nihil hoc mirabilius. Puer ī of
ficina crudelitatis deprāhēsus uictorem nō extimuit: tū maxime cō
sules. municipia : legiones equestris ordinis maiorem ptem trucidā
tem ipsū Mariū si quis eo loci statuisset: celerius aliqd de fuga sua
quam de Scyllæ nece cogitasset.

¶ De Caio Cassio.

Cuius filiū faustum. C. Cassius. condiscipulum suū in schola
pcriptionē paternam laudantē ipsumq; quū per ætatem po
tuisset idem facturū minitantem colapho pcussit. dignā manū quæ
se publico parricidio nō contaminaret.

¶ Externa.

Et ut a græcis aliquid Alcibiades ille: cuius nescio utrū bona
an uitia patriæ perniciosiora fuerint. illis .n. ciues suos dece
pit: his afflixit: cum adhuc puer ad Periclem auunculū suū uenisset:
eumq; secreto tristem sedentē uidisset: interrogauit quid ita tantam
ī uultu confussionē gereret: at illo dicente mādato se ciuitatis Propy
læa Mineruæ: quæ sūt ianuæ arcis: ædificasse: cōsūptaque ī id opus ī
genti pecunia non inuenire quo pacto ministeriū rationem redderet
atq; ideo conflictari: Ergo inquit quare potius quemadmodum rati
onem non reddas: itaque uir amplissimus & prudentissimus suo
consilio defectus puerili usus est atq; id egit: ut athenienses finitimo
implicati bello rationib; exigēdis nō uacarerēt. Sed uiderit Athenæ:

utrū Alcibiadē lamentetur: an gloriētur: quoniā adhuc iter execrationem hominis & admirationē dubio mētis iudicio fluctuat: Nos quā iam initia procurfusq; uirtutis patefecimus: actū ipsū prosequemur cuius pōderatissima uis & efficacissimi **Lacerti** i fortitudinē cōsiliū t

De fortitudine Capitulum secundum De Horatio Coclite.

Nec praeterit me conditor urbis nostrae: Romule principatum tibi hoc i genere laudis assignari oportere: Sed patere obsecro uno te praecurri exemplo: cui & ipse aliquatū honoris debes: quia beneficium illius effectum est: ne tā praclarum opus tuum Roma dilaberetur. **Ethruscis** i urbem ponte sublicio irrupentibus **Horatius** cocles extremam eius partem occupauit: totumq; hostium agmen donec post tergū suum pons abrūperetur infatigabili pugna sustinuit: atque ut patriā periculo imminētī liberatam uidit: armatus se in tyberim misit: cuius fortitudinē dii immortales admirati incolumitatē syncarā ei praestiterunt. Nā neq; altitudine deiectus quassatusue: neque pondere armorū pressus: nec ullo uorticis circuitu actus: nec talis quidem quā undiq; cōgerebantur laesus: tutum natandi euentū habuit. unus itaq; tot ciuium tot hostiū i se oculos conuertit: stupentes illos admiratione: hos inter laetitiam metumq; haesitantes: unusq; duos acerrima pugna confertos exercitus **Alterum** repellendo alterū propugnādo distraxit. Deniq; unus urbi nostrae tantū scuto suo quantum tyberis alueo munimenti attulit. quapropter discedētes **Ethrusci** dicere potuerunt. Romanos uicimus: ab **Horatio** uicti sumus.

De Chlochia uirgine.

Immemorem me propositi mei **Chlodiam** poene facit eadē enī tēpestare certe aduersus eūdē hostē: & i eodem tyberi iclytū ausa facinus. Inter ceteras enī uirgines obses **Porcenae** data hosti nocturno tēpore custodiam egressa equū cōscendit: celeriq; traiectu fluminis nō solū obsidione sed etiam metu patriā soluit. **Viris** puella lumine uirtutis praefenda. **De Romulo.**

Redeo nunc ad Romulum: qui ab **Acrone** **Ceninēsiū** rege ad dimicandū prouocatus quanquam & numero & fortitudine militū superiorem se crederet: tutiusq; erat toto cum exercitu quam solum in aciem descendere: sua potissimum dextera omen uictoriae rapuit: nec icōcepto eius fortuna defuit: occiso enim **Acrone**: fusisque hostibus opima dē eo: spolia Ioui feretrio rettulit: haecenus istud: quae

publica religione cōsecrata uirtus nulla priuata laudatione indiget.

¶ De Cornelio Cossō.

Romulo p̄ximus Cornelius Cossus eidem deo spolia conse-
crauit. quū magister equitum ducē fidenatum in aciem con-
gressus interemisset: magnus initio huiusce generis inchoatæ gloriæ
Romulus. Cossōq; multū acquisitū est: qui imitari Romulū ualuit.

¶ De M. Marcello.

Nec Marci quidem Marcelli memoriam ab his exēplis sepa-
rare debemus. in quo tātus animi uigor fuit: ut apud Padū
galloꝝ regem ingenti exercitu stipatū: cū paucis equitibus iuaderet:
quem protinus obruncatū armis exiit: eaq; Ioui feretrio dicauit.

¶ De T. Manlio Torquato.

Eodem & uirtutis & pugnæ genere usi sunt. T. Manlius Tor-
quatus & Valerius Coruinus & Hamylianus Scipio: ii etiā
ultro puocatos hostiū duces iteremerūt: sed q̄a sub alienis auspiciis
rē gesserāt: spolia Ioui feretrio nō posuerūt cōsecrāda. De Scipiōe.

Item Scipio Hamylianus cum in hispania sub Lucullo duce
militaret: atq; Intercacia p̄ualidū oppidum circumsederet:
primus mœnia eius cōscendit. neq; erat in eo exercitu quisquam aut
nobilitate aut animi indole aut futuris actis cuius magis saluti par-
ci & consuli deberet: sed tunc clarissimus quisq; iuuenū pro amplifi-
canda & tuenda patria plurimū laboris ac periculi sustinebat: de for-
me sibi existimans quos dignitate p̄staret: ab his uirtute superari.
Ideoq; Hamylianus hanc militiam aliis p̄pter difficultatē uitantib;
sibi depoposcit. ¶ Aliud exemplum de M. Attilio.

vide Titulum p̄ 2. mda
Magnū inter hęc fortitudinis exemplum antiquitas offert:
Romani galloꝝ exercitu pulsi cum se in capitolium & i arcē
conferrent: inque his collibus morari omnes nō possent: necessarium
consilium in plana parte urbis relinquendōꝝ seniorum cœperunt:
quo facilius iuuentus reliquias imperii tueret: Caterum ne illo qdē
tam misero tamq; luctuoso tempore ciuitas nostra uirtutis suæ obli-
ta est. defuncti. n. honoribus apertis ianuis in curulibus sellis cum in
signibus magistratuū quos gesserāt: sacerdotiorūq; quæ erāt adepti
confederunt: ut & ipsi in occasu suo splendorem & ornamenta uitæ
praterita retinerent: & plebem ad fortius sustinendos casus suos p̄-
uocarent: Venerabilis eorū aspectus: primo hostibus fuit & nouitate

rei & magnificentia cultus & ipso audacia genere comotis. Sed qs dubitaret: quin & galli. & uictores illa admiratione mox in risu & in omne contumeliae genus conuersuri esset. Non expectauit igitur hanc iniuriae maturitatem. **C.** Attilius uerum barbam suam permulceti gallo **Sti** pione uahementi ictu capiti inflixit: eique propter dolore ad se occidendum ruenti corpus cupidius obtulit. **C**api ergo uirtus nescit: patientia dedecus ignorat. fortuna succubere tristius omni fatu ducit: noua & speciosa genera interitus excogitat: si quisquam interit qui sic extinguitur.

¶ De C. Sempronio.

Reddendus est nunc Romanae iuuetuti debitus gloriae titulus. **R**. **Q**. Catulo Sempronio Atracino consule: cum uolsis apud Verugine parum prospere dimicant: nec acies nostra iam inclinata propelleretur: equis delapsa seipsam certurauit: atque hostium exercitum irrupit: impetum excipit: quo dimoto proximum tumultum occupauit: effecitque: ut omnis uolsos in se conuersus impetus legionibus nostris ad confirmandos animos salutare laxamentum daret. Itaque cum iam de trophaeis statuendis cogitarent praedium nocte dirimente: uictoresne an uicti discederent: incerti abierunt.

¶ De Fabio Maximo.

Strenuus ille quoque flos ordinis equestris cuius mira uirtute **F**abius Maximus **R**utilianus magister equitum bello quod ad uersus samnites gerebatur: male commissi praedii crimine leuatus est. Namque **P**apyrio cursore propter auspicia repetenda in urbem proficiscente castris praepositus ac uetitus in aciem exercitum ducere nihilominus manus cum hoste sed non tam feliciter quam temere conseruit: procul enim dubio superabatur. Caeterum optimae indolis iuuentus de tractis equorum franis uahementer eos calcaribus stimulos in aduersos samnites egit: obstinataque animi praestantia extortam manibus uictoriam: & cum ea spem maximi ciuis **R**utiliani patriae restituit.

Qualis deinde roboris illi milites: qui uahementi ictu remorum concitatae fuge punice classem nantes lubricis pelagi quasi capere firmitate pedites in littus retraxerunt. **¶** Mirabile exemplum.

Eiusdem temporis & nota miles: qui canensis praedio quo **A**nnibal magis uires Romanorum contudit: quam animos fregit: quomodo ad retinenda arma inutiles uulneribus manus haberet: spoliare se conatis numidae ceruicem complexus: hos naribus & auribus corrosis deforme reddidit. Inque plena ultionis morsibus expirauit.

se pone iniquum pugnae euentum quanto interfectore fortior interfectus. poenus. n. in uictoria obnoxius morienti solatio fuit: romanus in ipso fine uitae uindex sui extitit. **V De P. Crasso.**

Militis huius in aduerso casu tam egregius tamque uirilis animus quam relaturus sum imperatoris. P. n. Crassus cum Aristonico bellum in Asia gerens a thracibus quoque is magnum numerum in praesidio habebat: inter Eleam & Smirnam exceptus ne in deditio nem eius perueniret: dedecus accersita ratione mortis effugit. Virgam enim qua ad regendum usus fuerat: equum in unius barbari oculum direxit: qui ui doloris accessus latus Crassi sic cofodit: dumque se ulciscit Romanum imperatorem maiestatis amissae turpitudine liberauit. ostendit fortunae Crassus quam indignum uirum tam graui contumelia afficere uoluisset: quoniam quidem iniectos ab ea libertati suae miserabiles laqueos prudenter pariter ac fortiter rupit: donatumque iam se Aristonico dignitati suae reddidit. **V De Scipione.**

Eodem mentis proposito usus est. Scipio. namque infeliciter. Cn. Pompeii generi sui defensis in Aphrica partibus: classe Hispaniam petens quam animaduertisset nauem qua uehebatur ab hostibus captam: gladio praecordia sua transfuerberauit: ac deinde prostratus in puppi quaerentibus caesarianis militibus ubi nam esset imperator: Respondit imperator se bene habet: tantumque eloqui ualuit: quantum ad testandam animi magnitudinem aeternae laudi satis erat.

V De Catone bono.

Cui quoque clarissimi excessus Cato Utica monumentum est: in qua ex fortissimis uulneribus tuis plus gloriae quam sanguinis manauit. Si quidem constantissime in gladium incubendo magni hominibus documentum dedisti: quanto potior esse debeat pro bis dignitas sine uita quam uita sine dignitate.

V De Portia Catonis filia & Bruti uxor.

Cuius filia mitem muliebris animi: quae quum Bruti uiri sui consilium quod de interficiendo Caesare coeperat: ea nocte qua dies teterrimi facti secutus est: cognouisset: egresso cubiculum Bruto cultellum tonsorium quasi unguinum refacandorum causa poposcit eoque uelut forte elapso se uulnerauit: clamore deinde ancillarum in cubiculum reuocatus Brutus obiurgare eam coepit: quod tonsoris praeripuisset officium. Cui secreto Portia non est hoc inquit temerarium

500
Sembra by et Augy no fandi
ofm St fowca Dmms auto
s pnt mda 50 foy qm dnt
ad dpt dt qm st dngnd la
e fupoy m fpa Augy 50 d
mshak de e ppy Non fime
pnt pignm d any mshak
fimbat d dlla mshak pnt
ndit non fa 50 plus fnt b
a von dory et pnt Gabrnt
d Augy St of dno nouo d
mshak de q no fctndm fmpm
st pnt d d mshak dly lry et
st d dta de e ppy d
hert sua pnt alon hony
nd l'uord m mshak dnt lry
ulla pnt d dnt d dnt
m fnt dnt d dnt

500
Gomede d et tanto fit mshak d fi dnt d pnt mshak dnt mshak

factū meū: sed i tali statu nostro amoris mei erga te certissimū idici
um. Experiri enī uolui: si tibi ppositū ex sentētia pag: cessisset: quā
aquo aīo me ferro esse iteremptura. ¶ De Catone.

Helicio progenie sua superior Cato: a quo portia. familia pri
cipia manarūt. qui quum ab hoste i acie uahemēti periculo
peteretur: uagina gladius eius elapsus decidit quē subiectū praelian/
tiū globo atq; undiq; hostilibus pedibus circūdatū: postquā abesse si
bi animaduertit: adeo cōstanti animo i suā potestātē redegit: ut illū
nō periculo oppressus rapere: sed metu uacuis sumere uideret: quo
spectaculo attoniti hostes postero die ad eū supplices pacem peten
tes uenerunt. ¶ De. P. Scipione nasica.

Toga quoq; fortitudo militaribus operibus iherenda ē: qa eā/
dem laudē foro atq; castris edita meret. Quum Tib. Grac/
chus i tribunatu profusis largitionibus fauore populi occupato. R.
p. oppressā teneret: palamq; dicitaret: iterempto senatu omnia per
plebē agi debere. i aedem Fidei publicae conocati. P. C. a cōsule Mu/
tio Scauola quid nā i tali tēpestate faciūdum esset: deliberabāt: cun
ctisq; cēsantibus ut Consul armis. R. P. tueretur Scauola negauit se
quicquā ui esse acturū. Tunc Scipio nasica: quoniā inquit cōsul dū
iuris ordinē seqtur: id agit: ut cū omnibus legib; Romanū iperium
corruat: Egomet: priuatus uoluntati uestrae me offero ducē: ac deide
leuā manum a parte togae circūdedit: sublataq; dextera proclamauit
Qui remp. saluā esse uolunt: me sequantur: eaque uoce cunctatiōe
bonor; ciuium discussa Gracchum cū scelerata factione quas mere/
batur pœnas: persoluere coegit. ¶ De. C. Martio sene.

Item quum Tr. pl. Saturninus & prator Glaucia & Eqtius
designatus Tri. pl. maximos i ciuitate nostra seditionū mo/
tus excitassent: nec quisquā se populo concitato opponeret: primū
M. Hamylius Scaurus. C. Marium consulatum sextū gerentē hor/
tatus est: ut libertatem legesq; manu defenderet: protinusque arma
sibi afferri iussit: quibus allatis ultima senectute confectū: & pœne
dilapsum corpus induit: spiculoq; innixus ante fores curiaē constitit:
ac paruulis extremi spiritus reliquus ne resp. expiraret: effecit: præ/
stantia enim animi sui senatum & equestrem ordinem ad uindictā
exigendam impulit. ¶ De diuo Iulio Casare.

Sed ut armorū & togae superius ita nunc etiā syderum clarum
e 3

et bellorum
scilicet septem fere legio
inuenit
decus diuum Iulium certissimam ueræ uirtutis effigiem repræsen-
tem cum innumerabili multitudine & feroci impetu neruorum
inclinari aciem suam uideret: timidius pugnâti militi scutum detra-
xit: eoq; tectus acerrime præliari cœpit: quo facto fortitudinē per to-
tum exercitum diffudit: labentemque belli fortunam diuino animi
ardore restituit.

De eodem.

Idem alio prælio legionis martiæ aquiliferum ineundæ fugæ
gratia iam conuersum faucibus cōprehensū in contrariā par-
tem detraxit dexteramq; ad hostem tendēs. quorsum tu iquit abis?
illic sunt cum quibus dimicamus: & manibus quidem unum mili-
tem adhortatione uero tam acri omnium legionum trepidationem
correxit: uinciq; paratas uincere docuit.

De Valerio Flacco tribuno & Padanio centurione.

Quæterum ut humanæ uirtutis actum exequamur: quū Anni-
bal Capuam in qua Romanus exercitus erat: obsideret. Iu-
bius Aceus pelignæ cohortis præfectus uexillum transpunicum ual-
lum piccit: seipsum suosq; cōmilitones si eo hostes potiti essent: exe-
cratus: & ad id petendum subsequēte cohorte primus impetum fe-
cit: quod ut Valerius Flaccus tribunus tertiæ legionis aspexit: cōuer-
sus ad suos spectatores iquit: ut uideo alienæ uirtutis huc uenimus
sed absit istud dedecus a sanguine nostro: ut Romani gloria cedere
latinis uelint. Ego certe aut speciosam optaui mortem: aut felicem
audaciæ exitum: uel solus præcurrere paratus sum. his auditis Pada-
nius centurio cōuulsus signū dextra retinens: iam hoc inquit intra
hostile uallū mecum erit: p̄inde sequantē: qui id capi uolunt: & cū
eo in castra poenorum irrupit: totāq; secum traxit legionem. Ita trium
uiroꝝ fortis temeritas Annibalem pauloante spe sua Capuæ potito-
rem ne castrorum q̄dem suorum potentem esse passa est.

De Q. Cotio.

Quorū uirtuti nihil cedit. **Q.** Cotius: qui p̄pter fortitudinē
Achilles cognominatus est. Nam ut reliqua eius opera non
exequar: abūde tamē duobus factis quæ relaturus sum: quātus bel-
lator fuerit: cognosces. **Q.** Metello cōsule legatus in Hispaniam p̄-
fectus celtibericum suo eo bellum gerēs postquā cognouit a quodā
gētis huius iuvene se ad dimicandum prouocari: erat autē illi forte
prandēdi gratia posita mēsa. relicta ea arma sua extra uallū deferri

equumq; duci clā iussit: ne a Metello impediretur. Et illū celtibez; iso-
lentissime obeqrantē cōsectatus iteremit: detractasq; corpori eius ex-
uias ouīs lætitia ī castra rettulit. ¶ De eodē. Q. Cotio.

Idem Piresū nobilitate ac uirtute omnes celtiberos. præstantē
quum ab eo ī certamē pugnæ prouocatus esset succūbere. coe-
git: nec erubuit flagrantissimi pectoris iuuenis gladiū ei suū & sagu-
lum utroque exercitu spectāte tradere. Ille uero etiam petit: ut ho-
spitii iure inter se iuncti essent: quando inter romanos & celtiberos
pax foret restituta. ¶ De Attilio.

Quoniam Attiliū quidē præterire possumus: qui quum decimæ legi-
onis miles pro. C. Cæsaris partibus maritima pugna prælia-
ret abscessa dextra quā masculēsiū naui iacerat: leua puppim appræ-
hēdit: nec āte dimicare destitit quā captā pfūdo mergeret: qđ factū
parū iusta notitia patet. ¶ De Cynegiro.

At Cynegirū atheniensē simili pertinacia ī cōsectādis hostib;
usū uerbosa cantu laudū suarū. Gracia: omniū sæculorum me-
moriarū litterarū præconio inculcat. ¶ De. M. Scaua.

Classicam Attili gloriā terrestri laude. M. Scaua eiusdē ipera-
toris centurio subsecutus ē. quum enim pro castello cui præ-
positus erat dimicaret. Cn. quoq; Pompeii præfectus iussu eius sum-
mo studio & magno militū numero ad id capiendū mitteret: omnes
qui propius accesserāt interemit ac sine ullo regressu pedes pugnans
sup̄igentē stragē quā ipse fecerat corruit. cuius corpus capite: hume-
ro: femore saucio oculo eruto centū & .xx. ictibus perfossū apparuit
Tales ī castris diui Iulii disciplina milites aluit: quorū alter dextra. al-
ter oculo amisso hostibus ihæsit. Ille post hāc iacturā uictor: hic nec
hac qđē iactura uictus. ¶ De Scauola.

Quomodo uero Scauola iexuberabilē spiritū ī utraq; parte rez; na-
tura qua admiratione prosequar: nescio quoniā excellēti uir-
tute dubiū reliquisti iter undasne pugna fortiorē edideris: an ī terra
uocē emiseras: bello nāq; gallico quo. C. Cæsar nō cōtentus opa sua
littoribus oceani claudere: britānicæ insulæ caelestes iniecit manus cū
quattuor commilitonibus rate transuectus ī scopulum uicinū isu-
læ quā hostium igentes copiarū obtinebāt: postquā æstus regressu suo
spatium quo scopulus & isula diuidebatur ī uadum transitu facile
redegit: ingenti multitudine barbarorū affluēte: cæteris rate ad littus

regressis solus immobilem stationis gradū retinēs undiq; ruentibus talis & ab omni parte acri studio ad te inuadendū nitentibus quiq; militum diurno praelio suffectura pila una dextra hostium corporibus adegisti: ad ultimū districto gladio audacissimū quemq; modo umbonis impulsu modo mucronis ictu depellēs: hinc romanis: illic britannicis oculis incredibili dum cernereris: spectaculo fuisti. postq; deinde ira ac pudor cūcta conari fessos coegit: tragula femur traiectus saxiq; pondere ora cōtusus galea iā ictibus discussa & scuto crebris foraminibus absumpto p̄fundo te credidisti: ac duabus loncis honustus inter undas quas hostili cruore infecerat: enatasti. usq; imperatore armis non amissis: sed bene impensis quū laudem mere reris ueniam petiisti magnus praelio sed maior disciplinae militaris memoria. Itaque ab optimo uirtutis aestimatore tum facta tum etiā uerba tua centurionatus honore donata sunt.

¶ De Lucio Sicinio Dentato.

Sed quod ad praeliatorū excellentē fortitudinē attinet merito Lucii Sicinii Dentati cōmemoratio omnia romana exempla finierit: cuius opera honoresq; operum ultra fidem ueri excedere iudicari possent: nisi ea certi auctores inter quos Marcus Varro monumentis suis testata esse uoluissent: quem cēties & uigiesies i aciem descēdisse tradūt: eo robore animi atq; corporis utentē: ut maiore semper uictoriae pte traxisse uideret: sex & .xxx. spolia ex hoste rettulisse: quorū i numero octo fuisse cum quibus spectante utroq; exercitu ex prouocatione dimicasset. xiiii. ciues ex media morte raptos serualse. quique & .xl. uulnera i pectore excepisse: tergo cicatricibus uacuo nouem triumphales imperatorum currus secutum: totius ciuitatis oculos in se numerosa donorū pompa conuertentē praeferebant eni aurā coronā octo ciuicā. xiiii. murales tres: opsidualis una torques. clxxxiii. armillā. clx. hastā. xviii. pharetrā. xxv. ornāmta etiā legionidum nēdum militi satis multa. **¶ De T. Iubelio campano.**

Ille quoq; ex pluribus corporibus i unum magna cum admiratione Calibus cruor confusus est: in quo oppido cū Fuluius Flaccus ppter campanam perfidiam p̄cipes ciuitatis ante tribunal suum capitali supplicio afficiendos iudicaret: litterisque a senatu acceptis finem p̄cnae eorum statuere cogeret: ultro se ei. **T. Iubelius** taurea campanus obtulit: & quam potuit clara uoce: quoniam inq̄

Fului cupiditate tāta hauriēdi sāguinis nostri teneris: qđ cessas i me
 cruentā securim distringere: ut gloriari possis: aliquando uirū quā
 ipse es: tuo iussu esse interemptū: eo deinde dicēte libēter id se esse fa
 cturū: nisi senatus uolūtate īpediret: at me īquit cui nihil patres. **C.**
 prāceperūt aspice oculis tuis qđē gratū animo uero tuo maius opus
 edentē protinusq; interfecta coniunge ac liberis: gladio icubuit: quē
 uirū illum putemus fuisse: qui suorum ac sua cāde testari uoluit se
 Fuluii crudelitatem fugillare: quam senatus misericordia uti ualuit/
 se?

V Externa de Dario.

A Ge Darii quātus ardor animi: qui cū sordida & crudeli ma/
 gog; tyrānide Persas liberaret: unūq; ex his obscuro loco ab/
 iectū corporis pōdere urget: prāclari opis socio plagā ei iferre dubi
 tāti: ne dum magnum petit ipsū uulneraret: tu uero īqt nihil ē quod
 respectu mei timidius gladio utaris: uel p utrūq; illū agas licet: dum
 hic quam celerrime pereat.

V De Leonida.

H Oc loci Leonidas spartanus nobilis occurrit: cuius proposito
 opere exitu nihil fortius. Nā cum. ccc. ciuibus apud Termo/
 pylas toti Asiae obiectus graue illum & mari & terre Xerxem nec ho
 minibus tātum terribilē: sed Neptuno quoq; cōpedes & Chao tene
 bras minitātē pertinacia uirtutis ad ultimā desperationē redegit. **Cæ**
 terum p̄fidia & scelere icolarum eius regionis & loci opportunitate
 qua plurimum adiuuabatur spoliatus occidere dimicans quam assli
 gnatam sibi a patria stationem deserere maluit. Ideoq; tā alacri ani
 mo suos ad id prālium quo perituri erāt cohortatus ē ut diceret sic:
 prandete cōmitones tanquam apud iferos cōnaturi: mors erat de
 nunciata: lacedæmonii perinde ac uictoria esset promissa ductori in
 trepide paruerunt.

V De Othriade.

O Thriade quoq; pugna pariter ac morte speciosa Thyreatium
 laude: quā spatio latius solū cernitur: qui sāguine suo scrip
 tis litteris direptam hostibus uictoriā tantū nō post fata sua insinum
 patriæ cruento trophæi titulo rettulit.

V De Epaminunda.

E Xcellentissimos spartanæ ciuitatis puentus miserabilis lap/
 sus sequit. Epaminūdas maxima thebarum felicitas: idemq;
 lacedæmonii prima clades: quū uetustā eius urbis gloriā inuictaq;
 ad id tempus publicam uirtutem apud Leutram & Mantineā secū/
 dis prāliis contudisset: traiectus hasta sanguine & spiritu deficiens

recreare se conantes primum an clipeus suus saluus esset: deinde an
fusi hostes penitus forent: interrogauit: quæ postquã ex animi sentē
tia cōperit: nō finis inquit cōmilitones meæ uitæ sed melius & alte/
rius initium aduenit. Nunc. n. uester Epaminundas nascitur: q̄a sic
morit̄ Thebas ductu & auspiciis meis caput Græciæ factas uideo: &
fortis & animosa ciuitas spartana iacet armis nostris abiecta: amara
dominatione Græcia liberata est: orbis quoq; nō tamen sine liberis
mior: quoniã mirificas filias Leutram & Mantineam relinquo: e
corpore deide suo hastã deduci iussit: eoq; uulnere expirauit. Quod
si eū dii imortales uictoriis suis perfrui passi essent: sospes gloriosior
patriæ mœnia non intrasset. ¶ De Theramene.

ACne Theramenis quidē atheniensis in publica custodia mo
ri coacti parua menti cōstantia: in qua triginta tyrannorum
iussu porrectam ueneni potionem nō dubitanter hausit. Quodque
ex ea superfuerat iocabundus illisum humo claz̄ edere sonū coegit.
Ridēsq; seruo publico qui eã tradiderat Critiæ inq̄t ppino: uide igit̄
ut hoc poculū ad eū continuo perferas. erat autē is ex. xxx. tyrannis
crudelissimus: p̄fecto est supplicio se liberare: tam facile suppliciu
ppeti. Itaq; Theramenes p̄inde ac in domestico lectulo moriens ui/
ta excessit. Inimicor̄ existimatione punitus suo iudicio finitus: sed
Theramenes a litteris & doctria uiriliter traxit. ¶ De Theogene.

Quomantino uero Theogeni ad cōsimilē uirtutem capestēdã:
quasi magistra gētis suæ ferocitas extit. p̄ditis nanq; & afflic
tis rebz̄ numantinor̄ quū oēs eius ciues nobilitate pecunia honori/
busq; præstaret: uicum suum qui i ea urbe speciosissimus erat: con/
tractis undiq; nutrimentis ignis incendit: p̄tinusq; strictum gladium
i medio posuit: ac binos iter se dimicare iussit: ut uictus incisa ceruice
ardētibus tectis superiaceret: qui cū tā forti lege mortis oēs assūpsis
set: ad ultimū seipsum flamis imersit. ¶ De uxore Asdrubalis.

Uerum ut æque populo. Ro. inimicæ urbis excidium referam
Carthagine capta: uxor Asdrubalis exprobrata ei impietate
quod a Scipione soli sibi impetrare uitam contēta fuisset: dextra le/
uaque tres communes filios mortē non recusantes trahēs incēdio se
flagrantis patriæ obiecit. ¶ De duabus puellis syracusanis.

Mulieris fortitudinis exēplo æque fortē duarum puellarum
casū adiiciã. Cū pestifera sediōe syracusar̄ tota regis Hierōis

strips evidentissimis exhausta cladibus ad unicā filiam **H**armoniā uirginē esset redacta: & i eā certatim ab inimicis ipetus fieret: nutrix eius æqualē illi puellā regio cultu ornatā hostilibus gladius subiecit: quæ ne cū ferro qdem trucidaretur: cuius esset cōditionis ediceret: proclamauit admirata illius animū **H**armonia: & tantæ fidei super esse nō sustinuit. Reuocatosq; interfectores professa quæ nam esset: in eadem suam conuertit. Ita alteri tectū mendacium: alteri ueritas aperta finis uitæ fuit.

V De patientia Cap. iiii.

E Gregius pariter uiroꝝ ac fœminarū operibus fortitudo se oculis hominū subiecit: patiētiaq; i mediū pcedere hortata ē: nō sane ifirmioribus radicibus stabilitā aut minus generoso spiritu abūdātem: sed ita similitudine iūctā: ut cū ea uel ex ea nata uideri possit. **V** De Mutio **S**cæuola.

Q Vid enim his quæ supra rettuli facto **M**utii cōueniētius quū a **P**orsēna rege ethruscorū urbē nostrā graui ac diutino bello urgeri ægre ferret: castra eius clā ferro cinctus itrauit: imolātemque ante altaria conatus ē occidere: ceterū iter molitionē pii pariter ac fortis propositi oppresus nec causam aduētus textit: & tormenta quātope re cotemneret mira patientia ostendit. perosus enim credo dexterā suā quod eius ministerio i cæde regis uti nequisset: iniectā foculo ex uri passus ē. Nullū profecto dii imortales admodum aris cultū attētoribus oculis uiderūt: ipsū quoq; **P**orsēnā oblitū periculi sui ultionem suā uertere i admirationē coegit. Nā reuertere inqt ad tuos **M**utii: & eis refer te quū uitam meā petieris a me uita donatū: cuius clāmētia nō adulatus **M**utius tristior **P**orsēnæ salute: quā sua latior: urbi se cum æternæ gloriæ cognomine **S**cæuolam reddidit.

V De Pompeii patientia.

P Pompeii etiam probabilis uirtus qui dū legationis officio fungeretur a **G**entio rege interceptus: quum senatus cōsilia pderē iuberetur: ardenti lucernæ admotū digitū cremādū prebuit: eaq; patiētia regi simul & despationem tormētis qcquā ex se cognoscēdi excussit: & expetēdæ. **P. R.** amiciciæ magnā cupiditatē i generauit.

A Cneplura huiusce generis exēpla domi scrutādo sapius ad ciuiliū belloꝝ detestādā memoriā p̄gredi cogar duob; romāis exēplis cōtētus: quæ ut clarissimarū familiarū cōmēdationē: ita nullū publicū mœrorē cōtinēt externa subnectā. **V** Externa.

Utuusto Macedoniae more Regi Alexandro nobilissimi pueri
praesto erant sacrificanti: e quibus unus thuribulo accepto aere
ipsu astitit i cuius brachio carbo ardens delapsus e: quo & si ita ure
bas: ut adusti corporis eius odor ad circumstantiu nares pueniret: ta-
me & dolore silentio pressit: & brachiū immobile tenuit: ne sacrificiū
Alexandri aut excusso thuribulo impediret aut edito gemitu aures
regias aspegeret. Rex quoq; patientia pueri magis delectatus hoc cer-
tius perseverantiae experimentum sumere uoluit. consueto. n. sacrifi-
cauit diutius: nec hac re eū a proposito reppulit: si huic miraculo Da-
rius inseruisset oculos: scisset eius stirpis milites uinci nō posse: cuius
infirmam aetatem tanto robore praeditam animaduertisset.

¶ Quid in homine facit uirtus & philosophia.

Est & illa uahemēs & constans animi militia litteris pollēs ue-
nerabiliū doctrinae sacrorū antistes philosophia: qua ubi pec-
tore recepta e hominū ihonesto atq; inutili affectu depulso totum in
solida uirtutis munimēto cōfirmat: potētiusq; metu ac dolore facit.

¶ De Zenone eleate.

Incipiā aut a Zenone eleate qui quū esset in dispiciēda rerū
natura maxime prudentiae: inq; excitandis ad uigorē iuuenū
animis prōptissimus praceptorū fidē exēplo uirtutis suae publicauit.
patriā. n. egressus in qua frui secura libertate poterat: agrigentū mise-
rabili seruitute obrutū petit tāta fiducia igenii ac morū suorū fretus:
ut sperauerit & tyrāno & phalari uesanae mentis ueritatē a se diripi
posse. Postq; deinde apud illū plus cōsuetudinē dominationis quā cō-
siliū salubritatē ualere animaduertit: nobilissimos eius ciuitatis adole-
scētes: cupiditate liberāda patriae istāmauit: cuius rei cū iudiciū ad ty-
rannū manasset cōuocato i forū populo: torquere eum uario crucia-
tus genere coepit: subide quaerens quos nā consilii participes haberet:
at ille nec eorū quempiam nominauit: & pximum quemq; ac fidissi-
mū tyranno suspectum reddidit increpitanq; agrigentinis ignauia
ac timiditatē effecit: ut subito mētis impulsu cōcitati phalarim lapi-
dibus prosternerēt. Senis ergo unius eculeo ipositi nō supplex uox:
nec miserabilis eiulatus: sed fortis cohortatio totius urbis animū for-
tunamq; mutauit.

¶ De alio philosopho Zenone.

Eiusdē nomis philosophus quū a Clearcho tyranno de cuius
nece consiliū inierat: torqueret supplicii pariter atq; indicant

*in me dolor meo uirtus dicitur
in ista dicitur posse*

35

dorū gratiā cōscioꝝ doloris uictor: sed ultionis cupidus esse dixit qđ secreto audire eū admodū expediret: laxatoq; eculeo postquā ifidius opportunū tēpus aiaduertit: aurē eius morſu corripuit: nec ante dimisit quā & ipse uita: & ille corporis parte priuaret.

¶ De Anaxarcho. quā solū p̄ h̄ oīto. dā. ff. q. habebat

Talis patientiā ^{scilicet} amulus Anaxarchus quū a tyrāno cypriorum Nicocreonte torqueret: nec ulla ui ihibere posset eū: quominus amarissimorū maledictorū uerberibus iuicē ipse torqueret: ad ultimū amputationē linguæ minitātī: nō erit iquit effceminare adulescens hęc quoq; pars corporis mei tuæ ditionis: protinusq; dētibus abscissā & comāducatā linguā i os eius ira patēs expuit. multorū aut aures illa lingua & i primis Alexandri regis admiratione sui attonitas habuerat: dū terræ cōditionē: hābitum maris: syderū motus: totiusq; deniq; mundi naturā prudentissime & faciūissime exprōpsit: pœne tamē occidit gloriosius quā uiguit: quia tā forti sine illustrem professionis actū cōprobauit: Anaxarchiq; nō uitā modo deseruit: sed mortē reddidit clariorē.

¶ De Theodoro.

In Theodoro quoq; uiro grauissimo Hieronymus tyrannus tortorū manus frustra fatigauit. Rupit enī uerbera: fidiculas laxauit: soluit eculeū: laminas extinxit: priusquā efficeret: ut tyrānicidii cōscios idicaret. Quin etiā satelitē i quo totius dominationis sūma quasi quodā cardine uersabat falsa criminatione iquinādo fidū lateri eius custodē eripuit: beneficioq; patientiæ nō solū quæ occulta fuerūt: textit: sed etiā tormēta sua ultus ē: quibus Hieronymus dum inimicū cupide lacerat: amicum temere perdidit.

A pud idos uero patientiæ meditatio tā obstinate usurpari creditur: ut sint qui omne uitæ tempus nudi exigāt. modo cauca si mōtis gelido rigore corpora sua durantes: modo flāmis sine ullo gemitu obuiantes: atq; haud parua his haud nulla gloria cōtemptu doloris acquiritur: titulusq; sapientiæ datur. hęc e pectoribus altis & eruditis orta sūt. Illud tamen nō minus admirabile quod seruilis animus cepit.

¶ De quodam seruo.

Seruus barbarus Aldrubalem quod dominum suū occidisset grauiter ferens subito aggressus interemit. Quumque comprehensus omni modo cruciaretur: lætitiā tamen quam ex uindicta ceperat: in ore cōstātissime retinuit. Non ergo fastidioso aditu

dedisset collegam: atq; ita se i eius finum ifudit: ut cū apud Cannas culpa sua vires. po. ro. exhausisset Paulū quoq; q; praliū cōmittere noluerat occidere pateret: illū i urbem icolumē reduceret. q; netiā se natū grās ei agētē: qd̄ redire uoluisset: ante portas eduxit: excuditq; ut grauissimā cladis auctori dictatura deferet. ¶ De. M. perpenna.

Non paruus cōsulatus rubor Marci perpennæ: utpote qui cōsul antequā ciuis. sed i bello gerendo utilior aliquando. reip. Varrone iperatore Regē enim Aristonicū cepit: Crassianæq; stragis punitor extitit. quum iterim cuius uita triumphauit: mors papia lege damnata ē. Nāq; patrem illius nihil ad se p̄tinentia ciuis romani iura cōplexum Sabelli iudicio petitum redire in pristinas sedes cogerunt. Ita Marci perpennæ nomen adumbratum falsus consulatus caliginis simile impium: caducus triumphus: aliena i urbe iprobe peregrinatus est. ¶ De. M. Porcio Catone.

Marci uero Porcii Catonis icrementa publicis uotis expetenda fuerūt: qui nomen suū tusculi ignobili Romæ nobilissimū reddidit: ornata sūt enim ab eo supra litterarum latinarum monumta adiuta disciplina militaris: aucta maiestas senatus: prorogata familia in qua maximum decus posterior est ortus Cato.

¶ Externa exempla de socrate.

Sed ut romanis externa iungamus: Socrates nō solū hoīnū cōsensu: uerū etiam Apollinis oraculo. sapientissimus iudicatus: Phanarente matre obstetrice & Sophornisco patre marmorario genitus ad clarissimum lumē gloriæ excessit. neq; i merito. nam cum eruditissimoz uirorum igenia in disputatione cæca uagarentur: mensurasque solis & lunæ & cæterorum syderum loquacibus magis quā certis argumentis explicare conarentur: totius etiam mundi ambitū complecti auderent: primus ab his indoctis erroribus abductū animum suum in intima condicionis humanæ & in secessu pectoris. repositos affectus scrutari coegit si uirtus per seipsam æstimetur: uita magister optimus. ¶ De Euripide & Demosthene.

de u. op. i. stult. maximo

Quam matrem Euripides: aut quem patrem: Demosthenes habuerit: ipsoꝝ quoque saculo ignotum fuit: alterius autem matrem holera: alterius patrem cultellos uenditasse: omnium pene doctorum litteræ loquūtur: sed quid aut illius tragica: aut huius oratoria ui clarius.

De his qui a parentibus claris degenerauerunt. **¶** Cap. v.

Sequitur duplicis promissi pars adopertis illustriū uirorū
imaginibus reddenda: quoniam quidē sunt referendi: qui
ab eorū splendore degenerauerunt: teterrimis ignauia ac ne
quitia sordibus imbuta nobilia portenta.

¶ De Scipione ignobili filio Africani.

Quid. n. monstro similius quam superioris Africani filius Sci
pio qui in tanta domestica gloria ortus: a paruulo admodū
regis Antiochi praesidio capi sustinuit: quū ei uoluntaria morte absu
mi satius fuerit: quam inter duo fulgentissima cognomina patris: &
patrui: altero maiori oppressa Africa iam parto: altero iam maiore
ex pre recuperata Asia: surgere incipiente manus uinciēdas hosti tra
dere eiusq; beneficio precarium spiritū obtinere: de quo mox. L. Sci
pio speciosissimū deorū hominūq; oculis subiecturus erat triūphum.

¶ De eodem Scipione.

Idem praeturae petitor candidā togam adeo turpitudinis ma
culis obsolefactā in campum detulit: ut nisi gratia citherei q
patris eius scriba fuerat adiutus esset: honorem a po. ipetraturus nō
uideret: quāquam quid interfuit utrum repulsam an sic adeptam
praeturam domum referret: quam quum propinqui ab eo pollui ani
maduerterēt: id egerunt: ne aut sellam ponere: aut ius dicere aude
ret. Insuperq; e manu eius anulum in quo caput Africani sculptum
erat: detraxerunt: dii boni q̄s tenebras ex quo fulmie nasci passi estis.

¶ De filio. Q. Fabii degenerere.

Age. Q. Fabii Maximi alobrogis & ciuis & imperatoris clarif
simi filius. Q. Fabius Maximus quā perditam luxuria uitā
egit: cuius ut cætera flagitia oblitterent: tamen abunde illo dedecore
mores nudari possēt quod ei. Q. Pōpeius praetor urbanus paternis
bonis interdixit: neq; in tanta ciuitate: qui illud decretum reprobāde
ret: iuentus est. dolenter. n. homines ferebant pecuniam quæ Fabiae
gentis splēdori seruire debebat: flagitiis diffici: ergo quē nimia patris
indulgentia heredem reliquerat: publica seueritas exharedauit.

¶ De filio Clodii pulchri.

Possedit fauorē plebis Clodius pulcher: adharensq; Fuluianae
stolae pufio militare decus muliebri imperio subiectum ha
buit: quorū filius pulcher praeterquā quod eneruē & frigidā iuuetā

Aug. 9. d. m. d.
Sic deus nob. adiuuaret ut reg. con
u. f. u. reg. f. u. s.

egit: perdito etiam amore uulgatissimæ meretricis ifamis fuit: mortisq; erubescendo genere consumptus est: abdomine enim auide deuorato fœdæ: ac sordidæ intemperantiæ spiritum reddidit.

¶ De Hortensio Corbio.

N Am. Q. quidē Hortēsi qui i maximo & ingenuorum ciuiū & amplissimoz; prouētū summū auctoritatis atq; eloquētiæ gradū obtinuit nepos Hortēsis Corbio: omnibus scortis abiectiorem & abseniorem uitā exegit: ad ultimūq; linguā eius tā libidini cūctorum iter lupanaria prostitit quā aui pro salute ciuiū i foro excubuerat animaduerto: i quā piculosum iter processerim. Itaq; meipsū reuocabo: ne si rliqua eiusdē generis naufragia cōsectari pseuerauero: aliqua iutili relatione implicer. Referrā igitur pedē: de formēsque umbras i imo gurgite turpitudinis suæ iacere patiar. Satius ē enim narrare qui illustres uiri i cultu cæteroz; uitæ ritu aliqua ex parte nouando sibi idulserunt.

Qui ex illustribus i ueste aut i cætero cultu licētius quam mors patrius pmittebat idulserunt.

¶ De P. Scipione. Cap. sextum.

P VBLIVS Scipio cū i Sicilia augendo exercitū traiciēdoq; i Aphricā opportunum quærēdo gradū Carthaginis ruinā animo uolueret: inter cōsilia ac molitiones rātæ rei operam gymnasio dedit: pallioque & crepidis usus nec hac re segniores punice exercitibus manus itulit: sed nescio an ideo alacriores: qā uegeta & strenua igenia quo plus recessus hoc uæhemētiores ipētus edūt. Crediderim etiā fauorē eum socioz; uberiorē se adepturum existimasse si uictū eorū & sollempnes exercitationes cōprobasset: ad quas tamen ueniebat quū multum ac diu fatigasset humeros: & cætera mēbra militari agitatione firmitatem suā probare coegisset: consistebatq; i illis labor eius: in his remissio laboris.

¶ De L. Scipione.

L Vcii uero Scipionis statuā chlamydatam & crepidatam i capitolio cernimus. quo habitu uidelicet quia aliquando usus erat: effigiē suā formatā poni uoluit.

¶ De L. Scylla.

L Vcius quoque Scylla quū imperator esset chlamydato sibi & crepidato habitu Neapoli ambulare deforme non duxit.

¶ De Caio Duclio.

CAius autem Duélius: qui primus naualem triumphū ex pœnis rettulit: quotiēscunq; epulaturus erat ad funalē careum præeunte tibicine & fidicine a cœna domū reuerti solitus est ifignē bellicæ rei successū nocturna celebratione testando.

¶ De Papyrio Massone.

Nam Papyrius quidem Masso quum bene gesta rep. triūphū a senatu non impetrasset: in albano mōte triūphandi & ipse initiū fecit: & ceteris postea exemplum præbuit: pque laurea corona cū alicui spectaculo interesset: myrtea usus ē.

¶ De. C. Mario.

Iam. C. Marii pœne insolens factum: nā post Iugurthinū cimbricumq; & teutonicū triumphum cantharo semp potauit: quod liber pater inclytum ex Asia deducēs triumphum hoc usus potuli genere ferebat: ut inter ipsum haustum uini uictoriæ eius suas uictorias compararet.

¶ De. M. Catone.

Marcus autem Cato prætor. M. Scauri ceterorūq; reorum iudicia nulla induēs tunica: sed tantūmodo amictus prætexta egit: sed hæc atq; his similia uirtutis aliquid sibi in consuetudine nouanda licentiæ sumētis indicia sunt. Illis aut quæ deiceps subnectā: quantā sui habere fiduciam soleat cognosce.

¶ De Fiducia. Capitulū Septimum.

PUBLIVS & Cn. Scipionibus in Hispania cum maiore parte exercitus acie punica oppressi omnibusq; puincia eius nationibus carthaginēsiū amicitia secutis: nullo ducum nostrorū illuc ad corrigendam rem p̄ficisci audente. P. Scipio quartum & uigesimalium annum agens iturū se pollicus est. Qua quidē fiducia. P. R. salutis ac uictore spem dedit.

EAdemq; in ipsa Hispania usus est. Nam cū oppidum badiā circumfederet tribunal suū adeuntes in ædem: quæ intra moenia hostium erat: uadimonium in posterum diem facere iussit. continuoq; urbe potitus & tempore & loco quo prædixerat: sella posita ius eis dixit. Nihil hac fiducia generosius: nihil prædicatione uerius: nihil celeritate efficacius: nihil etiā dignitate dignius.

¶ De eodem.

Nec minus animosus minusue p̄sper illius i Aphricā trāsitus: in quam e Sicilia exercitum senatu uetante traduxit: quia nisi plus in ea re suo quā patrū conscriptorum cōsilio credidisset: secundi punici belli finis inuentus non esset.

¶ De eodem.

38

Qui factus par illa fiducia: quod postquam Africam attigit speculatores Annibalis in castris deprehensos: & ad se perductos nec supplicio affecit: nec de consiliis ac uiribus poenorum percutatus est: sed circa omnes manipulos diligentissime ducendos curauit. Interrogatosque an satis ea considerassent: quae speculari iussi erant. praedicto dato ipsis iumentisque eorum incolumes dimisit quo tam pleno fiduciae spiritu prius animos hostium quam arma contudit. **¶ De eodem.**

Utrum ut ad domestica eximia eius fiducia acta ueniamus quam a L. Scipione ex antiochensi pecunia sestertium quadragies ratio in curia reposceretur: plato ab eo libro: quo acceptae expensaeque summae continebantur: refellique inimicorum accusatio poterat: discerpsit indignatus de ea re dubitari: quae sub ipso legato administrata fuerat: quin etiam in hunc modum egit: non reddo. P. C. arario uestro sestertii quadragies ratione alieni imperii minister: quod meo ductu meisque auspiciis bis millies sestertio uberius feci. Neque enim adhuc puto eo malignitatis uentum: ut de mea innocentia querendum sit. Nam cum Africam totam potestati uestrae subiecerim: nihil ex ea quod meum diceretur: praeter cognomen rettuli. non igitur me punicae: non fratrem meum asiaticae gazae auarum reddiderunt: sed uterque nostrorum inuidia magis quam pecunia locupletior est. tam constantem defensionem Scipionis uniuersus senatus comprobauit. **¶ De eodem.**

Sicut illud factum quod cum ad necessarium reip. usum pecuniam ex arario promi opus esset. idque quaestores quia lex obstare uideretur: aperire non auderent: priuatus clauis poposcit: patefactoque arario legem utilitati cedere coegit: quam quidem fiduciam conscientia illa dedit: quia meminerat omnes leges a se esse seruatas. **¶ De eodem.**

Non fatigabor eius facta identidem referendo: quoniam nec ille quidem in consimili genere uirtutis edendo fatigatus est. diem illi ad populum. M. Neuius Trib. plebis. aut ut quidam memorant duo petili dixerunt: qui ingenti frequentia in forum deductus rostra conscendit: capitique suo corona triumphali imposita. hac ego inquit. Quirites die Carthaginem magna sperantem leges nostras accipere iussi: proinde aequum est uos mecum ire in capitolium supplicatum: speciosissimam diem de eius uoce aequae clarius euentus secutus est: siquidem & senatum totum & uniuersum equestrem ordinem & cunctam plebem Iouis optimi maximi puluina petes comitem habuit. Restabat ut tribunus apud populum sine

populo ageret: desertusq; in foro cū magno calumniā suā ludibrio
solus moraret: cuius deuitandi ruboris causa ī capitolū. pcessit: deq;
accusatore **Scipionis** uenerator est factus.

¶ **De Scipione Aemiliano,**

A Viti spiritus egregius successor **Scipio Aemilianus** quum ur-
bē prauālidam obsideret suadētibus quibusdā: ut circa moe-
nia eius ferreos murices spargeret: omniaq; uada tabulis plumbatis
cōsterneret habētibus clauorū cacumina: ne subita eruptione hostes
in praesidia nostra impetum facere possent: respōdit non esse eiusdē
& capere aliquos uelle & timere.

¶ **De C. Curiatio,**

I N quācunq; memorabiliū partem exēploꝝ conuertor uelim
nolimue ī cognomine **Scipionum** hāream necesse est. cui. n.
licet hoc loci **Nasicam** praetere fidentis animi dictiq; clarissimum
auctorem: annonā caritate increbescēte. **C. Curiatius**. tr. ple. pduc-
tos in concionem cōsules cōpellabat: ut de frumento emendo atque
ad id negociū explicandū mittendis legatis ī curiam referret. Cuius
instituti minime utilis interpellandi gratia **Nasica** contrariā actionē
ordiri coepit. obstrepente deinde plebe tacete quāso quiritēs inquit.
plus. n. ego quam uos quid reip. expediat: intelligo: quā uoce audita
omnes pleno uenerationis silētio maiorem auctoritatē eius quā suorū
alimētorum respectum egerunt.

¶ **De Liuiio salinatore,**

L iui quoq; salinatoris aeternae memoriae tradendus animus: qui
quū **Asdrubalem** exercitumq; p̄noꝝ in **Vmbria** deleisset: &
ei dicereꝝ gallos ac ligures ex acie sine ducib; & signis sparsos ac pa-
lantes parua manu opprimi posse: respōdit. ī hoc eis oportere parci:
ne hostibus tantae cladis domestici nuncii deessēt.

¶ **De P. Furio Philo,**

B ellica haec praestantia animi: rogata illa: sed non minus lauda-
bilis quā **Publius Furius Philus** cōsul. ī senatu exhibuit. **Q.**
enim **Metellū**. **Q.** q; **Popeium** consulares uiros uahemētes inimi-
cos suos: cupidam sibi p̄fectionē in puinciam **Hispaniam** quā sor-
titus erat: idētidem exprobrantes legatos secum illuc ire coegit. fidu-
ciam nō solum fortem sed p̄ene etiam temerariā exhibēs: quae duo-
bus acerrimos odii latera sua cigere ausa est: usumq; ministerii uix-
tuū in amicis e sinu inimicorū petere sustinuit.

¶ **De L. Crasso,**

C uius factū si cui placet: necesse est. **L. etiam Crassi**: q; apud

39
maiores eloquētia clarissimus fuit: propositū nō displiceat: nā quū
ex cōsul prouinciā Gallia obtineret: atq; i eā. **Cn. Carbo**: cuius patrē
dānauerat: ad speculāda acta sua uenisset: nō solū eū ide nō sūmo/
uit: sed isuper locū ei i tribunali assignauit: nec ulla de re nisi eo i cō
filiū adhibito cognouit. Itaq; acer & uahemēs **Carbo** nihil aliud gal/
lica pegrinatione cōsecutus ē: quā ut aiaduerteret recte patrē suū ab
itegerrimo uiro i exilium missum. ¶ **De Catone superiore.**

Cato uero superior sapenūmero ab inimicis ad causā dictionē
uocatus: nec ullo unquā crimine cōuictus: ad ultimū tātū fi
ducia i sua inocētia reposuit: ut ab his i questionē publicā deductus
T. Gracchū a quo i administrationē reip. ad multū odiū dissidebat:
iudicē deposceret. Quā quidem animi prastātia ptnaciā eorum in
sectandi se inhibuit. ¶ **De M. Scauro.**

Eadem **M. Scauri** fortuna æque senectus lōga ac robusta idē
animus. qui quū pro rostris accusaret: quod a rege **Mitrida**/
te ob remp. prodēdam pecuniā accepisset: causā suā ita egit. Est enī
Quirites iniquū quū iter alios uixerim: apud alios me rationem uitae
reddere. Sed tamē audebo uos: quos maior pars honoribus & actis
meis iteresse nō potuit: interrogare. **Varius Seuerus**: **Veronensis Ae**/
miliū **Scaury** regia mercāde corruptū iperium populi Ro. pdedisse
ait. **M. Aemilius Scaurus** huic se affinē esse culpae negat. utri crditis?
cuius dicti admiratione populus cōmotus **Varium** ab illa demētissi
ma actione ptnaci clamore depulit. ¶ **De M. Antonio.**

Contra **M. Antonius** ille disertus nō enim respuēdo: sed am/
plectēdo causā dictionē: quā inocēs esset: testatus ē: quāstor
proficiscens i **Asiam Brundusium** iam puenerat: ubi litteris certior i
cesti se postularum apud **L. Cassium** pratorē: cuius tribunal ppter
nimiam seueritatē scopulīs reorum dicebat. quum id uitare benefi
cio legis **Memia** liceret: quae eorum qui reip. causa abessēt: recipi no
mina uetabat: i urbem tamen recurrit: quo tam pleno fiducia bonae
consilio: tum absolutionem celerem tum profectionem honestiorē
consequutus est. ¶ **De senatu Romano.**

Unt & illa speciosa fiducia publica exēpla: nā quū eo bello
quod aduersus **Pyrrhum** gerebatur: **Carthaginēses**. c. ac. xxx.
nauū classē in praesidiū romanis hostium ultro misissent: senatui
placuit: legatos eorum ad ducē ire: q dicerēt populū ro. bella suscipe

solere: quæ suo milite gerere posset: pinde classē Carthaginē redu-
cerent.

¶ De eodem.

Idem post aliquot annos cannēsi clade exhaustis romani ipe-
rii uiribus: supplemētum exercitus i Hispaniā mitteŕ aufus:
fecit ne hostiliū locus castrorū: tū maxime capenā portā armis Han-
nibale pulsante minoris ueniret: quā si illū pœni nō obtinerēt. ita se
gerere i aduersis rebus: qđ aliud est quā sœuientē fortunā in adiuto-
rium sui pudore uictam conuertere.

¶ De Accio poeta.

Magno spacio diuisus ē a senatu ad poetā Accium transitus.
Cæterum ut ab eo decētius ad externa transeamus pducatur
in mediū. Is Iulio Cæsari aplissimo & florentissimo uiro in collegiū
poetarū ueniēte nunquā assurrexit: nō maiestatis eius imemor: sed
quod in cōparatione cōmuniū studiōrū aliquāto supiorē se esse cōfi-
deret: quapropter isolentiæ crimie caruit: qā ibi uoluminū non ima-
ginū certamina exercebant.

¶ Externa de Euripide philosopho.

Ne Euripides quidem Athenis arrogans uisus est: cū postulā-
te populo ut ex tragœdia quandā sententiā tolleret: pgressus
in scenam dixit: se ut eū doceret: nō ut ab eo disceret fabulas compo-
nere solere. laudanda pfecto fiducia ē: quæ astimationē sui certo pō-
dere examinat: tantum sibi arrogans quātum a contēptu & isolētia
distare satis est.

¶ De eodem Euripide.

Ita etiam quod Alcestidi tragico poetæ respōdit pbabile. apđ
quem quū quēreret: quod eo triduo non ultra tres uersus ma-
ximo impensō labore deducere potuisset: atq; is se centum pfacile
scripsisse gloriaret: sed hoc inquit interest: quod tui in triduum tan-
tummodo: mei uero in omne tempus sufficient: alterius .n. sacundi
cursus scripta intra primas memoriæ metas corruerūt: alterius cun-
ctante stilo elucubratum opus p omne æui tempus plenis gloriæ ue-
lis feretur.

¶ De Antigenida.

Adiiciā scænæ eiusdem exēplum: Antigenidas tibicen disci-
pulo suo magni profectus: sed parum feliciter populo se ap-
probanti cūctis audiētib; dixit: mihi canē & musis: qā uidelicet pfecta
ars fortūæ lenocinio defecta iusta fiducia nō exiit. Quāq; scit se
laudem meritā: eam & si ab aliis nō impetrat: domestico tamē accep-
tam iudicio refert.

¶ De Zeusi pictore.

Zeusis autem quū Helenam pinxisset: quid dē eo ope homies

fēfuri eēnt expectādū nō putavit: sed p̄tius hos uerfus gracos adiecit
 οὐ νέμεσις τρώαστε καὶ ἔοκνήμιδας ἀχαιοῖς τοίηδάμφι συναικί
 πολὺν χρόνον ἄλσεα πάσχηε ἀινῶσ ἀσσανάθησι
 οὐδ᾽ αἶσθ ὄσ ὄπτα ἔοικέν.

Haud turpe est troas fulgentisque aere pelasgos.

Coniuge pro tali diuturnos ferre dolores.

Aeternis facies nimis ē æquanda deabus.

adeo ne dextræ suæ multū pictor arrogauit: ut ea tātū forma cōpre/
 hensū crederet: quātū aut læda cælesti partu edere. aut Homerus di
 uino ingenio exprimere potuit: **De Phidia pictore eximio.**

Phidias quoq; Homeri uersibus egregio dicto allusit. Simula
 cro enī Iouis olympii perfecto: quo nullū præstātius aut ad
 mirabilius humanæ fabricatæ sūt manus: iterrogatus ab amico: quo
 nā mētē suā dirigēs uultū Iouis propemodū ex ipso calo petitū: ebo
 ris liniāmētis esset āplexus: illis se uersib; quasi magīo usū respōdit.
 ἢ καὶ κῶανέσιν ἐπὶ ὀφρῦσι νεῦσε κρονίων.

ἀμβρόσια δ᾽ ἄρα χᾶται ἐπέρρωσαν τοῦ ἀνάκτοσ
 κρατὸσ ἀπ᾽ ἀσσανατοῖο. μέσαν δ᾽ ἐλέλιξεν ὀλυμπού.

Atque superciliis Saturnius annuit atris.

Ambrosiæ fluxere comæ de uertice regis.

Aeterni. ast nutu magnum concussit olympum.

De Epaminunda.

Non patiū t̄ me tenerioribus exēplis diutius isistere fortissimi
 duces: siq; dē Epaminūdas quū ei ciues irati sternēdarū i op/
 pido uia; cōtumeliæ causa curā mādarent erat enim illud ministeri
 um apud eos sordidissimū: sine ulla cunctatione id recepit: daturū
 que se operā: ut breui speciosissimū fieret asseuerauit: mirifica dein
 de pcuratione abiectissimū negotiū pro amplissimo ornamēto expe
 tēdum Thebis reddidit. **De Hannibale.**

Hanibal uero cū apud regē Prusiā exularet: auctorq; ei cōmit
 tēdi prælii esset: atq; is nō idē sibi extis portēdi diceret: an tu
 iquit uitulinæ carūculæ quā imperatori ueteri mauis credere: si uer
 ba numeres breuiter: & absce: si sēfū æstimes copiose & ualēter Hi
 spanias enī direptas populo ro. & Gallia; ac Liguria uires i suā reda
 ctas potestātē: & nouo trāsitu alpiū iuga patefacta: & trāsimenū la/
 cū dira iustum memoria: & cānas punicæ uictoriæ clarissimū monu/

mētū: & Capuā possessā: & Italiā laceratā āte pedes hominis effudit:
uniufq; hostiæ iocinori lōgo experimēto testatā gloriā suā postponi
æquo animo non tulit: & sane quod ad exploranda bellica sacrificia
æstimandosq; militaris ductus attinebat: oēs foculos: omnes aras Bi/
thyniæ Marte ipso iudice pectus Hannibalis prægrauasset.

¶ De Codro.

CApax generosi spiritus illud quoq; dictum regis Codri ut. n.
ab atheniensibus ciuitatē sibi datam cognouit: & ego inquit
illis meæ gentis ius dabo. æquauit Athenis Thraciam: ne uicissitudi
ne talis beneficii imparem se iudicando humilius de origine sua sen
tire existimaretur.

¶ De utroq; Spartano.

Nobiliter etiam uterq; Spartanus: & qui increpitus a quodā
quod in acie claudus descenderet: pugnare nō fugere ppo/
sitū sibi esse respondit: & qui referēte quodam sagittis per sax. solem
obscurari solere: bene narras iquit. i umbra. n. melius præliabimur.

¶ De alio Spartano.

Uir eiusdem urbis atq; animi hospiti suo patriæ muros excel/
sos latosq; ostendēti dixit. Si mulieribus istos cōparastis rec
te: si uiris turpiter.

¶ De Constantia. Capitulum Octauum.

Aptum & animosum bonæ fiducia pectus emēso quasi
debitum opus superest cōstantiæ repræsentare naturā.
Natura. n. sit comparatum est: ut quisquis se aliquid
ordine ac recta mente complexum cōfidit. uel iā gestū
si obtrectet: acriter tueat: uel nōdum editum si interpellet: sine ulla
cunctatione ad effectum perducatur.

¶ De Fulvio.

Sed dum exemplar ppositæ rei psequor mihi circumspecti
ante omnia Fuluii Flacci constantia offertur. Capuā fallacib;
Hannibalis pmissis Italiæ regnum nefarria defectione pacisci psua/
sam armis occupauerat: tandem culpæ hostiū tam iustus æstimator
quam speciosus uictor capuanum senatū impii decreti auctore fun
ditus delere constituit. Itaq; cathenis onustum i duas custodias the
anam calenamq; diuisit consilium executurus cū ea peregisset: quo
rum administradorū celerior esse necessitas uidebat: rumore deinde
de senatus mitiore sentētia orto ne debitam pœnam scelerati effuge/

41
rent: nocte admissō equo theanam contendit. interfectisq; qui ibi af-
seruabantur: euestigio calenam transgressus perseverantia suā opus
executurus etiam de ligatis. ad palum hostibus litteras a. P. C. ne quē
quam capuanis salutes accepit: **I**n sinistra enī eas manu sicut erāt
traditā reposuit: ac iussō lictore lege agere: tunc demū aperuit post
quā illis obtēperari nō poterat. **Q**ua cōstantia uictoria quoq; gloriā
antecellit: quia si eū itra seipsū partita laude aestimes maiore: punita
Capua quā capta reperies. **¶ De. Q. Fabio Maximo.**

At que ista quidē seueritatis: illa uero pietatis cōstātia admira-
bilis: quā. **Q. Fabius Maximus** ifatigabilē patriā prāstitit:
pecuniā p captiuis Hannibali nūerauit: fraudatus ea publice tacuit.

Dictatori ei magistrum equitum minutium iure imperii sena-
tus æquauerat: silentium egit cōpluribus: præterea iniuriis
laceffitus in eodē animi habitu pmāsit: nec unquā sibi reip. pmisit
irasci: tā pseuerās i amore ciuitū fuit.

¶ De eodem. Q. Fabio.

Quid i bello gerendo: nō ne par eius constantia iperū ro. can-
nēsi prælio pœne destructū uix sufficere ad exercitus cōparā-
dos uidebat. Itaq; frustrari & eludere pœnorū ipetus quā manū cū
iis tota acie cōserere: melius ratus pluribus cōminationibus Hanni-
balis irritatus: sæpe etiam spe bene gerende rei oblata nunq̄ a consi-
lii salubritate ne parui quidem certaminis discrimine recessit: quod
que est difficillimū ubique ita ac spe superior apparuit: ergo ut Sci-
pio pugnando: ita hic non dimicando maxime ciuitati nostræ suc-
currisse uisus est: alter enim celeritate sua Carthaginem oppressit:
alter cunctatione id egit: ne Roma opprimi posset.

¶ De. C. Pisone & M. Palicano.

Caium etiam Pisonem mirifice & constanter turbulento reip.
statu egisse consulem narratione in sequenti patebit. **M. Pa-**
licani seditiosissimi hominis pestiferis blanditiis præreptis populi fa-
uor consularibus comitiis summum dedecus admittere conabatur:
amplissimum ei deferre imperium cupiens: cuius teterrimis actis ex-
quisitum potius supplicium quā ullus honos debebatur: nec deerat
consternatæ multitudini furialis fax tribunitia quæ temeritatē eius
& ruentē comitaret: & languentē actionibus suis inflamaret: i hoc mi-
serādo pariter atq; erubescendo statu ciuitatis: tantum nō manibus

tribunorū p̄ rostris Pīso collocatus: quū hinc atq; illinc eū abissent :
ac Palicanū suffragiis populi cōsulē creatum: an renūciaturus esset:
interrogaret: primo respōdit nō existimare se tantis tenebris offusā
esse temp. ut huc indignitatis ueniret: deinde cū perseueranter ista/
rent: ac dicerent: age si uentum fuerit: nō renūciabo inquit: quo qdē
tam abscesso responso cōsulatum Palicano: priusq; illū adipisceret:
eripuit: multa & terribilia Pīso contēpsit: dum speciosum mētis suae
flecti non uult rigorem.

De Metello.

Metellus autē numidicus p̄pter cōsimile perseueratiā genus
excepit quoq; indignā maiestate ac moribus suis p̄cellam :
quū. n. animaduerneret quo tenderēt Saturnini tribuni plebis fune/
sti conatus quātoq; malo reip. si nō his occurreret: erupturi essēt : in
exiliū quā in legē eius ire maluit. potest aliq; hoc uiro dici cōstātor
qui ne sentētia sua pelleret patria in qua summū dignitatis gradum
obtinebat: carere sustinuit.

De Q. Scauola.

Caeterū ut neminem ei prātulerim ita. **Q.** Scauolā Augurē
merito cōparauerim: depulsis prostratisq; inimicorū parib;:
Scylla occupata urbe senatum armatus coegerat: ac sūma cupidita/
te ferebat: ut. **C. Marius** quā celerrime hostis iudicaret: cuius uolun/
tati nullis obuiam ire audentibus solus Scauola interrogatus de hac
re sentētiā dicere noluit: quinetiā truculētius sibi minitātī Scyllae:
licet inquit mihi agmina militū quibus curiam circūsedisti ostentes:
licet: mortē idētidem miniteris: nunquam tamen efficies: ut propter
exiguū senilēq; sanguinem meum : **Marium** a quo urbs & Italia
cōseruata est: hostem iudicem.

De Sempronia.

Quid foeminae cū concione : si patrius mos seruet : nihil : sed
ubi domestica res seditionū agitata fluctib; ē: priscae consue/
tudinis auctoritas cōuellit: plusq; ualet quod uiolentia cogit: quā qd
suadet: & prācipit uerecūdia: itaq; te **Sempronia** **Tiberii** & **C. Grac**
chorū soror. uxor **Scipionis** **Aemilianī** nō absurde grauissimis uiroz
opibus iferēs maligna relatione cōprehendā. Sed qa a tr. pl. p̄ducta
ad populū ī maxia cōfusiōe nihil a tuoz āplitudinē degenerasti: hono/
rata memoria p̄sequar: coacta es eo loci cōsistere: ubi p̄cipū ciuita/
tis pturbari frōs solebat: istabat tibi toruo uultu minas p̄fūdēs āplis/
sima potestas cū clamore iperita multitudis obstreperet: totū forū &
acerrimo studio nitebat: ut **Equio** cui **Semproniae** gētis falsū ius q̄rebat

Metellus autē numidicus p̄pter cōsimile perseueratiā genus excepit quoq; indignā maiestate ac moribus suis p̄cellam : quū. n. animaduerneret quo tenderēt Saturnini tribuni plebis funestis conatus quātoq; malo reip. si nō his occurreret: erupturi essēt : in exiliū quā in legē eius ire maluit. potest aliq; hoc uiro dici cōstātor qui ne sentētia sua pelleret patria in qua summū dignitatis gradum obtinebat: carere sustinuit.

42
tanquam filio Tiberii fratris tui osculum dares: tu tamen illum
nescio quibus tenebris protractū portētū execrabili audacia ad usur
pandam alienam propinquitatem tendentem repulisti.

V De Centurionibus.

Non indignabuntur lumina nostræ urbis si iter eorū eximiū ful
gorē Centurionū quoq; uirtutis spectādā se obtulerit: nā ut
humilitas amplitudinē uenerari debet: ita nobilitate fouēda magisq;
spernēda bonæ indolis nouitas ē.

V De alio Centurione.

A Nabigi debet pontius ab horum exemplorū cōtextu: qui pro
Cæsaris partibus excubās Scipionis præsidio itercepit: cum
uno modo salus ei daret si se futurū. Cn. Pompeii generi ipsius mi
litē affirmasset: ita respōdere nō dubitauit. Tibi quidē Scipio gratias
ago: sed mihi uti ista cōdicionē uitæ nō est opus. sine ullis imagini
bus nobilem animum:

V De Centurione.

Idem cōstantiæ propositū secutus. C. Meuius Cēturio diui Au
gusti cum Antoniano bello sæpenumero excellētes pugnas edi
disset: iprouisis hostiū ifidiis circumuētus & ad Antonium Alexādrī
am pductus: interrogatusq; quidnā de eo statui deberet: iugulari me
iquit iube: qā nō salutis beneficio nec morti. supplicio adduci possū
ut aut Cæsaris miles desinā aut tuus esse incipiā. Cæterū quo cōstati
us uitā cōtempserit: eo facilius impetrauit: Antonius enim uirtuti eius
incolumitatem tribuit.

V Externa. de Blasio.

Complura huiusce notæ romana exempla superant: sed fatie
tas modo uitanda ē: itaq; stilum meum ad externa iam dela
bi permittā: quorum principatum teneat Blasius: cuius cōstantia ni
hil pertinacius: Selapiam enim patriā suā præsidio punico occupatā
romanis cupiens restituere Dasium acerrimo studio secū i admīstra
tione reip. dissidentē & alioquin toto animo Hannibalis amiciciæ ua
cantem: sine quo propositum consilium peragi non poterat: ad idem
aggrediendum opus maiore cupiditate quā spe certiore tēptare au
sus est: qui protinus sermonem eius adiectis quæ & ipsum commē
datiorem & inimicum iuuiorem factura uidebantur: Hannibali, ret
tulit a quo adesse iussi sunt: ut alter crimē probaret: alter defēderet.
Cæterum quum res pro tribunali gereretur & illi quæstioni omniū
oculi essēt intenti: dum aliud forte ceterioris curæ negotium tractat.
Blasius uultu dissimulante ac uoce summissa monere Dasium cœpit:

ut romanorū potius quā carthaginēsiū partes foueret : enim uero tunc ille p̄clamat: se in cōspectu ducis aduersus eū sollicitari: quod quia incredibile existimabat: & ad unius tantum aures penetrauerat: & iactabat ab inimico ueritas fide caruit : sed nō ita post multo Blasii mira cōstantia Dasium ad se traxit. Marcelloq; & Selapiam & quingentos milites numidas qui in ea custodia causa erāt: tradidit.

De Phocione.

Phocion uero quū athenienses rem aliter qua ipse suaserat: p̄spere administrassent: adeo pseuerans cōstantiā suā p̄pugnator extitit: ut in cōcione lātari q̄dem se successu eorū: sed cōsiliū tamē suū aliquāto melius fuisse diceret. nō. n. damnauit: quod recte uiderat: quia quod alius male cōsuluerat: bene gesserāt : felicius illud existimans hoc sapiētius: plerūq; n. temeritatē casus iuuat : ubi prauo cōsilio p̄pius aspirat: & quo uahemētius noceat: desperatius p̄dest. placidi & misericordes & liberales omniq; suauitate tēperati mores Phocionis: quos optime p̄fecto cōsensu omniū bonitatis cognomine decorandos cēsuit. Itaq; cōstantia quā natura rigidior uideatur: lenis eius mansueto pectore fluxit.

De Socrate.

Socratis autē uiriliter robore palliatus animus al quāto p̄stantius pseueratiā exēplum edidit: uniuersa ciuitas atheniēsiū iniquissimo & truculentissimo errore instructa de capite decē pratorū: q̄ apud Arginusas lacedaemoniā classē deleuerāt: tristē sententiā tulerat: forte tunc eius potestatis Socrates: cuius arbitrio plebi scita ordinarent indignū iudicans tor & tam benemeritos & indigna causa ipetu iuidiā arripi temeritati multitudinis cōstantiā suā obiecit: maximoq; cōcionis fragore & incitatissimis minis cōpulsus nō ē: ut se publicā dementiā auctorem ascriberet: quā oppositū eius legitima crassari uia p̄hibitā in iusto pratorū cruore manus suas cōtamnare pseuerauit nec timuit Socrates: ne consternatā patriā undecimus furor mors ipsius existeret.

De Ephilate.

Proximum & si nō eiusdem splendoris est: tamen certum cōstantiā haberi potest experimentum operæ forensis fidei nō latentis. Athenis Ephilates accusare publice iussus & inter ceteros demonstrati nomen deferre coactus est : cuius filius erat Demochares excellētis formæ puer animo eius flagrantissimo inharēs amore . Itaq; cōmunis officii sorte truculentus accusator: priuati affectus cōdicioe

miserabilis reus puerū ad se exorandū: quo partius patris criminibz¹³
insisteret uenientē neq; repellere neq; supplicē genibus suis aduolu
tum icucri sustinuit. Sed operto capite flens & gemēs preces ex pme
te passus ē. Nihilominusq; sincera fide accusatū demonstratum dā
nauit: uictoriā nescio laude an tormēto maiore partā: quoniā prius/
quā fonte opprimeret: seipsū uicit **Ephialtes.** ¶ **De Syracusano.**

Quem Syracusanus diuersitate exēpli prāgrauat: qui qbusdā
monētibus: ut aduersus Erachiden & Calippon: quoz; fidei
plurimu credebatur: tāquā ifidias ei nectētes cautior esset: respondit:
se uita male excedere: quam ī metu uolentia mortis amicos inimi/
cis iuxta ponere. Quod sequitur & rei ipsius admiratione & clarita/
te auctoris illustre. ¶ **De Alexandro magno.**

Alexander macedonū rex indyta iam pugna excellentissimis
opibus Darii cōtusis aestu & itineris feruore ī cicilia percalefa
ctus cydno qui aqua liquore cōspicuis tharsum iterfluit: corpus su
um imersit: subito deinde ex nimio haustu rigoris obstupefactis ner
uis: ac torpore hebetatis artubus maxima cū exanimatione totius ex
ercitus: ī oppidum castris propinquum deserēt: iacebat ager tharsi: iq;
ualitudine eius aduersa istantis uictoriae spes fluctuabat. Itaq; cōuo
cati medici attentissimo cōsilio salutis remedia circūspiciebāt: qui
quū ad unā potionē sentētiā direxissent: atq; eā Philippus medicus
suis manibus tēperatā Alexandro: erat autē ipsius amicus & comes
porrexisset: a Parmenione missae litterae superuenerunt admonētes:
ut rex ifidias Philippi pīde ac pecunia corrupti a Dario caueret: quas
cū legisset sine ulla cunctatione medicamētū hausit: ac tūc legendas
Philippo tradidit: p quo tā cōstati erga amicū iudicio dignissimā a
diis imortalibz mercadē recepit: q icolumitatis eius prāsidiū falso ī
terpellari indicio noluerunt.

¶ **Liber Quartus de animi moderatione.**

Qransgrediar ad saluberimā partē animi moderatōne:
quā mētes nostras ipotētia & temeritatis icarsu trans/
uersas ferri nō patit: quo euenit: ut reprehēsiōis morfu
sit uacua: & laudis quāestu sit opulētissima: itaq; effectus suos in cla
ris uiris recognoscat. ¶ **De P. Valerio publicola.**

Atque ut ab incunabulis summi honoris incipiā. P. Valerius
qui populi maiestātē uenerando publicolae nomē affecutus

est. cum exactis regibus imperii eorum uim uniuersam omniaque insignia sub titulo consulationis in se translata cerneret: inuidiosum magistratus fastigium moderatione sua ad tolerabilem habitum deduxit: fasces securibus uacuefaciendo: & in concione populo summittendo: numquam quoque dimidia ex parte minuit ultro Spurio Lucretio collega assumpto: ad quem quia maior natus erat: priores fasces transferri iussit: legem etiam comitiis centuriatis tulit: ne quis magistratus ciuem romanum aduersus puocationem uerberare: aut necare uellet. Ita quoque ciuitatis condicio liberior esset: imperium suum paulatim destruxit. Quid quod aedes suas diruit: quia excelsiore loco posita instar arcibus habere uidebantur: nonne quantum domo inferior: tantum gloria superior euasit?

De Furio Camillo.

Tu iuuat abire a Publicola: sed uenire ad Furium Camillum libet: cuius tam moderatus ex magna ignominia ad summum imperium transitus fuit: ut quum praesidium eius ciues capta urbe a gallicis Ardeam exulantis perissent: non prius uentos ad accipiendum exercitum iret: quam de dictatura sua omni sollempni iure acta competisset. Magnificus Camilli ueientanus triumphus: egregia gallica uictoria: sed ista cunctatio longe admirabilior. Multo enim multoque seipsum quam hostem superare operosius est: nec aduersa prope festinatione fugientem: nec secunda effusio gaudio apprehendentem.

De M. Rutilio Censorino.

Par Furio moderatione Marcus Rutilius Censorinus: Iterum enim censor creatus ad concionem populum uocatum quam protulit grauissima oratione corripuit: quod eam potestatem bis sibi detulisset: cuius maiores: quia nimis magna uiderent: tempus coartandum iudicassent: uterque recte: & Censorinus: & populus alter: ut moderate honores crederent: praecipit: alter se moderato credidit.

De L. Quintio.

Age L. Quintius cincinnatus quale consulem gessit: cum honorem eius P. C. continuare uellent: non solum propter illius egregia opera: sed etiam quod populus eosdem tribunos in proximum annum creare conabatur: quorum neutrum iure poterat fieri: utrumque discussit: senatus studium simul inhibendo & tribunos uerecundiae suae exemplum sequi cogendo: atque unus causa fuit: ut amplissimus ordo populique tutus esset ab iniusti facti reprehensione.

*furium Camillo ex publicola
inuidia & uentum ab urbe
ta & uentos uerberantur qd qd
q Camilli missio qd qd
uult mox et abate dictator
in offitio uale. dicitur ad qd
una opet post qd uerit falstos
muniuabeh dicit uam ad fuis
teqz fundit sibi qd qd
offitio dictatoris male dicit
offitio uale. dicit qd
uere opulenti
q qd qd qd qd qd qd qd qd
uere dicit qd qd qd qd qd
dicit qd qd qd qd qd qd qd
in rono in capitulo dicit qd
offitio. qd Camilli dicit qd
at qd qd qd qd qd qd qd
dicit uerit qd qd qd qd qd
mal uerit qd qd qd qd qd
q qd appellatur*

De Fabio Maximo.

48
44
Fabius uero maximus cū a se quinquies: & a patre: auo: pauo maioribusq; suis saepenumero cōsulatum gestū animaduerte ret: i comitiis quibus filius suus sūmo cōsensu consul creabat: quā potuit cōstanter cū populo egit: ut aliquando uacationē huius honoris fabiæ genti daret: nō quod uirtutibus filii diffideret: erat enim illustis: sed ne maximū imperiū i una familia cōtinuaret. Quid hac moderatione efficacius: aut ualentius: quæ etiā patrios affectus: qui potētissimi habētur: superauit.

De Africano superiore.

Non defuit maioribus grata mēs ad præmia superiori Africano exoluenda. Siquidē maxima eius merita paribus ornāmētis decorare conati sūt: uoluerūt illi statuas i comitio: i rostris: i curia: i ipsa deniq; Iouis optimi maximiq; cella ponere: uoluerunt imaginē eius triūphali ornatu idutā capitolinis puluinaribus applicare: uoluerunt enī cōtinuū p omnes uitæ annos cōsulatū ppetuāq; dictaturā tribuere: quoz sibi nil neq; plebiscito dari: neque senatuscōsulto de cerni patiēdo pœne tātum i recusandis honoribus se gessit: quantū egerat in merendis.

De eodem Africano.

Eodem robore mentis causam Annibalis in senatu protexit: quum eum ciues sui missis legatis tanquā seditiones apud eos mouentem accusarent: adiecit quoque non oportere patres. C. se reip. carthaginensium interponere: altissimaque moderatione alterius saluti consuluit: alterius dignitati: uictoria tenus utriusq; hostem egisse contentus.

De M. Marcello.

AT. M. Marcellus qui primus Annibalē uinci: & Syracusas capi posse docuit: quum i cōsulatum eius siculi de eo questum i urbem uenissent: nec senatū ulla de re habuit: quia collega Valerius Leuinius forte aberat: ne ob id siculi i querendo timidiores essēt: & ut is rediit ultro de his admittēdis rettulit: querentesq; de se patienter sustinuit iussos etiā a Leuinio discedere: remanere: ut sua defensionē interessent: coegit hac deinde utraque parte perorata etiam excedentes curia subsecutus ē: quo liberius senatus sententiā ferret. i p batis quoq; eoz querelis supplices & orātes ut ab eo i clientelam reciperentur: clamēter excepit: super hac Siciliam sortitus eā prouinciam collega cessit. Totiēs laudatio Marcelli uariari nō potest: quotiēs nouis ipse gradibus moderatione aduersus socios usus est.

V De. T. Graccho tribuno plebis.

Quam etiā Tiberius Gracchus admirabilē se exhibuit: Tribu-
nus. n. plebis quū exprofesso inimicicias cū Africano & Asia-
tico Scipionibus gereret: & Asiaticus iudicata pecuniā satisfacere nō
posset: atq; ideo a cōsule in uincula publica duci iussus esset: appellat
setq; collegium tribunorū nullo uolēte intercedere: secessit a collegiis
decretūq; cōposuit: nec quisquam dubitauit quin eo scribendo: iraci
hostis aduersus Asiaticum uerbis usus esset. At is iurauit primum
cum Scipionibus se in gratiam non redisse: deinde tale decretū reci-
tauit. Quum. L. Cornelius Scipio die triumphī sui ante currū subac-
tos hostium duces ī carcerem coniecerit: indignū & alienū a maie-
state. P. R. uideri eundem ipsum duci. Itaq; id non passurum fieri li-
benter: tunc opinionem suam. P. R. a Graccho deceptam cognouit:
moderationemq; eius debita laude p̄secutus est.

V De. C. Claudio Nerone.

Caius quoq; Claudius Nero inter cetera praeipue moderatio-
nis exēpla numerandus est. Liuii Salinatoris in Asdrubale op-
primendo particeps gloriae fuerat: & tamen eum triumphantē equo
sequi: quā triumpho quem ei senatus aequē decreuerat: uti maluit:
quia res in p̄uincia Salinatoris gesta fuerat: sine curru ergo triūpha-
uit. Eo quidem clarius quo illius uictoria tantūmodo laudabat: hu-
ius etiam moderatio.

V De Africano posteriore.

Nec Africanus quidem posterior nos de se patit̄ tacere: qui cē-
sor quū lustrum conderet: inq; solito sacrificio scriba ex pub-
licis tabulis sollēni ei precatōnis carmine praeiret: quo dii imortales
ut populi. Ro. res meliores amplioresq; facerent: rogabant. Satis iqt
bonae ac magnae sunt. Itaq; precor: ut eas p̄petuo incolumes seruet:
ac p̄tinus in publicis tabulis ad hunc modum carmen emēdari ius-
sit. Qua uotoꝝ uerecundia deinceps cēsores in condendis lustris usi
sūt. Prudenter. n. sensit tunc incrementum Romano imperio peten-
dum fuisse: quū inter septimum lapidem triumphī quarebant. ma-
iorem autem totius terrarū orbis partem possidenti: ut auidum esset:
quicquam ultra appetere. Ita abunde felix si nihil ex eo quod obti-
nebat: amitteret. Neque alia eius in censura moderatio p̄ tribunali
apparuit: Centurias recognoscens equitum postquā. C. Licinium sa-
cerdotem citatum p̄cessisse animaduertit: dixit illum se scire uerbis

conceptis peierasse: proinde si quis eum accusare uellet: usury testimo-
nio suo: sed nullo ad id negotium accedente. Traduc equum inquit sa-
cerdos: ac lucrifac cesoria notata: ne ego in tua persona & accusatoris & te-
stis & cesoris & iudicis partes egisse uidear. ¶ De Q. Scauola.

Quod animi temperamentum etiam in Quinto Scauola excellentissimo
uiro adnotatum est: testis namque in rerum productus quum id re-
spondisset: quod salutem periclitatis magnopere laesurum uidebatur:
discedens adiecit: ita sibi credi oportere: si & alii idem asseuerasset: quo-
nia unius testimonio aliquem credere pessimi esset exempli: & religio-
ni igitur sue debitam fidem: & communi utilitati salubre consilium
reddidit. ¶ De Metello macedonico.

Sentio quos ciues: quae uel facta eorum: ac dicta quam angusto
ambitu orationis amplectar: sed quum magna mihi & multa
breuiter dicenda sint: claritate excellentibus uiris sermo infinitis personis
rebusque circumfusis utrumque praestare non possum. Itaque propositi quoque
nostri ratio non laudanda sibi omnia sed recordanda sibi sumpsit. Qua
propter bona cum uenia duo Metelli Macedonicus & Numidicus ma-
xima patriae ornamenta stricti se narrari patient. Acerrime cum Scipio-
ne Africano Macedonicus dissenserat: eorumque ab amulatione uirtu-
tis profecta contentio: ad graues testataque inimicicias progressa fue-
rat. Sed tamen quum iteremptum Scipionem conclamari audisset: in pub-
licum se proripuit. moestoque uultu & uoce confusa. Concurrite concur-
rite inquit ciues: moenia nostrae urbis euersa sunt. Scipioni enim Africa-
no intra sua moenia quiescenti nefarria uis allata est. O res. pariter Afri-
cani morte miseram: & Macedonici tam humana tamque civili lamentatione
felicem. Eodem enim tempore & quantum amisisset principem: & qualem
haberet recognouit. ¶ De eodem.

Idem filios suos monuit: ut funebri eius lecto humeros subi-
icerent: atque huic exequiarum illum honorem uocis adiecit: non
fore ut postea id officium ab illis maiori uiro praestari posset. ubi illa
tot in curia iurgia: ubi tam multa pro rostris altercationes: ubi maximorum
cuium & ducum tantorum togata praelia: omnia nimirum ista praecipua uene-
ratione prosequenda deleuit moderatio.

¶ De Metello Numidico.

Numidicus autem Metellus populari factione patria pulsus in
Asiam secessit: in qua quum ei forte ludos tralibus spectanti

littera reddita essent: quibus scriptum erat: maximo senatus & populi consensu reditum illi in urbem datum: non e theatro prius abiit quam spectaculum ederet: non latitiam suam proxime sedetibus ulla ex parte patefecit: sed sumum gaudium intra se continuit. Eundem constat pari uultu & exulem fuisse & restitutum: adeo moderatiois beneficio medius semp inter secundas & aduersas res animi firmitate uersatus est.

V De Catone posteriore.

Quot familiis in uno genere laudis enumeratis: Portium nomine uelut expers huiusce gloriae silentio praetereundum se negat: posterior Cato non paruo summae moderationis fisis indicio cypriacam pecuniam maxima cum diligentia & sanctitate in urbem deportauerat: cuius ministerii gratia senatus relationem iterponi iubebat: ut praetoris comitiis extra ordinem ratio eius haberet: sed ipse id fieri passus non est: iniquum esse affirmans: quod nulli alii tribueretur: sibi decerni: ac ne iniquum in persona sua nouaret capere experiri temeritate quam curiae beneficio uti: satius esse duxit.

V De M. Bibulo.

Ad externa iam mihi exempla transire conati. M. Bibulus uir amplissimae dignitatis & sumis honoribus functus manus iniicit: qui quum in Syria moraretur provincia duos egregiae indolis filios suos a gabinianis militibus aegypti occisos cognouit. Quorum interfectores ad eum uinctos regina Cleopatra misit. ut grauissima cladis uisionem arbitrio suo exigeret: at ille oblato beneficio quo nullum maius tribui lugenti potuerat: dolorem moderationi cedere coegit: carnificesque sanguinis sui intactos euestigio ad Cleopatram reduci iussit dicendo: potestatem huius uindictae non suam sed senatus esse debere.

V De Archyta Tarentino externa.

Tarentinus Archytas dum se pythagorae praecipis metapontinopis immergit: magno labore longoque tempore solidum opus doctrinae complexus: postquam in patriam reuertitur: ac rura sua reuisere coepit: animaduertit negligentia uillici corrupta & perditam. Intuensque male meritum: sumpsissem inquit a te supplicium: nisi tibi iratus essem: maluit. n. impunitum dimittere: quam propter iram grauius iusto punire.

V De Platone philosopho.

Nimis liberalis Archytae moderatio: temperatior Platonis: nam cum aduersus delictum serui uehementius exarsisset: ueritus ne ipse modum uindictae dispicere non posset Speusippo amico castigatiois

46
arbitriū mandauit. deforme sibi futurum existimās si cōmisisset: ut
parem reprehēsiōnē culpa serui & animaduerso Platonis mereret.

¶ De eodem Xenocrate.

Quominus miror quod i Xenocrate discipulo suo tā constāter
moderatus fuit. audierat enim eū multa de se impie locutū:
sine ulla cunctatione criminationē respuit. istabat certo uultu iudex
quarēs causā cur sibi fides nō haberet: adiecit non esse credibile: ut
quē tantopere amaret: ab eo inuicē non diligeretur. Postremo quum
ad iusiurandum inimicicias asserentis malignitas cōfugisset: ne de p
iurio eius disputaretur: affirmauit nunquā Xenocratē illa dicturum
fuisse: nisi ea dici sibi expedire iudicaret: nō i corpore mortali: sed in
arce cælesti equidē armatum animum eius uitæ stationem putes per
egisse: humanorum uitiorum icursus a se inuicta pugna repellētem
cunctosq; uirtutis numeros altitudinis suæ sinu clausos custodientē.

¶ De Syracusano.

Dequaquā Platoni litterarum comēdationē par Syracusanus
Dion: sed quod ad præstādā moderationē attinuit: uehemē
tioris experimēti patria pulsus a Dionysio tyranno Megarā petierat
ubi cū Theodorū principē eius urbis domi cōuenire uelle: neq; ad
mitteret: multū diuq; ante fores retētus comiti suo patiēter hoc ferē
dū ē ait. forsitan. n. & nos quū i gradu dignitatis nostræ essemus: ali
quid tale fecimus: qua trāquillitate cōsiliū ipse sibi condicionē exiliū
placidiorē reddidit.

¶ De Thrasybulo.

Thrasybulus etiā hoc loci apprehēdēdus ē: qui populū Athe
niensem. xxx. tyrānoꝝ sæuicia sedes suas relinquere coactū
dispersamq; & uagā uitam miserabiliter exigentē: animis pariter at
q; armis confirmatum in patriam reduxit. Insignem deinde restituti
one libertatis uictoriam clariorem aliquanto moderationis laude fe
cit. Plebis enim scitum interposuit: ne qua præteritarum rerum mē
tio fieret. hæc obliuio quam athenienses. ἀμνηστία. uocāt. concussū
& labentem ciuitatis statum in pristinum habitum reuocauit.

¶ De Stasippo Tegeate.

Non minoris admirationis illud Stasippus tegeates hortātib;
amicis ut grauē i administratione reip. amulum sed aliqñ
probum & ornatum uirū qualibet ratione tolleret: uel sūmoueret:
negauit se facturum: ne in quem tutelam patriæ bonus ciuis locum

obtineret: malus & improbus occuparet: seque potius uehementer
aduersario urgeri: quā patriam egregio aduocato carere praoptauit.

V De Pittaco.

Pittaci quoq; moderatione pectus instructum qui Alcaeum
poetam & amaritudine odii & uiribus ingenii aduersus se p
tinacissime usum: tyrannidem a ciuibus delatam adeptus tantūmodo
quid in opprimēdo posset: admonuit.

V De septem sapiētib;.

Huius uiri mentio subiicit: ut de septem sapiētum moderatōe
referam a piscatoribus ī melesia regione uerriculū trahētib;
quidam iactum emerat. extracta deinde magni ponderis aurea del
phica mensa: orta cōtrouersia est: illis piscium se capturā uendidisse
affirmantibus: hoc fortunæ ductus emisse dicente: qua contentione
ppter nouitatē rei & magnitudinem pecuniae ad uniuersum eius ci
uitatis populum delata placuit Apollinē delphicum cōsuli: cui nam
adiudicari mensa deberet: deus respondit illi esse dandā: qui sapiētia
ceteros praestaret his uerbis græcis.

ἐκ γονέ μιλήτων τρίποδος περί φοίβον ἔρωτάσ.

ὅσ σοφίη πάντων πρώτος. τούτω τρίποδᾶν δωσ.

Phœbum de tripode rogitas Milesia proles.

Huius tripodem addico: cuius sapientia prima est.

tunc illi consensu Talei mensam dederunt: ille cessit eā Bianti: Bias
Pittaco: is prius alii: deincepsq; p omniū septem sapientum orbē:
ad ultimū ad Solonē puenit: qui & titulū amplissimæ prudentiæ: &
præmium ad ipsum Apollinē trāstulit.

V De Theopompo.

At que ut Theopōpo quoq; Spartanorū regi moderatiōis testi
moniu reddamus: quū primus instituisset ut Ephori lacedæ
monē crearent: ita futuri regiæ potestati oppositi: quemadmodum
Romæ cōsulari imperio tr. pl. sunt obiecti: atque illi uxor dixisset id
egisse illum: ut filius minorem potestatem relinqueret: relinquam
inquit sed diu turniorem. optime quidē. ea. n. demū tuta ē potētia:
quæ uiribus suis modum imposuit. Igit Theopompus legitimis re/
gnū uinculis cōstringendo: quo longius a licentia retraxit: hoc ad be/
niuolentiam ciuiū ppius admouit.

V De Antiocho.

Antiochus autem a L. Scipione ultra Taurum mōtem impi
finibus sūmotus: cum Asiam puinciam: uicinasq; ei gentes
amisset: gratias agere populo Ro. nō dissimulāter tulit: quod nimis

Uud regend sine suspitione rebel
and sentit q omni amol huc

magna procuratione liberatus modicis regni terminis uteret: & sane nihil ē tam praclarū aut tam magnificū: quod nō moderatione tēpa ri desyderet.

De his q̄ ex inimicis iuncti sūt amicitia & necessitudine. Cap. ii.

Quæ quoniā multis & claris auctorib; illustrata ē: trāsgrediamur ad egregiū humani animi affectū: quē ab odio ad gratiā defluxū equidē cū lato stilo prosequamur: nā sicut placidū mare ex aspero: calūq; ex nullo serenū hilari aspectu sentit: sic bellū pace mutatū plurimū gaudii affert. offensarum etiam acerbitas deposita candida relatione celebrāda est.

De M. Aemilio Lepido.

Marcus Aemilius Lepidus bis cōsul & pōtifex maximus splēndorique honorum par uitæ grauitate diutinas ac uehementes inimicitias. cum Fuluio Flacco eiusdem amplitudinis uiro gessit: quas ut simul censores renunciati sunt: in cāpo deposuit: existimās nō oportere eos priuatis odiis dissidere: qui publice summa iuncti essent potestate: id iudicium animi eius & presens atas comprobauit: & nobis ueteres annalium scriptores laudandum tradiderunt.

De Sexto Liuiio salinatore.

Sexti Liuii quoque salinatoris finiendar; similtatū illustre cōsiliū ignotum posteritati esse noluerūt. Is nanq; & si Neronis odio ardens ī exilium pfectus fuerat: testimonio eius pracipue afflictus: tamē postquā eum īde reuocatum ciues collegā illi ī cōsulatū dederunt: & igenii sui quod erat acerrimū & iūria: quā grauissimā acceperat: obliuisci sibi iperauit: ne si dissidēte animo consortionē ī perii usurpare uoluisset: ptnaciam exhibēdo inimicum malum cōsulem ageret: quā quidē mētis ad tranquilliorē habitum īclinatio ī aspero ac difficili temporum articulo plurimum salutis urbi nostrā atque Italiā attulit: quia pari uirtutis impetu connixi: terribiles puni cas uires contuderunt.

De Africano & Tiberio.

Clarum etiā ī Africano superiore ac Tiberio Graccho depositar; inimicitiar; exēplum: siquidem ad cuius mēsa sacra odio dissidentes uenerāt: ab ea & amicitia & affinitate iūcti discesserūt nō cōtētus. n. Scipio auctore senatu ī capitolio Iouis epulo cū Graccho cōcordiā cōmunicasse: filiam quoq; ei Corneliā protinus sibi despōdit.

Ed huiusce generis humanitas etiam ī M. Cicerone pracipua

apparuit: Aulum namq; Gabiniū repetundarum reum sūmo studio defēdit: qui eū in cōsulatu suo urbe expulerat. ¶ De eodem.

Idemq; P. Vatiniū dignitati suæ semper infestum duobus publicis iudiciis tutatus est: ut sine ullo crimine leuitatis: ita cū aliqua laude: quia speciosius aliquanto iniuriæ beneficiis uincūt: quā mutui odii p̄tinacia pensant. ¶ De P. Pulchro.

Ciceronis autem factum adeo uisum est: p̄babile: ut imitari quid ne inimicissimus quidem illi. P. Pulcher dubitauerit: qui i celsi crimine a tribus Lentulis accusatus: unum ex his ambitus reū patrocínio suo p̄texit: atq; in animum induxit & iudicem & p̄tore & testem Vestæ ædem intuens: amicum Lentulo agere: Intus quam ille salutē eius fœdo crimine obruere cupiēs hostili uoce porauerat.

¶ De Caninio Gallo.

Caninius autem Gallus reum pariter atq; accusatorem admirabilem egit: & C. Antonii quem damnauerat filiam i matrimonio ducendo & M. Colonium a quo dānatus fuerat rerum suarū p̄curatorem habendo.

¶ De Celio Ruffo.

Celii uero Ruffi ut uita inquinata ita misericordia: quā. Q. Pompeio p̄stitit p̄banda: cui a se publica quæstione p̄strato: quū mater Cornelia fidei cōmissa p̄ædia nō redderet: atq; ita auxilium suū litteris implorasset: p̄tinacissime absenti affuit. Recitauit etiam eius epistolam in iudicio ultimæ necessitatis indicem: qua impiā Cornelie auariciam subuertit: factum p̄pter nimiam & eximiam humanitatem ne sub Celio quidem auctore repudiandum.

¶ De abstinentia & continentia. *capitulum vi*

Magna cura p̄cipuoq; studio referendū est: quantopere libidinis & auaricie furor: similes impetus ab illustrium uiroꝝ p̄toribus consilio ac ratione summoti sūt: quia si demum penates: ea ciuitas: id regnum: æterno in gradu facile steterit: ubi minimū uirum ueneris pecuniaq; cupido sibi uendicauerit. Nam quo iste generis humani certissimæ pestes penetrauerunt: in iniuria dominatur. infamia flagrat. igit cōtrarios his tā diris uitis cōmemoremus mores.

¶ De Scipione.

Quartum & uicesimum annum agens Scipio: cū i Hispania Carthagine oppræssa maioris carthaginis capiendæ sūpsisset auspicia multosq; obsides: quos in ea urbe p̄œni clausos habuerāt:

48
in suam potestatem redegisset: eximia inter eos formae uirginem aetatis
adultae & iuuenis & celes & uictor: postquam coperit illustri loco in
ter celtiberos natam nobilissimoque gentis eius. Indibili desponsata:
accerfuit parantibus & sponso inuolatam tradidit. aurum quoque quod pro
redemptione puellae allatum erat summae dotis adiecit. Qua continentia
ac munificentia Indibilis obligatus celtiberorum animos romae
applicando meritis eius gratiam debitam rettulit. ¶ De Marco Catone.

Uerum ut huius uiri abstinentiae testis Hispania: ita. **M. Cato**/
Nis Epiros: Achaia: Cyclades insulae maritima pars Asiae pro
uincia Cyprus unde cum pecuniae deportandae ministerium sustineret:
tam auersum animum ab omni uenere quam a lucro habuit: in maxima utri/
usque temperantiae uersatus materia. nam & regiae diuitiae potestate ipsi/
us continebantur: & fertilissimae deliciarum totius Graeciae urbes necessa
riae totius navigationis diuertacula erant: atque id **Munatius Ruffus** cy
priacae expeditionis fidus comes scriptis suis significat: cuius testimo
nium non amplector. proprio. n. argumento laus ista nititur: quoniam ex eodem
naturae utero & continentia nata est & **Cato**. ¶ De Druso germanico.

Drusum etiam germanicum eximiam claudiae familiae gloriam
fratrem **Tiberii**: patriaeque rarum ornamentum. & quod su
per omnia est: operum suorum pro habitu aetatis magnitudine ui/
trico pariter ac fratri **augusto** duobus reip. diuinis oculis mirifice re
spondentem constitit. usum ueneris intra coniugis caritatem clausum
tenuisse. ¶ De Antonia.

Antonia quoque foemina laudibus uirile familiae suae claritatem
supergressa amore mariti sui egregia fide persauit: quae post
eius excessum forma & aetate florens: cubiculum socrus pro coniugio ha
buit: in eodemque toro alterius adolescentiae uigor extinctus est: alteri/
us uiduitatis experientia consenuit hoc cubiculum talibus experientis
summam imponat. ¶ De Cn. Marcio.

Deinceps his uacemus: quorum animus aliquo in momento po
nendi pecuniam nunquam uacuit. **C. Marcus** patriciae gentis. ado
lescens **Anci** regis clara progenies cui **Curio** uolscorum oppidum captum
cognomen adiecit: cum editis conspicuae fortitudinis operibus a **Post**/
humio comminio consule accurata oratione apud milites laudatus:
omnibus donis militaribus & agri. c. iugeribus & decem captiuorum
electione & totidem ornatis equis: centenarium bouum grege argenteoque

quantum sustinere ualuisset: donaret: nihil ex his prater unius cap
tium salutem hospitis equumq; quo in acie uteret: accipere uoluit.
Qua tam circumspecta animi moderatione nescias utrum maiore cū
laude pramia meruerit: an reiecerit.

¶ De M. Curio.

Marcus autem Curius ex actissima norma romana frugalita/
tis idem fortitudinis perspectissimū specimen samnitū lega
tis agresti se in scamno assidentem foco: ac ligneo catino coenantem:
quales epulas apparatus inditio est: spectandum prauit. Ille .n.
sanitum diuitias cōtempnit: samnites eius paupertatem mirati sūt.
nam cū ad eum magnum auri pondus publice missum attulissent:
benignis uerbis inuitatus: ut eo uti uellet: uultum risu soluit: protu/
nusq; supuacua inquit ne dicam inepte legationis ministri narrate
samnitibus. **M. Curium malle locupletibus imparare: quam ipsum
fieri locupletē: atq; istud ut pretiosum: ita malo hominū excogitatū
munus refertote: & mementote me nec acie uici: nec pecunia corru
pi posse.**

¶ De eodem Marco Curio.

Idem cū Italia Pyrrhum regē exegisset: nihil omnino ex pra/
da regia quam exercitū urbēq; ditauerat: attigit: dectetis etiā
a senatu septenis iugeribus agri populo: sibi autē quinquaginta: po/
pularis assignationis modū non excessit. parum idoneum rep. ciuem
existimans: qui eo quod reliquis tribueretur: contentus non esset.

¶ De Fabricio Licinio.

Idem sensit Fabricius Licinius honoribus & auctoritate om
ni ciuitate temporibus suis maior: censu par unicuiq; pauper
rimo qui a samnitibus quos uniuersos i clientelā habebat decē aris
& quinque pondo argenti: totidemque seruos sibi missos in samniū
remisit continentia suae beneficio sine pecunia pradiues: sine usu fa/
miliae abundae comitatus: quia locupletem illum faciebat non multa
possidere: sed modica desiderare. ergo domus eius quēadmodū aere
& argento & mancipiis samnitū uacua: ita gloria ex his parita referta
fuit.

¶ De eodem Fabricio.

Consentanea repudiatis donis Fabricii uota extiterūt. legatus
enim ad Pyrrhum profectus: cum apud eum Cineam thessa

lum narrantem audisset: quendam atheniensem clarum sapiētia: su
adentem ne quid aliud homines quā uoluptatis causa facere uellēt:
pro monstro eam uocem accepit: continuoq; Pyrrho & samnitibus
istam sapientiam deprecatus ē: licet athenæ doctrina sua gloriēt: uir
tamē prudens Fabricii detestationē quā epicuri maluit præcepta: qđ
euētus quoq; indicauit: nam que urbis uoluptati plurimum tribuit
imperium maximum amisit: quæ labore delectata est: occupauit: &
illa libertatem tueri non ualuit: hæc etiam donare potuit.

V De. Q. Tuberone Gatilio.

C **V**rii & **F**abricii. **Q.** Tuberonē cognomine **G**atiliū discipulū
fuisse merito quis existimauerit: cui consulatum gerenti cum
ætolorum gens omnis usus uasa argentea magno pondere & exqui/
sita arte fabricata per legatos misisset: qui superiori tempore gratulā
di causa ad eum profecti retulerant: fictilia se in eius mensa uasa ui/
disse: monitos ne continentia quasi paupertati succurrendum puta
rent: cum suis sarcinis abire iussit: quā bene ætolicis domestica præ/
tulerat: si frugalitatis eius exemplum posterior ætas sequi uoluisset:
nunc quo uentum est: a seruis uix impetrari potest: ne eam supelle
ctilem fastidiant: qua uti consul non erubuit.

V De Paulo.

A **T** Persæ rege deuicto Paulus cum macedonicis opibus uiete
rem atque hæreditariā urbis nostræ paupertatē eo usq; satias
set: ut illo tēpore primū populus ro. tributi præstandi onere se libera
ret: penates suos nulla ex parte locupletiores fecit: præclare secū ac/
tū existimās: quod ex illa uictoria alii pecuniā: ipse gloriā occupasset

V De. Q. Fabio gurgite. C. Numerio

Fabio pictore: & **Q. Vgolino.**

A **T** que huic ai eius iudicio. **Q. Fabius gurges. C. Numerius**
Fabius pictor. **Q. Vgolinus** subscripserūt: q legati ad **P**tole
mæū regē missi munera quæ ab eo priuati acceperant: in ærariū qđ
priusq; ad senatum legationem referrent: detulerunt: scilicet de pu/
blico ministerio nihil cuiquā præter laudem bene administrati officii
accedere debere iudicantes: Iam illud humanitatis senatus & atten
tæ maiorum disciplina indicium est. data sunt. n. legatis quæ in æra
rium reposuerant non solum patrum. **C.** decreto: sed etiā populi per
missu ea quæ legatis quæstores prompte unicuiq; distribuerunt: ita

in iisdem Ptolemæi liberalitas: legatorum abstinentia: senatus ac populi æquitas: debitam probabilis facti portionem obtinuit.

V De Calphurnio Pisone.

Habiorum & Vgolini continentia Calphurnium Pisonem in consimili genere laudis æmulum fuisse: res ipsa documētō ē. Consul graui fugitiuorum bello a se liberata Sicilia eos quorum præcipua opera usus fuerat: impatorio more donis p̄sequebat: inter quos filium suum aliquot locis præliatum fortissime titulo trium librarum aureæ coronæ decorauit: præfatus non oportere a magistratu e publica pecunia erogari: quod in ipsius domum rediturum esset: tantumque ponderis se testamento adolescenti legaturum promisit: ut honorem publice a duce: pretium priuatim a patre reciperet.

V De Catone superiore.

Age si quis hoc sæculo uir illustris pellibus ædinis p̄ stragulis utatur: tribusque seruis comitatus Hispaniam regat: & quingentorum assium sumptu transmarinam puinciam petat: eodem cibo eodemque uino quo nauarum uti contentus sit: nonne mirabilis existimetur: atque ista patientissime superior Cato tolerauit: quia illum grata frugalitatis consuetudo in hoc genere uitæ cum summa dulcedine continebat.

V De Catone posteriore.

Multum a prisca continentia spatio ænorum posterior Cato discit utpote in ciuitate iam diuite & lauticia gaudente natus. is tamen cum bellis ciuilibus interesset filium, secum trahens duodecim seruos habuit: numero plures quam superior temporum diuersis moribus pauciores exultat animus maximorum uirorum memoriã percurrēs.

V De Scipione Aemiliano.

Scipio Aemilianus post duos iclytos consulatus: totidemque suarum præcipuarum gloriarum triumphos septem seruis sequentibus officio legationis functus est: & puto Carthaginis ac Numantiarum spoliis comparare plures potuerat: nisi opum suorum ad se laudem: manubias ad patriam redundare maluisset. Itaque cum per socios & exteras gentes iter faceret: non mancipia eius: sed uictorie numerabant: nec quantum auri & argenti: sed quantum amplitudinis pondus secum ferret aestimabat: continentia uero etiam uniuersis plebis animis sapenumero cognita est: sed abunde erit ex his duo exempla longe iter se distantiu sæculorum rettulisse.

V De Pyrrho.

56
Pyrhus impetus sui terrore soluto: ac iam epyroticis armis la-
guentibus: beniuolentiā populi ro. mercari: quia uirtutem dē-
bilitare nequiuerat cupiens pœne totum regiarum opum apparatus i
urbem nostrā trāstulit. **C**ates; cū & magni pretii & uari generis a
legatis eius tā uiros; quā scēminarū apta usui munera circa domos
ferrentur: nulla cuiquam dono ianua patuit. **T**arenti naque petulā-
tiā animosus magis quam efficax defensor haud scio: maiore cū glo-
ria huius urbis armis quam moribus repulsus sit.

V De **C. Mario** & **L. Cinna**.

In illa quoq; procella quā **C. Marius** & **L. Cinna** reip. infixe-
rāt: abstinentia populi ro. mirifica cōspecta ē. nā cū a se proscri-
ptorū penates uulgi manibus diripiendos abiecissent: inueniri potuit
nemo: qui ciuili luctu prādam peteret. **V**nus enim quisque se ab his
pinde ac sacris ardy abstinuit. **Q**uā qdē tā misericors cōtinētia ple-
bis tacitū crudeliū uictorū cōuiciū fuit. **V** Externa de **Pericle**.

Ac ne eiusdē laudis cōmemorationē externis iuideamus. **P**eti-
cles atheniēsiū princeps cū tragediarū scriptorē **Sophoclē** in
prætura collegā haberet: ac is publico officio una districtus pueri i ge-
nui prætereūtis formā ipensioribus uerbis laudasset: i tēpantiā eius
icrepitās dixit: prætoris nō solū manus a pecuniā lucro: sed etiā ocu-
los a libidinoso aspectu cōtinētes esse debere. **V** De **Sophocle**.

Sophocles autē ætate iā senior: quum ab eo quidā quareret
an etiā nunc rebus ueneris uteret: dii meliorā inquit libenter
enim istinc: tanquam ex aliqua furiosa profugi dominatione.

V De **Xenocrate**.

Neque abstinentis senecte **Xenocratē** fuisse accepimus: cuius
opinionis nō parua fides erit narratio: quæ sequit. In perui-
gilio **Phyrne** nobile athenarum scortum iuxta eum uino grauē accu-
buit: pignore cū quibusdam iuuenibus posito an temperantiā eius
corrumpere posset quā nec tactu nec sermone aspernatus: quoad uo-
luerat i sinu suo moratam propositi irritam dimisit. factum sapiētia
imbuti animi abstinens: **S**ed meretriculæ quoq; dictum per quā fa-
cetum: deridentibus enim se adolefcētibus: quia tam formosa tāque
elegans potati senis animum illecebris pellicere nō potuisset: pactūq;
uictoriæ pretium flagitantibus: de homine se cū his non destatua pi-
gnus posuisse respondit: potest ne **Xenocratis** continētia a quo quā

uerius propiusq; demonstrari: quam ab ipsa meretricula expressa ē:
Phyrne pulchritudine sua nulla ex parte constantissimā eius conti-
nentiam labefecit.

¶ De Xenocrate philosopho.

Quid rex Alexander diuitiis eum quaterere potuit: ab illo quoq;
statuam equidem æque frustra temptatā putes: legatos ad
eū cum aliquot talentis miserat: quos in academiam p̄ductos solito
sibi idest modico apparatu & admodū puulis copiis excepit: postero
die iterrogātibus cui nā adnumerari pecuniā uellet. Quid uos inqt
hesterna cœna non intellexistis: ea me nō indigere: ita rex philosophi
amiciciam emere uoluit: philosophus regi suam uandere noluit.

¶ De Diogene.

Alexander uero cognomen inuicti affecutus: continentia Dio-
genis cynici uincere nō potuit: ad quem cū in sole sedentem
accessisset: hortareturq; ut siqua sibi pr̄stari uellet idicaret: quē ad
modum erat increpidie collocatus sordidæ appellatiois: sed robustæ
uir pr̄stantia: mox inquit de ceteris: interim uellim a sole mihi non
obstes: quibus uerbis illa nimirū inhæsit sententia: Alexander Dioge-
nem gradu suo diuitiis pellere temptat: celerius Darium armis.

¶ De Diogene & Aristippo.

Idem syraculis quum holera ei lauanti Aristippus dixisset: si
Dionysio adulari uelles: ista non esses: imo inquit: si tu ista
esse uelles: Dionysio non adulareris.

¶ De paupertate. Capitulum Quartum De Cornelia.

Maxima ornamenta esse matronis liberos apud Pōponiū
Ruffum collectoz libro sic iuenimus. Cornelia graccho
rum mater cū campana matrona apud illam hospita or-
namenta sua pulcherrima sæculi illius ostēderet: traxit
eam sermone: quousq; e schola redirent liberi: & hæc inquit ornāmē-
ta mea sunt: omnia nimirum habet: qui nihil concupiscit: eo quidē
certius quam qui cuncta possidet: quia dominium rerum collabi so-
let: bonæ mētis usurpatio nullum tristioris fortuna recipit incursum.
Itaq; quorsum attinet: aut diuitias in prima felicitatis parte: aut pau-
pertatem in ultimo miseriarum statu ponere cum & illarum frons
hilaris multis intus amaritudinib; sit referta: & huius horridior aspec-
tus solidis & certis bonis abundet: quod melius personis quam uer-
bis representabitur.

¶ De Valerio Publicola.

*id est librorum de Placito
uicibilia de Diogene
nora Multo festo
completos alexandro*

*id est laboris
id est in uoluntate*

51
Regio imperio propter nimiam Tarquini superbiam finito consu-
latus initium Valerius Publicola cum Iunio Bruto auspicatus
est. Idemque postea tres consulatus acceptissimos populo romano gessit: &
plurimorum ac maximorum operum praetextu titulum imaginum suarum am-
plificauit. quomodo iterum factorum illud columnae patrimonio: ne ad
exequiarum quidem impensam sufficiente decessit. Ideoque publica pecunia
ducta sunt. non attinet ulteriore disputatione tanti uiri paupertatem scri-
tari. Abunde enim patet quid uiuus possederit: cui mortuo lectus fu-
nebris & rogas defuit.

V De Menenio Agrippa.

Quanta amplitudinis. M. Menenium agrippam fuisse arbitremur:
quem senatus & plebs pacis in se faciendae auctorem elegit: quan-
tae scilicet esse debuit arbiter publice salutis: hic nisi a populo collatis
in capita sextantibus funeratus esset: ita pecuniae inops decessit: ut se-
pulturae honore caruisset: uerum iccirco perniciose seditione diuidua
ciuitas manibus Agrippae in unum contrahi uoluit: quia eas pauperes qui
dem sed sanctas animaduertent: cuius ut supstitis nullum fuit quod
in censum deferretur: ita extincti hodie quod amplissimum est patrimoni-
um Romana concordia.

V De Caio Fabricio & Q. Aemilio.

AN. C. uero Fabricii & Q. Aemilii Pappi principum saeculi
sui domibus argentum fuisse confitear oportet: uterque enim pa-
tellam deorum & salinum habuit. Sed eo Lautius Fabricius quod patellam
sua corneo pediculo sustineri uoluit: Pappus quoque satis animose qui
cum hereditatis nomine ea accepisset: religionis causa ab alienanda non putauit

Illi etiam praediuites qui ab aratro accersebantur: ut consules fi-
erent. uoluptatis causa sterile atque aestuosissimum pupinae solum
uersabant: deliciarumque ignari uastissimas glebas plurimum cum sudore
dissipabant: imo uero quos pericula reipublicae imperatores asserebant an-
gustiae rei familiaris. Quid cessio proprium nomen ueritati reddere: bu-
bulcos fieri cogebant.

V De Attilio.

Atilium autem qui ad eum accersendum a senatu missi erant ad i-
mperium populi romano suscipiendum semine aspergentem uiderunt:
sed illae rustico opere attritae manus salutem publicam stabilierunt. In-
gentes hostium copias pessundederunt. Quaeque modo arantium bouum
iugum rexerant triumphalis currus habenas retinuerunt: nec fuit his
rubor eburneo scipione deposito agreste stium aratri repetere: potest
pauperes consolari Attilius: sed multo magis docere locupletes quam

nō sit necessaria solida laudis cupidini anxia diuitiarū cōparatio.

V De Attilio Regulo.

Eiusdem nominis & sanguinis Attilius Regulus primi punici belli gloria cladesq; maxima: quū in Africa insolentissima Carthaginis opes crebris uictoriis cōtunderet: ac progatum sibi ob bene gestas res in proximum annum imperium cognouisset: Consulibus scripsit uillicum in agello: quē septem iugerum in pupinia habebat mortuum esse: occasionemq; nactum mercenarium amoto inde rustico instrumento discessisse: ideoq; petere ut sibi successor mitteret: ne deserto agro non esset unde uxor ac liberi sui alerent. Quā postq; senatus a cōsulibus accepit: & agrum edili ilico colendum locari: & alimenta coniugi eius ac liberis prāberi: resq; quas amiserat redimi publice iussit. Tanti arario nostro uirtutis attilianae exemplum quo ois atas romana gloriabit: stetit.

V De Quinto Cincinato.

Asq; magna latifundia. **L.** Quintū Cincinati fuerunt. septem enim iugera agri possedit: ex hisq; tria quae p amico ad ararium ob signauerat: multa nomine amisit. poenam quoq; pro filio Cefone: quod ad causam dicendam non occurrisset: huius agelli reditus soluit: & tamen ei quattuor iugera aranti nō solum dignitas patrifamiliae constitit: sed etiam dictatura delata est: anguste se habitare nunc putat: cuius domus tantum patet: quantum Cincinati rura patuerunt.

V De Aelia Familia.

Quid Aelia familia: quam locuplex: sedecim eodem tempore Aelii fuerunt: quibus una domuncula fuerat eodē loci: quo nunc sunt mariana monumēta: & unus in agro ueiente fūdus mius multo cultores desyderās quā domos habebat. Inq; maxio circo Flaminio spectaculi locus. q̄ qdē loca ob uirtutē publice dōata possidebāt.

Eadem gens nullū ante scrupulum argēti habuit: quā Paulus Perse rege deuicto. **Q.** Aelio Tuberoni genero suo quinque pondo argenti ex praeda donare. Taceo. n. quod princeps ciuitatis filiam ei nuptui dedit: cuius pecunia tā ieiunos penates uidebat: qui ipse quoq; adeo inops decessit: ut nisi fundus quem unū reliquerat: uanisset: uxor eius dotem unde reciperet: non extitisset.

Animi uirorum & foeminarum uigebant in ciuitate: eorumq; bonis dignitatis aestimatio cunctis in rebus ponderabat: hac imperia cōciliabant: hac iungebant affinitates: hac in foro: hac itra

priuos penates plurimum poterant: patriæ enim rem unusquisq; nõ suã augere pperabat: pauperq; i diuite: quã diues i paupere iperuo uersari malebat: atq; huic tam præclaro pposito illa mercas reddebaf: quod nihil eorũ quæ uirtuti debentur: emere pecunia licebat. in opia que illustriũ uiroꝝ publice succurrebat. ¶ De. Cn. Scipione.

ITaq; cũ sæcũdo punico bello. Cn. Scipio ex Hispania senatui scripsisset: petens ut sibi secessor mitteretur: qã filiã uirginem adultã iã ætatis haberet: neq; ei sine se dos expediri posset: senatus ne res publica bono duce careret: patris sibi partes desumpsit: cõsilioq; uxoris ac ppiuorũ Scipionis cõstituta dote sũmã eius ex arario erogauit: ac puellam nuptui dedit. dotis modus. xl. millia aris fuit. qua noti solũ humanitas patrũ. C. sed etiã habitus uetery patrimoniorũ cognosci potest. nãq; adeo fuerũt arcta: ut Tacia Cesonis filia maximã dotẽ ad uirũ. x. millia aris attulisse uisa sit. & Megulia qã cũ qngentis milibus aris mariti domũ itrauit dotata cognomẽ inuenerit.

Idem senatus Fabricii Lucinii Scipionisque filias ab idotatis nuptiis liberalitate sua uindicauit: quoniam paternã hereditati præter opimam gloriam nihil erat quod acceptum referret.

¶ De. M. Scauro.

MArcus autẽ Scaurus quãtulã a patre hereditatẽ accepit i primo libro eorũ quos de uita sua transcripsit: refert. ait enim sibi decẽ sola mancipia: totũq; censũ quinque atq; triginta milium numũ relictũ: in hac enim ille pecunia futurus senatus princeps nutritus est spiritus. hæc igitur exẽpla respicere: his acquiescere solatiis debemus: qui paruulos census nostros nõquã querelis uacuos esse sinimus. nullũ autẽ admodũ parui ponderis argẽtum: paucos seruos: septẽ iugera aridæ terræ idigentia domestica ipensa funera: iopes dotũ filias: sed egregios consulatus: mirificas dictaturas innumerabiles triumphos cernimus. Quid ergo medicã fortunã. quasi præcipuum generis humani malũ: diurnis cõuiciis laceramus: quæ ut nõ abũdãtius ita fidis uberibus. Publicolas. Aemilios. Fabricios. Curios. Scipiones. Scauros. hisque paria robora uirtutis aluit. exurgamus potius animis pecuniæque aspectu debilitatos spiritus pristini tẽporis memoria recreemus. nãq; p romuli casã perq; ueteris capitolii humilia tecta & æternos uestæ focos fictilibus etiam nunc uasis contentos: iuro nullas diuitias paupertati talium uirorum posse præferri.

De Verecundia. Capitulum Quintum.

E Qua tēpestius ad uerecūdiam transitus uidetur. Hæc enim iustissimis uiris præcepit: ut priuatas facultates negligenter: publicas quā amplissimas esse cuperēt: digna cui pinde ac caelesti numini templa extruant: araq; consecrentur: quia parens est omnis honesti consilii: tutela sollēnium officioꝝ: magistra innocētiæ: cara pximis: accepta alienis: omni loco: omni tempore fauorabilem præ se ferens uultum.

Sed ut a laudibus eius ad facta ueniamus a condita urbe usq; ad Africanum & Tiberium longum consules: promiscuus senatui & populo spectandoz ludoz locus erat: nunquā tamē q̄sq; ex plebe in theatro ante. P. C. spectare sustinuit: adeo circumspecta nostræ ciuitatis uerecundia fuit.

Quæ quidem certissimum sui documentū etiam illo die exhibuit: quo. L. Flaminius extrema in parte theatri constitit: quia a. M. Catone. & L. Flacco censoribus senatu motus fuerat. consulatus iā honore defūctus frater etiā. T. Flaminii macedoniæ Philippiq; uictoris: oēs. n. transire in locum dignitati suæ debitum coegerunt.

De Terentio Varrone.

Confregit temp. Terentius Varro cannēlis pugnae temerario ingressu. Idem delatam ab uniuerso senatu & populo dictaturam recipere nō sustinens pudore culpam maxime cladis redemit: effecitq; ut acies deoz: iræ modestia ipsius moribus imputaret. Itaq; titulo imaginis eius speciosius nō recepta dictatura quā alioꝝ gesta ascribi potest.

De. Cn. Scipione & Scriba Cicereio.

Nos autē ad præclarū uerecūdiæ opus transgrediamur. magna cū iuidia: fortuna prætoris comiciis Africani superioris filii Cn. Scipionē & scribam Cicereium in campum deduxerat: utq; nimis impotēs sermone uulgi carpebat: quod tanti uiri sanguinē clientelamq; comiciali certamine confuderat. Cæterum crimen eius i suā laudem Cicereium conuertit. Nam ut uidit omnibus se cēturiis Scipioni anteferri: templo descendit: abiecta q; candida toga cōpetitoris sui suffragatorem agere cœpit: ut scilicet præturam melius Africani memoriæ concederet: quā sibi uendicaret. nec nō maximū uerecūdiæ pretium Scipio tūc honorem adeptus est: sed Cicereio magistratus lati sunt.

De. L. Crasso.

53
Ane protinus comitiis habeamus cōsulatū petens. **L. Crassus** quomodo omnium cādicatorū more circū fore supplex populo ire cogeretur: nūquā adduci potuit: ut id præsēte. **Q. Scæuola** grauissimo & sapiētissimo uiro socero suo faceret: Itaq; rogabat eū: ut a se dum ineptæ rei inseruaret: discederet: maiorem uerecundiam dignitatis eius: quam candidæ rogæ suæ respectum agens.

De Pompeio Magno.

Pompeius autē Magnus farsalica in acie uictus a **Cæsare**: cū postero die **Larissā** intraret: oppidiq; illius uniuersus populus obuiam ei processisset: ite inquit & istud officiū præstare uictori: dicerē nō dignus qui uinceretur: nisi a **Cæsare** esset superatus: certe modestus i calamitate. Nā quia dignitate sua uti iam nō poterat: ulus est uerecundia.

De Caio Iulio Cæsare.

Quam præcipuā i **Caio** quoq; **Cæsare** fuisse saepenumero apparuit: & ultimus eius significauit dies: cū pluribus enim paricidaz: uiolatus mucronib; iter ipsū illud tempus quo diuinus spiritus mortali secernebatur a corpore: ne tribus quidē & uiginti uulneribus: quin uerecūdiæ obsequeret: absterreri potuit: siquidē utraq; togā manu demisit. ut inferior pars corporis tecta collaberetur. in hunc modū non homines expirant: sed diu immortales sedes suas repetūt

Externa de Spurina.

Quod sequitur externis adnectā: quia ante gestū ē quā ethruaria ciuitas daretur: excellentis i ea regione pulchritudinis adulescens nomine **Spurina** cū mira specie: complurium foeminarum illustrium sollicitaret oculos: ideoq; uiris ac parentibus earum se suum spectum esse sentiret: oris decorem uulneribus confudit: deformitateq; sanctitatis suæ fidē quam formā irritamētum aliena libidinis esse maluit.

De quodam sene Atheniensi.

Athenis quidā ultima senectutis cū spectatū ludos i theatrū uenisset: eumq; nemo e ciuibus sessum reciperet: ad lacedæmoniorū legatos forte peruenit: qui hominis atate moti canos eius & annos assurgendi officio uenerati sunt: sedemq; ei inter ipsos honoratissimo loco dederūt: quod ubi fieri populus aspexit: maximo plausu alienæ urbis uerecundiam cōprobauit: ferunt tūc unū e lacedæmonis dixisse: ergo athenienses quid rectum sit sciunt: sed id facere negligunt.

De amore cōiugali **Cap. Sextum.**

A Placido & leni affectu ad æque honestum uerū aliquāto ardentiorē & cōcitatiorem pergā: legitimiq; amoris quasi quasdam imagines nō sine maxima ueneratiōe cōtemplandas lectoris oculis subiiciam ualenter: iter cōiuges stabilitate fidei opera percurrens ardua imitatu ceterum cognosci utilia: quia excellentissima aduertēti ne mediocria qdē præstare: rubori oportet esse. ¶ **De. T. Graccho & Cornelia eius uxore.**

Tiberius Graccho anguibus domi suæ mare ac fœmina apprehensis: certior factus ab aruspice mare dimisso uxori eius fœmina ipsi celerem obitum instare. salutarem coniugi potius quā sibi partem secutus augurii marem necari fœminam dimitti iussit: sustinuitq; in conspectu suo se ipsum in interitu serpentis occidi. Itaque Corneliam nescio utrum feliciorē dixerim quod talem uirum habuerit: an miseriorē quod amisit.

¶ **De Admeto Rege Thessalia.**
O Thessaliae rex Admete crudelis & diri fati crimine sub magno iudice damnatū: qui coniugis tuæ fata: pro tuis pmutari passus est: eaque ne tu extinguereris uolūtario obitu cōsumpta lucem inueniri potuisti. & certe prius parentū indulgentiā temptaueras fœmineo animo impar inuētus. ¶ **De. C. Plautio.**

Ullior Graccho inq; fortunæ uictima quāuis senatorii uir ordinis. C. Plautius numida sed in cōsimili amore par exēplū: morte. n. uxoris audita doloris impotēs pectus suum gladio percussit. Interuentu deinde domesticorum inceptum exequi phibitus colligatusq; ut primum est occasio data: scissis fasciis ac uulnere diuulso cōstanti dextera spiritum luctus acerbitate permixtum ex ipsis præcordis & uisceribus hausit tam uiolenta morte testatus quantū maritalis flāma illo pectore clausum habuisset. ¶ **De. M. Plautio.**

Eiusdem ut nominis ita amoris quoq; M. Plautius: nam cum imperio senatus classem sociorum sexaginta nauium in Asiā reduceret: Tarentumq; appulisset: atq; ibi uxor eius Horestilla quæ eum illuc psecuta fuerat: morbo præssa decessisset: funerata ea & in rogum imposita inter officium unguendi & osculandi stricto ferro incubuit. quem amici sicut erat rogatum & calciatum corpori cōiugis iunxerunt: ac deinde subiectis facibus utrūq; una cremauerūt: quorū ibi factum sepulchrum est: Tarenti etiā nūc conspicitur quod uocat.

τὸν φιλόσοφον. nec dubito quin si quis modo extinctis sensus iest
plautius & **H**orestilla fati cōsortione gestiētes uultus tenebris itule/
rint: saneq; ubi idē & maximus & honestissimus amor ē: aliquanto
præstat morte iūgi quā uita distrahi. **De Iulia Caii Cæsaris Filia.**

Consimilis affectus **I**ulix. **C.** Cæsaris filix ānotatus ē: quæ qu
um edilitiis comitiis **P**ompeii **M**agni cōiugis sui uestē cruore
resperfam e cāpo domū relata uidisset: territa metu nequa uis ei eēt
allata: exanimis concidit: partūq; quem utero conceptū habebat su/
bita animi cōsternatione & graui dolore corporis eiicere coacta ē: atq;
ita expirauit: magno quidē cū totius terrarū orbis detrimento: cuius
trāquillitas tot ciuiliū bellog; truculentissimo furore pturbata nō ef/
set: si **C**æsaris & **P**ompeii cōcordia cōmunis sanguinis uinculo cōstri/
cta mansisset. **De Portia Catonis filia Vxore Bruti.**

Tvos quoq; castissimos ignes **P**ortia. **M.** **C**atonis filia cūcta sæ/
cula debita admiratione prosequūtur: quæ quū apud philip/
pos uictum & iterēptum uirū tuū **B**rutū cognosceres: quia ferz; non
dabat: ardētes ore carbones haurire nō dubitasti: muliebri spiritu ui/
rilē patris exitū imitata: Sed nescio an hoc fortius quod ille usitato:
tu nouo genere mortis absūpta es. **Externa.**

Sunt & alienigeni amores iusti obscuritate ignoratiā nō obru/
ti ex quibus paucos attigisse satis erit. **G**entis carix **R**egina ar/
themisia uirū suū **M**ausolū fato absūptum quātopere desyderauit:
leue ē post cōquisitorū omnis generis honorū monumētique usq; ad
septē miracula prouecti magnificētiā argumētari. **Q**uid enim aut
eos colligas: aut de illo indyto tumulo loquare: quomodo ipsa **M**au/
soli uiuū ac spirans sepulchrū fieri cōcupierit: eoz; testimonio qui il/
lam extincti ossa potioni aspersa bibisse tradunt.

De Hipsicratea Vxore Mithridatis.

Hipsicratea quoque **R**egina **M**ithridatē coniugem suū effusis
caritatis habēnis amauit: propter quē præcipuū formæ suæ
decorem i habitum uirilē cōuerture uoluptatis loco habuit. tonsis. n.
capillis equo se & armis assuefecit: quo facilius laboribus & piculis
eius iteresset: quin etiā uictū a. **C**n. **P**ompeio per efferatas gentes fu/
giētem animo pariter & corpore ifatigabili secuta ē: cuius tāta fides
asperaz; atq; difficilium rez; **M**ithridati maximū solaciū & iucundis/
simū lenimētum fuit: cū domo enim & penatibus uagari se credidit

uxore simul exulante.

¶ De Lacedamone.

Utrum quid Asiam quid barbariae immensas solitudines: quid latebras pontici sinus scrutor: quum splendidissimum totius Graeciae decus lacedaemon praecipuum uxoriae fidei specimen tantum non nostris ostendet oculis plurimis & maximis patriae suae laudibus admiratione facti comparandum.

¶ De Miniiis.

Miniae quorum origo ex inclyto socioꝝ Iasonis numero lemniorꝝ in insula concepta per aliquot saeculorum uices stabilis in sede manserat: a pelagis expulsis armis alienae opis indigentes excelsa taegetorum montium iuga supplices occupauerunt: quos spartana ciuitas respectu tyndaridarum: namque in illo nobilis famae nauigio destinatum syderibus par fratrum fulserat: deductos inde legibus comodisque suis immiscuit: Sed hoc tantum beneficium in iniuriam benemeritae urbis regnum affectantes uerterunt. Igitur publicae custodiae inclusi capitali seruabantur supplicio: quod cum uetere instituto lacedaemoniorum nocturno tempore passuri essent coniuges eorum illustris ibi sanguinis: uelut allocuturae parituros uiros impetrato a custodibus aditu carcerem intrauerunt: commutataque ueste per simulationem doloris uelatis capitibus eos abire passae sunt. Hoc loco quid aliud adiecerim: quam dignas fuisse quibus Miniae nuberent.

¶ De Amicicia. Capitulum Septimum.

Contemplemur nunc amiciciae uinculum potens & praualidum neque ulla ex parte sanguinis: uiribus inferius. hoc etiam certius & exploratius: quia illud nascendi fors fortuitum opus: hoc uniuscuiusque solido iudicio inchoata uoluntas contrahit. Itaque celerius sine reprehensione propinquum auersare quam amicum: quia altera direptioni utique iniquitatis: altera utique leuitatis crimini subiecta est. Cum enim deserta sit futura uita homini nullius amiciciae cincta praesidio: tam necessarium subsidium temere assumi non debet: semel autem apprehensum recte sperni non conuenit. Sincerae uero fidei amici praecipue in aduersis rebus cognoscunt: in quibus quicquid praestat totum a constanti beniuolentia proficiscit. felicitatis cultus maiore ex parte adulationi quam caritati erogatus certe suspectus est: perinde ac plus semper petat quam impendat. Accedit huc: quod infractae fortunae homines magis amicorum studia desyderant: uel praesidii: uel solatii gratia: nam lata quidem & prospera

2. Gys. pedu. p. d. ex. ad. n. r. f. t. d. m. d. g. t. s. t. m. t. a. u. z. p. s. e. f. t. m. u. l. t. a. l. y.

inquit qd dicitur dicitur

in fine dicitur multos multos
micos. Ego si fuerit multus
dicitur

55

negocia utpote cū diuina suffragatione foueāt: humana minus indigent. Tenacius igitur eorū nomina posteritatis memoria apprehēdit: q̄ aduersos amicos casus nō deseruerūt. quā qui prosperū uitæ curū comitati sunt.

De Sardanapalo Oreste & Pylade.

Nemo de Sardanapali familiarib; loquit. Orestes Pylade p̄e ne amico quā Agamemnone patre notior est. Siquidē illorū amicitia ī consortione deliciarū & luxuriæ contabuit: horū duræ atq; asperæ conditionis solatium ipsarum miseriæ experimento enituit. Sed quid externa attingo: cū domesticis prius liceat uti?

De Graccho damnato & C. Blofio ipsum defendēte.

Inimicus patriæ fuisse Gracchus existimatus ē: nec immerito quia potentiā suā saluti eius prætulerat: quā cōstantis tamen fidei amicū etiam ī hoc tā prauo proposito. C. Blofiū cumānum habuerit: operæ pretium ē cognoscere. hostis iudicatus: ultimo supplicio affectus: sepulturæ honore spoliatus: beniuolentia tamē eius non caruit. Nā quum senatus Rutilio & Lennati cōsulibus mādasset: ut ī eos qui cū Graccho cōsenserant: more maiorū animaduertent: & ad Lællium cuius cōsilio præcipue consules utebāt: pro se Blofius de precatū uenisset: familiaritatēq; excusatione uteret: atq; is dixisset. Quid si te Gracchus tēplo Iouis optimi maximi faces subdere iussisset: obsecuturus ne uolūtati ipsius: propter istam quā iactas familiaritatē fuisset. Nūquā istud inquit Gracchus imperasset: satis imo etiam nimīū: totius nāq; senatus consensu damnatos mores defendere ausus ē. Verū quod sequitur multo audacius multoq; periculosius: compressus enim p̄seueranti interrogatiōe Lællii ī eodem cōstati gradu stetit: seque etiam hoc si modo Gracchus annuisset: factus respōdit. Quis illum sceleratū putasset fuisse: si tacuisset. Quis etiam non sapientem: si pro necessitate temporis locutus esset? At Blofius nec silentio honesto: nec prudenti sermone: salutē suam ne qua ex parte infelicis amicitia memoriam desereret: tueri uoluit.

De C. Graccho & Pomponio & Lectorio amicis.

Ineadem domo æque robusta cōstantis amicitia exempla oriuntur. prostratis enim iam & perditis. C. Gracchi cōsiliis rebusq; quum tota eius cōspiratio late quæreret: desertum omni auxilio: duo tātū amici Pomponius & Lectorius ab infestis & undique ruētibus talis oppositu corporū suorū texerūt: quorum Pomponius

quo is facilius euadaret: cōcitatum sequentiū agmen i porta trigemi/
na aliquādiu acerrima pugna inhibuit: nec uiuus pelli potuit: sed
multis cōfectus uulneribus transitum super cadauer suum eis credo
etiam post fata: inuitus dedit. **L**ectorius autem in ponte sublicio cō
stitit: & eū donec **G**racchus transfiret ardore spiritus sui sepsit: ac ui
iam multitudinis obrutus conuerso in se gladio celeri saltu p̄fundū
tyberis petiit. quāq; in eo ponte caritatē toti patriā **H**oratus cocles
exhibuerat: unius amiciciā adiecta uolūtaria morte praestitit: quā bo
nos **G**racchi si aut patris aut materni aui sectam uitā ingredi uoluif
sent: habere milites potuerāt. **Q**uo enim ipetu qua perseuerātia ani
mi **B**losius & **P**ōponius & **L**ectorius trophea ac triumphos eorū ad
iuuissent: furiosi conatus tam strenui comites sinistris quidē auspici
is amiciciā condicionē secuti. sed quo miseriora hoc certiora fideliter
cultā nobilitatis exēpla.

V De Lucio Rhegino.

I **V**cius autē **R**heginus si ad debitā publico ministerio syncari
tatem exigatur posteritatis cōuitio lacerādus: si amiciciā fido
pignore aestimē i optimo laudabilis conscientiaē portu reliquendus
est. **T**ribunus enim plebis **C**epionem in carcerem coniectum quod
illius culpa exercitus noster a cimbris & teutonicis uidebat deletus:
ueteris arcteq; amiciciā memor publica custodia liberauit: nec eate
nus amicum egisse contentus: etiam fugā eius comes accessit.

V Exclamatio ad Amiciciam.

P **R**oh magnum & inexuperabile tuum numē amiciciā: quū
ex altera parte resp. manū iiceret: ex altera tua illū dextra
traheret: & illa ut sacrosanctus esse uellet: exigeret. **T**u exilium idice
res: adeo blando uteris imperio: quod is suppliciū honori praetulit:
admirabile ē opus tuum sed quod sequitur aliquanto laudabilius.

R **R**ecognosce enim quousq; **V**olumnii cōstantem erga amicū
suum caritatē: sine ulla reip. iniuria euexeris: qui ortus eq̄stri
loco: quomodo **M**arcum **L**ucullū familiariter coluisset: eumq; **M**ar
cus **A**ntonius quod **B**ruti & **C**assii partes secutus fuerat: iteremisset
i magna fugiendi licentia exanimi amico adhesit hucusq; in lachry
mas & gemitus profusus ut nimia pietate causam sibi mortis arcesse
ret. **N**am propter praecipuam & p̄seuerantem lamētationem ad **A**n
tonium praectus ē: cuius postquam in conspectu stedit. **I**ube me
inquit impator protinus ad **L**uculli corpus ductum occidi. **N**eque

56
enim absūpto illo superesse debeo: cū ei ifelicis militia auctor extite-
rim. Quid hac fidelius beniuolētia: mortē amici hostis odio leuauit:
uitā suā consilii crimine astrinxit: quoque illum miserabiliorē redde-
ret: se fecit iuuiorē: nec difficiles Antonii aures habuit: ductusq; quo
uoluerat: Luculli dexterā auide osculatus. caput quod abscissum ia-
cebat: sublatū pectori suo applicauit: ac deinde demissā ceruicē uicto-
ris gladio præbuit.

De Theseo & Pirithoo.

Inquatur Græcia nefandis Thesea Pirithoi amoribus subscri-
bērem Ditis se patris regnis cōmisisse: nam uani ē illud narra-
re: stulti credere: mixtū cruorem amicorū & uulneribus in exa uulne-
ra: mortemq; morti inhærentē uidere: Hæc sunt uera romanæ amici-
ciæ indicia: illa gentis ad fingendū paratæ monstro similia mēdacia.

De Lucio Petronio.

Incius quoq; Petronius huiusce laudis cōsortionem merito uē-
dicat. pari enim in dyltæ amicitia ausu par gloriæ portio asserē-
da est: admodū humili loco natus ad equestrem ordinē & splēdidā
militiæ stipēdia Publii Celiū beneficio peruenerat. cui gratum animū
quia i materia lata exhibere nō contigerat: i ea quā iniquā fortuna
esse uoluit: cū multa fide præstitit: erat ab Octauio consule Placētia
præpositus Celius: qua cumano exercitu capta & senior iā & graui
ualitudine affectus: ne i potestatem hostiū ueniret: ad auxilium dex-
træ Petronii confugit: quē is ab incepto consilio frustra conatus ab-
strahere: in iisdē perseueratē precibus interemit: cædique eius suā
iunxit: ne eo iacente per quē omnia dignitatis incrementa assecutus
fuerat: superesset. Ita alterius fato uerecundia: alterius pietas causā
præbuit.

De Seruio Terentio.

Ingendus ē Petronio Seruius Terentius: quāquam ei sicut
cupierat pro amico suo perire nō contigit: Incepto nāq; egre-
gio opere nō irritō euentu æstimari debet: quia quantū in illo fuit &
ipse extinctus ē & D. Brutus periculū euasit mortis: qui fugiens a
Mutina ut ad se interficiēdū ab Antonio missos equites aduenisse co-
gnouit: quodā i loco iustæ pœnæ debitū spiritū tenebris furari cona-
batur: eoq; iā facta irruptione Terentius fideli mēdacio obscuritate
ipsa suffragante Brutū se esse simulauit: & corpus suū trucidādum
equitibus obiecit. Veg; cognitus a Furio cui brutianæ ultionis officiū
mādatum fuerat: nece sua amici supplicium discutere nō potuit: sic

iuuitus fortuna cogēte uixit. ¶ De Decimo Lællio & M. Agrippa.

AB hoc horrido & tristi pertinacis amicitia: ad latum serenū uultū transeamus atq; inde eā euocatā ubi omnia lachrymis gemitu: cædibus fuerant referta: in eo quo dignior ē felicitatis domicilio collocemus gratia honore abundantissimisq; opibus. fulgente oritur igitur ab illa que sanctorum umbris dicata esse creditur sede: hic Decimi Lællii: illinc. M. Agrippa alterum uirorum: alterū deorū maximum amicum & certa mente & secundis omnibus sortiti: totūq; beatæ turbæ gregem qui uestro ductu uenerāda sincerā fidei stipendia laudibus & præmiis onustus peregit in lucem uobiscū p̄trahite: uestros enim cōstantes animos: uestra strenua ministeria: uestrā in expugnabilem taciturnitatem: p̄ que dignitate & salute amicorum perpetuam excubationē testatiorem beniuolentiam: & rursus harū rerum uberrimos fructus posterior intuens ætas ī excolēdo iure amicitia quam libētius quam etiam religiosius erat operata: Haret animus in domesticis: sed aliena quoq; benefacta referre romanæ urbis candor hortatur. ¶ Externa.

DAmon & Pythias pythagoricæ prudētia sacris initiati: tam fidelem inter se amicitia iunxerūt: ut quomodo alterū ex his Dionysius syracusanus interficere uellet: atq; is tempus ab eo quo priusquā periret domū p̄fectus res suas ordinaret: impetrauisset: alter uadē se pro reditu eius tyranno dare nō dubitauit. solutus erat p̄iculo mortis: qui modo gladio ceruices subiectas habuerat: eidemque caput suum subiecerat: cui securo uiuere licebat. Igitur omnes & in primis Dionysius nouæ atq; ancipitis rei exitū speculabāt: appropinquāte deīde finita die: nec illo r̄deūte unusq; stulticia tā temerariū sp̄osorē dānabat. at is nihil se de amici cōstātia metuere prædicabat: eodem autem momēto & hora a Dionysio constituta qui eam acceperat: supuenit: admiratus aborū animū tyrannus supplicium fidei remisit. Insuperq; eos rogauit: ut se in societatem amicitia tertium sodalicii gradum ultima culturū beniuolentia reciperēt. hascine sane uires amicitia: mortis cotemptum īgenerare: uita dulcedinē extinguere: crudelitātē mansuefacere: odiū in amorem cōuertere: p̄enam beneficio p̄sare potuerūt: quibus p̄ene tantum uenerationis. quātum deorum immortalium cerimoniis debebat. Illis publica salus: iis priuata continetur: atque ut illarum ædes sacra domicilia: harum

fida hominū pectora: quasi quodā sancto spiritu referta tēpla sunt.

Quod ita esse Rex Alexāder sensit Darii castris: i qbus omnes necessarii eius erāt: potitus: Ephestione gratissimo sibi latus suū tāgere ad eos alloquēdos uenit: cuius aduētū mater Darii recreata humi prostratū caput erexit: Ephestionēque quia ei & statura & forma prāstabat: more persarū adulata tāquā Alexādrū salutauit admonita deinde erroris p sūmā trepidationē excusationis uerba quarebat: cui Alexander nihil ē iquit: quod hoc nomine cōfūdaris. Nā & hic Alexander ē: utri prius gratulemur: qui hoc dicere uoluit. an cui audire contigit: maximi enim animi rex etiā totū terrarū orbem aut uictoriū aut spe complexus tā paucis uerbis se & ipsum cum comite suo partitus ē: **O** donum indyete uocis danti pariter atque accipienti speciosum.

De Pompeio.

Quod priuatim quoque merito ueneror clarissimi ac disertissimi uiri promptissimā erga me beniuolētiā expertus: nec me tuo ne parū cōueniat mihi Pompeium meū istar esse Alexādrī: quū illi Ephestio suus alter fuerit Alexāder. Ego uero grauissimo crimini sū obnoxius cōstantis & benignæ amiciciæ exempla. sine ulla eius mētionē transgressus cuius i animo uelut in parentum amantissimorū pectore latior uitæ meæ status uiguit. tristior acquieuit. a quo omnium incrementa commodorum ultro oblata cepi: per quem tutior ad uersus casus steti: qui studia mea ductu & auspiciis suis lucidiora & alacriora reddidit. Itaq̄ pauī inuidiā quorūdam oprīmi amici iactura uidelicet quia fructu torseram: non quidem meo merito gratiam meā quantacūq; cum iis fuit: qui ea uti uoluerant partitus. uerū nulla tam modesta felicitas est: quæ malignitatis dentes uitare possit: & quo secessu quosdā fugeras: aut quibus infusis misericordiæ pmulseris: nō cohibebis: ne ut alienis malis perinde ac bonis suis latent: ac gestiant. diuites sunt aliorū iacturis: locupletes calamitatibus: imortales funeribus: sed illi quatenus alienis incōmodis suorū adhuc expres insultēt. Optima uindex insolentiæ uarietas humanæ cōdicionis uiderit.

De liberalitate Cap. Octauum.

Nostrum opus pio egressu ad ppriam rem prouectum i suum ordinem reuocet: liberalitatisque cōmemorationi uacemus. Cuius duo sūt maxime probabiles fōtes: ueq̄ iudicium & honesta beniuolētiā: nam quomodo ab his

oritur: nunc demum eius ratio constat: dono autem ipsi gratia & magnitudo quidē sua: sed efficaciorē aliquanto oportunitas cōciliat.

De Fabio Maximo.

Accedit. n. pretio rei inestimabile momentum occasionis quæ **Fabium Maximum** tot ante sæcula ob parua pecuniæ sumā erogata ad hoc usq; tēpus laudabilem fecit. **Captiuos** enim ab **Hannibale** interposita pactione nūmorū receperat: qui quomodo a senatu non præstarent missō in urbem. **filiō**: fundū quem unicū possidebat uandidit: eiusq; pretium **Hannibali** p̄tinus numerauit. **Si** ad calculos reuocet: paruū utpote septem iugeribus: & hoc in pupinia additis redactum: si animo prærogantis omni pecunia maius se. n. patri monii quā patriā fidei inopē esse maluit. eo qdē maiore cū cōmendatione quod prouidi studii certius iudicium est supra uires niti quam uiribus ex facili uti. alter. n. quod potest præstat: alter etiam plusquā potest.

De Busa.

Itaque eiusdem tēporis fœmina **Busa** nomine regionis autem **Apuliæ** ditissima: merito quidem liberalitatis testimoniū recepit: sed excellentes opes. suas fabianis rei familiaris angustiis non cōparauerit. **Nam** & si circa decem millia ciuiū nostrorū cannensis prælii reliquias benignissimā inter canusina mœnia alimētis sustētauit: saluo tamen statu fortunarum suarū munificā se. **P. R.** præstitit: **Fabius** in honorem patriæ paupertatem inopia mutauit.

De Quinto Confidio.

In **Quinto** quoq; **Confidio** saluberrimi exempli nec sine paruo ipsius fructu liberalitas annotata est: qui **Catilinæ** furore ita consternata rep. ut ne a locupletibus quidē debitæ pecuniæ ppter tumultum prætiis possessionum diminutis solui creditoribus possēt: quomodo cēties atq; quinquagies sextertii sumā in fœnore haberet: neq; de sorte quēquam debitorū suorū: neq; de usura appellari a suis passus est: quantūque in ipso fuit amaritudinem publicæ cōfusiōis priuata tranquillitate mitigauit: oportune mirificeq; testatus: se nūmorum suorum non ciuili sanguinis esse fœnitorē. **Nam** qui nūc præcipue negociatione delectant: quum pecuniam cruentam domū rettulerint: quam improbando gaudio exultent: recognoscent: si diligenter senatusconsultum quo **Confidio** gratiæ actæ sunt: legere nō fastidierint.

De Populo Romano.

QVeri iā dudū mecū populus ro. uidetur: quod cū singulorū
munificētiā confecter: de sua taceā: ad summā enim eius la
udem pertinet. quē animū regibus & urbibus & gentibus præstiterit
recognosci: qā omne præclari facti decus crebra memoria ī seipso re
uirefcit.

ASiam bello captam Attalo regi muneris loco possidendā tri
buit eo excelsius & speciosius urbi nostræ futuræ iperium cre
dens: si ditissimā atq; amœnissimā partē terrarū orbis ī beneficio quā
ī fructu suo reponere maluisset: ipsa uictoria donū felicius: qā mul
tū occupasse habere iuidiā potuit: tātū tribuisse gloria carere nō po
tuit. illius uero romanæ: liberalitatis. cælestē spiritū nullæ litteræ sa
tis dignis laudibus prosequūt. ¶ De T. Q. Flaminio.

Philippo enim macedoniæ rege superato: quum ad id tā in
signe spectaculū tota Græcia cōuenisset. T. Quintus Flami
nus tubæ signo silentio facto per præconē hæc uerba recitari iussit. S.
P. Q. R. & Quintus Flaminus iperator omnes Græciæ urbes quæ
sub ditione Philippi regis fuerūt: liberatas atq; immunes esse iubet.
Quibus auditis maximo & inopinato gaudio homines percussi pri
mo ueluti nō audisse se quæ audierūt: credentes obticuerūt. Iterata
deide prænūciatione præconis tāta cælū clamoris alacritate cōpleue
rūt: ut certe cōstet: aues quæ superuolabāt: attonitas pauētesq; deci
disse. magni animi fuisset a tot captiuorū capitibus seruitutē detraxif
se: quot tūc nobilissimis & opulētissimis urbibus populus ro. liber
tatē largitus ē. ad cuius maiestātē ptinet nō solū quod ipse benigne
tribuit: sed etiam quod alio tribuente sensit commemorari: ut enim
illic commemorata: ita hic reddita laudis commendatio est.

¶ De Hierone Syracusano. ¶ Externa.

Hiero syracusanorum rex audita clade qua romani apud Trā
simenum lacū afflictī erant trecenta millia modiorū tritici.
ducēta hordei: auriq; ducēta & quinquaginta pondo urbi nostræ p
munere misit. nec ignarus uerecundiæ maiorū nostrorū ne nolent ac
cipere: in habitum id uictoriæ firmavit: ut eos religione motos muni
ficientia sua uti cogeret uolūtate mittēdi prius: Itēz prouidētia cauē
di ne remitteret liberalis.

¶ De Agrigentino Cassio.

Abnectam huic Agrigentinum Gilliam: quem pmodum

ipsius liberalitatis præcordia constat habuisse . erat enim opibus
 excellens: sed multo etiam animo quam diuitiis locupletior: sempq;
 in eroganda potius quã in contrahenda pecunia occupatus: adeo ut
 domus eius quasi quædam munificentia officina crederet. illinc.n.
 publicis usibus apta monumenta extruebant. illinc grata populi ocu
 lis spectacula edebant. illinc epularum magnifici apparatus libetiq;
 animo annonæ subsidia tribuebant: & quũ hæc uniuersis priuatim
 alimenta inopia laborantibus: dotes uirginibus: paupertate pressis sub
 sidia detrimentorum incurſu quassatis solatia erogabant . hospites
 quoq; tum urbanis penatibus tũ etiã rusticis tectis benignissime ex
 cepti: uariis muneribus ornati dimittebant. **Q**uodam uero tempore
 quingentos simul gelensium equites ui tēpestatis in possessiões suas
 cōpulsos aluit: ac uestiuit. **Q**uid multa: nō mortalem aliquē: sed p
 picia fortunæ benignum esse diceres sinum. Ergo quod **G**illias possi
 debat omniũ quasi cōmune patrimoniũ erat. p cuius salute & incre
 mētis tum **A**grigentina ciuitas: tum etiã uicina regiones uotis excu
 babant. colloca e contraria pte arcas iexorabilib; claustris obseratas:
 nōne præstantiorē aliquãto existimes illã impēsã quã hæc custodiã.

Liber Quintus de humanitate.

Liberalitate quas aptiores comites quam humanitatē
 & clāmentiam dederim: quoniam idem genus lau
 dis expetunt: quarum prima inopia: p̄xima occupa
 tione: tertia acipiti fortuna præstat: cũq; nescias quã
 maxime p̄bes: eius tamē cōmendatio præurere uide
 tur: cuius nomen ex ipso numine quæsitum est. **A**n̄te omnia tamen
 humanissima & clāmentissima senatus acta referã. **Q**ui cū carthagi
 nensium legati ad captiuos redimendos in urbem uenissent: p̄tinus
 is nulla pecunia accepta reddidit: iuuenes numerũ duummillium &
 septingentorum quadragintatrium explentes: tantum hostium exer
 citum dimissum: tantam pecuniam cōtemptã: tot punicis iniuriis ue
 niam datam: ipsos legatos obstupuisse arbitror: ac secum dixisse. **O**
 munificentiam gentis **R**omanæ deor; benignitati æquãdam. **O** etiã
 nostram legationem supra uota felicem: nã beneficiũ quod nunquã
 dedissemus: accepimus.

De Senatu Romano.

Illud quoq; non paruæ humanitatis: senatus indicium est. Si
 phacem enim quondam opulentissimum **N**umidia regem

a part. m. p̄dior. et Carta
 m. de fine bello p̄dior. q. 3
 777 dicit Marti fuit
 statim p̄dior. p̄dior.
 p̄dior. fuit.

captivum in custodia Tiburi mortuum publico funere censuit effe-
rendum: ut uita dono honorem sepulturae adiiceret.

De Eiusdem Senatus Clamentia.

Consimiliq; clametia i Persa usus e: na quum Alba i qua cu-
stodia causa relegatus erat: decessisset: quaestore misit: q eū
publico funere efferret: ne reliquias regias iacere inhonoratas patere
tur: hostibus hac: & miseris: & fato functis officia regibus erogata:
illa amicis & felicibus & uiuis tributa sunt.

De Eodem Senatu in Filium Masinissæ.

Confecto macedonico bello Muscanes Masinissæ filius cū eq-
tibus quos i praesidiū romanorū adduxerat: ab ipatore Paulo
ad patrē remissus tēpestate classe dispersa Brūdusiū ager delatus ē:
quod ubi senatus agnouit: cōtinuo illo quaestore ire iussit. cuius cura
& hospitium adolecēti expediret: & omnia quæ ad ualitudinē epus ef-
set praberēt: ipensaq; liberaliter tum ipsi: tū toti comitatu praestare
tur: naues etiā ut pspicerēt: qbus ipse bene ac tuto cū suis i Africam
traicere: eqtibus singulas libras argēti: & quigenos sextertios dari i
perauit: quæ tā prompta & tā exquisita patrū. **C.** humanitas effice-
potuit: ut etiā si expirasset adolecens æquiore animo desyderiū eius
pater toleraret.

De Eodem in Prusiam.

Idem senatus cū ad gratulādū sibi Prusiā Bithyniæ regē Perse
deuictō uenire audisset: obuiā illi. **P.** Cornelium Scipionē qua-
store Capuā misit: censuitq; ut ei domus Romæ quā optima cōduce-
ret: & copia nō solū ipsi sed etiā comitibus eius publice praberēt. In
eoq; excipiēdo tota urbs unius humani amici uultū habuit. Ita qui
amantissimus nostri uenerat duplicata erga nos beniuolētia i regnū
suum reuersus est.

De Eodē i Ptolemæum.

Nec Aegyptus quidē romanæ humanitatis expers fuit. **Rex. n.**
Ptolemæus a minore fratre regno spoliatus: petendi auxilii
gratia cū paucis admodū seruis squalore obsitus Romā uenerat: ac
se i hospitium alexandrini pictoris contulerat. Id postq; senatui relatū
ē accersito iuvene quā potuit accurata excusatione usus ē: quod nec
quaestore illi more maiorum obuiam misisset: nec publico hospicio
eū excepisset: eaq; non sua negligentia: sed ipsius subito & clandesti-
no aduentu facta dixit: & illum e curia subito ad publicos penates
deduxit: hortatusque est: ut depositis sordibus adeundi ipsius diem

peteret: quin etiā curā habuit uti munera ei per quaestorē quotidie darentur: his gradibus officiorū iacentē ad regium fastigium euexit: fecitq; ut plus spei in auxilio. **P. R.** quā metus ī sua fortuna reponeret.

De. L. Cornelio.

ATque ut ab uniuersis patribus. **C.** ad singulos ueniā. **L. Cor-**nelius consul primo punico bello: cum **Olbiam** oppidum cepisset: p̄ quo fortissime pugnās **Hāno** dux carthaginensium occiderat: corpus eius e tabernaculo suo amplo funere extulit: nec dubitauit hostis exequias ipse celebrare: eā demū uictoriam & apud deos & apud homines minimū inuidiā habituram credens: qua plurimū humanitatis habuisset.

De Quinto Crispino.

Quid de. **Q.** Crispino loquar: cuius humanitatē potētissimi affectus ira atq; gloria quaterere non potuerūt. **Badium** cāpanum & hospitio benignissime domi suae exceperat: & aduersa ualitudine correptum attentissima cura recreauerat: a quo post illā nefariam campanorū defectionem in acie ad pugnam prouocatus: cū & uiribus corporis & animi uirtutibus aliquanto esset superior: monere ingrātū quam uincere maluit. nam quid agis inquit demēs: aut quo te praua cupiditas transuersum rapit: parum habes publica impietate furere: nisi etiam priuata lapsus fueris: unus tibi romanorū uidelicet **Quintius** placet: in quo scelestā exerceas arma: cuius penetibus & honoris uicissitudinem & salutem tuam debes: at me foedus amicitiae diq; hospitaes sancta nostro sanguini uestris pectoribus uilia pignora hostili certamine congregi tecum uetant: quin etiam si in cōcursu exercituum fortuito umbonis mei impulsu prostratum agnouissem: applicatum iam ceruicibus tuis mucronem reuocasse: tuum ergo crimem sit: hospitem occidere uoluisse: meum non eris hospes occisus. p̄inde aliam qua occidas dexteram quare: quoniam mea te seruare didicit dedit utriq; caeleste numen debitum exitum: siquidē in eo praelio **Badius** obtruncatus est. **Quintius** insigni pugna clarus euasit.

De. M. Marcello.

Age **Marci Marcelli** clementia. quam clarum quāq; memorabile exemplū haberi debet: qui captis a se **Syraculis** ī arce eazū constitit: ut urbis modo opulentissimae tūc afflictā fortunam exalto cerneret. **Ceterum** casum eius lugubrem intueēs fletum cohibere nō potuit: quē si quis ignarus uir aspexisset: alterius uictoriā credidisset.

Itaq; Syracufana ciuitas maxima clade tua aliqd admixtū gratulati
onis habuisti: qā si tibi icolumi stare fas nō erat. leuiter sub tā māfu
eto uictore cecidisti.

¶ De. Q. Metello.

Quintus uero Metellus celtibericū i Hispania gerēs bellū quū
urbē Centobricā obsideret: & iam admota machina partem
muri: quā sola conuelli poterat: disiecturus uideret: humanitatē pro
pinquā uictoriā prātulit: Nā cū Rethogenis filios qui ad eū. transie
rat: Centobricēses machinā ictibus obiecissent: ne pueri i conspectu
patris crudelis genere mortis cōsumerent: quanq̄ ipse Rethogenes
negabat esse impedimento: quo minus etiā p exitū sāguinis sui expu
gnationē pageret: ab obsidione discessit. Quo qdē tā clamētī facto &
si nō unius ciuitatis mœnia omniū tamē celtiberarū urbiū animos ce
pit: effecitq;: ut ad redigēdas eas i dicionē populi ro. non multis sibi
obsidionibus opus esset.

¶ De Priore Africano.

Africani quoq; posterioris humanitas speciose lateque patuit:
Expugnata enī Carthagine circa Sicilia ciuitates litteras mi
sit: ut ornāmēta tēplorū suorū a pœnis rapta per legatos recuperarēt.
Inq; pristinis sedibus reponenda curarēt: Beneficiū diis atq; homini
bus pariter acceptum.

¶ De Eodem.

Hic factō par eiusdē uiri humaitas a quæstore suo hastā sub
iectos captiuos uēdente: puer eximia formā & liberalis habi
tus missus ē: de quo cū explorasset numidam esse: orbū relictum a
patre educatū apud auunculū Masinissam eo ignorāte imaturā ad
uersus romanos īgressū militiam: & errori illius ueniā dandā: & ami
ciciā regis fidissimī populo ro. debitā uenerationē tribuendā existi
mauit. Itaq; puerū anulo fibulaq; aurea & tunica laticlauia hispano
que sagulo & ornato equo donatum: datis qui eū prosequerent equi
bus ad Masinissam remisit: eos uictoriā maximos fructus ratus diis
& templorum ornamenta romanos regibus sanguinem suum resti
tuere.

¶ De. L. Paulo.

Lucii etiā Pauli in tali genere laudis memoria apprehēdenda
ē: qui cum Persem parui tēporis momento captiuum ex rege
ad se adduci audisset: occurrit ei romani imperii decoratus ornamen
tis conatūq; ad genua procūbere dextra manu alleuauit seimoneque
grato ad spem exhortatus ē: introductū etiam i tabernaculū lateri
suo proximum i consilio sedere fecit: nec honorē mensā indignum

iudicauit. proponat in cōspicuo acies qua pstratus est Perles & haru
rerū quas rettuli contextus: utro magis spectaculo delectent hoies
dubitabunt: nam si egregiū est hostē abiicere: non minus tamen lau
dabile infelicis scire misereri.

De. Cn. Pompeio.

Haec. L. Pauli humanitas admonet me: ne de. Cn. Pōpeii cla
mentia taceam. Regem Armenia Tigranem: qui & p se ma
gna cū populo Ro. bella gesserat: & infestissimū urbi nostrae Mithri
datē ponto Pulsum uiribus suis ptexerat: in cōspectu suo diutius ia
cere supplicem passus nō est: sed benignis uerbis recreatū diadema
quod abiecerat: capiti reponere iussit: certisq; rebus imperatis in pri
stinum fortunae habitum restituit: aequē pulchrum esse iudicans &
uincere reges & facere.

De. Cn. Pompeio.

Quam praclarum tributa humanitatis specimē. Cn. Pōpeius
quam miserabile desiderate idem euasit exemplū. nam qui
tigrantis tempora insigni regio texerat: eius caput tribus coronis triū
phalibus spoliatum in suo modo terrarum orbe nusquā sepulturae
locum habuit: sed abscissum a corpore inops: rogi nefariū aegyptiae
perfidiae portatum munus est: etiam ipsi uictori miserabile. ut enim
id Caesar aspexit oblitus hostis soceri uultum induit: ac Pompeio tū
pprias tum etiā filiae suae lachrymas reddidit. Caput etiam plurimis
& speciosissimis odoribus cremandum curauit. quod si non tam mā
suetus animus diuini principis extitisset pauloante Romani imperii
columē habitū: sic mortaliū negotia fortuna uersat: ihumatū iacuisset

De Caesare.

Catonis quoq; morte audita: & se inuidere illius gloriae: & illū
suae inuidisse dixit. patrimoniumq; eius liberis ipsius incolu
me seruauit & Hercule diuinorū Caesaris operum nō parua pars Ca
tonis salus fuisset.

De. M. Antonio & M. Bruto.

Marci autē Antonii animus talis humanitatis intellectu non
caruit. M. enim Bruti corpus liberto suo sepeliendum tradi
dit: quoq; honoratius cremaret: iniūci ei suum paludamentum iussit
iacentem non hostem: sed ciuem deposito existimans odio. cunque
interceptum a liberto paludamentum comperisset: ira percitus pro
tinus in eum animaduertit: hac ante praefatione usus. Quid tu igno
rasti cuius tibi uiri sepulturam cōmiserim: fortem piamque eius uic
toriam philippicam libeter diu uiderūt: sed ne ista qdē generosissimae

et intelligit de his qui et aliter

*ponere
in inferno ab ira diuisi pcedunt
in uisus suorum non duntaxat*

idignationis uerba iuiti audierūt.

61
Externa de Alexandro:

Commemoracione romani exempli in Macædoniã deductus morū Alexandri præconium facere cogor. cuius ut infinitam gloriam bellica uirtus ita præcipuum amorē clementia meruit. is dū omnes gentes infatigabili cursu lustrat: quodam loco niuali tempestate oppressus senio iam confectū militem macædonem nimio frigore obstupefactum ipse sublimi & propinqua igni sede sedens animaduertit: factaq; non fortune sed ætatis utriusq; æstimatione descendit & illis manibus quibus opes Darii afflixerat: corpus frigore duplicatū in suam sedem imposuit: id ei salutare futurum ducēs: quod apud persas capitale extitisset solium regium occupasse. Quid ergo mirum est: si sub eo duce tot annis militare iucundum ducebāt: cui gregarii militis incolumitas proprio fastigio carior erat.

Idem nō hominū ulli sed naturæ fortunæq; cedēs: quāq; uiolētia morbi dilabebat: in cubitū tamē erectus: dexterā omnibus q; eā cōtingere uellēt: porrexit. Quis autē illā osculari nō curaret: quæ iam fato oppressa maximi exercitus cōplexui humanitate quā spiritu uiuidiore suffecit.

De Pisistrato.

Non tā robusti generis humanitas: sed & ipsa tamē memoria prosequēda Pisistrati atheniēsium tyrāni narrabit. Qui cum adolescens quidā amore filix eius uirginis accensus: in publico obuiā sibi factā osculatus esset: hortante uxore ut ab eo capitale supplicium sumeret: respondit. si eos qui nos amāt interficiemus: quid iis faciemus quibus odio sumus: minime digna uox cui adiciat eā ex tyrāniore de humanitate manasse: in hunc modū filix iniuriam tulit: sua multo laudabilius.

De Thrasippo.

AThrasippo amico inter cœnā sine fine conuicio laceratus: ita & animū & uocē ab ira cohibuit: ut putares satellitē a tyrāno male audire: ab eūtem quoq; ueritus ne propter metū maturius se cōuiuio subtraheret: inuitatione familiari cœpit retinere. Thrasippus concitata temulentix ipetu euectus os eius sputo resperfit: nec tamē in uindictā sui ualuit accendere. ille uero etiā filios suos uiolatā patris maiestati subuenire cupientes retraxit. Postero quoq; die Thrasippo supplicium a se uolūtaria morte exigere: uolenti uenit ad eū: dataq; fide in eodem gradu amicitix māsūrū ab incepto reuocauit. Si nihil aliud dignū honore memoriæ gessisset: his tamē factis ab eūde se poste-

ritati cōmendasset.

¶ De Pyrrho Rege.

E Que mitis animus Pyrrhi regis audierat apud quosdā in cō-
uiuio tarentinorū parum honoratum de se sermonē habitū :
accerditos qui ei interfuerunt: pconctabat : an ea quæ ad aures eius
peruenerant: dixissent. Tum ex his unus inquit nisi nobis uinū defe-
cisset: ista quæ tibi relata sūt præ his quæ de te locuturi eramus: lu-
sus ac iocus fuisset: tam urbana crapulæ excusatio: tamq; simplex ue-
ritatis cōfessio iram regis cōuertit in risum: Qua quidē clamētia &
moderatione assecutus est: ut & sobrii sibi taretini gratias agerēt: &
ebrii bene precarentur.

¶ De Eodem Pyrrho.

A B eadem altitudine humanitatis legatis romanorū ad redimē-
dos captiuos castra sua petentibus: quo tutius uenirēt Lyco-
nem molossū obuiam misit: quo honoratius exciperēt: ipse cū orna-
tu equitum extra portā occurrit: secūdarū rerum prouentu nō corrup-
tus: ut officii p̄spectum in his deponeret: qui tum maxime armis cū
eo dissidebant.

¶ De Antigono Rege.

C Vius tam mitis ingenii debitum fructum ultimo fati sui tem-
pore recepit: nam cū diris auspiciis argiuorum inuasisset ur-
bem: abscissumq; caput eius Altioneus Antigoni regis filius ad patrē
propugnatorem laborans latus uelut aliquot felicissimum uictoriæ
opus attulisset: Antigonus correpto iuvene quod tāti uiri subitæ rui-
næ immemor humanorū casuū effuso gaudio insultaret: humo caput
sublatum gaufea qua uelatum caput suū more macedonum habe-
bat: textit: corporiq; Pyrrhi redditum honoratissime cremandum cu-
rauit: Quin etiam filium eius Helenum captiuū ad se pertractū &
cultum & animum gerere regium iussit. ossaque Pyrrhi ei aurea in-
clusa urna epirum in patriam ad Alexandrū fratrem portanda dedit.

¶ De Campanis.

C Ampani autem exercitum nostrū cū consulibus apud caudi-
nas furcas sub iugum a samnitibus missum nec inermem tā-
tum: sed etiam nudum urbem suam intrantem: peride ac uictorem
& spolia hostium præ se ferentē uenerabiliter exceperūt : protinusq;
consulibus insignia honoris: militibus uestē: arma aquos : cōmeatū
benignissime præstando: & inopiam & deformitatem romanā cladis
mutarūt: quo animo si pro ip̄erio nostro aduersus Hannibalē quoq;
uili fuissent: truculentis securibus materiam sauiendi nō præbuisset.

¶ De Hannibale:

FActa mētionē acerrimi hostis māfuetudinis eius opibꝫ: quā romano nomini præstitit: locū qui iter manus ē: finia. Hannibal. n. Aemiliū Pauli apud cānas trucidati quasitū corpus: quātū in ipso fuit ihumatū iacere passus nō ē. **¶ De eodē Hannibale.**

Hannibal Tiberiū Gracchum lucanorum circumuentum insidiis cum summo honore sepulturæ mandauit: & ossa eius i patriam portanda militibus nostris tradidit.

Hannibal Marcū Marcellū i agro brutio dū conatus pœnorū cupidius quā cōsideratius speculat: iteremptū legitimo iure extulit: punico quoq; sagulo & corona donatū laurea rogo iposuit. ergo humanitatis dulcedo etiā i efferata barbarorū īgenia penetrat: orbosque & truces hostiū mollit oculos: ac uictoria īsolētissimos spiritus flectit: nec illi arduum ac difficile ē inter arma cōtraria iter distictos cōminus mucrones placidū iter reperire: uincit irā: p̄sternit odiū hostilemq; sanguinē hostilibus lachrymis pmiscet: atq; etiā admirabile Hannibalis uocē: pro funeribus romanorū ducū arbitria stautentis expressit: quia aliquāto ei plus gloriæ Paulus & Gracchus & Marcellus sepulti quā oppressi attulerūt: siquidem illos punico actu decepit: romana māfuetudine honorauit: uosque fortes ac piæ umbræ nō pœnitēdas sortiti estis exequias: nā ut optabilius i patria ita speciosius pro patria collapsa: supremi officii decus i felicitate amissum uirtute recuperastis. **¶ De Gratis Capitulū Secūdum.**

O Ratas uero animi significationes & ingrata facta libuit oculis subiicere: ut uitio ac uirtuti iusta mercas astitmationis ipsa cōparatione accederet. Sed quoniā contrario proposito sese distinxerūt nostro quoq; stilo separent: priorēq; locum obtineat: qui laudē quā qui reprehensionē merentur.

¶ De Senatu po. Ro. & Marco Coriolano.

Atque ut a publicis actis ordiar Marcū patriā oppugnare cōnātem: admotoq; portis urbis ingenti uolscoꝝ exercitu funus ac tenebras romano imperio minantē: Veturia mater ac Volumnia uxor nefarium opus exequi precibus suis passe nō sunt. in quarum honorē senatus matronarū ordinē benignissimis decretis adornauit: sanxit nāq; ut fœminis semita uiri cederent: cōfessus plus salutis rei pub. i stola quā i armis fuisse: uetustisque aurium īsignibus nouū

uita discrimē adiecit: pmisit quoq; his purpurea ueste & aureis uti
segmentis: super hoc adem. & arā fortunæ muliebri eo loco quo **Co**
riolanus exoratus fuerat: faciendā curauit. memorē beneficii animū
suū exquisitā religionis cultu testando.

¶ De Fulvio & de Senatu Po. Ro.

Quem secundi etiam belli punici tempore exhibuit: quū etiā
Qua Fulvio Capua obsideret: ac duæ campanæ mulieres beni/
uolētiam erga romanos dimittere ex animis noluisse: Vestigia **Opi**
dia materfamilias: & **Cluua Facula** meretrix: quarū altera quotidie
p salute nostri exercitus sacrificauit: altera captis militibus romano
rum alimēta subministrare nō destitit: urbe illa oppressa senatus ius
& libertatē & bona restituit: & siquid amplius pramii petissent libē
ter se daturū asseuerauit: uacasse in tanto gaudio. **P. C.** duabus humi
libus fœminis referre gratiam ne dum tam præ se tulisse mirādum.

¶ De Quintio & Minucio.

Quid illa quoq; iuuentute romana gratius? quæ **Quintio** &
Minucio cōsulibus ultro nomina sua militari sacramento ob
tulit: ut tusculanis quoq; fines aquiculi occupauerant: praesidiū fer
rēt: quia paucis ante mensibus cōstantissime & fortissime imperium
Romani populi defenderāt. Ergo quod auditu nouū est: ne patriæ
grata uolūtas cessasse uideret: exercitus se ipse conscripsit.

¶ De Fabio Maximo.

Magnam grati populi **Ro.** Specimen in **Quinto Fabio Maxi**
mo enituit. Nā cū quinq; cōsulatibus salubriter reip. admi/
nistratis decessisset: certatim as cōtulit: quo maior ac speciosior eius
funeris pompa ducere: eleuet aliquis pramia uirtutis: quū ai aduer
terat fortes uiros falcius sepeliri: quam uiuere ignauos.

¶ De Minucio Magistro Equitum.

Fabio autem etiam incolumi lūma cū gloria gratia relata est.
dictatori. n. magister equitū **Minucius** scito plebis: quod nū
quā antea factum fuerat equatus: partito exercitu separatim in sam
nio cū **Hannibale** conflixerat: ubi temere inito certamine pestiferū
habiturus exitum subsidio **Fabii** conseruatus: & ipse eū patrem ap
pellauit: & a legionib; suis patronū saluari uoluit: ac deposito aqua
lis imperii iugo: magistrum equitū: sicut par erat: dictaturæ subie
cit. Imprudentisq; uulgi errorem gratæ mētis significatione cortexit.

V De Terentio Culeo.

63

Quam hercle probabiliter quam **Q**uintus **T**erentius **C**uleo prætoriam familiam natus & inter paucos senatorii splendidus ordinis optime exemplo. **A**fricani superioris currum triumphantis quia captus a carthaginiensibus ab eo fuerat recuperatus: pileum capite gerens secutus est: auctori enim libertatis sue tanquam patrono accepti beneficii confessionem **S**pectante populo romano merito reddidit.

V De Philippo Rege & De Flaminio.

At **F**laminii de **P**hilippo rege triumphantis currum non unus sed duo millia civium romanorum pileata: comitata sunt: quæ his puniceis bellis intercepta & in **G**ratia seruientia cura sua collecta in pristinum gradum restituerat: geminum ea re decus imperatoris: a quo simul & devicti hostes & conseruati ciues spectaculum patriæ præbuerunt. **I**llorum quoque salus dupliciter omnibus accepta fuit: & quia tam multi & quia tam grati exoptatum libertatis statum recuperauerunt.

V De Metello. *Metellus ab eo de Numidico et Marsedo*

Metellus uero pius pertinaci erga patrem exule amore: tam clarum lachrymis quam alii uictoris cognomen affecutus non dubitauit consul pro **Q**uinto **C**alidio prætore candidato supplicare populo: quod tribunus plebis legem qua pater in ciuitate restitueret: tulerat. quoniam etiam patronum eius domus & familiae suae semper dictitauit. **H**ec hac re de principatu quem proculdubio obtinebat: quicquam decerpserit: quia non humiliter sed grato animo: longe inferioris hominis maximo merito eximia submittebat dignitate.

V De Mario.

Quam **C**. quidem **M**arii non solum præcipuus sed etiam præpotens gratia mentis fuit impetus. duas etiam **C**amertiū cohortes mirae uirtute uim cimbrorum sustinentes in ipsa acie aduersus condicionem foederis ciuitate donauit: quod quidem factum & uere & egregie excusauit dicendo inter armorum strepitum uerba se iuris civilis exaudire non potuisse. **E**t sane id tempus tuuc erat: quo magis defendere quam audire leges oportebat.

V De Lucio Scylla.

Lucii **S**cylla uestigia ubique. **L**. **S**cylla certamine laudis subsequitur. dictator enim priuato **P**ompeio & caput adoperuit: & sella assurrexit: **E**t equo descendit: eaque se libenter facere in concione praedicauit: memor ab eo duo de uiginti annis nato: partes suas exercitu paterno adiutas: multa insignia **P**ompeio: sed nescio an hoc quicquam

admirabilius contigerit: quod magnitudine beneficii sui Scyllam obliuisci coegit.

Sit aliquis in summo splendore etiam sordibus gratis locus **Marco Cornuto** pratore funus **Hircii & Pansa** iussu senatus locante: qui tunc libitinam exercebat: tum regum suarum usum: tum ministerium suum gratuitum polliciti sunt. quia uel pro reipublica dimicantes occiderant: perseverantique postulatione exciderunt: ut exequiarum apparatus sextertio nummo ipsis praebentibus adiceret: quorum laudem adiecta lege conditio auget magis quam extenuat: quoniam quidem questum contempserunt nulli alii rei quam questui uiuentes.

Pace cinerum suorum reges gentium exterrarum secundum hunc tam contemptum gregem referri se patient: qui aut non attingendus: aut non nisi in ultima parte domesticorum exemplorum collocandus fuit. Sed honesti actus etiam ab infimis sunt aditi memoria non interdicant: licet separatim locum obtineant: ut nec his adiecti: nec illis praerati uideantur.

De Dario Externa.

Darius priuatae adhuc fortunae amiculo **Silophontis** famii delectatus curiosa contemplatione fecit: ultro sibi & quidem a cupido daret. Cuius muneris quam grata aestimatio animo eius esset allapsa: regno potius ostendit. totam namque urbem & insulam famiorum **Silophonti** fruendam tradidit. Non enim pretium rei aestimatum: sed occasio liberalitatis est honorata: magisque a quo donum perficeret: quam ad quem perueniret: praeuisum.

De Mithridate.

Mithridates quoque rex magnifice gratus apparuit: quoniam pro **leonico** acerrimo defensore salutis suae a **Rhodiis** nauali pugna excepto omnes hostium captiuos permutauit: sanctius esse exitimans ab iniurissimis circumueniri: quam benemerito gratiam non referre.

De Attalo rege.

Liberalis populus romani magnitudine muneris: quod **Attalo** regi **Asiam** dedit dono: sed **Attalus** testamenti aequitate gratus: quae eandem **Asiam** populo **Ro.** legauit. Itaque nec huius munificentia: nec illius tam memor beneficii animus tot uerbis laudari potest: quod amplissimae ciuitates uel amicae datae uel pie redditae sunt.

De Masinissa rege.

Caeterum nescio an praecipuae **Masinissae** regis pectus grati ani

mi cum pignoribus fuerit refertum: beneficio enim Scipionis & persuasu regni modo liberius auctus memoria inclyti muneris ad ultimū uitæ finē: longa etiā a diis immortalibus senectute donatus cōstātissima fide perduxit: adeo ut eum nō solum Africa: sed etiam cuncta gentes scirent amiciores cornelia familia atque urbi romanæ quam sibi metē semp fuisse. ille quum graui carthaginensium bello premeretur: ac uix tutelæ suæ imperii sufficeret: tamē Scipioni Aemiliano: quia nepos Africani erat bonā magnamque partem numdici exercitus quam Lucullo consuli a quo ad auxilia petēda missus fuerat: in Hispania duceret promptissima mēte tradidit: præsentiq; piculo respectū pristini beneficii anteposuit.

Ille quum iā ætate deficiente magnas regni opes quattuor & quinquaginta filioꝝ numerū relinquēs i lectulo laberet. Marcū Maniliū q; procōsul Africam obtinebat litteris obsecrauit: ut ad se Scipionē Aemilianū sub eo tunc militantē mitteret: feliciorē mortē suā futurā ratus si i complexu dextræ eius supremū spiritū: ac mandata posuisset. ille aduētū Scipionis fatis suis præcurrētib; hæc uxori liberisq; præceperat: unum i terris populū ro. & unā i populo ro. Scipionis domum nosse: itegre omnia Aemiliano reseruare: eū diuīdēdi regni arbitrum habere: quod is statuisset perinde ut testamēto cautū imutabile ac sanctū obtinerēt. tot tāq; uariis rebus se Maximifsa ifatigabili pietatis serie ad centesimū extendit annum his & horū similibus exemplis beneficentia generis humani nutrit: atq; auget. hæ sunt eius faces: hi stimuli propter quos iuuādī & emerēdi cupiditate flagrat. Et sane amplissimæ & speciosissimæ diuitiæ sūt feliciter erogatis beneficiis late posse cēseri: quorū quoniam religiorū cultum instituumus: nūc neglectum suggilandī gratia: quo sit gratior referemus.

¶ De ingratis Capitulum. iii.

Urbis nostræ parentē Senatus i amplissimo dignitatis gradu ab eo collocatus i curia lacerauit: nec duxit nefas ei uitā adimere: q; aternū romano ipio spiritū igenerauerat. Rude nimirum illud & ferox sæculum. quod conditoris sui cruore foede demaculatum: ne summa quidem posteritatis dissimulare pietas potest. hunc ingratum lapsæ mentis errore consentanea ciuitatis nostræ pœnitentia sequitur.

¶ De Camillo.

in d. Tindmann lib. 10. p. 101.
 Camillus apud Salustium cap.
 1. fuit creatus a pontificibus
 et 30. p. 1. Tindmann lib.
 10. p. 101.

Trium romanorū incrementū latissimū & tutela fortissima :
Furius Camillus in urbe incolumitatem suam tueri non ua-
luit: cuius ipse salutem stabilierat: felicitatē auxerat: a Lucio. n. Apu-
leio. tr. pl. tanquā peculator Veiētanae praeda reus factus: duris: atq;
ut ita dicā: ferreis sententiis in exiliū missus est. Et quidē eo tēpore
quo optimo iuvene filio spoliatus. solatus magis aleuādus: quā cladi
bus onerandus erat: sed imemor patria tanti uiri maximorū meritorū
exequis fili damnationē patris iūxit: at iqt arario abesse. tr. pl. qua-
rebat quindēcim milia aris: tāti nāq; pœna finita ē. indignā summā
ppter quā. **P. R.** tali principe careret. **¶ De Scipione Africano.**

Priore adhuc querela uibrāte alia deiceps exurgit. Africanus
superior nō solum contusā & confractam belli punici armis
remp. sed pœne iam exanguem atq; morientē Carthaginis dominā
reddidit: cuius clarissima opera iniuriis pensando uici ignobilis eū:
ac deserte paludis accolam fecerūt: eiusq; uolūtariū exiliū acerbiter
nō tacitus ad iferos tulit: sepulchro suo inscribi iubendo: Ingrata pa-
tria ne ossa quidē mea habes. Quid ista aut necessitate idignius aut
querela iustius aut ultione moderatius: cineres ei suos negauit: quā
in cineres collabi non fuerat passus. Igit hanc unā Scipionis uindic-
tam ingrati animi urbs Ro. sensit maiorem mehercle Coriolani uiolē-
tia. Ille. n. metu patriam pulsauit: hic uerecūdia: de qua re nec queri
quidem tanta uerā pietatis constantia nisi post fata sustinuit.

Quia passo: credo quā: fratri eius acciderunt solatio esse potue-
rūt: cui rex Antiochus deuictus & alia imperio. **P. R.** adiecta
speciosissimusq; triūphus ut peculatus reus fieret: Et in carcerē duci
iuberet: causam praubit. **¶ De Africano Posteriore.**

Nihil uirtute minor posterior Africanus: sed ne exitu quidē
felicior: duabus. n. urbibus Numantia atq; Carthagine ipe-
rio Ro. imminētibus ex rerū natura depulsis raptorē spiritus domi-
iuenit: mortis punitorē ī foro nō repperit. **¶ De Scipione Nasica.**

Quis ignorat tantum laudis Scipionem Nasicam toga: quātū
armis utrūq; Africanū meruisse: Qui pestifera Tiberi Grac-
chi manu faucibus oppressam remp. strangulari passus nō est. sed is
quoq; ppter iniquissimam uirtutum suarū apud ciues aestimationē
sub titulo legationis Pergamū secessit: Et quod uitæ supfuit: ibi sine

sine ullo ingratae patriae desiderio peregit. **V** De Lentulo.

IN eodem nomine uersor nec dū **Corneliae** gentis querelas ex hausi. Namq; **Paulus** **Lentulus** clarissimus & amatissimus rei pub. ciuis: cum i aduenietū **Caii** **Gracchi** nefarios conatus & aciem pia ac forti pugna magnis uulneribus exceptus fugasset: praeli illius quo leges pacē libertatēq; i suo statu retinuerat: hanc mercedē tulit: ne i nostra quidem urbe moreretur. **S**iquidē iuidia obtrectatione cō pulsus legatione a senatu libera impetrata habitaq; concione: qua a dus immortalibus periit: ne unquam ad ingratum populum reuerte retur: in **Siciliam** profectus est: ibique perseuerāter moderādo com potem se uoti fecit. quinque igitur deinde **Cornelii**: totidem sunt no tissima ingratae patriae exēpla: atq; horū quidem secessus uoluntarii.

HAla uero quum magistrū eqtū spuriū meliū regnū affectatē cecidisset: custoditā libertatis ciuū exilio suo p̄enas pep̄dit. **C**Aeterū ut **Senatus** populique mens i modum subitā tempe statis concitata: **Leni** querela prosequēda est: Ita singulorum ingrata facta liberiore indignatione p̄roscindenda sunt: quia potētes consilii cum utrunq; ratione perpendere liceret: scelus pietati pratu lerunt.

V De **C. Caesare**.

QUO enim nimbo qua procella uerborū impiū **Sextilii** caput: obrui meret: quod **C. Caesarem** a quo tum studiose tū etiā feliciter grauissimi criminis reus defensus fuerat: **Cinnana** proscrip tionis tēpore profugū praesidium suum i fundo tarquiniesi cladis con ditiones iplorare: benefici iura repetere coactū a sacris p̄hda mēsa & altaribus nefandorū penatum auulsum truculento uictori iugulā dum tradere nō exhorruit. fingē accusatorem eius: fortuna publica in supplicis nomē conuersum tam luctuosam illam opem genibus annixum orasse: crudeliter tamen repulsus uideretur: qui etiā quos iniuriā inuisos faciunt: gratiosos miseriae reddunt. **Verum** **Sextilius** nō accusatorem sed patronum sauisimā inimici uolentiae suis ma nibus obiecit: si metu mortis: uita indignus: si praemi spe morte di gnissimus.

V De **Marco Cicerone**.

SED ut ad aliū consentaneum huic ingrati animi actū trāsgre diar. **M. Cicero**. **Cn. Popilius** lenatē picena regionis: rogatu. **Marci** **Caelii** non minore cura quam eloquentiā defendit. eūq; cau sa admodum dubia fluctuantē saluū ad penates suos remisit. hic

*rigemō uale 17/ma carti
rationem*

Popilius postea nec re nec uerbo a Cicerone laesus ultro Marcū Antonium rogauit: ut ad illum proscriptum persequendū & iugulandū mitteret. Impetratisq; detestabilis ministerii partibus gaudio exultans Caietam cucurrit & uirum omitto quod amplissima dignitatis certe salubritatis eius auctorem studio praestantis officii priuatim sibi uenerandū iugulum praeberere iussit: ac protinus caput romanae eloquentiae: & pacis clarissimam dexteram per sūmum & securū otium amputauit: eaq; sarcina tanquā opimis spoliis alacer in urbem reuersus ē. neq; n. scelestum portanti onus succurrit illud se caput ferre: quod pro capite eius quondā perorauerat. Inualidae ad hoc monstrū suggilandū litterae quoniam qui talē Ciceronis casum satis digne deplorare possit: alius Cicero nō extat. ¶ De. Cn. Carbone.

Quo te nunc modo magne Pompei attingam nescio. Nam & amplitudinem fortunae tuae: quae quondam omnes terras & omnia maria fulgore suo occupauerat: intueor: & ruinā eius maiore esse: quā ut manu mea attentari debeat: memini. Sed tamen nobis quoq; tacentibus: Cn. Carbonis a quo admodū adolescēs de paternis bonis in foro dimicans protectus es: iussu tuo interempti mors animis hominum obuersabit nō sine aliqua reprehensione: quia tā ingrato facto plus. L. Scyllae uiribus quā propriae indulxisti uerecūdiae.

¶ De Hannibale.
At ne nostra cōfessis alienigenae urbes insultēt Carthaginēses Hannibalem qui pro illoꝝ incolumitate & uictoria tot imperatores totq; exercitus nostros trucidauerat: quot gregarios milites hostiū si occidisset: magnae gloriae foret: e cōspectu suo submouere in animum induxerunt. ¶ De Lycurgo.

Neminem Lycurgo aut maiorem aut utiliore uirū lacademō genuit: utpote cui Apollo pythius oraculū petenti respōdisse fert. nescire se utrū illum hominū an deorum numero aggregaret. huic tamen neq; uitaē sūma sinceritas: neq; constantissimus erga patriam amor: neq; leges salubriter excogitatae auxilio esse potuerunt: quo minus ifestos ciues expiret: saepe. n. lapidibus petitus aliquādo eiectus publico furoꝝ: et priuatus oculo ad ultimū ipsa patria pulsus ē. Quid aliae faciēt urbes et ubi illa q̄ cōstantiae & moderatiōis & grauitatis sibi laudem eximiam uendicat: tam ingrata aduersus tam benemeritum extitit.

De Theseo.

66

Derrahe atheniēsis Thesea nullæ aut nō tam claræ Athenæ erunt. siquidē ille uicatim: dispersos ciues suos i suam unā urbem contraxit: separatimq; & agresti more uiuenti populo amplissimæ ciuitatis formā atque imaginē imposuit. Idem scæua potētissimi regis Minois imperia uix dum ætate pubescēte reppulit. Idē effrānatā thebarū insolentiā domuit. Idē opem liberis Herculis tulit: & quod ubiq; mōstri aut sceleris fuit: uirtute animi ac robore dextræ cōminuit: huius tamē summoti ab atheniensibus scyros exule minor i sula ossa mortui cepit.

De Solone.

Am Solon qui tam præclaras tanque utiles atheniensibus leges tulit: ut si is perpetuo uti uoluissent sempiternū habituri fuerint imperiū: qui Salamina uelut hostilē arcem ex propinquo salutē eorū iminentē recuperauit. qui Pisistrati tyrannidē primus uidit orientē: Et solus armis opprimi debere: palam dictitare ausus ē: senectutē Cypri profugus exegit. neque ei in patria de qua optime meruerat: humari contigit.

De Milciade.

Bene egissent athenienses cū Milciade: si eū post trecenta milia perfarū Marathone deuicta i exilium protinus misissent. ac non i carcere & uiculis mori coegissent. ut puto hæcenus scæuire aduersus optime meritum abunde duxerunt. Immo ne corpus quod eius sic expirare coacti sepulturæ prius mandari passi sūt: quam filius eius. Cimon eisdem uinculis se constringendū traderet: hanc hæreditatē paternā maximi ducis filius & futurus ipse ætatis suæ dux maximus solam secreuisse: catenas & carcerem gloriari potuit.

De Aristide.

Aristides etiā quo totius Græciæ iusticia censetur continentia: quoq; eximiū specimen patriæ iussus excedere ē. felices Athenas quæ post illius exilium inuenire aliquem aut uirum bonum aut amatē sui ciuem potuerunt: cum quo tunc ipsa sanctitas migravit.

De Themistocle.

Themistocles eorū qui i gratā patriam experti sūt celeberrimū exemplum: quum illā incolumen: clarā: opulentā principē Græciæ reddidisset: eo usque sensit inimicā: ut ad Xerxis quem paulo ante destruxerat: non debitā sibi misericordiam perfugere necesse haberet.

De Phocione.

Phocion uero his dotibus quæ ad pariendū hominem potētis
sime iudicant: **C**læmentia & liberalitate instructissimus non
tantū in eculeo ab atheniensibus impositus est: sed certe post obitū
nullā atticæ regionis quæ ossibus eius iniiceret: glebulā inuenit. Iustus
extra fines proici: intra quos optimus ciuis uixerat quid abest igitur
quin publica clæmentia sit existimanda sūmo consēsu maximas uir
tutes quasi grauissima delicta punire: beneficiaq; iniuriis repende
re: quod quū ubiq; tum præcipue Athenis intolerabile uideri debet.
in qua urbe aduersus ingratos actio cōstituta est: & recte: quia dādi
& accipiendi beneficii cōmertiū sine quo uix uita hominū extat: per
dit: tollit & quisquis benemerito parē referre gratiā negligit. Quātā
ergo reprehensionem merent: qui cū æquissima iura: sed iniquissima
haberent ingenia: moribus suis quā legibus uti maluerūt. Quod si
qua puidētia deorū effici posset: **V**t excellentissimi uiri quorū modo
casus rettuli: legem ingratorum uindicem retinētes patriam suam in
ius ad aliam ciuitatem pertraherēt: nōne ingeniosū & garrulū popu
lū mutum atq; elinguem hac postulatione reddidissent: discordes fo
ci tui pacisq; diuidua tuguria **G**raciæ facta sunt columen. lucet **M**a
rathon perficis trophæis: **S**alamin & **A**rtemisium **X**erxis naufragia
numerant: præualidis manibus ex hausta mœnia pulchrioribus ope
ribus confurgūt. harum reꝝ auctores: ubi uixerūt. ubi iacēt. respon
de. nempe **T**hesea paruulo in scopulo sepeliri: & **M**ilciadem i carcerē
mori: & **C**imona paternas induere catenas & **T**hemistoclē uictorū
uicti hostis genua cōplecti. **S**olonēq; cū **A**ristide & **P**hœciōe penates
suos igrata fugere coegisti. quū interim cineribus nostris fœde ac mi
serabiliter dispersis: **O**edipodis ossa cæde patris: nuptiis matris con
taminata: iter ipsum **A**riopagum diuini atq; humani certaminis ue
nerabile domiciliū: & excelsis præfidiis **M**ineruæ arcē honore aræ de
coratos sacrosanctiores colis: adeo tibi aliena mala tuis bonis ratio
ra sunt. **L**ege itaq; legem: quæ te iureiurando obstrictam tenet: & quæ
benemeritis debita reddere præmia noluisti: læsis iusta piacula exol
ue. **T**acēt mutæ illorū umbræ fati necessitate constrictæ. **A**t immemo
res beneficiorū **A**thenæ ref reprehensione: lingua: sermone licēti soluta
non tacet. **S**ed omittamus ingratos: & potius de piis loquamur. **A**li
quando. n. satius ē fauorabili quam inuisæ rei uacare. **V**enite igitur
i manus nostras p̄spa parētum uota: felicibus auspiciis propagate

*Procedo / Sicut in parte vna ubi
est bellum habent ut per Gabunt
de bello et amicitia que ipse et
aliter una res: de fidelitate
sunt deinde et alio modo
et quodam collectabunt quos parat
castri populi in seuerum ceterum
b7 septi est amicitia faceret atq;
pauca ipse de ipse in seuerum
morsuorum in seuerum uerum
dum ut per collectabunt et
in uide alio modo
p. 167
a. Supra sequitur malis q. ueritat
fit in partibus de se ueritat q. f
uere p. omnes*

soloboles: quæ efficitis: ut & genuisse iuuet: & generare libeat.

De pietate erga parētes: erga fratres: erga patriam. Cap. iiii.

Coriolanus maximi uir animi & altissimi consilii: optimusq; de rep. meritis iniquissimæ damnationis ruina prostratus ad uolscos ifestos tūc romanis cōfugit: magno ubiq; prætio uirtus æstimat: Itaq; quo latebras questum uenerat: ibi breuissime sūmum adeptus ē iperium. **E**uenitq; ut quæ pro se salutarē imperatorē ciues habere noluerāt: p̄ne pestiferū aduersus se ducē experirent: frequenter enim fuis exercitijs nostris uictoriarum suarū gradibus aditum iuxta moenia urbis uolsco militi struxit. **Q**uapropter fastidiosus ille i æstimandis bonis suis populus qui reo nō pepercerat: exuli coactus ē supplicare: missi ad eū deprecādum legati: nihil profecerūt. missi deīde sacerdotes cū ifulis æque sine effectu redierūt. stupebat **S**enatus. trepidabat populus uiri pariter & mulieres exitium iminens lamētabantur. **T**unc **V**eturia **C**oriolani mater **V**olumniā uxorem eius & liberos secū trahens castra uolscorū petiit: quā ubi filius aspexit prope ut amēs matris complexū petiit. **I**lla ex precibus i iram uersa ait. **S**ine ut priusquā cōplexū accipiā: sciam: an ad hostem an ad filiū uenerim: captiua mater ne in castris tuis sim. In hoc me longa uita & ifelix senecta traxit ut exulē deinde te hostē uiderē: potuisti populari hanc terrā quæ te genuit: atq; aluit: nisi te peperissem: **R**oma nō oppugnaret. multaq; insuper addidit cōplorando. qbus & uxoris ac paruulorū fletibus motus: matre cōplexus **E**xpugnasti inquit & uicisti iram meā. patriā precibus huius admotis cuius utero delatus sum: quāuis merito mihi inuisā. dono: cōtinuoq; agrum romanū hostilibus armis liberauit. **E**rgo pectus acceptæ dolore iūriæ: spe potiūda uictoriæ uerecūdia detrectā di ministerii: metu mortis refertū totū sibi pietas uacuefecit: uniusq; parentis aspectus bellum atrox salutari pace mutauit.

De Superiore Africano.

Eadem pietas uiribus suis inflammatū **A**fricanū superiorē: **V**ix dū annos pubertatis igressum ad opem patri i acie ferēdā uirili robore armauit. cōsulem enim eū apud **T**icinū fluuium aduersis auspicijs cū **H**annibale pugnantē sauciū grauiter itercessu suo feruauit: neq; illū aut ætatis ifirmitas: aut militia tyrociniū: aut ifelicis prælii etiā ueterano bellatori p̄tinescēdus exitus iterpellare ualuit:

quo minus duplici gloria conspicuus coronam imperatore simul & patre ex ipsa morte raptō mereret. auribus ista tam præclara exēpla. Ro. ciuitas accepit. illa uidit oculis. ¶ De. L. Manilio Torquato.

Lucio Manilio Torquato diem ad populū Pomponius. tr. pl. dixerat: quod occasione benefaciendi belli inductus obtinēdi legitimū imperii tempus excessisset: Quodq; filiū optime indolis iuuenem rustico opere grauatum publicis usibus subtraheret. Adque postquā Manilius adolescens cognouit: protinus urbem petiit: & se in Pomponii domum prima luce direxit: qui æstimans in hoc eum uenisse. ut patris crimīa a quo plus iusto asperere tractabat: deferret: excedere omnes iussit cubiculo. quo licentius remotis arbitris iudiciū perageret: nactus occasionem oportunam proposito suo iuuenis: gladium quem tectum attulerat: distinxit: tribunumq; minis ac terrore cōpulsū iurare coegit: a patris eius accusatione recessurum: eoq; effectum est: ne Torquatus causā diceret. cōmendabilis ē pietas: quæ mansuetis parentibus præstatur: sed Manilius quo horridiorem partem habuit: hoc piculo laudabilius ei subuenit: qui ad eū diligendū præter naturalē amorem: nullo indulgentiæ blandimento inuitatus fuerat.

¶ De Marco Cocta.

Hanc pietatē æmulatus Marcus Cocta eo ipso die: quo togā sumpsit uirilē: p̄tinus ut e capitolio descēdit. Cn. Carbonem a quo pater eius damnatus fuerat: postulauit: pertractumq; reū iudicio affixit. & ingeniū & adolescentiam præclaro opere auspīcatus.

¶ De. C. Flaminio.

Apud. C. quoq; Flaminiiū auctoritas patria æq; potens fuit. Nā quū. tr. pl. legē de gallico agro uiritim diuidendo inuito & repugnate senatu promulgasset: precibus minisq; eius acerrime insistentes: ac ne exercitu quidē aduersus se cōscripto: si in eadē sentētia perseueraret absterritus. postquā prostris ei legem iam referenti: pater manū iniecit: priuato fractus imperio descēdit e rostris: ne minimo quē murmure destituta concionis reprehensus.

¶ De Claudia uirgine uestali.

Magna sūt hæc uirilis pietatis opera. sed nescio: an his omnibus ualentius & animosius Claudiæ uestalis uirginis factū. quæ quū patrem suum triūphantem e curru uiolenta. tr. pl. manu detrahi animaduertisset. mira celeritate utrisq; iterponēdo se: amplissimā

in g. alior. pugnat. fuit. g. f. d. a. plur. uel. d. u.

ad gallic. roma. defuerit. supra. et. p. comp. p. u. d. et. l. d. q. d. agro. d. i. u. d. r. e. a. s. s. u. t. u. g. l. u. s. p. u. a. t. u. s. u. d. i. u. s. u. r. e. m. a. u. d. u. a. u. t. a. d. p. a. t. e. m. u. i. d. e. m. p. e.

potestatem inimicis accensam depulit. Igitur alterum triumphum pater in capitolium: Alterum filia in aedem Vestae duxit: nec discerni potuit utriusque laudis tribueret: cui victoria an cui pietas comes aderat. Ignoscite vetustissimi foci: ueniamque aeterni date ignes: si a uestro sacratissimo templo ad necessarium magisque speciosum urbis locum contextus operis nostri progressus fuerit: Nulla enim acerbitate fortunae nullis sortibus pretium carae pietatis euilescit: quin etiam eo certius quo miserius experimentum habet: **¶ De amore filiae erga matrem.**

Sanguinis ingenium mulierem praetor apud tribunal suum capitali crimine damnatam triumphuro in carcere necandam tradidit: quo recepta is qui custodiae praerat misericordia motus non protinus eam stragulam: aditum quoque ad eam filiae sed diligenter excussae: ne: quid tibi inferret dedit: existimans futurum: ut inedia consumeretur. Quum autem iam dies plures intercederent: secum ipse quaerens: quid nam esset. quod tam diu sustentaret: curiosius obseruata filia animaduertit illam exerto ubere famem matris lactis sui subsidio lenientem. quae tam admirabilis spectaculi nouitas ab ipso ad triumphurum: a triumphuro ad praetorem: a praetore ad consilium iudicum per lata remissionem poenae mulieri impetrauit. Quo non penetrat: aut quid non excogitat pietas: quae in carcere seruandae genitricis nouam rationem inuenit: Quid enim tam inusitatum: quid tam inauditum: quam matrem uberibus natae alitam esse: putauerit aliquis hoc contra rerum naturam factum: nisi diligere parentes prima natura lex esset. **¶ De Rue erga Cimona patrem.**

Idem praedicatum de pietate Ruis existimetur: quae patrem suum Cimona consimili fortuna affectum parique custodiae traditum iam ultimae senectutis uelut infantem pectori suo admotum aluit. Haerent: ac stupent hominum oculi: quum huius facti pictam imaginem uident: casusque antiqui conditionem praesentis spectaculi admiratione renouant in illis muris membrorum linamentis uiua ac spirantia corpora intueri: credentes: quod necesse est animo quoque euenire aliquanto efficaciore pictura litterarum uetera pro recentibus admonitos recordari.

¶ De Cimone erga patrem

Ne te quidem Cimon silentio inuoluam: qui patri tuo sepulchrum uoluntariis uinculis emere non dubitasti. Nam & si maximo tibi postea & ciui & duci euadere contigit: plus tamen aliquanto laudis in carcere: quam in curia affectus es. cetera. n. uirtutes admirationis

tantūmodo multum: pietas uero etiam amoris plurimū meret.

¶ De quibusdam fratribus in Hispania natis.

Tuos quoq; fratres memoria complectar: quos animus: origie fuit nobilior. Siquidē admodum humiles in Hispania nati pro parentum alimētis spiritum erogando specioso exitu uitæ inclaruistis duodecim. n. millia nummū quæ post mortē uestram his darent: a filiis Patietis pacti estis: ut eos patris interfectore Epastum gentis suæ tyrannū occideretis: nec ausi solum isigne facinus estis: sed etiā strenuo ac forti exitu claruistis. Eisdē. n. manib; Patietis ulionē Epasti poenā genitorib; nutrimēta: uobis gloriosa fata pepistis. Itaq; tumulis et nūc uiuitis: qā parentū senectutē tueri quā uestram expectare satius esse duxistis.

*2 qd suo fratre a filio tondum
piti et dicitur quod efficitur
classis omni*

¶ De Cleobi & Bytone fratribus Amphinomo & Anapha.

Notiora sunt fratrum paria Cleobis & Byton: Amphinomus: & Anaphas: illi qui ad sacra Iunonis peragēda matrē uexerūt: ii quod patrē & matrē humeris per medios ignes aetnæ portarunt: sed neutris pro spiritu parentum expirare propositū fuit. Nec ego arguā detrecto laudē: aut aetnæ in montis gloriā iuolueri. ue; obscuroi pp ignorantia pietati notitiæ lumē admoueo. ¶ De Dario rege.

Sicut scythis libenter pietatis testimoniū reddo. Dario. n. totis regni sui uiribus i eos regionibus subinde ipetum faciēti paulatim cedentes ad ultimas solitudines puenerant. Interrogati deinde ab eo p legatos quē fugiendi finē aut qd initiū pugnādi facturi esset: responderūt. se nec urbes ullas nec agros cultos pro qbus dimicaret: habere. Ceter; quū ad parentū suor; monūta uenissent: sciturum quēadmodū scythæ praliari: solerent. Quo qdem uno tā pio dicto i manis & Barbara gens: ab omni se feritatis crimine redemit. Prima igit & optima re; natura pietatis ē magistra: quæ nullo uocis ministerio nullo usu litterar; indigēs ppriis ac tacitis uiribus caritatē parentū liberor; pectoribus ifundit. Quid ergo doctrina pficit: ut politiora: sed nō ut meliora fiant ingenia: quoniam qdem solida uirtus nascit: magis quā fingit. Quis. n. plaustris uagos & siluarū latebris corpora sua regentes imodumq; ferarū laniatu pecudū uiuentes sic Dario respondere docuit.

¶ De Filio Cræsi regis.

Illa nimirum quæ etiam Cræsi filium loquendi usu defectū ad ptegendam patris incolumitatē ministerio uocis istruxit.

Captis. n. a **C**yro sardibus quū unus e numero p̄sax ignarus uiri in
cadē eius cōcitato ipetu feres: uelut oblitus qd sibi nascenti fortuna
denegasset: ne **C**roesū regē occideret: p̄clamādo p̄cene iā iprassū mu
cronē iugulo reuocauit: Ita ut q ad id tēpus mutus sibi uixerat: salu
ti parētis uocalis factus ē. ¶ De quodā iuuenē dicto **P**lutone .

EAdē caritas italico bello **P**inēse iuuenē cui **P**lutoni erat cogno
mē: tāto animi corporisq; robore armauit: ut quomō obsessæ
urbis suæ claustris p̄sideret: & romanus ipator patrē eius captiuū
ī cōspetu ipsius cōstitutū districtis militū gladius: circūdedisset: occi
susq; se minitās: nisi irruptōis suæ iter p̄buisset. solis e manib; senē
rapuerit: duplici pietate memorādus: quod & patris seruator nec pa
trix fuit proditor. ¶ De pietate erga fratres **Cap. v.**

Hanc caritatem proximus fraternæ beniuolētiæ gradus
excipit: nā ut merito primum: amoris uiculum ducit
plurima & maxima beneficia accepisse. Ita p̄ximum
iudicari debet simul accepisse. quā copiosæ. n. suauita
tis illa recordatio est: **I**n eodem domicilio ante quā nasceret: habita
ui: ī iisdem icunabulis ifātiæ tempora pegi: eosdem appellauī paren
tes: eadem pro me uota excubuerūt: parem ex maior; imaginib; glo
riā traxi: cara ē uxor: dulces liberi: Iucūdi amici: accepti affines sed po
stea cognitis nulla beniuolētia accedere debet: quæ priorē exhaustat

Atq; hæc teste **S**cipione **A**friano loquor: q tā & si arctissima
familiaritate **L**ellio iūctus erat: attamen senatū supplex ora
uit: Ne prouiciæ fors fratri suo erepta ad eū trāsfere: legatūq; se. **L.**
Scipioni ī **A**siā iturū p̄misit. qā maior natus minori & fortissimus &
belli gloria excellēs laudis iopi: & quod sup omnia est: nōdū asiatico
iā **A**friano. Itaq; clarissimor; cognominū alter; sūpsit: alter; dedit.
triūphiq; p̄textā huius excepit: illius tradidit ministerio aliquanto
maior quā frater iperio. ¶ De **M**arco **F**abio cōsule erga fratrem.

Marcus uero **F**abius cōsul iclyta pugna ethruscis & ueientib;
superatis delatū sibi summo senatus populiq; studio trium
phū ducere nō sustinuit: qā eo p̄ælio. **Q**. **F**abius frater eius cōsula
ris fortissime dimicās occiderat: quātā ī eo pectore pietatē fraternæ
caritatis habitasse existimemus: propter quā tātus amplissimi hono
ris fulgor extingui potuit. ¶ De **T**iberio **C**æsare.

Hoc exemplo uetustas: illo sæculum nostrū ornatum est: cui
k 3

uiciorum *p. p. ad p. h. om.*
cōtingit fraternū iugum claudia prius: nunc & iulia gētis intueri de
cus. tantū. n. amorem princeps parēsque noster insitum animo fratris
Drusi habuit. Vt cū Ticini quo uictor hostiū ad cōplectendos parē
tes uenerat: graui illū. & periculosa ualitudine in germania fluctuare
cognouisset: p̄tinus inde metu attonitus erumperet. Iter quoque quā
rapidum & p̄iceps uelut uno spiritu corripuerit: eo patet quod Al/
pes rhenumque transgressus die ac noctā mutato subinde equo ducē
tis milibus passuū per modo deuictam barbariā Antabagio duce so/
lo comite contentus euasit: sed eū tunc maximo labore & piculo impli
catum mortaliūque frequētia defectum sanctissimū pietatis numen:
& dii fautores eximiaque uirtutū & fidissimus Romani impii custos
Iupiter comitatus est: Drusus quoque quanq̄ fato iā suo quā illius of
ficio p̄prior erat uigore spiritus & corporis uiribus collapsus eo ipso
tamē: quo uita & mors distinguitur momēto legiones cū insignib; suis
fratri obuiā. p̄cedere iussit: & ut imperator salutaret p̄cepit: & de
xtera in parte p̄torii ei statui & consulare & imperatoriū nomen
obtinere uolens eodē tempore & fraternā maiestati cessit: & uita ex/
cessit.

De quodam milite. Cn. Pompei.

His scio equidē nullū aliud quā Castoris & Pollucis specimen
consanguineae caritatis conuenienter adici posse: sed omnis
memoriae clarissimis imperatoribus p̄fecto nō erit ingrātū: si militis
sūma erga fratrem suū pietas huic uoluminis parti adhaerit. is nanque
in castris. Cn. Pōpei stipendia peragēs: quū fertorianū militē acrius
sibi i acie instantē cōminus iteremisset: iacentēque spoliaret: ut fratrem
germanū esse cognouit: multū ac diu cōuicio deos ob domū impiā
uictoriae isecutus p̄pe castra trāstulit: & pretiosa ueste opertū rogo i
posuit: ac deinde subiecta face p̄tius eodē gladio quo illū iteremerat:
pectus suū trāsuerberauit: seq; sup corpus fratris p̄stratū cōmunib;
flamis cremandū tradidit. Licebat ignoratiā beneficio innocenti uiue
re: sed ut sua potius pietate quā aliena uenia uteret comes fraternae
neci nō defuit.

De pietate erga patriam. Cap. vi.

Hactissimis sanguis uiculis pietas satisfecit. restat nunc
ut patriae exhibeat: cuius maiestati: etiā illa quae deoz
numinibus aequat auctoritas parentum: uires suas sub
iecit. fraternae quoque caritas a quo animo ac libēter cedit:
summa quidē cum ratione: quia euersa domo iterdum reip. status

manere potest: urbis ruina penates omnes secū trahat necesse ē. uerū
quid attinet uerbis ista cōplecti: quorum tāta uis est: ut aliq̄ salutis
suā impendio testati sint. **¶ De Bruto primo consule.**

Brutus cōsul primus cū **Arunte Tarquinii** supbi filio regno
expulsi ī acie ita equo cōcurrit: ut pariter illatis hastis uterq̄
mortifero uulnere ictus exanimis prosterneret: merito obiecerim po
pulo romano libertatē suā magno stetitisse. **¶ De Curcio Romano.**

Quam autē ī mediā partē fori uasto ac repentino hiatu terra
subsideret: respōsūq̄ esset ea re illū tātūmodo cōpleri posse
qua populus ro. plurimū ualeret. **Curtius** & animi & generis nobi
lissimus adolescēs interpretatus: urbis nostrā uirtute armisq̄ præcipue
excellere: militaribus ignibus ornatus equū cōscendit: eūq̄ uehemē
ter admotis calcaribus præcipitē ī illud profundū egit: sup̄ quē uni
uersi ciues honoris gratia certatim fruges iiecerunt: cōtinuoq̄ terra
pristinū habitum recuperauit: magna postea decora ī foro romano
fulserunt. Nullū tamē hodie pietate **Curtii** erga patriā clarius obser
uatur exemplum. cui principatum gloriæ obtinenti consimile factū
subnectam. **¶ De Genitio Cipo Pratore.**

Genitio **Cipo** prætori paludato portā egrediēti noui & inaudi
ti generis prodigium icidit. Nāq̄ in capite eius subito ueluti
cornua emerferunt: responsūque est eū regē fore: si ī urbem reuer
tisset. Quod ne accideret uoluntarium ac ppetuum sibi met̄ indixit
exilium: dignam pietatē: quæ quod ad solidam gloriā attinet septē
regibus præferēt: cuius testandæ rei gratia capitis effigies aræ portæ
qua excesserat: inclusa est: dictaque **Randuscula** olim raudæra dice
batur. **¶ De Aelio Pratore.**

Genitius huius laudis successionem tradidit **Aelio** prætori: cui
ius dicenti: quū ī capite picus cōsedisset aruspexq̄ affirmas
set: cōseruato eo fore domus ipsius statū felicissimū reip. miserrimū:
occiso ī contrariū utrunq̄ cessurū: euestigio picū morſu suo ī cōspe
ctu senatus necauit decē & septē militū familiā eximie fortitudinis
uiros canēsi prælio amisit resp. procedēte tēpore ad summum fastidi
um iperū excessit: Hæc nimirū exempla **Scylla** & **Marius** & **Cinna**
tanquam stulta irriferunt. **¶ De Publico Decio.**

Publicus **Decius** qui cōsulatū ī familiā suā primus itulit cum
latino bello romanā acie iclinatā pœne iā & pstratā uideret:

71

aurum Apollini delphico mitti oporteret: neque emēdi eius facultas
esset matronas ornamenta sua ī ararium rettulisse. Similiterq; audi/
erāt mille pondo auri: quæ gallis pro obsidione capitolii promissa de/
bebantur earum cultu expleta. Itaque & proprio ingenio & exemplo
uerustatis admoniti: nulla sibi in recessandum existimauerunt. Age
externa eiusdem propositi exempla attingam.

V Externa De Codro Rege Atheniensi.

Rex Atheniensiu Codrus cū ingenti hostiū exercitu Attica re/
gio debilitata ferro: igni uastaretur diffidētia humani auxilii
ad Apollinis delphici oraculū cōfugit: perq; legatos siscitatus ē: quo
nāmodo illud tā graue bellū discuti posset. Respōdit deus: ita illi fi/
nē fore: si ipse hostili manu occidisset. Quod qdē nō solū totis Athe/
nensiu ī castris sed etiam cōtrariis percrebuit. Eoq; factum est: ut
ediceretur: ne quis Codri corpus uulneraret. Id postquā cognouit:
depositis insignibus imperii familiarē cultum induit: Ac palantium
hostium globo se obiecit: unumque ex his false percussū ī cadē suā
compulit: cuius interitu ne Athenā occiderent: effectum est.

A B eodem fonte pietatis Thrasibuli quoque animus mana/
uit. is cum Atheniēsiū urbem triginta tyrannorū teterrima
dominatione liberare cuperet: paruaq; manu maximæ rei molem ag/
grederet: & quidam e consciis dixisset. quantas tandem tibi Athenā
per te libertatē cōsecutæ gratias debebūt. Respōdit dū faciāt: ut quā
tas ipse illis debeo. uidear rettulisse. Quē affectū inclytū destructæ
tyrannidis opus laude cumulauit.

V De Themistocle.

Themistocles autem quē uirtus sua uictorem: iniuriā patriæ
imperatorem persarum fecerat: ut se ab ea oppugnāda absti/
neret: instituto sacrificio exceptum patera tauri sanguinem hausit:
& ante ipsam arā quasi quædā pietatis clara uictima concidit: quo
qdē tā memorabili eius excessu ne Græciæ altero Themistocle opus
esset: effectum est.

V De Duobus Philenis fratribus carthaginensibus.

Sequitur eiusdem generis exemplum. Cum inter Carthaginē
& Cyrenas de margine agri pertinacissima contētio esset. ad
ultimū placuit utrinq; eodēq; tēpore iuuenes mitti: & locū in quem

de g. l. v. d. l. v. l. p.

ii cōuenissent: finē ambobus haberi populis ueꝛ hoc pactū duo fra-
tres **C**arthaginenses nomie: **P**hileni perfidia percurere citra con-
stitutā horā maturato gressu i longius p̄motis t̄rmis: quod cū itelle-
xissent cyrenēsiū Iuuenes diu de fallacia eoꝝ questi: postremo acer-
bitate cōdicionis iniuriā discutere conati sunt. dixerūt nāq; sic eum
finē ratum fore. si **P**hileni uiuos se ibi obrui passi essent: sed cōsilio
euentus nō respondit. Illi etiā nulla interposita: mora corpora sua his
terra operiēda tradiderunt: q̄ quoniā patriā quam uitā suā lōgiore
termios esse maluerunt: bene iacent manibus. & ossibus suis punico
dilatato impio: ubi sunt superbe **C**arthaginis alta mœnia: ubi mariti-
ma gloria inclyti portus: **V**bi cunctis littoribus terribilis classis: ubi
tot exercitus: ubi tantus equitatus: ubi imenso **A**frica spatio nō con-
tenti spiritus: omnia ista duobus **S**cipiōibus fortuna partita est: **A**t
philenoꝝ egregii facti memoriam ne patriā quidē Interitus extitit:
nihil est igit̄ excepta uirtute: quod mortali animo ac manu imortale
queri possit.

VDe Aristotele.

Iuuenili ardore plena hęc pietas: **A**ristoteles uero supernæ ui-
tæ reliquias senilibus ac rugosis membris in sūmo litterarum
otio uix custodiens adeo ualenter p̄ salute patriā incubuit: ut eam
ab hostibus armis solo æquandam i lectulo atheniensi iacēs eq̄tum
macedonum manibus quibus adiecta erat eriperet. **I**ta urbs non tā
strata atq; euersa **A**lexandri: quā restituta: **A**ristoteles notū est opus
patet ergo quam benignæ quāq; p̄fusæ pietatis erga patriam omniū
ordinum: ois ætatis homines extiterit. **S**anctissimiq; naturæ legibus
mirificoꝝ etiam exemploꝝ clara mundo subscripserit ubertas.

VDe parentum amore & indulgentia in liberos. **Cap. vii.**

DEt nunc uela pii affectus & placidi parētum erga liberos i-
dulgentia: salubriq; aura p̄uecta gratiā suauitatis secū do-
tē afferat. **F**abius **R**utlianus qnq; cōsulatibus sūma cū glo-
ria pactis oibusq; uirtutib; & uitæ meritis stipēdiis legatus ire **F**abio
Gurgiti filio ad bellū difficile & piculosū cōficiendū grauatus nō ē:
p̄cne ipso p̄ se dūtaxat aīo: sine corpore militaturus: utpote p̄pter
ultimā senectutē lectuli otio quā labori p̄alioꝝ habilior. **I**dē trium-
phantis currū equo insidēs: seq̄ quē ipse paruulū triumphis suis ge-
ctauerat: in maxima uoluptate posuit: nec accessor gloriosæ illius
pōpæ: sed auctor spectatus est.

VDe Cefeto Romano.

Non tam. Cæseti speciosa equitis romani fors patria: sed par indulgentia: qui a Cæsare omnium iam externorum & domesticorum hostium uictore: cum abdicare filium suum iuberetur: quod is tr. pl. cum Marulo collega inuidiam ei tanquam regnum affectanti fecerat: in hunc modum respondendo sustinuit. Celerius tu mihi Cæsar omnes filios meos eripies: quam ex his ego unum nota pellam mea. Habebat autem duos præterea optime idolis filios: quibus Cæsar se incrementa benignæ dignitatis largiturum pollicebatur. hunc patrem tam & si summa diuini principis clamoribus tutum præstitit: Quis tamen non humano ingenio maius ausum putet: quod cui totus orbis terrarum succubuerat non cessit.

De Octauio Balbo.

Sed nescio an Octauius Balbus concitatoris & ardentioris erga filium beniuolentia fuerit. Proscriptus a triuuiris cum domo postico clauis esset egressus: iamque fugæ expeditum initium haberet: postquam itus filium trucidari falso clamore uicinia accepit: ei se neci: quam euaserat obtulit: occidendumque militibus tradidit. Pluris nimirum illud momentum quo illi præter spem uidere filium incolumem contigerat: quam salutem suam astimans. miseris adolescentis oculos quibus amatissimum sui patrem ipsius opa sic expirantem itueri necesse fuit.

De Seleuco Rege.

Cæterum ut ad iucundiora cognitu ueniamus Seleuci Regis filius Antiochus nouerca Stratonices infando amore correptus: memor quam improbis facibus arderet: ipsius pectoris uulnus pia dissimulatione contegebat. Itaque diuersi affectus in eum uisceribus ac medullis inculsi summa cupiditas & maxima uerecundia: ad ultimam tandem corpus eius redegerunt. Iacebat ipse Antiochus in lectulo moribundo similis: lamentabantur necessarii: pater marore prostratus de obitu unici filii: deque sua miserima orbitate cogitabat. totius domus funebris magis quam regius erat uultus. Sed hanc tristitiæ nubem. Leptinis mathematici: uel ut quidam tradunt Erasistrati medici prouidencia discutit. iuxta enim Antiochum sedens ut eum ad introitum Stratonices rubore perfundi & spiritu increbrescere: eaque egrediente pallere & excitatiorem anhelitum subinde recuperare: animaduertit curiosa obseruatione ad ipsam ueritatem penetrauit. Intrante enim Stratonice & rursus abeunte brachium adolescentis dissimulanter apprehendendo: modo uegetiore: modo languidiore pulsu uenarum comperit: cuius morbi æger esset. Protinusque id Seleuco exposuit. Qui carissimam sibi

cōiugem filio suo cedere nō dubitauit. quod in amorē incidisset for/
tunæ acceptum referēs: quod dissimulare eū usq; ad mortē paratus
esset: ipsius pudori imputans. subiiciat animis **Senex Rexq; amās:**
iamiam patebit quam multa quāq; difficilia paterni affectus indul/
gentia superauit. **¶ De Ariobarzane Rege Cappadocia.**

A Seleucus quidē uxore: Ariobarzanes filio suo Cappadocia
regno cessit in cōspectu. **Cn. Pompeii** cuius cū ipse tribunal
cōscendisset: inuitatusq; ab eo in curuli sella sederet. Postquā filium
in cornu scribæ humiliore: fortuna sua locū obtinentē cōspexit: non
sustinuit infra se collocatū intueri: **Sed** p̄tinus sella descēdit: & dia/
dema ī caput eius trāstulit: hortariq; eū cœpit: ut eo transiret: unde
ipse surrexerat. exciderūt lachrymæ iuueni: cohorrui corpus: delap/
sum diadema est: nec quo iussus erat progredi potuit. quodq; p̄cœne
fidē ueritatis excedit: lætus erat qui regnū deponebat tristis cui da/
bat: nec ullū finē tam egregiū certamē habuisset: nisi patriæ uolūta/
ti auctoritas **Pompeii** affuisset: filium. n. & regē appellauit: & diade/
ma sumere iussit: & in curuli sella confidere coegit: **Comica** lenitatis
ū patres: de qbus dictū est tragica: asperitatis illi de qbus dicendū ē.

¶ De parentū seueritate aduersus liberos: De. L. Bruto. Cap. viii.

B Rutus par gloria **Romulo** quia ille urbem: hic libertatē
Romanā condidit: filios suos **Tarquini** dominationē a
se expulsam reducentes summū imperium obtinens cō/
prehenso proq; tribunali uirgis caesos & ad palum reli/
gatos securi percuti iussit. **Exiit** patrē: ut cōsulē ageret: orbusq; uiue/
re: quā publicā uindictā deesse maluit. **¶ De Cassio.**

H Vius amulatus exemplū **Cassius** filiū qui. tr. pl **Agrariā** legē
primus tulerat: multisq; aliis rebus populariter animos ho/
minū amore sui deuictos tenebat: **Postquā** illā potestatē deposuit:
adhibito p̄pinquorū & amicorum cōsilio affectati regni crimine do/
mi damnauit. **Verberibusq;** affectum necari iussit: & **Peculium** eius
Cereri consecrauit. **¶ De Manilio Torquato.**

Q Itus autem **Manilius Torquatus** p̄pter egregia multa rara di/
gnitatis: iuris quoq; ciuilis est sacrorū pontificaliū peritissimus
in consimili facto: nec consilio quidem necessariorū indigere se credi/
dit: Nam cū ad senatū Macedonia de filio eius **Decio Scyllano**: qui
eam prouinciam obtinuerat: quærelas. per legatos detulisset. a.

P. C. petit: ne quid ante de ea restitueret: quā ipse macedonū filiū; sui causā ispeisset. sūmo deinde tū āplissimi ordinis tū etiā eorū qui questū uenerāt cōsensu cognitione suscepta domi consedit: solusq; utriq; parti p̄ totū biduū uacauit: ac tertio plenissime die diligētissimēq; auditis testibus ita pronūciauit: cū **Scyllanum** filiū meū pecunias a sociis accepisse mihi probatū sit: & rep. eum & domo mea idignū iudico: protinusq; e conspectu meo abire iubeo: tam tristi patris sentētia pcussus **Scyllanus** lucē ulterius itueri nō sustinuit: suspēdio q; se proxima nocte cōsumpsit. Peregerat iā **Torquatus** seueri & religiosi iudicis partes: satisfactū erat reip. habebat ultionē **Macedonia** potuit tā uerecundo obitu fili patris iflecti rigor. Atq; neque adoleſcētis exequiis interfuit: & cū maxime funus eius duceret cōsulere: se uolētibus uacuas aures accōmodauit. Videbat enim se i illo atrio cōsedisse: i quo illius imperiosi **Torquati** seueritate cōspicua imago posita erat. Prudētissimoq; uiro succurrebat effigies maiorū suorum cū titulis suis iccirco i prima ædium parte poni solere: ut eorum uirtutes posterī non solum legerent: sed etiam imitarēt.

¶ De **Marco Scauro.**

M Arcus uero **Scaurus** lumē ac decus patriæ: cū apud **Athelimum** impetu cymbroꝝ romani equites pulsi deserto cōsule **Catulo** puidi urbē repeterent: cōsternationis eorū participi filio suo misit: q; diceret: se libētius i acie eius interfecti ossibus occurſurū: quā ipsum tā deformis fugæ reum uisurū. Itaq; si quid modo reliquum i pectore uerecūdiæ superesset cōspectū degenerati patris uiraturū: recordatione enim iuuentæ suæ qualis. **M. Scauro** aut habendus aut spernēdus esset: filius admonebatur. quo nūcio accepto iuuenis coactus ē fortius aduersus semetipsū gladio uti: quam aduersus hostes usus fuerat.

¶ De **Aulo Fuluiō.**

N Ec minus animose **Aulus Fuluius** Vir senatorii ordinis eūte filiū in aciem retraxit. quam **Scaurus** e pralio fugiētē increpauit. Nam iuuenē & ingenio & litteris & forma inter æquales nitētē prauo consilio amiciciā **Catilinæ** secutū: inque castra eius temerario impetu ruētē in medio itinere abstractū supplicio mortis affecit: præfatus non se **Catilinæ** illū aduersus patriam: sed patriæ aduersus **Catilinam** genuisse licuit: donec ciuiliſ belli rabies præteriret: iclusū arcere. **Verū** illud cauti patris narraret opus: hoc seueri refert.

Sed ut hanc incitatā & asperā seueritatē mitiores relatu patrū mores
clamentia suā mixtura tēperant: exacta pœnā cōcessa uenia iūgat.

¶ De parentum moderatione aduersus susceptos
liberos De Lucio Gelio Capitulū Nonum.

Lucius Gelius omnibus honoribus ad censuram usq; de
functus cum crimina grauissima de filio in nouercā cō
missum stuprū & parricidiū cogitatū propemodum ex
plorata haberet: nō tamen ad uictā pcurrit cōtinuo.

Sed pœne uniuerso senatu adhibito in cōsiliū expositis suspitioni
bus defendendi se adolescēti potestatem fecit. Inspectaq; diligētissi
me causa absoluit eū: tum cōsiliū tum etiā sentētia sua. quod si ipetu
irā abstratus sœuire festinasset: admisisset magis scelus quā uindi
casset.

¶ De Lucio Hortensio.

Quintus autē Hortensi qui suis tēporibus ornamentū romanæ
eloquētia fuit: admirabilis in filio patientia extitit. Cum. n.
eo usq; impietatem eius suspectam & neqtiā inuisā haberet: ut Me
salā suā sororis filium. haredem habiturus: ambitus reum defēdēs
iudicibus diceret: si illum damnassent: nihil sibi præter osculum ne
potum in quibus acquiesceret sup futurum: hac. s. sententia quam
editæ orationi inseruit filium potius in tormento animi quam in uo
luptatibus reponens: tamen ne naturæ ordinem confunderet: nō ne
potes: sed filium haredem reliquit. moderate usus affectibus suis:
quia & uiuus moribus eius uerum testimonium: & mortuus sāgui
ni honorem debitum reddidit.

¶ De Fulvio.

Idem fecit clari generis magnaq; dignitatis uir Fuluius sed in
filio aliquantū tēriore. Nam cum auxiliū senatus imploras
set: ut suspectus in parricidio & ob id latens per triūuirū cōquire
ret. ac iussu patrum. C. cōprehensus esset: non solū eum nō notauit:
Sed etiā decedēs dominū omniū esse uoluit: quē genuerat haredem
institūēs nō quē fuerat exptus.

¶ De quodā patre ignoto.

Magnorum Viroꝝ clamentibus actis ignoti patris nouæ atq;
inuitatæ rationis consiliū adiiciam: qui cū a filio neqti sibi insidias
comperisset: nec inducere in animū posset: ut uerum sanguinem ad
hoc sceleris progressum crederet. Seductam uxorem suspicās suppli
citer rogauit: ne se ulterius celaret. siue illū adolescētem subiecisset:
siue ex alio concepisset: asseueratione deinde eius & iureiurādo se nil

tale debere suspicari. persuasus i locū desertum filio perducto gladi-
 um quē secū occultum attulerat: tradidit: ac iugulum feriendū pra-
 buit: nec ueneno nec latrone ei ad peragēdum parricidiū opus esse af-
 firmās: quo facto nō paulatim sed magno impetu recta cogitatio pe-
 ctus iuuenis occupauit. **C**ōtinuoq; abiecto gladio: tu uero iquit pa-
 ter uiue: & si tā obsequēs es: ut hoc precari filio permittas: me quo
 que exupera: **S**ed tātū quāso: ne meus erga te amor eo sit uilior: qđ
 a poenitētia oritur. solitudinē sanguine meliorē: pacatioreq; penanib;
 filias & alimētis blandius ferrū: ac mortis oblatae quā datae uitae fe-
 licius beneficium: **C**ōmemoratis patribus qui iurias filiorū patiēter
 exceperunt. Referamus eos qui mortes aequo animo tolerarunt.

De Horatio Pulullo Capitulū Decimum.

H Oratius Pulullus cum i capitolio Ioui optimo maxi-
 mo aedē pontifex dedicaret interq; nuncupationē sollē
 niū uerborum postē tenēs mortuū esse filium suum
 audisset: neq; manum a poste remouit: ne tanti tēpli
 dedicationē iterrumperet: neq; uultū a pub. religione ad priuatū do-
 lorem flexit: ne patris magisquam pontificis partes egisse uideretur.

De Aemilio Paulo.

Clarū exēplum: nec minus tamē illustre quod sequit̄ Aemili-
 us Paulus nūc felicissimū: nūc miserimū patris clarissima re-
 praesentatio ex quattuor filis formae insignis: egregiae idolis: duos iur̄ ad
 optionis i Corneliā fabriāq; gentē translatos ubi ipse denegauit: duos
 ei fortuna abstulit. Quorū alter triumphū patris funere suo quartū
 ante diē praecessit. alter triūphali curru prospectus post diē tertium
 expirauit. Itaque qui ad donādos usque liberos abūdauerat: i orbita-
 te subito destitutus ē. quē casum quo robore animi sustinuerit ora-
 tione quā de rebus a se gestis apud populū habuit: hanc adiciendo
 clausulā nulli ambiguū reliquit. **C**um i maximo puectu felicitatis ue-
 strae quirites: timerē ne qđ mali fortuna moliret louē optimū maxi-
 mū: Iunonēq; reginā: & Mineruā precatus sum: ut si aduersi qđ po-
 pulo Ro. imineret: totū i meā domum cōuerteretur. **Q**uapropter be-
 ne habet se res: annuēdo enim uotis meis id egerunt: ut uos potius
 meū casū doleatis: quam ego uestrum igemiscerē. uno etiam nūc do-
 mestico exemplo adiecto i alienis luctibus orationi meae uagari pmit-
 tam.

De Quinto Martio Rege.

Quintus Martius Rex superioris Catonis in consulatu collega filium summae pietatis magna spei & qua non parua calamitatis accessio fuit: unicu amisit. Cum se obitu eius subrutum & euersu uideret: Ita dolorem altitudine consilii coercuit: ut a rogo iuuenis prius curiam peteret: senatūque quē eo die lege habere oportebat: euocaret: quod nisi fortiter moerore ferre scisset unius diei lucem inter calamitosum patrem & strenuū consulē neutra in parte cessato officio partiti non potuisset.

De Pericle Principe Atheniensium. Externa.

Priniceps Atheniensium Pericles intra quadriduū duobus mirificis adolescentibus filiis spoliatus his ipsis diebus & uultu pristinum habitum retinēte & oratione nulla ex parte infractiore concionatus est. Ille uero caput quoque solito more coronatū gerere sustinuit: ut nihil ex uetere ritu propter domesticū uulnus detraheret: non sine causa igitur tāti roboris animus ad olympi Iouis cognomē ascendit.

De Xenophonte.

Xenophon autē quod ad socraticā disciplinam attinet: proximus a Platone felicitis ac beatæ faciendæ gradus. Cum sollēne sacrificium perageret: e duobus filiis maiorem natu nomine Sylum apud Mantineam in pralio cecidisse cognouit: nec ideo institutum deorum cultū omittendū putauit: Sed tantūmodo coronā deponere contentus fuit: quā ipsam percunctatus quonāmodo occidisset: ut audiuit fortissime pugnātē interiisse: capiti reposuit. numina quibus sacrificabat testatus maiorem se ex uirtute filii uoluptatē: quam ex morte amaritudinē sentire. Alius remouisset hostiam. abiecisset altaria: lacrymis resperfa tura deiecisset. Xenophontis cor pia religione immobile stetit: & animus in consilio prudentiæ stabilis mansit: ac dolori succūbere ipsa clade quā nūciata erat: tristius duxit.

De Anaxagora.

Anaxagoras quidē suppressendus est. Audita namque morte filii. nihil inquit mihi in expectatum: aut nouū nuncias. Ego enim illū ex me natum sciebam esse mortalē. has uoces utilissimis præceptis imbuta uirtus mittit: quas si quis efficaciter auribus perceperit: non ignorabit ita liberos esse præcreandos: ut meminerit is a re natura & accipiendi spiritus & reddendi eodē momento temporis legem dici: atque ut mori neminem solere qui non uixerit: ita nec uiuere aliquem quidem posse qui non sit moriturus.

V De Pudicitia: Liber Sextus.

Unde te uirorū pariter ac fœminarum præcipuum firmamētū pudicitia iuocem: tu enim prisca religiōne cōsecratos focos **V**estæ icolis: tu capitolinæ Iūnonis puluinaribus icubas: tu palatii columen: aurgustos penates **S**anctissimūq; **I**ulix geniale thorū assidua statione celebras: **T**uo præsidio puerilis ætatis insignia munita sunt. **T**ui numinis respectu syncærus iuuentæ flos permanet. Te custode matronalis stola censetur. **A**des igitur & cognosce: quæ fieri ipsa uoluisti.

V De Lucretia.

Dux romana pudicitia Lucretia: cuius uirilis animus maligno errore fortunæ muliebri corpus sortitus est. **A** **S**exto **T**arquinii regis supbi filio p uim stuprū pati coacta cū grauissimis uerbis iuriā suā in concilio necessariorū deplorasset: ferro se quod ueste tectum attulerat iteremittit. **C**ausāq; tam animoso interitu iperū cōsulare pro regio permutandi populo ro. præbuit: atq; hanc illatā iniuriā non tulit.

V De Virgino Viro Plebeio.

Uirginus Plebeii generis: sed patricii uir spiritus ne pbro contaminaretur domus sua proprio sanguini nō pepercit: **N**ā cū **A**ppius **C**laudius decēuir filix eius uirgini stuprū potestatis uiribus fretus pertinacius expeteret deductam i forū puellā occidit: pudicæque interemptor quam corruptæ pater esse maluit.

V De Pontio Aufidiano.

Nec alio robore animi præditus fuit **P**ontius **A**ufidius eques romanus: q postquā cōperit filix suæ uirginitatē a pedagogo proditā **F**aunio saturnio nō cōtētus sceleratū seruū affecisse supplicio: etiā ipsam puellā necauit. Ita ne turpes eius nuptias celebraret: acerbas exequias duxit.

V De Publico Mevio.

Quid **P**ublicus **M**euus quam seuerū pudicitia custodē egit: **I**n libertū nanque gratum admodū sibi animaduertit: quia eum nubilis iam ætatis filix suæ osculum dedisse cognouerat. præsertim cum nō libidine: sed errore lapsus uideri posset. **C**eterū amantissimæ uirginis teneris adhuc puellæ sensibus castitatis disciplinam i generari magni æstimauit. Eique tam tristi exemplo præcepit ut non solum uirginitatē illibatā sed etiā oscula ad uirum syncera pferret.

De Quinto Fabio Maximo Seruiliano.

Quintus uero Fabius Maximus Seruilianus honoribus quos splendidissime gesserat censura grauitate consumatis: exegit poenas a filio dubiae castitatis: & punito pepedit: uoluntario secessu conspectum patriae uitando.

V De P. Attilio Philisco.

Dicerem Censorium uirum nimis acerbum extitisse: nisi Publius Attilicum philiscum in pueritia corpore quaestum a domino facere coactum: tam seuerum postea patrem cernerem. Filiam. n. suam eo quod stupri se crimine coinquinauerat: interemit. Quam sanctam igitur in ciuitate nostra pudicitiam fuisse: existimare debemus: in qua etiam institores libidinis tam seueros eius iudices euasisse aduertimus. sequitur excellentis nominis ac memorabilis facti exemplum.

V De Marco Claudio Marcello Aedile Curuli & filio suo.

Marcus Claudius Marcellus aedilis curulis. C. Scatinio capitolino. tr. pl. die ad populum dixit: quod filium suum de stupro appellasset: eoque asseuerante se cogi non posse ut adesset: quia sacrosanctam potestatem haberet: & ob id tribunitium auxilium implorante: totum collegium tribunorum negauit se intercedere: quo minus pudicitiam quaestio perageret. Citatus Itaque Scatinius reus uno teste qui temptatus erat: damnatus est. constat iuuenem productum in rostra: defixo in terram uultu perseveranter tacuisse: uerecundoque silentio plurimum in ultionem suam ualuisse.

V De Metello Celere.

Metellus quoque Celer stuprosae mentis acer punitor extitit. Cn. Sergio filio promissorum matrifamiliae numerorum gratia: diem ad populum dicendo: eumque hoc uno crimine damnando: non. n. factum tunc: sed animus in quaestione deductus est. plusque uoluisse peccare nocuit: quam non peccasse profuit.

V De Tito Veturio filio Veturii.

Concionis haec: illa curiae grauitas. Titus Veturius filius eius Veturii qui in consulatu suo samnitibus ob turpiter ictum foedus deditus fuerat: quum propter domesticam ruinam & graue aere alienum Celio Plocio nexum se dare adolescentulus admodum coactus esset seruilibus ab eo uerberibus: quia stuprum pati noluerat: affectus querelam ad consules detulit: a quibus hac de re certior factus senatus: Plocium carcerem induci iussit. in qualicumque. n. statu positam romano sanguini pudicitiam tutam esse uoluit. Et quid mirum si hoc uniuersi. P. C. censuerunt.

V De C. Fescenino triuuiro.

CAius Fesceninus triumuir capitulinus. **C.** Corneliū fortissime militiæ stipendia emeritū uirtutisque nomine quater honore primipili ab imperatoribus donatum quod cū ingenio adolescētulo stupri cōmertium habuisset publicis uinculis onerauit: a quo appellati tribuni: cum de stupro nihil negaret: sed sponsonē se facere paratū diceret: quod adolescens ille palā atque aperte corpore quastū factitasset: intercessionē suā ponere noluerut. Itaq; Cornelius i carcere mori coactus est. nō putarunt. n. tr. pl. temp. nostram cum fortibus uiris pacisci oportere: ut externis periculis domesticas delicias emerent.

De Tribuno Plebis siue populo Romano.

Libidinosi Centurionis suppliciū Marci Lectorii Mergi tribuni militaris æque similis fœdus exitus sequitur. Cui Cominius tr. pl. diem ad populum dixit: quod ^{cornicularium} ~~cornicularium~~ suum stupri causa appellasset. Nec sustinuit eius rei sententiam Lectorius. sed se ipse ante iudiciū tempus fuga prius subtraxit: deinde etiam morte se puniuit. Naturæ modum expleuerat: fato tamen: functus uniuersæ plebis sententia crimine impudiciæ damnatus est. Signa illum militaria sacratæ aquilæ & certissima romani imperii custos seuera castrorum disciplina usq; ad inferos persecuta est. Quoniam cuius uirtutis magister esse debuerat: sanctitatis corruptor tēptabat existere.

De Caio Mario.

Hoc monuit. **C.** Mariū imperatorē tum cum Clusium sororis suæ filium tribunū militum a Celio Plocio manipulario milite iure casū pronūciauit: qa eū de stupro compellare ausus fuerat.

Sed ut eos quoq; qui i uindicāda pudicia dolore suo pro publica lege usi sūt: strictim percurrā: **Sēpronius Musca.** **C.** Galium deprehēsū i adulterio flagellis cecidit. **C.** Menius. **L.** Octauū similiter deprehensū neruis cōrudit. **Carbo Actienus** a **Bibiēno.** Itē **Pontius** a **P. Cernio** deprehēsi castrati sunt. **Cn.** etiā **Furius Broccū** quē deprehenderat familiæ stuprādū obiecit. quibus iræ suæ idulsis se fraudi nō fuit.

De Hippo foemina græca.

Atque ut domesticis externa subnectā: græca foemina nomine Hippo cū hostiū classe esset excepta: in mare se ut pudiciā morte tueretur: abiecit: cuius corpus erichtheo littori appulsū proxima undis humus sepulturæ mandatū ad hoc tēpus tumulo cōregit. sanctitatis uero gloriam æterne traditam memoriæ **Gracia** laudibus

suis celebrando quotidie florentiorem effecit.

V De Orgi agonis uxore Reguli.

Uthemētius hoc. illud cōsideratius exēplum pudiciā. Exer-
citu & copiis gallo gracoꝝ a. **Cn.** manilio cōsule in olym-
ponte ex parte deletis: ex parte captis **Orgi** agonis **Reguli** uxor mi-
ra pulchritudinis a **Centurione** cui custodienda tradita erat: stuprū
pati coacta: postquā uentū est in eū locū: in quē consulis iussu **Centurio**
missio nuncio necessarios mulieris pretium quo eā redimerēt:
afferre iusserat aurum expendente **Centurione**: & in eius pondus ani-
mo oculisq; intento gallo gracoꝝ lingua gentis suae imperauit: ut eū
occiderent: interfecti deinde caput abscissum manibus retinēs ad cō-
iugem uenit: abiectoque ante pedes eius & iniuria & ultionis suae ordi-
nem exposuit. **Huius** foeminae quid aliud quisquā quā corpus in po-
testatem hostiū uenisse dicat: namq; animus neq; uinci nec pudiciā
capi potuit.

V De Vxoribus Teutocorū.

Teutocorū uero coniuges **Marium** uictorem orarunt: ut ab eo
Quirginibus uestalibus dono mitterent: affirantes atq; se atq;
illas uirilis concubitus expertes futuras: eaq; re non ipetrata laqueis
sibi nocte proxima spiritū eripuerūt. **Dii** melius: quod hunc animum
uiris earum in acie non dederunt. **Nam** si mulierum suarum uirtu-
tē imitari uoluisset: i certa **Teutonice** uictoria **Trophaea** reddidisset.

V Quae libere dicta aut facta sunt. Cap. ii.

Libertatem autem uehementis spiritus dictis pariter &
factis testatam ut nō inuitauerim: ita ultro uenientem
nō excluderim: quae inter uirtutem uitiumq; posita si sa-
lubri modo se temperauerit: laudem: si quo nō debuit:
puderit reprehensionem mereat: ac uulgi sic auribus gratior quā sa-
pientissimi cuiusq; animo pbabilior est: utpote frequētius aliena ue-
nia quam sua prudentia tuta: sed quae humanae uitae partes psequi
ppositum est: nostra fide aestimatione propria referatur.

V De Quodam principe priuernatum.

Priuerno capto interfectisque qui id oppidum ad rebellandū
incitauerant: senatus indignatione accēsus cōsiliū agitabat:
quid nam sibi de reliquis quoque priuernatibus faciendum esset. **An-**
cipiti igitur casu eorū salus fluctuabat: eodem tempore & uictoribus:
& iratis subiecta: **Ceterum** cū auxilium unicum in precibus testare

animaduverterent:igenui & italici sanguinis obliuisci nō potuerunt.
Priniceps enim eorū in curia interrogatus quā pœnam mererēt: **R**e/
 spondit: quā merent: qui cū se dignos libertate iudicarent arma sū
 pserāt: exasperatisque. **P.** conscriptorū animos uerbis inflamauerat.
Sed **Plautius** consul fauēs priuernatū causæ regressū animoso eius
 dicto obtulit: quæsiuitque qualē cū eis pacē habituri romani essent
 impunitate donata: at is constantissimo uultu: **S**i bonam dederit in
 quit perpetuā. si malā non diuturnā. qua uoce perfectū ē: ut uictis
 nō solum uenia: sed etiam ius & beneficium nostræ ciuitatis daretur
 sic i senatu priuernas loqui ausus est.

De Lucio Crasso.

Lucius uero **Philippus** consul aduersus eūdem ordinē liberta/
 tē exercere nō dubitauit: nam segniciē pro rostris exprobrās:
 alio sibi senatu opus esse dixit: tantumque a pœnitētia dicti abfuit:
 ut etiam **Lucio Crasso** summæ dignitatis & eloquentiæ uiro id i cu
 ria grauiter ferenti manum iniici iuberet. Ille reiecto littore. nō es in
 quit mihi **Philippe** consul: quia nec ego tibi senator sum.

De Publio Scipione Africano.

Quid **Philippum** ab incurso suo tutum libertas reliquit: imo
 & similiter agressa: & æque experta patiētia ē. **Cn. Carbo** tr.
 pl. nuper sepultæ gracchanæ seditionis turbulentissimus uindex. idē
 q; orientium ciuiliū malorum fax ardentissima. **Publiū Africanū**
 a numāciæ ruinis summo cum gloriæ fulgore ueniētem: ab ipsa pœ
 ne porta i rostra productum: quid de **Tiberi Gracchi** morte: cuius
 sororem i matrimonio habebat: sentiret: iterrogauit. ut auctoritate
 clarissimi uiri inchoato iam incendio multum incremēti adiceret: qa
 nō dubitabat quin propter tam artam affinitatem: aliquid pro inte
 lecti necessari memoria miserabiliter esset locuturus. **A**t is iure eum
 casum uideri respondit: cui dicto: cum concio tribunicio furore isti/
 cta uiolenter succlamasset. **T**aceant inquit: quibus **Italia** nouerca ē:
 orto deinde murmure. nō efficietis ait: ut solutos uerear: quos alliga
 tos adduxi. **V**niuersus populus itez: ab uno contumeliose correptus
 erat. quantus est honos uirtutis & actū tacuit recens uictoria ipsius
 numantina: & patris macedonica deuicteq; **Carthaginis** spolia habi
 ta ac duorū regū **Siphacis** & **Perse** ante triumphales currus catena
 ceruices tūc totius fori premētes ora clausērūt: nec timori datū ē silē
 tiū: sed qa beneficio **Aemiliæ** & **Corneliæ** gentis multi metus urbis

atq; Italia finiti erāt: plebs romana libertati Scipiōis smliberta nō fuit. Quapropter mius mirari debemus quot aplissima. **Cn. Pōpei** aucto- ritas totiens cum libertate luctata est: nec sine magnā laude: quoniā omnis generis hominum licentia ludibrio se esse quietā frōte tulit.

¶ De: **Cn. Pifone.**

CN. Pifo. cū Manilium Crispum reum ageret: eūq; euidenter nocētem gratia Pompeii uideret eripi. iuuenili impetu ac studio ad accusationem pfectus multa & grauiā crimina prapōtēti defensori obiecit. interrogatus deinde ab eo cur se quoq; nō accusaret. Da inquit uades reip. te si postulatus fueris ciuile bellum non excitaturum: iam de tuo priusquā de Manili capite in consilium iudicis mittam. ita eodem iudicio duos sustinuit reos accusatiōe Maniliū: libertate Pompeium; & eoz; alterum lege peregit: Alterum pfeffiōe qua solum poterat.

¶ De Catone.

Quid poterat ergo libertas sine Catone: nec magisquā Cato sine libertate. Nam cū in senatorem nocētem & infamē reū. iudex sedisset tabellaque. **Cn. Pompeii** laudationē eius continentes prolatae essent: pculdubio efficaces futurā proxima submouit eas e quaestione: legem recitando: qua cautum erat ne senatoribus tali auxilio uti liceret. Huic facto persona admirationem ademit: Nā quā in alio audacia uideret: in Catone fiducia cognoscitur.

¶ De. **C. Lentulo** Marcellino consule.

CN. enim Lentulus Marcellinus consul cum in cōcione de Magni Pompeii nimia potentia cōquereret: assensusq; illi clara uoce uniuersus populus esset acclamate iquit. acclamate quirites dū licet: iam. n. nobis impune facere non licebit: pulsata est tunc eximii ciuis potentia: hinc inuidiosa querela: hinc lamentatione miserabili.

Cui candida fascia crus alligatum habenti Fauonius nō inqt refert qua in parte corporis sit diadema exigui panni cauillatione regias eius uires exprobrans. At is neutra in parte mutato uultu utrūq; cauit: ne aut hilari frōte libenter agnoscere potentiam: aut tristi iram pferi uideret. eaq; patientia inferioris etiam generis & fortunā hominibus aditum aduersus se dedit: e quorū turba duos rettulisse abūde erit.

¶ De Aelio Mantia Formiano filio libertini.

Aelius Mantia Formianus libertini filius ultimā senectutis. **L. Libonem** apud Censores accusabat: in quo certamine cum

Pompeius Magnus humilitatē ei ætatemque exprobrās ab inferis il-
lū ad accusandū remissū dixisset: nō mentiris inquit Pompei uenio
ab inferis i. **L. Libonem** accusator uenio: sed dū illuc moror uidi cru-
ētum. **Cn. Domitium** anobarbā deflentē: quod summo genere na-
tus integerrimæ uitæ: amātissimus patriæ: i ipso iuuentutis flore tuo
iussu esset occisus. Vidi pari claritate conspicuū **Brutum** ferro lacera-
tum querentē id sibi prius perfidia: deinde etiā crudelitate tua acci-
disse. Vidi. **Cn. Carbonē** acerrimū pueritiæ tuæ bonorūq; patris tui
defensorē i tertio cōsulatu catenis quas tu ei iniici iusseras uinctū ob-
testantē te aduersus omne fas & nefas cum i sūmo esset imperio: a te
equite romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu tuo præ-
torium uirū perpennā: sæuitiam tuam execrātem. omnesque eos
una uoce indignātes: quod idem nati sub te adolescentulo carnifice
occidissent. Obducta iam uetustis cicatricibus bellorum ciuiliū ua-
stissima uulnera: municipali homini seruitutē paternā redolēti effræ-
natæ temeritatis intolerabilis spiritus impune reuocare licuit. Itaque
eo tempore & fortissimum erat. **Cn. Pompeio** maledicere & turissi-
mum. sed nō patit nos hoc lōgiore querela prosequi personæ i seque-
tis aliquanto sors humilior. **¶ De Diphilo Tragædo.**

Diphilus Tragædus cū Apollinaribus ludis inter actū ad eum
uerfū uenisset: in quo hæc sentētia continet: miseria uestra
Magnus est: directis i Pompeium Magnū manibus pronunciauit: re-
uocatusque aliquotiens a populo sine ulla cunctatione nimia illū &
intolerabilis potentia reum: gestu perseveranter egit. eadem petulan-
tia usus est: i ea quoq; parte uirtutē istam ueniet tempus cū grauiter
gemas.

¶ De Marco Castricio.

Marci etiam Castrici libertate inflamatus animus qui dū Pla-
centiæ magistratum gereret. **Cn. Carbone** consule iubētē de-
cretum fieri: quo sibi obsides a placentinis darentur: nec sūmo eius
imperio obtēperauit: nec maximis uiribus cessit: atq; etiā dicēti mul-
tos se gladios habere: respōdit & ego annos. obstu puerūt tot legio-
nes tam robustas senectutis reliquias. ituētes. carbonis quoq; ira: qa
materiam sæuēdi perquā exiguā habebat paruulū uitæ tempus ab-
latura i seipsa collapsa est.

¶ De Seruio Galba.

Iam Seruii Galbæ temeritatis plena postulatio quod diuū Iu-
lium consumatis uictorius in foro ius dicētē in hunc modum

interpellare sustinuit. **C.** Iuli **C.**asar pro. **Cn.** Pompeio Magno quon-
dam genero tuo in tertio eius consulatu pecuniam sponendi: quo ro-
mine non appello. Quid agam: dependam: palā atq; aperte ei bo-
norum Pompeii uenditionem exprobrando: ut a tribunali sūmoue-
ret: meruerat. sed ipsa illud mansuetudine mitius peccus. as alienū
Pompeii ex fisco suo solui iussit.

¶ De Caselio uiro sapiente.

HGe Caselius Vir iuris ciuiliſ scientia clarus quam periculose
contumax: nullius. n. aut gratia aut auctoritate compelli po-
tuit: ut de aliqua eay rex quas triuiri dederant: formulam compo-
neret. Hoc animi iudicio uictoriae eoy beneficia extra omnem ordi-
nem legum ponens. Idem cum multa de temporibus **C.**asaris libe-
rius loqueret: amiciq; ne id faceret: monerent. duas res quae homini-
bus amarissime uident: magnam sibi licentiam praeberē respondit:
senectutem & orbitatem.

¶ Externa De quadam muliere.

Inserti se tātis uiris mulier alienigeni sanguinis: quae a Philip-
po rege temulento inmerenter damnata. puocarem ad Philip-
pum inquit sed sobrium: excussit crapulam oscitanti: ac praesentis ani-
mi ebrium resipiscere: causaq; diligentius inspecta iustiorē sententiā
ferre coegit. Igitur aequitate quam impetrare non potuerat: extorsit. ac
potius praesidium a libertate quam ab innocentia mutuauit.

¶ De quadam foemina Syracusana.

Iam illa non solum fortis sed etiam urbana libertas: senectu-
tis ultimae quadam syracusis omnibus **D.**ionysii tyranni exi-
tium ppter nimiam morū acerbiter & intolerabilia onera uotis
expetentibus sola quotidie matutino tēpore deos ut incolumis ac si-
bi superstes esse orabat. Quod ubi is cognouit: non debitam sibi ad-
miratus beniuolentiam accersit eam: & qd ita hoc: aut quo suo meri-
to faceret: interrogauit: Tum illa certa est inquit ratio ppositi mei:
puella. n. cum grauem tyrannum haberemus carere eo: cupiebam:
quo interfecto aliquāto tetrior arcem occupauit: eius quaeq; iniuri do-
minationē magni aestimabam. tertium te importuniorē superioribus
habere coepimus rectorem. Itaq; ne si tu fueris absumptus: deterior
in locum tuum succedat: caput meum pro tua salute deuoueo: tā
facetam audaciam **D.**ionysius punire erubuit.

79
De Theodoro Cirenæo.

Inter has & Theodorū Cirenæum quasi animosi spiritus coniugium esse potuit: uirtute par: felicitate dissimile. Is enim ly simacho regi mortem sibi minitanti enim uero inquit: magna res tibi contigit: quia cantaridis uim assecutus es: Cumque hoc dicto ac celsus cruci eum affigi iussisset: terribilis hæc ait: sit purpuratis tuis: mea quidem nihil interest humi an sublime putrescam.

De Seueritate Capitulum Tertium.

Armet se duricia pectus necesse est: dū horridæ ac tristis seueritatis acta narrat: ut omni mitiore cogitatione se posita rebus auditu asperis uacet. Ita enim districte & inexorabiles uindictæ & uaria pœnarū genera in mediū procurrēt. **V**tilia quidē legū munimēta: sed minime in placido & quieto paginarum numero reponēda. **M.** Malius unde gallos depulerat idē ipse præcipitatus est: quia fortiter defensā libertatē nefarie opprimere conatus fuerat: cuius iuste ultionis nimirū hæc præfatio fuit. Malius eras mihi cū præcipites agebas senones: postquā imitari coepisti: unus factus es ex senonibus: huius supplicio aternæ memoriæ nota inserta est. propter illū. n. lege sanciri placuit: neq; patricius in arce: aut in capitolio habitaret: qui domū eo loci habuerat: ubi nūc adē monetæ uidemus.

De Seueritate Romæ in Spuriū Cassiū.

Par indignatio ciuitatis aduersus Spuriū Cassiū erupit: cui plus suspicio concupitæ dominationis nocuit: quam tres magnifici consulatus: ac duo speciosissimi triumphus profuerunt. Senatus enim populusq; Romano non contentus capitali eū supplicio afficere: iterēpto domum supiecit: ut penatum quoque strage puniretur: in solo autem ædem Telluris fecit. Itaque quod prius domicilium potentissimi uiri fuerat: nunc religiosæ seueritatis monumentum est.

De eadem Ciuitate in Spuriū Melium.

Eadem ausum Spuriū Melium cōsimili exitu patria multa: *per unam arcam fuit factum*
uita uero domus eius quo iusticia supplicii notior ad posteros perueniret æquimelii appellationem traxit.

Quantum ergo odii aduersus hostē libertatis insitum animis antiqui haberēt: parietū ac tectorū in quibus uersati fuerāt: ruinis testabāt. Ideoq; & **M. Flacci** & **L. Saturnini** sediciosissimorum ciuium corporibus trucidatis penates ab imis fūdamentis eruti sūt.

Ceterum flacciana area cum diu penatibus uacua mansisset a. **Q.**
Catulo cimbricis spoliis adornata ē.

¶ De eadem in Tiberium & C. Gracchos.

Uiguit in nostra ciuitate Tiberii & Caii Gracchorū sūma nobi-
litas: ac spes amplissima: sed quia statū ciuitatis conati erāt
conuellere: insepulta cadauera iacuerūt. supremusq; humanæ cōdi-
tionis honos filius Gracchi & nepotibus Africani defuit. quinetiā fa-
miliares eorū nequis reip. inimicus amicus esse uellet: de robore præ-
cipati sunt.

¶ De P. Mutio Tribuno Plebis.

Idem sibi licere tam P. Mutius. tr. pl. quā Senatus & Po. Ro.
credidit: qui omnes collegas suos qui duce Spurio Cassio id
egerant: ut magistratibus non subrogatis cōmunis libertas in dubiū
uocaret: nouem uiuos incremauit. Nihil pfecto hac seueritate fidē-
tius: unus. n. tribunus eam pœnam nouem collegis inferre ausus ē:
quam nouem tribuni ab uno collega exigere exhorruissent.

¶ De Senatu in Marcium Clodium.

Libertatis adhuc custos & uindex seueritas: sed p dignitate ēt
ac pro disciplina aq; grauis. M. enim Clodium senatus corsis:
quia turpē cū his pacem fecerat: dedit: quē ab hostibus non acceptū
in publica custodia necari iussit. Semel læsa maiestate imperii: quot
modis ira pertinax: uindex: factum eius rescidit: libertatem ademit:
spiritum extinxit: corpus contumelia carceris: & detestāda gemonia
rum schalarum nota foedauit. aq; hic quidem senatus animaduersi-
onem meruerat.

¶ De Cn. Cornelio Scipione.

CN. autem Cornelius Scipio Hispali filius priusquam mereri
posset expertus est. nam cum ei Hispania prouincia sorte ob-
uenisset: ne illuc iret decreuit: adiecta causa qđ recte facere nesciret.
Itaq; Cornelius ppter uitā inhonestum actum sine ullo puiciali mi-
nisterio tantūmodo repetundarū lege damnatus est.

¶ De Senatu Romæ in Caio Vetieno.

DE in C. quidem Vetieno qui sinistra manus digitos ne bello
italico militaret: absciderat: seueritas senatus cessauit. publi-
catis. n. bonis eius ipsum aternis uinculis puniendū cēsuit: affecitq;
ut quem honeste spiritum profundere in acie noluerat: turpiter in
catenis consumeret.

¶ De M. Curio consule.

ID factū imitatus. M. Curius cōsul cū delectū subito educere

*uenerunt reme quos fiali omittit
et a rone pnt ro ad Capitolu
uenerunt et dicitur qd
no ut dicitur qd capitolu
pnto inferendo et hinc pnt*

coactus esset: & iuniorū nemo respondisset: coniectis i fortē omnib; tribubus Poliaēque proxima exierat: primum nomē urna extractum citari iussit: neque eo respondente bona adolescentis hastā subiecit. Quod ut illi nunciatum est ad consulum tribunal cucurrit: collegiū que tribunorum appellauit. Tunc. **M. Curius** prafatus nō opus esse eo ciue rei publicae: qui parere nesciret: & bona eius & ipsum uandit.

De Lucio Domitio Pratore.

Neque tenax propositi. **L. Domitius**: Nā cū **Siciliā** prator **Romanus** regeret: & ad eū eximiae magnitudinis aper allatus esset: adduci ad se pastorem: cuius manu occisus erat: iussit: Interrogatūque qua ui eam bestiam cōfecisset: postquā comperit usū uenabulo: crucifixit: quia ipse ad exturbāda latrocinia: quibus prouincia uastabat: nequis talū haberet edixerat. hoc aliquis i fine seueritatis & seuiuae ponēdum dixerit: disputatione enim utroq; flecti potest. Ceterum ratio pub. imperii pratorem nimis asperum existimari nō patitur. Sic se i uiris puniendis seueritas exercuit. Sed nec i foeminis q̄dem supplicio afficiendis segniorē se egit.

De Horatio erga sororem.

Horatus post praelium triū curiatū ceterū condicione pugnae **omniū albanorū** uictor: cum ex illa clarissima acie domum repetēs sororē suā uirginē **Curiatii** sponsi mortē profusius quam illa aetas debebat. flentē uidisset: gladio quo patriae rem bene gesserat: iterem: parum pudicas ratus lachrymas quae praeperero amori dabantur. Quē hoc nomine reū apud populū actū pater defēdit. Ita paulo propensior animus puellae ad memoriā futuri uiri fratrem ferocem uindicem & uindictae tam rigidum assensorem patrem habuit.

De Spurio Postumo Albino & Quinto Marco Philippo.

Consumili seueritate senatus postea usus: **D. Spurio postumo Albino** & **Q. Marco Philippo** consulibus mandauit: ut de his quae sacris bacchanaliū incestu usae fuerant: inquireret: a quibus cum multae essent damnatae i omnes cognitas itra domos animaduertunt: lateq; patens obprobrii deformitas seueritate supplicii emendata est: quia quantum ruboris ciuitati nostrae mulieres turpiter se gerēdo incusserant: tantū laudis grauiter punitae attulerūt.

De propinquis Publiciae & Lucinae foeminarum.

Publicia autē quae **Postumū Albinum** cōsulem. item **Licina**

quæ **C**laudium **A**selium uiros suos ueneno necauerunt: propinquo-
rum decreto strangulatae sunt: non .n. putauerunt seuerissimi uiri:
in tam euidenti scelere longum publicæ quaestionis tempus expecta-
dum. Itaque quarum innocentium defensores fuissent: fontium maturi
uindices extiterunt: magno scelere horum seueritas ad exigendam uin-
dictam concitata est.

¶ De Egnato Metello.

Egnati autem **M**etelli longe minori de causa: qui uxorem quod
uinum bibisset: fuste percussam interemit. Idque factum non ac-
culatore tantum: sed etiam reprehensore caruit: uno quoque existimante
optimo illam exemplo uiolatae sobrietatis poenas pependisse: & sane
quacumque foemina uini usum imoderato appetit: & uirtutibus oibus
ianuam claudit: & delictis aperit.

¶ De C. Sulpitio Gallo.

Horridum. **C.** quoque **S**ulpitii **G**alli maritale supplicium: nam uxo-
rem dimisit: quod eam capite aperto foris uersatam cognoue-
rat abscessa sententia: sed tamen aliqua ratione mota. **L**ex .n. inquit
tibi meos tantum praefiniuit oculos: quibus formam tuam approbes:
& placere desideres: his decoris instrumenta compara: his esto speci-
osa: horum te certiori crede notitia: ulterior tui conspectus superuacua
irritatione accersitus in suspitione & crimine haereat necesse est.

¶ De Q. Antistio Vetere.

Nec aliter sensit **Q**uintus **A**ntistius **V**etus repudiando uxorem:
quod illam in publico cum quadam libertina uulgaris secreto lo-
quentem uiderat: nam ut ita dicam: incunabilis culpa & nutrimentis
non ipsa commotus culpa ceteriore delicto praebuit ultionem: ut potius ca-
ueret iniuriam: quam uindicaret.

¶ De P. Sempronio Sopho.

Ingendus est his. **P.** **S**empronius **S**ophus: qui coniugem repu-
dii nota affecit: nihil aliud quam se ignorante ludos ausam spe-
ctare: ergo dum sic olim foeminis occurrit: mens earum a delictis aberat:
Ceterum & si romanae seueritatis exemplum totus orbis terrarum istru-
i potest: tamen externa summatim cognoscere fastidio non sit.

¶ Externa De Archilocho poeta.

Acedamonii libros **A**rchilochi e ciuitate sua exportari iusse-
runt: quod eorum parum uerecundam ac pudicam lectionem arbitra-
bant: noluerunt .n. ea liberorum suorum animos imbui: ne plus moribus
noceret: quam ingeniis prodesset. Itaque maximum **P**oetam: aut cer-
te summo proximum quia domum sibi iuuuam oscenis maledictis

lacerauerat: carminū exilio mulctarūt. ¶ De Atheniensibus. 81

Atheniēses autē Timagorā inter officiū salutationis Darium Regē more gentis illius adulatū capitali supplicio affecerūt: Vnius ciuis humilibus blanditiis totius urbis sue decus p̄fica dominationi sūmissū grauitē ferentes. ¶ De Cambyse Rege.

Tam Cambyse inusitatae seueritatis, qui mali cuiusdā iudicis ex corpore pellem detractam sellae intendit: in eaque filiū eius iudicaturum confidere iussit. Caterum & Rex & barbarus atrocias noua poena iudicis nequis postea corrūpi iudex posset: prouidit.

¶ Grauitē dicta aut facta Cap. iiii.

Magnā & bonam laudis partē ī claris uiris etiam illa uē dicant: quae aut ab his grauitē dicta aut facta p̄tinax memoria uiribus aeternis cōprehendit. quorū ex abū danti copia. nec parca nimis: nec rursus auida manu quo magis desyderio satisficiat quā facietati abundet: hauriamus.

¶ De Malio Torquato.

Ciuitate nostra cannensi clade percussa cū admodum tenui fi lo suspena reip. salus ex sociorum fide penderet: ut eorū ani mi ad imperiū romanū tuēdum constantiores essent: maiori parti se natus principes latinorū ī ordinē suū sublegi placebat. Anius autem Campanus etiam consulem alterum Capuae creari debere asseuera bat: sic cōtusus & ager romani imperii spiritus erat. tunc Malius tor quatus filius eius: qui latinos apud Veserim inclinata pugna fude rat: quam poterat clara uoce denūciauit. Siquis socioꝝ inter patres. C. sententiam dicere ausus esset: cōtinuo seipsū iterempturū. hae uni us minae & romanorum languentibus animis calorem pristinū red diderūt: & Italiam ad ius ciuitatis nobiscū exequēdum consurgere passae non sunt: nanque ut patris armis ita uerbis filii fracta cessit.

¶ De Manilio.

Par illius quoq; Manilii grauitas: cui cum consulatus omniū consensu deferretur: eumq; sub excusatione aduersa ualitu dinis oculorum recusaret instantibus cunctis: alium inquit quirites quærite: ad quē hunc honorē transferatis. nam si me gerere eū coge ritis: nec ego mores uestros ferre: nec uos meū imperiū perpeti pote ritis si priuati tam ponderosa uox quam graues fasces consulis exti tissent. ¶ De Scipione Aemiliano.

Nihilo segnior Scipionis Aemilianii aut in curia: aut in cōcione grauitas: qui cum haberet consortem censuræ: Mumium ut nobilem ita eneruis uitæ: pro rostris dixit: se ex maiestate reip. oia gesturum: si sibi ciues: uel dedissent collegam: uel non dedissent.

De eodem Scipione.

Idem cum Seruius Sulpitius Galba & Aurelius cōsules in senatu cōtenderēt: uter aduersus Viriatum in Hispaniam mitteret: ac magna inter. C. dissensio esset: omnibus quo nam eius sententia inclinaret expectantibus: neutrū inquit mihi mitti placet: quia alter nihil habet: alteri est nihil satis: æque malam licentis impii magistram iudicās inopiā: atq; auariciam: quo dicto ut neuter in prouinciā mitteret: obtinuit.

De Popilio legato.

CN. uero Popilius a senatu legatus ad Antiochum missus: ut bello se quo Ptolemæū laceflebat: abstineret: cum ad eū uenisset: atq; is p̄mpto animo & amicissimo uultu dextram ei porrexisset: inuicē ei suam porrigere noluit: sed tabellas senatuscōsultū continentēs tradidit: quas ut legit Antiochus: dixit se cū amicis collocaturū. indignatus Popilius quod aliquam morā interposuisset: uirga solum quo insistebat: denotauit: & prius inquit quā hoc circulo excedas da responsum quod senatui referam. non legatum locutum: sed ipsam curiam ante oculos positam crederes continuo enim Rex affirmauit fore: ne amplius de se Ptolemæus quereret: ac tum demū Popilius manum eius tanquam socii apprehendit. Quam efficax ē animi sermonisq; abscissa grauitas: eodem momēto Syriæ regnum terruit: Aegypti texit.

De Publio Rutilio.

Publii autem Rutilii uerba prius an facta æstimē: nescio: nā utriusq; æque admirabile inest robur. Cum amici cuiusdam iniustæ rogationi resisteret: atq; is per summā indignationē dixisset. Quid ergo inquit mihi opus est amicicia tua: si quæ rogo nō facis: respōdit: imo qd mihi tua: si p̄pter te aliqd inhonoste facturus sū.

Hic uoci consentanea illa opera quod magis ordinū dissēsiōe quā illa culpa sua reus factus: nec obsoletam uestem iduit: nec insignia senatoris deposuit: nec supplices ad genua iudicū manus tetēdit: nec dixit quicquam splendore præteritorum annorum humilior: effecitq; ut periculum non impedimētum grauitatis eius esset sed experimentum: atque etiam cum ei reditum in patriā Scyllana

Antiochus
Antiochus in Sept. de die
conscriptio fuit sua iuxta et
lib. 9. p. 1. p. 1. p. 1. p. 1.
Antiochus in Sept. de die
conscriptio fuit sua iuxta et
lib. 9. p. 1. p. 1. p. 1. p. 1.
Antiochus in Sept. de die
conscriptio fuit sua iuxta et
lib. 9. p. 1. p. 1. p. 1. p. 1.

2. g. u. p. m. d. & b. m. f. m.

uictoria praestaret: in exilio ne quid contra leges faceret: remansit: qua propter felicitatis cognomen iustius quis moribus grauissimi uiri quam impotentis armis assignauerit. Quod quidem Scylla rapuit: Rutilius meruit.

¶ De Marco Bruto.

Marcus Brutus suarum prius uirtutum quam patriae parentis parricida. uno enim facto & illas in profundum praecipitauit: & omnem sui nominis memoriam inexpressibili detestatione perdidit. ultimum praelium initurus negatibus id quibusdam committi oportere: fidenter inquit in aciem descendendo: hodie enim aut recte erit: aut nihil curabo. praesumpserat uidelicet neque uiuere se sine uictoria: neque mori sine securitate posse.

¶ De populo Cininiensi.

Huius mentio mihi subiicit: quod aduersus D. Brutum in Hispania grauer dictum est: referre: nam cum se ei tota poene Lusitania dedisset: ac sola gentis huius urbs Cinania pertinaciter arma retineret temptata redemptione propemodum uno ore legatus Bruti respondit: ferrum sibi a maioribus quo urbem tuerent: non aurum quo libertatem ab imperatore auaro emerant: relictum. Melius sine dubio homines nostri sanguinis haec dixissent: quam audissent. Sed illos qui natura in hac grauitatis uestigia deduxit.

¶ De Socrate philosopho.

Socrates autem graecae doctrinae clarissimum columen: cum Athenis causam diceret: defensionem quam ei Lysias a se compositam: quam in iudicio uteretur: recitasset. dimissam & supplicem imminenti percellam accommodatam: aufert inquit quae ista. nam ego si adduci possent: ut ea in ultima Scythiae solitudine perorarem: tum meipsum morte mulctandum concederem. Spiritum contempsit: ne careret grauitate. maluitque Socrates extigui quam Lysias superesse.

¶ De Alexandro Rege.

Quantus hic in sapientia: tantus in armis Alexander illam uocem nobiliter edidit. Dario enim uno iam & altero praelio uirtutem eius experto atque ideo partem regni Tauro tenus monte & filiam in matrimonium cum decies centum millibus talentum pollicente: cum Parmenion dixisset: se si Alexander esset usurum ea condicione respondit: & ego uterer si Parmenion essem: Vocem duabus uictoriis respondentem dignaque cui tertia sicut euenit: tribueretur.

¶ Externa de Lacedaemoniis.

Atque haec quidem & animi magnifici & prosperi status: illa uero qua legati lacedaemoniorum apud patrem eius miseram fortunam

suae condicionem testati sunt: gloriosior quam optabilior. Intolerabilius. n. oneribus ciuitatem eorum implicanti siquid morte grauius ipse rare perseveraret: mortem se praelaturos responderunt.

V De quodam spartano.

N Ec parum graue Spartani cuiusdam dictum: siquidē nobilitate & sanctitate praestans: & in petitione magistratus uictus maxime sibi esse latitiae praedicauit: quod aliquos patria sua se meliores uiros haberet: quo sermone repulsam honori adaequauit.

V De iusticia Capitulum Quintum.

Quamuis est iusticiae quoque sancta penetralia adire: in quibus semper aequi ac probi facti respectus religiosa cum obseruatione uersat: & ubi studium uerecundiae cupiditas rationi cedit: nihilque utile quod parum honestum uideri possit: ducit: eius autem praecipuum & certissimum inter omnes gentes nostra ciuitas exemplum est.

V De Senatu Populo Romano.

C Amillo consule faliscos circūsedente magister ludi plurimos & nobilissimos inde pueros uelut ambulandi gratia eductos in castra romanorum perduxit. quibus interceptis non erat dubium quin falisci deposita belligerandi pertinacia: tradituri se nostro imperatori essent: ea re cognita senatus censuit: ut pueri uinctum magistrum uirgis cedentes in patriam remitterent: qua iusticia animi eorum sunt capti. quorum moenia expugnari non poterant: namque falisci beneficio magis quam armis uicti portas romanis aperuerunt.

V De eodem Senatu.

E Adem Ciuitas aliquotiens rebellando: semperque aduersis contra praeliis: tandem se. **Q**. Luctatio consuli dedere coacta est: aduersus quam saeuire cupiens populus romanorum postquam a Papyrio cuius manu iubente consule uerba deditiois scripta erant: doctus est faliscos non potestati sed fidei se romanorum commisisse: omnem iram placida mente deposuit: pariterque & uiribus odii non sane facile uinci assuetis & uictoriae obsequio quam promptissime licentiam subministrat: ne iusticiae suae deesset obstitit.

V De eodem Populo Romano.

I Dem cum consul. **P.** Claudius camerinus ductu atque auspiciis suis captos sub hasta uendidisset: & si ararium pecunia fines agris auctos aduertebat: tamen quia parum liquida fide id gestum ab imperatore uidebat maxima cura conquisitos redemit: hisque habitandi gratia locum in aduentino assignauit: & praedia restituit: pecuniam etiam

nō ad curiā: sed ad sacraria ædificanda: sacrificiaq; facienda tribuit. 93
iusticiæ quæ promptissimo tenore effecit: ut exitio suo latari possēt:
q̄a sic renati erant. Moenibus nostris & finitimis regionibus quæ ad
huc rettuli: quod sequitur: per totum terrarum orbem manauit.

De eodem Senatu & Fabricio.

Timocharis ambracensis Fabricio consuli pollicitus est se **Pyr**
rhum ueneno per filiū suū: qui potionibus præerat necaturū
ea res cum ad senatū delata esset: missis legatis **Pyr**rhum monuit: ut
aduersus huius generis insidias cautius se gereret: memor urbē a filio
Martis conditam armis bella nō uenenis gerere debere. **Timocharis**
autem nomen suppressit: utroq; modo æquitatē amplexus: q̄a nec
hoste malo exemplo tollere: nec eū qui bene mereri paratus fuerat:
prodere uoluit.

De quattuor tribunis plebis.

Summa iusticia i quattuor quoq; tribunis plebis eodē tēpore
cōspecta est. Nam cū **Lucio Atracinio** sub quo duce aciem no
stram apud feruginē a uolsis iclinatam cum cæteris aquitibus cor
rexerant: diē ad populū. **L. Hortēsius** collega eorum dixisset: pro ro
stris iurauerunt in squallore se esse: quo ad imperator ipsorum reus
esset futurus: Nō sustinuetūt enim egregii iuuenes cuius armati pi
culū uulneribus & sanguine suo defenderant: eius rogati ultimum
discrimen: potestatis insignia retinētes intueri: q̄a iusticia mota con
cio actione **Hortēsiū** desistere coegit: quæ se etiam ei facto quod se
quitur: exhibuit.

De Tiberio Graccho & Caio Claudio.

Cum **Tiberius Gracchus** & **C. Claudius** ob nimis se uere ge
stā cēsura maiore partē ciuitatis exaspasset diē his. **M. Popili**
us tribunus pduellionis ad populū dixit: præter cōmunē consterna
tionē priuata etiā ira accēsus q̄a necessariū eius **Rutlio** ex publico lo
co parietē demoliri iusserāt: quo i iudicio primæ classis permultæ cē
turia **Claudū** aperte damnabāt: de **Gracchi** absolutione uniuersæ
cōsentire uidebantur. qui clara uoce iurauit si de collega suo grauius
esset iudicatū: i factis se paribus eandē cū illo pœnā exilii subiturū:
eaq; iusticia tota illa tēpestas ab utriusq; fortunis & capite depulsa
ē: **Claudū** enim populus absoluit: **Graccho** causæ dictionē. **M. Popi**
lius remisit.

De collegio tribunorum.

Magnā laudē & illud collegiū **Tribunorum** tulit: quod cum
unus ex eo. **L. Cocta** fiducia sacrosactæ potestatis creditorib;

unde Clodius ipse alios
et hunc hunc et p. hunc

suis solueri nollet: decreuit: ut si neq; solueret pecuniã: neq; daret se:
cum quo spõsio fieret: appellanti b; eũ creditoribus auxilio futurũ
iniquũ ratus maiestã publicã priuatã pfidiã obtentui esse. Itaq; co
actã i tribunatu quasi i aliquo sacratio latentẽ tribunicia ide iusticia
extraxit.

¶ De. Cn. Domitio tribuno plebis.

Cuius ut ad aliũ æque illustrem trãsgrediar. Cn. Domitius tri
bunus plebis. M. Scaurũ principẽ ciuitatis in iudiciũ populi
deuocauit: ut si fortuna aspirasset ruinã: si minus: certe ipsa obtrec
tatione aplissimi uiri incrementũ claritatis apprahenderet: cuius op
primẽdi cũ sũmo studio flagraret: seruus Scauri ad eum nocte pue
nit: istructurum se eius accusationẽ multis & uariis domini crimini
bus pmittens: erat i eodẽ pectore inimicus: & Domitius & domius
diuersa æstimatione nefarium iudiciũ ppendens: iusticia uicit odiũ.
cõtinuo. n. & suis aur. b; obseratis & iudicis ore clauso duci eum ad
Scaurum iussit accusatorẽ etiã reo suo ne dicã. diligendum certe lau
dandum quem populus tum ppter alias uirtutes: tum hoc nomine
libentius & consulem: & censorẽ: & pontificem maximum fecit.

¶ De Lucio Crasso.

Nec aliter se. L. Crassus in eodẽ iusticiã expimento gessit. Cn.
Carbonis nomen ifesto animo utpote inimicissimum sibi de
tulerat: sed tam seruum eius a seruo allatum ad se cõplura cõtinẽs:
qbus facile opprimi posset: ut erat signatum cum seruo catenato ad
eum remisit. Quo pacto igit iter amicos uiguisse tunc iusticiã credi
mus: cum iter accusatores quoq; & reos tantũ uirium obtinuisse ui
deamus.

¶ De. L. Scylla.

Iam. L. Scylla nõ se tam icolumem quã Sulpitiũ Ruffũ pdi
tũ uoluit tribunitio furore eius sine ullo fine uexatus. Catez
cũ eum pscriptũ & i uilla latentem a seruo pditũ cõperisset: manu
missum particidã: ut fides edicti sui extaret: precipitari ptinus saxo
Tarpeio cum illo scelere parto Pileo iussit: uictor Alioquin insolens
hoc iperio iustissimus.

¶ Externa De Pittaco Mitylenao.

Uerum ne alienigenã iusticiã obliti uideamur Pittacus Mity
lenãus cuius aut meritis tantũ ciues debuerũt: aut moribus
crediderunt: ut eius suffragiis tyrãnidẽ deferrerẽt: tã diu illud iperium
sustinuit: quã diu bellũ de Sygao cum atheniẽsib; gerendum fuit:
postquã autẽ pax uictoria parata ẽ: cõtinuo reclamãtib; Mitylenais

87
deposuit: ne dominus ciuiū ultra quā reip. necessitas exegerat: pma-
neret. atq; etiā cū recuperati agri dimidia pars cōsensu omniū offerre-
tur: auertit animū ab eo munere: deforme iudicās uirtutis gloriā ma-
gnitudine prædæ minuere.

De Aristide Arhemiensi.

Alterius nūc mihi prudentia referēda est: ut alterius repræ-
senti iusticia possit cū saluberrimo consilio **Themistocles** mi-
grare **Atheniēses** i classē coegisset. **Xerxes** & copiis eius **Græcia** pul-
sis ruinas patriæ i pristinū habitū reformaret: & opes dādestinis mo-
litionibus ad principatū **Græciæ** capescēdū nutrirer: in cōcione dixit
habere se rem deliberatione sua prouisam: quam si fortūa ad affectū
perduci passa esset: nihil maius aut potentius **Atheniēsi** populo futu-
rum: sed eam uulgari nō oportere: postulauitq; ut aliquis sibi cui il-
lam tacite exponeret: daretur: datus ē **Aristides**. Is postq; recognouit
classē illam **lacedæmoniorū**: quæ tota apud **Citheū** subducta erat:
uelle incendere: ut ea cōsumpta dominatio maris ipsis cederet: pro-
cessit ad ciues: & rettulit **Themistoclem** ut utile cōsiliū ita minime
iustū animo uoluere: euestigio uniuersa concio quod æquū nō uide-
retur: nec expedire quidē proclamauit: ac protinus **Themistoclem** i
cepto iussit desistere.

De Seleuco Locrensi.

Nihil illis etiā iusticiæ exemplis fortius. **Seleucus** urbe **Locren-**
siū a se saluberrimis atq; utilissimis legibus munita: cū filius
eius adulterii crimine damnatus secundū ius ab ipso cōstitutū utro-
que oculo carere deberet: ac tota ciuitas i honorē patris necessitatem
pœnæ adolescentulo remitteret: aliquādiu repugnauit: ad ultimum
precibus populi euctus suo prius: deinde filii oculo eruto usū utriq;
uidendi reliquit. Ita debitū supplicii modū legi reddidit æquitatis ad-
mirabili temperamēto se inter misericordē patrem & iustum legisla-
torem partitus.

De Charunde Tyrio.

Ed aliquāto **Charūde Tyrii** præfractor & abscissior iusticia ad-
uim & cruorē usq; seditiosas cōciones ciuiū pacauerat: lege ca-
uēdo ut si quis eas cū ferro intrasset: cōtinuo interficeret: interiecto de-
inde tēpore ex lōginquo rure gladio accinctus domū repetēs subito
i dicta cōcione sicut erat: i eam processit: ab eoque qui proxime cōsti-
terat solutæ a se legis suæ monitus: Idē ego illam iquit sancīā: ac pro-
tinus ferro quod habebat districto icubuit: cūq; liceret culpā uel dis-
simulare: uel errore defēdere: pœnā tamen represētare maluit nequa

fraus iusticiæ fieret.

¶ De fide publica. Cap. vi.

Cuius imagine ante oculos posita uenerabile fidei numē dexteram suā certissimū salutis humanæ pignus ostentat: quā semp in nostra ciuitate uiguisse & om̄s gentes senserunt: & nos paucis exemplis recognoscamus.

¶ De Senatu Po. Ro. & Marco Aemilio Lepido.

Cum Prolemæus Rex tutorem populū Ro. filio reliquisset: Senatus. M. Aemiliū Lepidum pontificē maximū bis cōsulē ad pueri tutelā gerendā Alexādrīā misit: amplissimiq; & integerrimi uiri sanctitatē reip. usibus & sacris cōparatam externæ procurationi uacare uoluit: ne fides ciuitatis nostræ frustra petita existimaret: cuius beneficio regio cunabula conseruata pariter: ac decorata incertū Prolemæum reddiderūt: patris ne fortuna magis: an tutoris maiestate gloriari deberet.

¶ De Ciuitate Romæ.

Speciosa quoq; illa romana fides ingenti pœnoꝝ classe circa Siciliam deducta. duces eius fractis animis consilia petenda pacis agitabant. Quorū dux Amilcar ire se ad cōsules negabat audere: ne eodem modo catenæ sibi inicerent: quo ab ipsis Cornelio Asyriæ cōsuli fuerāt iniectæ. Hanno autē certior Romani animi aestimator nihil tale timendū ratus maxima cū fiducia ad colloquiū eorū tetendit: apud quos cū de belli fine ageret: & tribunus militū ei dixisset: posse illi merito euenire: quod Cornelio accidisset: uterq; cōsul tribuno tacere iussit: isto te inquit metu Hanno fides ciuitatis nostræ liberat: claros illos fecerat tantū hostium ducē uincere potuisse sed multos clariore fecit noluisse.

¶ De eodem Senatu.

Aduersus eosdē hostes parem fidem in iure legationis tuēdo. P. conscripti exhibuere. M. n. Aemilio Lepido. L. Flamini cōsulibus. L. Minutiū. L. Maniliū carthaginensium legatus q̄a manus his attulerāt: p̄feciales reddēdos curauerūt: Sed tūc Senatus nō eos q̄bus hoc præstabat: aspexit.

¶ De Superiore Africano.

Cuius exēplum Superior Africanus secutus cū honestā multis & illustribus carthaginensium uiris nauem i suam potestatem redegisset: inuiolatam dimisit: quia se legatos ad eum missos dicebant. tam & si manifestum erat illos uitandi præsetis piculi gratia falsū legatiōis nomē amplecti: ut romani imperatoris potius decepta fide: quā frustra implorata iudicaret.

¶ De Senatu Po. Ro.

*cras in q̄ m̄ hostes p̄as p̄as
+ bello m̄ p̄as*

Repraesentemus etiā illud senatus nullo modo praetermitten/
 dū opus. legatos ab urbe Apollonia Romā missos. **Q**. Fabi/
 us. **Cn.** Sempronius aedilis orta cōtentione pulsauerūt. quod ubi cō/
 perit cōtinuo eos p̄faciales legatis dedit: quāstorēq; cū his Brūdufi/
 um ire iussit: nequā i itinere a cognatis deditōrū iniuriā acciperēt: il/
 lam curiā mortaliū: quis cōsiliū an tēplum fidei dixerit: quā ut ciui/
 tas nostra semp benignā praestitit: ita etiam i sociorum quoq; animis
 constantem recognouit.

V Externa.

Post duorū in Hispania Scipionum: totidēq; romani sangui/
 nis exercituū miserabilē stragē Saguntini uictricibus Hanni/
 balis armis itra mœnia urbis suæ cōpulsi: cū uim punicā ulterius ne/
 quirēt arcere: collatis i forū quā unicuique erāt carissima: atq; undi/
 que circūdatis: accensisq; ignis nutrimētis ne a societate nostra desi/
 sterēt: publico & cōmuni rogo semetipsi supiecerūt. Credideri tūc ip/
 sam fidē humana negotia speculātē mœstū gessisse uultū pseuerātis/
 simū sui cultū iniquā fortunā iudicio tā acerbo exitu dānatū cernētē

unde Aug 7 a. d. l. 2.

Idem praestando Petilini eundē laudis honorem meruerūt ab
 Hannibale: quia deficere a nostra amicitia noluerūt: obsessi
 legatos ad senatum auxilium iplorātes miserunt: quibus propter re/
 centē cladem cannēsem succurri nō potuit. Caterū permissum ē eis:
 ut facerent quod utilissimum icolumitati eorū uideretur. Liberū er/
 go erat carthaginensium gratiam amplecti. Illi tamen foeminis om/
 niq; atate imbelli egesta: quo tutius armati famē traherent pertina/
 cissime i muris cōstiterunt: expirauitq; prius eorum tota ciuitas quā
 ulla ex parte romanae societatis respectum deposuerit: Itaq; Hanni/
 bali non Petiliā sed fidum Petiliae sepulchrū capere contigit.

unde Petiliā hinc l. 7. d. 2. u. bello pundo

V De fide Vxorū erga Viros **Cap. Septimum.**

Atque ut Vxoriā quoq; fidem attigamus: Tertia Aemi/
 lia Africani prioris uxor: mater Corneliae matris. **Cn.** &
T. Gracchorū tantā fuit comitatis & patiētiae: ut cum
 sciret uiro suo ancillulam ex suis gratam esse dissimu/
 lauerit: ne domitorē orbis Africanum foemina magnū uirum impati/
 entiae reū agerēt: tantumq; mens eius a uindicta abfuit: ut post mor/
 tē Africani manumissā ancillulā i matrimoniū Liberto suo daret.

V De Turia Vxore **Quinti Lucretii.**

Quintū Lucretiū proscriptū a triuuiris uxor Turia iter camerā

& tectum cubili abditum una conscia ancillula ab iminēte exitio nō sine magno periculo suo tutum præstitit: singulariq; fide id egit: ut cū cæteri p̄scripti in alienis hostibus regionib; p̄ sūmos animi & corporis cruciatus uix euaderent: ille in cubiculo & in coniugis sinu salutem retineret.

¶ De Sulpicia uxore Lentuli.

Sulpicia autē cū a matre Lulia diligentissime custodiret: ne Lētulum Crustelionē uirum suū p̄scriptū a triūuiris in Sicilia p̄sequeret: nihil hominis familiari ueste sūpta cum duabus ancillis totidemq; seruis ad eum clandestina fuga puenit: nec recusauit se ipsam p̄scribere: ut ei fides sua in cōiuge p̄scripto cōstaret.

¶ De fide seruoz erga dominos. Cap. viii.

Restat ut seruoz etiam erga dominos: quo minus expectatam hoc laudabiliorem fidem referamus. Marcus Antonius auorum nostrorū temporibus clarissimus Orator incesti reus agebat: cuius in iudicio accusatores seruū in quæstionem p̄seuerantissime postulabant: quod ab eo cū ad sturprum iret: laternam prælatam contenderēt: erat autē is etiā tum iberebis & stabat coram: uidebatque rem ad suos cruciatus pertinere: nec tamē eos fugitauit. Ille uero ut domum uentū est. Antoniū hoc noīe uehementius cōfufum & sollicitum ultro est hortatus: ut se iudicibus torquendum traderet: affirmans nullū ex ore suo uerbum exiturū: quo causa eius læderet: ac p̄missi fidē mira patientia præstitit: plurimis etiā laceratus uerberibus eculeoq; impositus candentibus etiam laminis ustus omnem uim accusatoris custodita rei salute subuertit. Argui fortuna merito potest: quod tam piū & tā fortē spiritū seruili nomine inclusit.

¶ De quodam seruo Caii Marii.

Consulem autē. C. Marium prænestinæ obsidionis miserabile exitum sortitum. cuniculi latebras frustra euadere conatū: leuiq; uulnere a Letesino cū quo mori destinauerat: p̄strictū. seruus suus ut scyllanæ crudelitatis expertē faceret: gladio traiectū iteremittit: cū magna præmia sibi p̄posita uideret: si eum uictorib; tradidisset: cuius dexteræ tam opportunū ministeriū nihil eorū pietati cedit: a quibus salus dominorum protecta est: quia eo tēpore Mario non uita sed mors in beneficio reposita erat.

¶ De Philocrate seu Euporo seruo Gracchi.

Neq; illustre quod seq̄t. Gracchus ne in potestatem inimicorū

deueniret Philocrati seruo suo ceruices incidendas præbuit : quas cū celeri ictu abscidisset gladiū cruore domini madētē p sua egit præcordia : Eupoz alii hunc uocitatū existimāt : ego de nomine nihil disputo. familiaris autē tātummodo fidei robur admiror : cuius si præstantiā animi generosus iuuenis imitatus foret : suo nō serui beneficio imitā nētia supplicia uitasset : nunc cōmisit ut Philocratis quā Gracchi ca dauer speciosius iaceret.

¶ De Pindaro seruo Cassii.

Alia nobilitas : Alius furor : sed fidei par exēplum Pindarus. C. Cassiū philippēsi prælio uictū nuper ab eo manumissus iussu ipsius obrūcatum insultationibus hostiū subtraxit : seque e cōspectu hominū uoluntaria morte abstulit ita : ut nec quidē corpus eius absūpti iueniretur. Quis deoz grauissimi sceleris ultor illā dexterā quæ ī necem patriæ parentis exarserat : tanto corpore alligauit : ut se tremebunda Pindari genibus submitteret : ne publici parricidii quas merebatur pœnas : arbitrio pii uictoris exolueret : tu profecto tu diue Iuli caelestibus tuis uulneribus debitā exegisti uindictā : perfidum erga te caput sordibus auxiliis supplex fieri cogendo eo animi æstu cōpulsum : ut neque retinere uitam uellet. neq; finire manu sua auderet.

¶ De seruis Caii Plotini Planci & de ipso Caio.

Adiunxit se his cladib; Cn. Plotinus Plancus Munatii Planci cōsularis & cēsori frater : q cū a triūuiris proscriptus ī regiōe salernitana lateret delicatiore uitæ genere & odore unguenti occultā salutis custodiā detexit : istis. n. uestigijs eoz qui miserz psequabant : sagax iuducta cura abditū fugæ eius cubile adortā ē : a qbus cōprehēsi serui latētes multūq; ac diu torti negabāt se scire ubi dominus esset. Nō sustinuit deide Plancus tā fideles tāq; boni exempli seruos ulterius cruciari : sed processit ī mediū iugulumq; gladijs militū obiecit : quod certamen mutuæ beniuolentiæ arduum dignosci facit. Vtq; dignior dominus fuerit : qui tā constantē seruorum fidē experiretur : an serui qui tā iusta domini misericordia quæstionis sæuitia liberarentur.

¶ De quodam seruo Panopionis.

Quid urbani Panopionis seruus quam admirabilis fidei : q cū ad dominum proscriptū occidēdum domesticorum indicio certiores factos milites ī reatinam uillam uenisse cognosceret : cōmutata cum eo ueste : permutato etiam anulo illum postico clam emisit : se autem in cubiculum ac lectulum recepit : & ut Panopionem

occidi passus est. breuis huius facti narratio: sed non parua materia laudationis: nam si quis ante oculos ponere uelit subitum militū ac/ cursum cōuulsa ianua claustra: minacem uocē: truces uultus: ful/ gentia arma: rem uera existimatione p̄sequet: nec quā cito dicit ali quē p̄ alio mori uoluisse tā id ex facili etiā fieri potuisse mirabit: Pa nopio autē quantū seruo deberet amplum ei faciendo monumētū: ac testimonium pietatis grato titulo reddendo confessus est: **C**ontē/ tus essem huius exempli generis: nisi unum me dicere admiratio fac ti cogeret.

De Seruo Antii Restii.

Antius Restio p̄scriptus a triūuiris cū omnes domesticos cir/ ca rapinam & prædam occupatos uideret: quā maxime pote/ rat dissimulata fuga se penatibus suis intempesta nocte subduxit: cu ius furtiuū egressum seruus ab eo uinculoꝝ p̄cena coercitus inexpia/ biliq; litteraꝝ nota p̄ sūmam oris cōtumeliam inustus curiosis specu latus oculis: atq; uestigia huc atq; illuc errātia beniuolo studio subse cutus lateri uoluntarius comes arrepsit. **Q**uo quidā tā exquisitio: tā ancipiti officio perfectissimū expectate pietatis cumulū expleuerat. his. n. quoꝝ felicior in domo status fuerat: lucro intentis: ipse cū ni/ hil aliud quam umbra & imago supplicioꝝ subȳ maximū sibi esset emolumentum: eius a quo tam grauius punitus erat: salutē uedi/ cavit: cumq; abunde foret iram remittere: adiecit etiam caritatē: nec hactenus beniuolentia p̄cessit: sed in eo conseruando mira quoq; ar te usus est: nam ut sensit cupidos sanguinis milites supuenire: amo/ to domino rogam extruxit: eiq; egenem a se comprehensū & occisū senem superiecit: interrogantib; deide militibus ubi nā esset Antius: manum rogo intentansibi illū datis sibi crudelitatis piaculis uri res/ pondit: quia uerisimilia loquebat̄ habita est uoci fides: quo euenit ut Antius statim quæreda incolumitatis occasiōē assequeret:

De mutatione Morum & Fortunæ. Cap. ix.

Multum animis hominū & fiducia adicere & solitudis detrahare potest morū ac fortuna in claris uiris recogni/ ta mutatio siue nostros status siue pximorum ingenia cōtemplemur. Nam cum aliorum fortunas spectando ex cōdicione abiecta atq; contēpta claritatem emerfisse uideamus: quid aberit quin & ipsi meliora de nobis semp cogitemus memores stultum esse perpetuā infelicitatis se damnare: spemque qua

etiā incerta ratione fouet: interdū certā in desperationē conuerrere.

¶ De Manilio Torquato filio Lucii Manili Torquati.

Manilius autē Torquatus adeo hebetis atq; obtusi cordis iter in **M**initia iuuetā existimatus ut a patre Manilio amplissimo uiro quia & domesticis: & rei publicæ usibus iutilis uidebat: rus relegatus agresti opere fatigaret: postmodū patrem reū iudiciali piculo liberauit: filiū uictorē quod aduersus imperiū suum cū hoste manū conferuerat: securi percussit: patriam latino tumultu fessam speciosissimo triumpho recreauit. In hoc credo fortunæ nubilo cōtēptu adolescentiæ perfusum quo senectutis eius decus lucidius enitesceret.

¶ De Scipione Africano Superiore.

Scipio autē Africanus Superior: quē dii immortales nasci uoluerunt: ut esset i quo uirtus se p omnes numeros hominibus efficaciter ostēderet: solutioris uitæ primos adolescentiæ annos egisse fert: remotos quidē a luxuriæ crimine: sed tamē punice trophæis deuictæ Carthaginis ceruicibus imposito iugo teneriores.

¶ De Caio Valerio Flacco.

Quoque Valerius Flaccus secūdi punici belli tēporibus luxu perditā adolescētiā ichoauit. Ceterū a **P.** Licinio pōtifice maximo flame factus quo facilius a uitis recederet. ad curā factorū & cerimoniarū cōuerso animo usus duce frugalitatis religione quantū prius luxuriæ fuerat exemplū: tantum postea modestiæ & sactitatis specimen euasit.

¶ De Quinto Fabio Maximo.

Nihilque Fabio Maximo qui gallica uictoria cognomē allobrogi sibi met ac posteris peperit adolescentiæ magis infame: nihil eodem sene ornatius: aut speciosius illo saculo nostra ciuitas habuit.

¶ De Quinto Catulo.

Quis ignorat. **Q.** Catuli auctoritatē i maximo clarissimorū uirorū prouētū excellū gradum obtinuisse: cuius si superior ætas reuoluat: multi luxus: multæ delitiæ reperirētur: quæ quidē ei impedimēto nō fuerūt: quo minus patriæ princeps existeret: nomēq; eius i capitolino fastigio fulgeret: ac uirtute ciuile bellum ingēti motu oriens sepeliret.

¶ De Lucio Scylla.

Lucius uero Scylla usq; ad quæsturæ suæ comitiā uitā libidine uicit ludicræ artis amore p iquinatā pduxit. Quapropter. **C.** Marium consulem moleste tulisse tradit: quod sibi asperrimum in

me. O. p. h. c. h. t.

Africa bellum gerēti tam delicatus quæstor sorte obuenisset eiusdem quasi perruptis & disiectis nequitiæ qua obsidebat: claustris: catenas Iugurthæ manibus iniicit. Mitridatē cōpescuit socialis belli fluctus repressit: Cinnæ dominationē fregit: eumq; in Africa qui se quæstorē fastidierat: ipsam illā puinciā p̄scriptū & exulē coegit petere: quæ tā diuersa tāq; iter se cōtraria siquis apud animū suū attentiore comparatione expēdere uelit: duos in uno homine Scyllas fuisse crediderit: turpem adolescentulum & uirum dicerem fortē: nisi ipse se felicē appellari maluisset. ¶ De Sublimitatis a statu humili. Cap. x.

A Tq; nobilitatem beneficio pœnitentiæ seipsā admonui respicere ita altiora modo suo sperare ausos subtexamus.

¶ De Tito Aufidio.

Titus Aufidius cū asiatici publici exiguam admodum partem quam habuisset: postea totā Asiā p̄ cōsulari ip̄erio obtinuit: nec indignati sūt loci eius parere fascib;: quē aliena tribunalia adulatē uiderāt: gessit se etiā itegerrime ac splēdidissime: miroq; id modo demonstrauit pristinū quæstū suū fortunæ: præses uero dignitatis incrementū moribus suis imputari debere. ¶ De Tito. P. Rutilio.

A T. P. Rutilius nō Publicanum in Sicilia egit: sed opus publicanis dedit. idē ultimā inopiam suam auctorato sociis officio sustentauit: ab hoc postmodum cōsule leges unniuersi siculi acceperunt. acerbissimoq; prædonum ac fugitiuorū bello liberati sūt: portus ipsos siqs modo mutis rebus inest sensus tantam in eodē homine uarietatem status admiratos arbitror: Quem. n. diurnas capturas exigentem aiaduenterant: eundem iura dantē classesq; & exercitus regentem uiderūt. ¶ De Publio Ventidio.

Hic tanto incremento maius adiiciam Mulo capto. Cn. Pompeii Magni pater. P. Ventidiū atate puberē in triūpho suo populi oculis subiecit. Hic est Ventidius q; postea Romæ ex parthis & p̄ parthos de Crassi manibus in hostili solo miserabiliter iacētibus triūphum duxit: itaq; qui captiuus carcerem exhorruerat uictor capitoliū felicitate celebrauit. In eodem etiā illud existimari debet: quod eodem anno prætor & consul est factus.

¶ De Varietate casuum: De Lucio Lentulo. Cap. xi.

Casuum nūc cōtēplemur uarietate. L. Lentulus cōsularis lege Cecilia r̄petūdas; crimine oppressus cēsor cū. L. Cēsorio creatus

92

est: quē quidē fortuna inter ornāmēta & dedecora alterna uice uer/
lauit cōsulatui illius damnationē: damnationi censurā subiiciēdo: &
neq; bonis eū ppetuis frui nec malis æternis ingemiscete patiēdo.

¶ De Cneo Cornelio Scipione Nasica.

H Idem uiribus uti uoluit i. Cn. Cornelio Scipione Nasica: q
consul a pænis apud Lipparas captus cū belli iure omnia p
didisset latiore subinde uultu eius adiutus cūcta recupauit cōsul etiā
iteꝝ creatus. Quis crederet illū a duodeci securibus ad carthaginen/
siū puenire catenas: q̄s rursus existimaret a punicis uiculis ad sūma
impū puētus fastigia: sed tam ex cōsule captiuus: & ex captiuo con
sul factus est.

¶ De Crasso dicto Diuite.

Q Vid Crasso nōne pecuniæ magnitudo locupletis nomen de/
dit: sed eidē postea iopia turpē decoctoris sup lationē imisit
Si qdē bona eius a creditorib; q̄a solidū præstare nō poterat: uanie/
rūt. Itaq; amara sugillationē nō caruit: cū egēs ambularet: diues ab
occurrentibus salutabatur.

¶ De Quinto Cepione.

C Rassū casus acerbitate. Q. Cepio præcurrit: is nāq; præturæ
splendore triumphī claritate consulatus decore: Maximi pon
tificis sacerdotio: ut senatus patronus diceret: affectus i publicis uī
culis spiritū deposuit: corpusq; eius funesti carnificis manibus lacera
tum in schalis gemoniis iacens: magno cum horrore totius fori roma
ni conspectum est.

¶ De Caio Mario Candidato.

I Am. C. Marius maximæ fortunæ luctatio ē. oēs. n. eius ipetus
tā corporis q̄ ai robore fortissime sustinuit: arpinatib; honori
bus iudicatus inferior quæsturā Romæ petere ausus ē: patiētia deinde
repulsaz irrupit magis i curiā q̄ uenit. In tribunatus quoq; & adili/
tatis petitione cōsimilem campi notā expertus præturæ cādidatus iu
premo loco inhæsit: quā tamen nō sine piculo obtinuit: ambitus. n.
accusatus: uix atq; ægre absolutionem a iudicibus impetrauit: ex illo
Mario tā humili arpinate tā ignobili Romæ tāq; fastiēdo cādidato
ille Marius euasit: q̄ Africā subegit: Iugurthā regem ante currū egit:
q̄ theutonicor; cibrorūq; exercitus deleuit. cuius bina trophæa i ur
be spectant: cuius septem i fastis cōsulatus legunt: cui post exilium
cōsulem creati proscriptoq; facere p̄scriptionē cōtiguit: Quid huius cō
dicionē icōstātius aut mutabilius: quem si iter miseros posueris mi
serrimus: iter felices felicissimus replet.

¶ De Caio Casare.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

CAius autē Cæsar cuius uirtutes aditū sibi ī calū istruxerūt: iter primæ iuuetutis iitia priuatus Asiā petēs a maritimis prædo nib; circa isulā pharmacusā exceptus quiquagita se talētis redemit. pua igit sūma clarissimū mūdi sydus ī pirat:co mioparōe repēdi for tuna uoluit. Quid ē ergo q; āplius de ea re qramus: si ne cōfortibus qdē diuinitatis suæ parcit: Sed cæleste num̄ se ab iniuria uidicauit: cōtinuo. n. captos prædōes crucib; affixit. attēio studio nra cōmemo rauimus: remissiore nunc animo aliena narrent.

De Polemone Atheniensi philosopho.

Perd tæ luxuriæ Athenis adolescēs Polemon: q; illecebris eius trīmodo: sed ēt ipsa ifamia gaudēs: cū e conuiuio nō post oc calū solis: sed post ortū surrexisset: domūq; rediēs Xenocratis phi pa tentē ianuā uidisset uino grauis unguētis delibutus: fertis capite redi m:to plucida ueste amictus: refertā turba doctoz; hoium scholā eius itrauit: nec cōtētus tā deformi itroitu confedit ēt ut clarissimū eloquū & prudētissia præcepta temulēt:æ lasiuus eleuaret: orta deide ut par erat oīum idignatiōe Xenocrates Vultū ī eodē hitu cōtinuit: omīssa q; re q̄ differebat: de modestia ac tēpantia loq; cœpit. Cuius grauitate sermōis resipiscere coactus Polemo: primo coronā capite detractā. p iecit: paulo post Brachū itra palliū reduxit: pcedēte tēpore oris cōui ualis hilaritatem deposuit: ad ultimū rotā luxuriā exiit: uniusq; ora tiōis saluberrima medicina senatus ex ifami Lenone maximus phūs euasit. pegrinatus est huius animus: ī neqtia non habitauit.

De Themistocle Graco.

Piget Themistoclis adolescentiā attigere siue patrē aspiciā ab dicatiōis iniūgentē notā: siue matrē suspēdio sui finire uitam ppter filii turpitudinē coactā. cū oīum postea graui sāguis uiroz; cla rissimus extiterit: mediūq; Europæ & Asiæ uel spei uel desperatiōis pignus fuerit: hæc. n. cū salutis suæ patronū hūit: illa uadē uictoriæ assūpsit.

De Cimone Atheniensi.

Cimōis uero icunabula opiniōe stulticiæ fuerūt referta: esusdē stulticiæ ipia salutaria Athenienses senserūt: itaq; coegit eos stuporis semetipsos dānare: q; eū stolidū cōdiderāt.

De Alcibiade.

Nanq; Alcibiadē q̄si duæ fortūæ partitæ sūt alteraq; ei nobili tatē eximiā: abūdātes diuitias: formā præstantissimā: fauorē ciuiū ppensum: sūma ipia præcipuas potētia uires flagrantissimum

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ingeniū assignaret: Altera quæ dānationē: exiliū: uandicionē bonorū
iopiā: odiū patriæ uolētā mortē infligeret: nec aut hæc aut illa uniuersa:
sed uaria pplexa: freto atq; æstui similia.

¶ De Polycrate tyranno Samiorum.

In diuidiā usq; Polycratis samiorū tyrāni abūdātissimis bonis
cōspicius uitæ fulgor excessit: nec sine causa: omnes. n. cona-
tus eius placido excipiebāt itinere: spes certū cupitæ rei fructū appre-
hēdebat: uota nūcupabāt simul: & soluebāt: uelle ac posse in æquo
positū erat: semel dūtaxat uultū mutauit: p quā breuis tristitiæ sale-
bra succussū tūc cū admodū gratū sibi anulū de industria i pfundū:
ne ois icōmodi exps esset: abiicit. quē tamē cōtinuo recupauit: capto
piscē q eū deuorauerat. sed hūc cuius felicitas sēp plenis uelis pspū
cursū tenuit. **O**rōtes Darii regis præfectus i excellissimo Mycalensis
mōtis uertice cruci affixit: ex qua putres eius artus & tabido cruore
manātia mēbra: atq; illā leuā cui Neptūnus anulū piscatoris manu r-
stituerat: situ marcidā samos amara seruitute aliq̄diu pressa liberis
ac latis oculis aspexit.

¶ De Dionysio Tyranno.

Dionysius autē cū hæreditatis noie a patriæ syracusanorū ac pœ-
ne totius Siciliae tyrānidē accepisset: maximarū opū dominus
exercituum dux: rector classium: equitatum potens: propter inopiā
litteras puerulos corinthi docuit: eodemq; tempore tanta mutatione
maiores nati ne quis nimis fortunæ crederet: magister ludī factus
ex tyranno monuit.

¶ De Siphace Rege.

Sequit hūc Syphax Rex confimilē fortunæ iniquitatē expertus:
quē amicū hic Roma p Scipionē: illic Carthago p Hasdru-
balē ultro petitū ad penates deos eius uenerat. **C**atē: eo claritatis eui-
ctus ut ualidissimorū populorū nō tātū arbiter uictoriæ sed & uictor
existeret: parui tēporis iteriecta mora catenatus a Lallio legato ad sci-
pionē ipatorē ptractus ē: cuiusq; dexterā regio isidēs folio arroganti
manu attigerat: eius genibus supplex pcubuit. **C**aduca nimīū & fra-
gilia puenilibusq; cōsētanea crepidis sunt ista: quæ uires atq; opes hu-
manæ uocāt: affluūt subito repēte dilabūt: nullo i loco: nulla i psona
stabilius nixa radicibus cōsistunt sed i certissimo flatu fortunæ huc
atq; illuc acta quos sublime extulerūt i puiso recurso destitutos i p-
fūdo cladiū miserabiliter imergūt: itaq; neq; debēt existimari neq; di-
ci bona quæ inflictorū malorū amaritudinē desyderio sui duplicant.

VD Felicitate Liber Septimus.

Uolubilis fortunæ cōplura exēpla rettulimus: cōstan-
tis ppiciæ admodum pauca narrari possunt: quo pa-
tet eā aduersas res cupido animo infligere: secundas
parco tribuere: eadem ibi malignitatis obliuisci sibi
imperauit nō solum plurima ac maxima: sed etiam
ppetua bona cōgerit.

VDe. Q. Metello. Cap. i.

Uideamus ergo quot gradibus beneficiorū. **Q.** Metellum pri-
mo originis die ad ultimum usq; fati tēpus: nūquā cessante ī
dulgentia ad sūmum beatæ uitæ cumulū perduxerit: **N**asci. n. in ur-
be terrarū principe uoluit. parētes ei nobilissimos dedit adiecit animi
rarissimas dotes & corporis uires: ut sufficere laboribus posset: uxore
pudicia & facunditate conspicuam cōciliauit. **C**onsulatus decus:
imperatoriam potestatem speciosissimi triūphi prætextam largita ē:
fecit ut eodem tēpore tres filios cōsulares: unum etiā censorū triū-
phalem & quartum prætorū uideret: ut qui tres filias nuptui daret:
earumq; sobolē sinu suo excipet: tot partus tot incunabula. tot uiri-
les toga: tam multæ nuptiales faces horū iperiorū: oīs deniq; gratula-
tionis sūma abūdātia: cū interim nullū funus: nullus gemitus: nul-
la causa tristitia. **C**ælum cōtemplare: uix tamē ibi talem statum re-
peries: quoniā qdē luctus & dolores deorū quocq; pectoribus a maxi-
mis uatibus assignari uidemus: hunc autē uitæ actū eius cōsētaneus
finis excepit: nā. **Q.** Metellū ultimæ senectutis spatio defunctum
leniq; genere mortis iter oscula cōplexusq; charissimorū pignorū extin-
ctum: filii & generi humeris suis p urbem latū rogo imposuerunt.

VDe Gyge domino Lydiæ.

Clara hæc felicitas obscurior illa: sed diuino splendore præpo-
sita cū. n. Gyges regno Lydiæ armis & diuitiis abundantissi-
mo inflatus animo Apollinem Pythium sciscitatū uenisset: an aliquis
mortaliū se eēt felicior deus ex abdyto sacrari specu uoce missa Agla-
um Sophidiū ei prætulit. Is erat arcadum pauperrimus: sed atate iā
senior terminos agelli sui nunquā excefferat paruuli ruris fructibus
ac uoluptatibus contentus. **V**erum pfecto beatæ uitæ finem **A**pollo
nō adūbratum oraculi sagacitate complexus est. **Q**uo circa insolēter
fulgore fortunæ suæ gloriānti respondit magis se probare securitate
ridens tugurium: quā tristē curris & sollicitudinibus aulā: paucaq;

ut ait G. autor de felicitate
fortuna fortuna et qd eum lo
phora et no de felicitate qd
funda et qd uoluntate de
o. dicitur et et quora

non fuit illud metellus no fuit
dicitur qd metellus non fuit
habet sua ad istud uerbum
dicitur ad istud uerbum
in quibus

glebas pauoris expertes quā pinguissima **Lydia** arua metu referta & unum aut alterū iugum bouum facilis tutelā quā exercitus & arma & equitatū uoracibus ipensis onerosum: & usus necessarii horreolū nimis nulli appetēdum quā thesauros omnium insidiis & cupiditatis bus expositos. Ita **Gyges** dū astipulatorem uanā opinionis deū habere concupiscit ubi nam solida & sincera esset felicitas: didicit.

¶ **Sapienter dicta aut facta. Cap. secundum.**

Nunc id genus felicitatis explicabo quod totū in habitu animi est: nec uotis petitur sed in pectoribus sapientia praeclatis natum dictis factisque prudentibus enitescit.

¶ **De Appio Claudio.**

Appium Claudium crebro solitū dicere accepimus negotiū populo Romano melius quā otium committi: nō quod ignoraret: quam iucundus tranquillitatis status esset: sed quod animaduerneret praepotētia imperia agitatione rerū ad uirtutē capescēdam excitari: nimia quiete in desidiam resoluī: & sane negotiū nomine horridum ciuitatis nostrae mores in suo statu cōtinuit: blandae appellationis quies plurimis uitis respexit.

¶ **De Scipione Africano.**

Scipio uero Africanus turpe esse aiebat in re militari dicere non putarā: uidelicet quia explorato & excusso cōsilio quae ferro aguntur administrari oportere arbitrabatur summa ratione: inemendabilis enim error qui uolentiae Martis committitur.

Idem negabat aliter cum hostiae cōfligere debere: quā aut si occasio obuēnisset: aut necessitas incidisset aequae prudēter: nā & prospere gerēdae rei facultatē omittere maxima demētia ē: & in angustias utiq; pugnae cōpulsū abstinere se praelio pestiferā ignauiā affert exitū eorūq; qui ista committūt alter beneficio fortunae uti: alter iniuriae nescit resistere.

¶ **De .Q. Metello.**

Quinti quoq; Metelli tum grauis: tum etiā alta in senatu sententia: quae de uicta Carthagine nescire se illa uictoria bonine plus an mali reip. attulisset: asseuerauit: quoniam ut pacē restituēdo profuisset: ita Hannibalē submouēdo nō nihil nocuisset: eius. n. transitu in Italiam: dormiētē populi Romani uirtutē excitatā: metuiq; debere: ne acri amulo liberata in eundē somnū reuolueretur: in quo igitur malorum posuit uri tecta: uastari agros: exhauriri ararium & prisca roboris hebetari neruos.

¶ **De Licinio Fimbria Consulari.**

*Deliberatio in magna facili
otio finem multum aduocant
quod
Quidam dicit si finis
et in ipso actu
plurimū dicitur in datione
no respicit ad statū p. t.
curia*

Quid illud factum **Licini Fimbriae** consularis quae sapiens a. M. **Luctatio Pinthia** splendido equite **Ro.** iudex additus de spone: quae is cum aduersario: quod uir bonus esset: fecerat: nunquam id iudicium pronuntiatione sua finire uoluit: ne aut probatum uirum si contra eum iudicasset: fama spoliaret: aut iuraret eum uirum bonum esse. cum ea res innumerabilibus laudibus continetur foris: hac illa militibus stipendiis prudentia exhibita est. **¶ De Papyrio Cursore** consule.

Papyrius cursor consul **Aquilonia** oppugnans praedium uellet committere: pullariusque non prosperantibus auibus optimum ei auspiciam renunciasset: de fallacia illius factus est certior. sibi quidem & exercitui bonum omen datum credidit: ac pugnam iniit. **C**eterum mendacem ante ipsam aciem constituit: ut haberent diu: cuius capite si quid irae conceperant: expirarent: directum est autem siue casu siue caelestis numinis prudentia: quod primum e contraria parte missum erat talum: in ipsum Pullari pectus: eumque exanimem prostravit id ut cognouit consul: fidente animo & inuasit **Aquiloniam**: & cepit. **T**acito aduertit: quo pacto iniuria imperatoris uindicari deberet quemadmodum uiolata religio expianda foret: quae ratione uictoria apprehendi posset: egit. uirum seueque: consulem religiosum impatore strenuum: timoris modum: poenae genus: spei uiam. uno metis iperu rapiendo. **N**unc ad senatus acta transgrediar. **¶ De Senatu Romae.**

Quoniam aduersus **Hannibalem** senatus **Claudium Neronem** & **Luium Salinatorem** consules mitteret eosque ut uirtutibus pares ita inimicitiis acerrime iter se dissidentes uideret. summo studio in gratiam reduxit: ne propter priuatas dissensiones tempus parum uuliter administraret. quia consimili imperio ubi concordia inest maior aliena opera iterpellandi quam sua edendi cupiditas nascitur. ubi uero pertinax intercedit odium: alter alteri quam uterque contrariis castris certior hostis proficiscitur. **¶ De Eodem Senatu.**

Eisdem senatus cum ob nimis aspectum cesuram a. **Cn. Bebio**. tr. pl. pro rostris ageretur rei causa dictione decreto suo liberauit. uacuum omnis iudicii metu eum honorem reddendo: qui exigere deberet rationem non reddere.

¶ De Eodem Senatu.

Par illa sapientia senatus **Tiberium Gracchum**. tr. pl. agrariam legem promulgare ausum morte multauit. Idem ut secundum

91
legem eius per triumuiros ager populo uiritim diuideret: egregia cē
fuit: Si quidē grauiſſime ſeditionis eodem tempore & auctore & cau
ſam ſuſtulit.

¶ De Eodem Senatu.

Quam deinde ſe prudēter in rege Maſiniſſa geſſit: nā cū pm/
ptiſſima & fideliffima eius opa aduerſus Carthaginēſes uſus
eſſet. eumq; i dilatando regno auidiorē cerneret. legē ferri iuſſit: qua
Maſiniſſa ab imperio populi Ro. ſolutam libertatē tribueret: quo fa
cto tum optimā meriti beniuolētiam retinuit: tum Mauritania &
Numidia cāterarumque illius tractus gentium nunq̄ fida pace que
ſcentem Feritatem a ualuis ſuis repulit.

Tempus deficient domestica narrantē: quoniam imperium no/
ſtrū nō tam robore corporū quā animoꝝ uigore incremētum
ac tutelam ſui comprehendit: maiori itaq; ex parte Romana pruden
tia i admiratione tacita reponatur: alienigeniſq; huius generis exem
plis detur aditus.

¶ Externa De Socrate Philoſopho.

Socrates humanā ſapientiaē quaſi quoddā terreſtre oraculum
nihil ultra petēdum a diis immortalibus arbitrabatur: quam
ut bona tribuerēt: quia ii demum ſcirent: quid unicuiq; eſſet utile:
nos autē pleaxunque id uotis expetere: quod nō impetraſſe melius
foret: & enim denſiffimis tenebris iuoluta mortalium mēs i quā late
patentē errorem cācas precationes tuas ſpergis: diuitias appetis: quā
multis exitio fuerunt: honores concupiſcis: qui complures peſſunde
derunt: regna tecum ipſa uoluis: quorum exitus ſapenumero miſe
rabiles cernuntur: ſplendidis coniugis iniicis manus: at hāc ut aliquā
do illuſtrant: ita nō nunquam funditus domos euertunt: deſine igit̄
ſtulta futuris malorum tuorum cauſis quaſi feliciffimis rebus inha
re: teque totum cāleſtium arbitrio permitte: quia qui tribuere bona
ex facili ſolent: etiam eligere aptiſſime poſſunt.

¶ De Eodem Socrate.

Idem expedita & compēdiana uia eos ad gloriā puenire di
cebat: qui id agerent: ut quales uideri uellet: tales etiam eſſēt:
qua quidē prædicatione aperte monebat: ut homines; ipſam potius
uirtutem haurirēt: quam umbram eius conſectarentur.

¶ De Eodem.

Idem ab adoleſcētulo quodā conſultus utrum uxorē duceret
an ſe omni matrimonio abſtineret: Reſpondit utrum horum

fecisset acturū poenitentiam: hinc te inquit solitudo: hinc orbitas:
hinc generis interitus: hinc hæres alienus excipiet. illinc perpetua sol
licitudo: cōtextus querelaz: dotis exprobratio affinium graue super
ciliū: garrulla socrus lingua: subsessor alieni matrimonii: incertus li
berorum euentus: non passus est iuuenem in contextu rerum aspe
rarum quasi latae materiae facere delectum.

¶ De eodem.

Idem cum atheniēsiū scelerata demētia tristē de capite eius
sententiam tulisset: fortiq; animo & constanti uultu potionē
ueneni e manu carnificis accepisset: admoto iam labris poculo: uxori
Xanthippe inter rlatum & lamentationem uociferanti innocentē eū
perimi. quid ergo inquit nocēti mihi mori fatius esse duxisti: **O**imē
sām sapiētiam quæ ne ipso qdem uitæ excessu obliuisci sui potuit.

¶ De Solone.

Age q̄prudēter Solon neminem dum adhuc uiueret beatum
dici debere arbitrabat: quod ad ultimum usq; fati diē ancipiti
fortunaē subiecti essemus: felicitatis igit̄ humanae appellationē Ro
gus cōsumat: qui se incursum maloz obiicit.

¶ De eodem Solone.

Idem cum ex amicis quēdam grauiter mœrētem uideret: in ar
cem pduxit. hortatusq; est: ut p omnes subiectorum ædificio
rum partes oculos circūferret: quod ut factum animaduertit: cogita
nūc tecum inquit: q̄ multis luctus sub his tectis & olim fuerit hodie
que uersent: insequētibusq; sæculis sint habituri: ac mitte mortaliū
incōmoda tanquā ppria deslere: qua consolatione demonstrauit ur
bes esse humanarum cladum consepra miseranda.

¶ De eodem Solone.

Idem aiebat si in unum locum cuncti mala sua contulissent:
futurū: ut ppria deportare domum q̄ ex omni miseriarū acer
uo portionē suam ferre mallent: quo colligebat nō oportē nos quæ
fortuito patiamur: præcipua & intolerabilis amaritudinis iudicare.

¶ De Bia priuensi.

Bias autē cum patriam eius Prienem hostes inuasissent: oib;
quos modo sæuitia belli incolumes abire passa fuerat præcio
sarum rerum pondere honustis fugientibus interrogatus quid ita
nihil ex bonis suis secū ferret: **E**go iquit uero bona mea mecū porto:

*Democritus
dicitur demeritum q̄ perit
carere in celis*

92
pectore enim illa gestabat nō humeris: nō oculis uisēda: sed astimā
da animo quæ domicilio mētis iclusa nec mortaliū nec deorū manib;
labefactari queunt: & ut manētibus præsto sūt: ita fugientes non de
serunt.

¶ De Platone Philosopho.

Tam Platonis uerbis abstricta sed sensu præualens sententia:
qui tum demum beatum terrarum orbem futurum prædica
uit: cum aut sapientes. regnare: aut reges sapere cœpissent.

¶ De Quodam rege.

Rex etiā ille subtilis iudicii quē ferunt traditum sibi diadema
priusquā capiti imponeret retētū diu cōsiderasse: ac dixisse
O nobile magis quā felicē pannū: quē siqs penitus cognoscat: quā
multis sollicitudinibus & piculis & miseris sit refertus ne humi quē
iacentē tollere uellet.

¶ De Xenocrate Philosopho.

Quid Xenocratis Respōsū: quā laudabile: cū maledico sermo
ni quorundam sūmo silentio interesset: uno ex his quarente
cur solus linguā suā cohiberet: quia dixisse me iquit aliquādo poeni
tuit: tacuisse nunquam.

¶ De Aristophane.

Aristophanis quoq; altioris est prudentiæ præceptū: qui in co
mœdia introduxit remissū ab inferis atheniensū tyrannum
Periclem uaticinantē non oportere i urbe nutriri leonē. sin autem sit
alitus obsequi ei cōuenire: monet enim ut præcipua nobilitatis & cō
citati ingenii iuuenes refrænentur: nimio uero fauore ac profusa idul
gentia pasti: quo minus potētiam obtineant: ne impediuntur quod
stultum & inutile sit eas obtrectare uires: quas ipse foueris.

¶ De Thalete Philosopho.

Mirifice etiam Thales: nā interrogatus an facta hominū deos
fallerēt: nec cogitata inquit ut nō solū manus: sed etiā men
tes puras habere uellemus: cū secretis cogitationibus nostris caeleste
numē adesse credidissemus.

¶ De Themistocle.

Ac ne quod seqtur quidē minus sapiens unice filia pater The
mistoclem consulebat: utrū eam pauperi sed ornato: an locu
pleti parum probato collocaret. cui is malo iquit uirū pecunia: q̄ pe
cuniam uiro indigētē: quo dicto stultum monuit ut generū potius
quam diuitias generi legeret.

¶ De Rege Philippo patre Alexandri.

*Seneca fuit et hinc spiritus
re p. det. bonorum uoluntatis
uero obseruato et cetero*

Age Philippi quae probabilis epistola in qua Alexandrum quorumdam macedonum benivolentiam largitione ad se attrahere conatum sic increpuit. quae te fili ratio in hanc tam uanam spem induxit: ut eos fideles tibi futuros existimares: quos pecunia ad amorem tui compulsi: a charitate istud praestant. At uero auus Philippus maiore ex parte mercator gratiae quam uictor.

¶ De Aristotele philosopho.

Aristoteles autem Calisthenem auditorem suum ad Alexandrum mittens monuit: ut cum eo aut quararissime; aut quicquidissime loqueretur: quo scilicet apud regias aures uel silentio tutior uel sermone esset acceptior: at ille dum Alexandrum persica macedonum salutatione gaudentem obiurgat: & ad macedonicos mores inuitum reuocare beniuole perseuerat: spiritu carere iussus seram neglecti salubris consilii poenitentiam egit.

¶ De eodem Aristotele.

Aristoteles de semetipso in neutram partem loqui debere praedicebat: quoniam laudare se uani: uitupare stulti esset.

¶ De eodem.

Eiusdem est utilissimum praecipitum: ut uoluptates abeuntes consideremus: quas quidem sic ostendendo minuit fessas. nam poenitentiaque: plenas animis nostris subiicit: quo minus cupide repetantur.

¶ De Anaxagora philosopho.

Nec parum prudenter Anaxagoras interroganti cuidam quae nam esset beatus: nemo inquit ex his: quos tu felices existimas: sed eum in eo numero reperios: qui a te ex miseris consistere credit. non erit ille diuitiis & honoribus abundans: sed aut exigui raris: aut non ambitiosa doctrinae fidelis ac pertinax cultor in secessu quam in fronte beatorum.

¶ De Demade.

Demadis quoque dictum sapiens: nolentibus scilicet atheniensibus diuinos honores Alexandro decerneret: uidete inquit ne dum caelum custoditis: terram amittatis.

¶ De Anacharsis.

Quam porro subtiliter Anacharsis leges aracneae: talis comparabat: nam ut illas infirmiora animalia retinere: ualentiora transmittentia his humiles & pauperes constringi: diuites & praepotentes non alligari.

¶ De Agesilao.

Nihil etiam Agesilai facto sapientius: siquidem cum aduersus rem publicam lacedaemoniorum conspirationem ortam noctu conperisset: leges Lygurgi continuo abrogauit: quae de indenantis supplicium sumi uetabant: comprehensis autem & interfectis fontibus easdem

ubi dicitur lib. primo de Natiu
Istoria de de sua dicitur. Calisthen
2. ubi dicitur de de sua dicitur. Calisthen
3. ubi dicitur de de sua dicitur. Calisthen
4. ubi dicitur de de sua dicitur. Calisthen
5. ubi dicitur de de sua dicitur. Calisthen

euestigio restituit: atq; utrūq; simul prouidit: ne salutaris animaduersio uel iniusta esset: uel iure impediretur. itaq; ut semper esse possent: aliquando nō fuerunt.

¶ De Hannone.

Sed nescio an Hannonis excellentissimæ prudentiæ consiliū: Magone enim cānensis pugnae exitū senatui pœnoꝝ nuncian-
te inq; tāti successus fidē anulos aureos trium modiorom mēsurā ex-
plentes fūdense qui interfectis nostris ciuibus detracti erant: quæsi-
uit an aliquis sociorū post tantam cladē a romanis defecisset: atq; ut
audiuit neminē ad Hannibalem transisse: suasi: ut protinus legati
Romā per quos de pace ageretur: mitterētur: cuius si sentētia ualuis-
set: neq; secundo punico bello deuicta carthago: neq; tertio deleta fo-
ret.

¶ De Herenio Pontio Samnitum.

Ne Samnites quidē paruas pœnas consimilis erroris pepende-
runt: q; Herennii pontii salutare cōsiliū neglexerāt: q; aucto-
ritate & prudētia cæteros præstans ab exercitu & duce eius filio suo
cōsultus quidnā fieri de legionib; Romanis apud furcas caudinas in-
clusis deberet: iuiolatas dimittēdas respondit. postero die eadē de re
iterrogatus deleri eas oportere dixit: ut aut maximo beneficio gratia
hostiū emerēt: aut grauissima iactura uires cōfringerent sed iproui-
da temeritas uictorū dum utrāq; partē spernit: utilitatis sub iugum
missas i pncipiē suā accendit. multis & magnis sapientiæ exēplis paru-
ulum adiciam.

¶ De Cresibus.

Cretes cū acerbissima execratione aduersus eos: quos uehe-
mēter oderūt: uti uolūt: ut mala cōsuetudine delectēt: optāt
modestoz; uoti genere efficacissimū ultionis euetū reperiūt. Inutili-
ter enim aliquid cōcupiscere: & in eo pseuerāter morari exitio ea dul-
cedo uicina est.

¶ Vafre Dicta aut Facta. Cap. iii.

Est aliud factorū dictorumq; genus a sapiētia proximo
deflexu ad Vafre nomen progressū: qd nisi fallacia ui-
res assumpserit. fidē propositi non iuenit: laudēq; oc-
culto magis tramite quam aperta uia petit.

¶ De Quodam Antistite Romano.

Seruius Tullo regnante cuidā patrifamiliæ i agro sabino præci-
puae magnitudinis & eximia formæ uacca nata ē: quā oracu-
loꝝ certissimi auctores i hoc a diis immortalibus editam respōderūt:
ut quisquis eā auētines Dianae immolass& eius patria totius terraz;

ind. Ceterum in 1603
de bello punico

orbis imperium obtineret: latus eo dominus bouem cum summa festi-
natione Romam mactanda in auentino ante ara Dianae constituit sacri-
ficio sabinis regimen humani generis daturus: de qua re antistes tem-
pli certior factus religionem hospiti intulit: ne prius uictima caderet:
quam se proxima se aqua abluisset: eoque alueum tyberis petente uacca ipse
imolauit: & urbem nostram tot ciuitatum tot gentium domina pio sacri-
ficii furto reddidit.

V De Iunio Bruto.

Quo in genere acuminis in primis Iunius Brutus referendus.
nam cum a Rege Tarquinio auunculo suo omnem nobilitatis in-
dolere exciperi interque ceteros etiam fratrem suum: quod uegetioris ingenii erat in-
terfectum animaduerneret: obtusi se cordis esse simulauit: eaque falla-
cia maximas uirtutes suas texit: profectus etiam Delphos cum Tarquinii
filiis quos is ad Apollinem pythium muneribus sacrificisque honorandum
miserat: aurum deo nomine doni clam cauato baculo inclusum tu-
lit: quia timebat ne sibi caeleste numen apta liberalitate uenerati tu-
tum non esset: peractis deinde mandatis patris Apollinem iuuenes consu-
luerunt: quis nam ex ipsis Romae regnaturus uidentur: At is penes eum
summam urbis nostrae potestatem futuram respondit: qui ante omnes
matri osculum dedisset. Tunc Brutus perinde atque casu prolapsus de in-
dustria se abiecit terramque communem omnium matrem existimans oscu-
latus est: quod tam uasre telluri imprectum osculum urbi libertatem: Bru-
to primum in fastis locum tribuit.

V De Scipione superiore.

Scipio quoque superior praesidium calliditatis amplexus est. Ex
Sicilia nam petens Africam cum ex fortissimis peditibus Romanis
trientorum equitum numerum implere uellet: neque tam subito posset
eos instruere: quod temporis angustiae negabant: sagacitate consilii asse-
cutus est: namque ex his iuuenibus quos secum ex tota Sicilia nobilis-
simos & ditissimos sed inermes habebat: ad se uocatos trecentos spe-
ciosa arma & electos equos: quae celerrime expedire iussit: uelut eos con-
tinuo secum ad oppugnandam Carthaginem aduecturus. qui cum
imperio ut celeriter ita longinqui & periculosi belli respectu sollicitis
animis paruissent: remittere sese Scipio illam expeditionem si arma &
equos militibus suis tradere uoluissent: edixit rapuit condicionem
imbellis ac timida iuuentus instrumtoque suo cupide nostris cessit.
Ergo calliditas ducis prouidit: ut si quod protinus imperaret: graue
prius: deinde remisso militiae metu maximum beneficium fieret:

Scipio fuit pater

quod sequitur narrandum est.

¶ De Q. Fabio Labeone.

94

Quintus Fabius Labeo arbiter a senatu finium constituendorum iter Nolanos & Neapolitanos datus cum in rem presentem uenisset: utrosque separatim monuit: ut omissa cupiditate regredi modo controversia quam progredi maleret: idque cum utraque pars auctoritate uiri mota fecisset: aliquantum uacui in medio agri relictum est: constitutis deinde finibus ut ipsi terminauerant: quicquid reliqui soli fuit: Populo Romano adiudicauit: Ceterum & sic circumuenti Nolani ac Neapolitani queri nihil potuerunt: secundum ipsorum demonstrationem dicta sententia: improbo tamen praestigiorum genere nouum ciuitati nostrae uectigal accessit.

¶ De Eodem Fabio.

Eundem ferunt cum a rege Antiocho quem bello superauerat: ex foedere icto dimidiam partem nauium accipere deberet: medias omnes secuisse: ut eum tota classe priuaret.

¶ De Marco Antonio.

Marcus Antonio remittendum conuicium est: qui iccirco se aiebat nullam orationem scripsisse: ut si quid superiore iudicio actum ei quem postea defensurus esset nociturum foret: non dictum a se affirmare posset: qui facti uix pudetis tolerabilem causam habuit: pro periclitantium enim capite non solum eloquentia sua uti: sed etiam uerecundiam abuti erat paratus.

¶ De Sertorio.

Sertorius uero corporis robore atque animi consilio parum naturam indulgentiam expertus: proscriptione Syllana dux Lusitanorum fieri coactus: cum eos oratione flectere non posset: ne cum Romanis uniuersa acie confluere uellent: uastro consilio ad suam sententiam perduxit: duos enim in conspectu eorum constituit equos: alterum ualidissimum alterum infirmissimum: ac deinde ualidi caudam ab infirmo sene paulatim carpi: infirmi a iuvene eximiarum uirium uniuersam conuelli iussit: obtemperatum imperio est. Sed dum adolescentis dextera irritum se labore fatigat senio confecta manus ministerium executum est. tunc barbaram concioni quorsum ea res tenderet cognoscere cupienti subiecit: equi caudam consimilem esse nostrum exercitum: cuius partes aliquis aggrediens opprimere possit: uniuersum conatus prosternere celerius tradiderit uictoriam: quam occupauerit. Ita gens barbara aspera & regi difficilis in exitium suum ruens: quam utilitatem auribus respuerat: oculis peruidit.

¶ De Fabio Maximo.

Fabius autem maximus cuius nō dimicare uincere fuit. cum
præcipua fortitudinis Nolanum peditē dubia fide suspectū:
& strenua opera Lucanum equitem amore scorti deperditū: i castris
haberet: ut utroq; potius bono milite uteret: quā in utroq; animad/
uerteret: alteri suspiciōne suam dissimulauit: in alterum disciplinam
paululum a recto tenore deflexit: nanq; illum plene p̄ tribunali lau/
dando omniq; genere honoris p̄sequendo animū suū a p̄cenis ad Ro/
manos coegit reuocare: & hūc clam meretricē redimere passus para/
tissimum pro nobis excussoremq; reddidit.

V De Marco Volusio Aedile:

Ueniam nūc ad eos quibus salus astutia quasita est. M. Volu/
sius ædilis plebis p̄scriptus assūpto histiari habitu per itinera
uiatq; publicas stipem petēs quānam re uera esset: occurrentes digno/
scere passus nō est: eoq; fallaciæ genere tectus in M. Bruti castra per/
uenit. Quid illa necessitate miserius: quæ magistratum Populi Ro.
abiecto honoris pretextu alienigenæ religionis obscuratū insignibus
per urbem iussit icedere: oēs autem hi suæ uitæ aut illi alienæ mortis
cupidi qui talia uel ipsi sustinuerūt: uel alios perpeti coegerūt.

V De Saturnino Vetulione.

Aliquāto speciosius sententiis Saturnini Vetulionis in eodem
genere casus ultimæ sortis auxilium qui cū a triumuiris iter
p̄scriptos nomē suum p̄positū audisset: continuo pratura insignia
inuasit: præcedētibusq; in modum licitorum & apparitorū publicorū
seruis subornatis uehicularū cōprehendit: hospitia occupauit: obuios
sūmouit: ac tam audaci usurpatione imperii in maxima lucedēssim/
as hostibus oculis tenebras effudit. Idem ut Puteolos uenit peride
ut publicum ministerium agens sūma cum licentia correptis nauib;
in Siciliam certissimum tunc p̄scriptorū profugium penetrauit his
uno adiecto leuioris notæ exemplo ad externa reuertar.

V De Amore cuiusdam Patris in filium.

Amantissimus quidam filii cum eum incōcessis ac piculosis fa/
cibus accensum ab infania cupiditate pater inhibere uellet: sa/
lubri cōsilio patriam indulgentiam tēperauit. petiit. n. ut priusquā
ad eam quā diligebat iret uulgari ac p̄missa uenere uteret. cuius pre/
cib; obsecutus adolescens infelicis animi impetū facietate licentis cō/
cubitus resolutum ad id quod non licehāt: tardiorē p̄p̄riorēq; afferēs

paulatim depofuit.

De Quodam Afinario.

Qum Alexāder Macedonum Rex forte monitus ut eū qui ſibi porta egreſſo primus occuſſet: iſterfici iuberet: Afinariū forte ſibi obuiam factū ad mortē arripi imperaſſet: eoq; quārente quid nam ſe imerentem capitali ſupplicio innocentē addiceret: cū ad excuſandū factū ſuum oraculi præceptū rettuliſſet: afinarius ſi ita eſt inquit rex alium ſors huic morti deſtinauit: nam Afellus quē ego ante me agebam prior tibi occurrit. delectatus Alexander & illius tam callido dicto: & quod ab errore ipſe reuocatus erat: occaſionē i aliquāto uiliore animali expiandæ religionis rapuit ſumma i hoc cum calliditate manſuetudo ſumma quoque in alterius regis eqſone calliditas.

De Dario Rege.

Sordida magorum dominatione perſide oppreſſa Darius rex adiutoribus eiſdē dignitatis aſſumptus pactū cum præclari operis cōſortibus fecit: ut equis iſidentes Solis ortu curſū in quēdam locū dirigerent: iſq; regno potiretur: cuius equus i eo primus hinnifſet: cæterū maxime mercædis cōpetitoribus fortunæ beneficiū expectantibus ſolus acumine Equiſonis ſui Ebaris proſperū exoptatæ rei effectū aſſecutus eſt: qui i æque genitalē partem demiffā manū cū ad eum locū uentum eſſet: naribus equi admouit: quo odore irritatus ante omnes hinnitū edidit: auditoq; eo ſex reliqui ſummæ poteſtatis cōtinuo equis delapſi candidati: ut ē mos pſarū humi proſtratis corporibus Darium regē ſalutauerunt: quantum imperium: q̄ paruo interceptum ē uaframento.

De Bia Prienſi.

Blas autē cuius ſapiētia diuturnior iter homines ē q̄ patria Priene fuit: Si quidem hic etiam nunc ſpirat illius perinde atque extincte ueſtigia tantūmodo extant: ita aiebat oportere homines in uſu amiciciæ uerſari: ut meminiffēt eam ad grauiffimas inimicicias poſſe conuerti: quod quidē præceptum prima ſpecie nimis fortasſe callidū uideatur: inimicūque ſimplicitati qua præcipue familiaritas gaudet: ſed ſi altioribus animis cogitatio demiffa fuerat: per quā uti le reperietur.

De Anaximene præceptore Alexandri.

Ampaſcenæ uero urbis ſalus unius uaframēti beneficio cōſtitit: nam cum ad excidium eius ſummo ſtudio Alexander ferretur: progreſſumq; extra mœnia Anaximenem præceptorē ſuum uiſiſſet: quia manifeſtū erat futurū: ut preces ſuas iræ eius opponeret:

*Comida miora
quod in regno de pſarū dicitur*

quod in pſarū dicitur

nō facturū se quod petisset iurauit: tūc Anaximenes peto inquit ut
Lampſacum diruas: hæc uelocitas ſagacitatis oppidum uetuiſta no-
bilitate indyctum exitio: cui deſtinatum erat: ſubtraxit.

¶ De Demosthene.

Demosthenis quoq; aſtutia mirifice cuidam ancillæ ſuccurſū
eſt. quæ pecuniam depoſiti nomine a duobus hoſpitibus ac-
ceperat ea cōditione ut illam ſimul utriſq; redderet. quorū alter iter
iecto tēpore tanquā mortuo ſocio ſqualore oblitus deceptæ oēs nū-
mos abſtulit. ſupuenit deinde alter & depoſitum petere cōcepit: hære-
bat miſera in maxima pariter & pecuniæ & deſeſionis penuria. Iāq;
de laqueo & ſuſpendio cogitabat: ſed opportune Demosthenes ei
patronus affuit. qui ut in aduocationē uenit mulier inquit parata eſt
depoſiti ſe fidem ſoluere: ſed niſi ſocium adduxeris id facere nō po-
teſt. quoniā ut ipſe uociferaris: hæc dicta eſt lex: ne pecunia alteri ſi-
ne altero numeret.

¶ De quodā uiro Athenienſe.

Ac ne illud quidem parum prudēter quidam Athenis uniuersis
ſo populo inuiſus cauſam apud eū capitali crimine dicturus
maximum honorem ſubito petere cōcepit: non quod ſperaret ſe illū
cōſequi poſſe: ſed ut haberent homines: ubi ꝑcuſum iræ qui acerrim-
us eſſe ſolet: effunderent: neq; eū tam callidi cōſilii ratio feſellit.
comiti. n. clamore inſeſto & crebris totius cōcionis ſibilis: uexatus
nora etiam denegati honoris ꝑſtrictus eiſdem ꝑlebis paulo ꝑeſt in
diſcrimine uitæ clamētiffima ſuffragia expertus eſt. Quod ſi adhuc
ei ultionem ſicicti capitis ſui periculum obieciſſet: nullā partem deſe-
ſionis odio obſerata: aures reciperet. huic uafra mēto cōſimilis illa cal-
liditas.

¶ De Hannibale.

Hannibal a Iulio cōſule nauali ꝑælio uictus timenſque claiſſis
amiſſæ ꝑcenas dare: offeſam aſtutia mire auertit: nā ex illa ī
felici ꝑūgna ꝑriusquā cladiſ nuntius domū ꝑueniret: quēdā ex ami-
cis compoſitum & ornatum Carthaginē miſit qui poſtquā ciuitatis
eiſ curiam intrauit: cōſulit inquit uos Hannibal cū dux Romanorū
magnas ſecū maritimas trahēs copias adueniret: an cū eo contigere
debeat: acclamauit uniuersus ſenatus: nō eſſe dubiū qn oporteret
tum ille cōſlixit inquit & ſuperatus eſt. Ita liberum hiſ non reliquit
id factum damnare: quod ipſi fieri debuiſſe iudicauerāt.

¶ De eodem Hannibale.

Idem Hannibal Fabiū Maximum inuictam armorum suorū uim saluberrimis cunctationibus pugnae ludificatē: ut aliqua suspicione trahendi belli respiceret totius Italiae agros ferro atq; igni uastando unius ^{fabii} funditus immunem ab hoc iniuriae genere reliquit profecisset aliquid tāti beneficii insidiosa adūbratio eius: nisi Romanae urbi & Fabii pietas & Hannibalis Vafri mores fuissent notissimi.

*gentil
et ostendit in fabio amicitia
nomē*

De Tusculanis.

Tusculanis etiam acumine cōsiliū icolumitas parta ē: cū enim crebris rebellionibus meruissēt: ut eorū urbē fūditus Romanus euertere uellēt: atq; ad id exequēdum **Furius Camillus Maximus** dux ualidissimo instructus exercitu uenisset: uniuersi ei togati obuā processerūt: cōmeatusq; & cætera pacis munia præstiterūt: armatū etiā intrare mœnia passi sunt: nec uultū nec habitū mutato: qua constantia trāquillitatis nō solū ad amicitiae nostrae ius: sed etiam ad cōmunem ciuitati usq; penetrauerunt. Sagaci **Hercule** usi simplicitate quoniam apertius esse intellexerāt metum officis dissimulare: q̄ armis protegere.

De Tullo Duce Volscorum.

T Volscorum ducis **Tulli** execrabile consiliū qui ad bellū inferēdum Romanis **Maxima** cupiditate accēsus cū aliquot ad uersis præliis cōtusos animos suorum: & ob id paci proniores animaduerteret: insidiosa ratione quo uolebat compulit. nam cū spectandum ludorū gratia magna **Volscorum** multitudo Romam cōuenisset: cōsulibus dixit: uehemēter se timere nequid hostile subito moliretur: monuitq; ut essent cautiores: & protinus ipse urbe egressus ē. Quam rē consules ad senatum rettulerunt: qui tā & si nulla suspicio suberat: auctoritate tamē **Tulli** commotus ut ante noctē **Volsci** abirent: decreuit qua cōtumelia irritati facile impelli potuerūt ad rebellandū: ita mēdaciū uersuti ducis simulatione beniuolētia iuolutum duos simul populos fefellit. Romanū ut isontes ^{notaret} **Volscum** ut deceptis irasceret.

Strategemata. Cap. quartum.

Illa uero calliditatis egregia & ab omni reprehensione pcul remota: cuius opa quia appellatione nostra uix apte exprimi possunt: grāca pñūciatione **Strategemata** dicātur.

*nil. strategemata apud alios
q̄ apud Seneca dicitur*

De Tullo Hostilio.

Omnibus militaribus copiis **Tullus Hostilius** fidenas aggressus quæ surgentis iperū nostri icunabula crebris rebellionib;

torpere passæ nō sunt: finitimisq; trophæis ac triumphis alitā uirtu-
tem eius spes suas pmouere ulterius docuerunt: **M**etius **S**uffetius
dux **A**lbanorū dubiam & suspectam semp societatis suæ fidem repē
te in ipsa acie detexit: detecto. n. **R**omani exercitus latere in pximo
colle consedit pro adiutore speculator pugnae futurus: ut aut uictis
insultaret: aut uictores fessos aggredere: nō erat dubiū quin ea res
militum nostrorū animos debilitaturā esset: cum eodem tēpore & ho-
stes confligere & auxilia deficere cerneret. Itaque ne id fieret: **T**ul-
lus prouidit concitato enim equo pugnantium globos præcurrit. præ-
dicans suo iussu secessisse **M**enum eumq; cū ipse signum dedisset &
inuasurum fidenatium terga: quo imperatoriæ artis consilio metum
fiducia mutauit. pque trepidatiōe alacritate suorū pectora repleuit.

De Sexto Tarquinio.

AT ne cōtinuo a nostris regibus recedamus. **S**extus **T**arqui-
nius **T**arquinii filius indigne ferens quod patris uiribus ex-
pugnari gabu nequirēt. ualentiorē armis excogitauit rationē: qua
interceptum id oppidum **R**omano imperio aduiceret. **S**ubito nanq;
se ad gabios contulit tanquā parētis seuitiam & uerbera: quæ uolū-
tate sua ppressus erat fugiens ac paulatim uniuscuiusq; fictis & com-
positis blanditiis alliciēdo beniuolentiā ut apud oēs plurimū posset
cōsequutus familiarem suum ad patrem misit indicatū: quēadmo-
dū cuncta in sua manu haberet. & quæsiturū quidnā fieri uellet: iu-
uenili calliditati senilis astutia respondit. **S**iquidem re eximia delec-
tatus **T**arquinus fidei autē nuntii parū credēs nihil respondit: sed
ducto eo in hortum maxima & altissima papauerū capita baculo de-
cussit. cognito adolescēs silentio patris simulac factō causam alterius
argumenti puidit: nec ignorauit præcipi sibi: ut excellentissimū quē
que gabinoꝝ aut exilio sūmoueret: aut morte cōsumeret. ergo spo-
liatam bonis ppugnatoribus ciuitatem tantūmodo iūctis manibus
ei tradidit.

De Romanis.

Illud quoq; maioribus & consilio prudēter & exiti feliciter p-
uisū cū enim urbe capta **G**alli capitolium obsiderint: solāq;
ponēdi eius spem in fame eorū repositam animaduernerēt. perquam
callido genere consilii **R**omani uisū unico perseverantiæ irritamento
uictores spoliauerunt: panes enim iacere compluribus ex locis cœpe-
runt. **Q**uo spectaculo obstupefacti infinitamq; frumenti abūdantiā

nostris supesse credentes ad pactionem omittere obsidionis copulerunt. Misertus est tunc profecto Iupiter Romanae uirtutis praesidium ab astutia mutuatis cum summa alimentorum inopia prouici praesidia iopiae cerne-
ret: igitur ut Vafro ita periculoso consilio salutare exitum dedit.

Idem Iupiter postea praestantissimos: ducum nostrorum sagacibus consiliis propitius aspirauit: nam cum alterum Italiam latus Hannibal laceraret: alterum inuasisset. Asdrubal ne duorum fratrum iunctae copiae intolerabili onere fessas simul res nostras urgeret: hinc Claudii Neronis uegetum consilium. Illinc Liuui Salinatoris inclita prouidentia effecit. Nero enim compresso a se in lucanis Hannibale praesentiam suam quoniam ita ratio belli desiderabat: metuitus hosti ad opem ferendam collegae per longum iter celeritate mira tetedit Salinator in Umbria apud Metaurum flumen proximo die dimicaturus summa cum dissimulatione Neronem castris noctu recepit. tribunos enim a tribunis: centuriones a centurionibus: equites ab equitibus: pedites a peditibus excipi iussit: ac sine ulla tumultuatione solo uix unum exercitum capiēte alterum inseruit. quo euenit ne Asdrubal cum duobus se consili-
bus praeliaturum prius sciret: quam utriusque uirtute prosterneretur. Ita illa toto terrarum orbe infamis punica calliditas Romana elusa prudentia Hannibalem Neroni: Asdrubalem Salinatori decipiendum tradidit.

V De Quinto Metello Consule.

Memorabilis etiam consilium. **Q**uintus Metellus qui cum proconsul bellum in Hispania aduersus celtiberos gereret: urbemque Trebia caput eius gentis uiribus expugnare non posset: intra pectus suum multum ac diu consiliis agitatae uiae repperit: qua propositum ad exitum pduceret. itinera magno impetu ingrediebatur: deinde alias atque alias regiones petebat. hos obsidebat montes paulo post ad illos transgrediebatur: cum interim tam suis omnibus quam ipsis hostibus ignota erat causa iopinata eius ac subitae fluctuationis. interrogatus quoque a quodam amicissimo sibi quicquid ita sparsum & incertum militiae genus sequeretur: absiste inquit istud quaerere: nam si huius consilii mei iteriore tunica conscia esse se serero: continuo eam cremari iubebo. Quorsum igitur ea dissimulatio erupit: aut quem finem habuit: postquam uero & exercitum suum ignorantia & tota celtiberiam errore implicauit: cum alio cursu direxisset: subito ad Trebia reflexit eamque inopinata & attonita oppressit. ergo nisi mentem suam dolos scrutari coegisset: ad ultimam ei senectutem apud moenia Trebiae

Handwritten notes in a cursive script, likely a marginal commentary or gloss. The text is difficult to decipher due to the cursive and some fading, but appears to discuss military or historical details related to the main text.

armato sedendum foret.

¶ De Agathocle rege Syracusarum.

Agathocles autem Syracusarum rex audacter callidus. cum enim urbem eius maiorem ex parte Carthaginenses occupassent: exercitum suum in Africam traiecit: ut metum metu: uim ui discutere: neque sine effectu: nam repente eius aduentu percussi poeni libenter in libertatem suam salute hostium redemerunt: pactique sunt ut eodem tempore & Africa siculis & Sicilia puniceis armis liberarent. Agathocles Syracusarum moenia si tueri perseverasset: illa belli malis urgerent: bona pacis fruenda securam Carthagini reliquisset: nunc inferendo quae patiebantur: dum alienas potius laceffit opes: quam suas tuet: quo a quietiore animo regnum deseruit: eo tutius recepit.

¶ De Hannibale.

Quid Hannibal cannesense Populi Romani aciem speculatus nonne prius quam ad dimicandum descenderet cum pluribus astutiae complicatam laqueis ad tam miserabilem perduxit exitum? ante omnia enim prouidit: ut & solis & pulueris: qui ibi uento multus excitari solet: aduersum haberet: deinde partem copiarum suarum iter ipsum praefectus de industria fugere iussit: quam cum a reliquo exercitu abruptam legio Romana sequeretur: trucidandam eam ab eis quos in insidiis collocauerat: curauit: postremo quadrigentos equos subornauit: qui simulata transiitione petierunt consulem: a quo iussu more transfugarum depositis armis in ultimam pugnae partem secedere districtis gladiis quos iter tunicas & loricas abdidit: poplites pugnantium Romanorum ceciderunt: haec fuit punica fortitudo dolis & insidiis & fallacia instructa: quae nunc certissima circumueta uirtutis nostrae excusatio est: quoniam niam decepti magis quam uicti sumus.

¶ De Repulsis. Capitulum Quintum.

Campi quoque representata condicio ambrosam ingredi-
entes uiam ad fortius sustinendum parum prosperos committorum euentus utiliter instruxerit: quia propositis ante oculos clarissimorum uirorum repulsis: non ut minore cum spe honoris: ita prudentiore cum animi iudicio petent: meminereque nefas non esse aliquid ab omnibus uni negari: cum saepenumero singuli cunctorum uoluntatibus resistere fas esse duxerint: scientes etiam patientia quaeri debere: quod gratia impetrari nequiverint.

¶ De Quinto Aelio Tuberone.

Capitulum Quintum

Quintus Aelius Tubero a. **Q.** Fabio Maximo epulū populo
 Ro. noie. **P.** Africani patruī sui dāte rogatus ut tricliniū ster
 neret: lectulos punicanos pelibus hādinis strauit: & p argēteis uasis
 famia exposuit: cuius rei deformitas sic oēs offendit: ut cū aliqñ uix
 egregius haberet comitiūq; pratoris cādīdatus ī cāpū. **L.** Paulo auo
 & **P.** Africano auunculo nixus descēdisset: repulsa īde abiret notatus
 nā ut priuatim semper cōtinentiā probabāt: ita publice maxima cu/
 ra splendoris habita ē: quo circa urbs nō unius cōuiuii numerū: sed
 totā se in illis pelliculis iacuisse credēs ruborē epuli suffragiis suis uī
 dicauit.

De P. Scipione Nasica.

P. Autem Scipio Nasica togatā potētia clarū lumē is q; consul
 Eugurtha bellū īdixit: qui matrē deā e phrygiis sedib; ad no
 stras aras focosq; migrātem sanctissimis manibus excepit q; multas
 & pestiferas seditiones auctoritatis suae robore oppressit: quo princi
 pe senatus p aliquot annos gloriatus ē: cū aeditatē curulē adolescens
 peteret: manūq; cuidā rustico opere duratā more cādīdatorū tenaci
 us apprehendisset: ioci gratia īterrogauit eū: num manibus solitus es
 set ambulare. Quod dictū a circūstantibus exceptū ad populū ma
 nauit: causamq; repulsae Scipioni attulit: omnes nāq; rusticae tribus
 paupertatem sibi ab eo exprobratā iudicantes iram suam aduersus
 cōtumeliosam eius urbanitatē distrinxerunt. Igitur ciuitas nostra no
 bilium iuuenū ingenia ab insolentia reuocādo magnos & utiles ciues
 fecit: honoribusque non patiēdo eos a securis peti: debitū auctori/
 tis pondus adiecit.

De Lucio Aemilio Paulo.

Nillus error talis ī **L.** Aemilio. **P.** cōspectus ē: sed tam aliquo/
 tiēs frustra cōsulatū petit. Idēq; cū iā cāpū repulsis suis fa
 tigasset bis cōsul & cēsor factus ē: amplissimū etiā dignitatis gradū
 obtinuit: cuius uirtutē iuriā nō fregerūt: sed acuerūt: quoniā quidē
 uota ipsa accēsā cupiditatē sūmi honoris ardētiorē ad comitia detulit
 ut populū q; nobilitatis splēdore & animi bonis mouere nō potue/
 rat: p̄tinacia uinceret.

De Quinto Cecilio Metello.

Q. Autem Ceciliū Metellum pauci & moesti amici cōsulatus re
 pulsa afflictū: tristitia ac rubore plenū domū reduxerunt eū
 dem de pseudo Philippo triumphantem uniuersus senatus latum &
 alacrem ī capitolū profecutus est: achaici etiam belli cui summā ma
 num. **L.** Mumius adiecit: maxima pars ab hoc uiro profligata est:

ei ne ergo populus cōsulatū negare potuit: cui mox duas clarissimas
prouincias aut daturus erat: aut debiturus Achaia & Macedonia:
& quidem hoc facto meliore eo ciue usus est: intellexit enim quā i
dustrie sibi gerendus esset cōsulatus: quem tanto labore impetrari
senferat.

V De Lucio Scylla.

Quid tam excellēs quid tā opulētum quā. **L. Scylla:** diuitias
imperia largitus est. leges uetustas abrogauit: nouas tulit:
hic quoq; in eodem cāpo cuius postea dominus extitit: repulsa prae/
tura fugillatus est: omnia loca petiti honoris siquis modo deoꝝ for/
mam & imaginem futura eius potētia populo Ro. represētasset ipe
traturus.

V De M. Portio Catone.

Ad ut comitioꝝ maximū crimē referā. **M. Portius Cato** plus
moribus suis pratura decoris adiecturus quā praetexto eius
splendoris ipse laturus consequi illam a populo aliquando non po/
tuit: pxima clamentia suffragia: quā quidē satis graues poenas erro
ris sui pependerunt. quoniam quē honorē **Catoni** negauerant: **Vati**
nio dare coacti sūt: Ergo si uere aestimare uolumus: non **Catoni** tūc
pratura: sed pratura **Cato** negatus est.

De necessitate. Capitulum Sextum.

Adominanda quoq; necessitatis amarissima leges & tru
culentissima imperia tum urbem nostrā tum etiā exte/
ras gentes multa nō intellectu tantū: sed etiam auditu
grauia perpeti coegerūt: Nam aliquot aduersis praelis
secūdo punico bello exhausta militari iuuentute **Romana**: senatus
auctoꝝ **Tito Graccho** cōsule cēsuit uti publice serui aduersus ppul
sandoꝝ hostiū ipetū emerent: eaq; de re p tribunos plebis apud po
pulū lata rogatione tres creati sunt uiri: qui quattuor & uiginti millia
seruoꝝ cōparauerūt: adactosq; iureiurādo strenuā se fortēq; opam
datturos: quoad poeni essēt i Italia latturos arma i castra miserunt: **Ex**
Appulia etiā & a **Fidiculis** septuaginta atq; ducēti ad supplementū
equitatus sūt empti. Quanta uiolētia est casus acerbi: Quā ciuitas
ad id tēpus ingenuā quoque originis capite cēlos habere milites fa/
stidierat: eadē cāllis seruilibus extracta corpora & a pastoralib; casis
collecta mancipia uelut praecipuū firmamentū exercitui suo adiecit:
Cedit ergo interdū generosus spiritus utilitati & fortunā uirib; suc/
cumbit: ubi nisi tutiora cōsilia legeris speciosa sequēti cōcidendū ē.

Ex parte nisi unde Marcellus 204
Cyprianus.

De Ciuitate Romæ.

C Annensis autē clades adeo urbem nostrā uehementer confudit: ut opera. M. Iunii dictaturā reip. administrātis spolia hostium affixa tempus deorum numini cōsecrata istrumēta militiæ futura cōuellerentur: ac pretextati pueri arma iduerēt: abditorū etiam capitali crimine damnatorū sedecim millia cōscriberentur: quæ si p se aspiciantur: aliquid ruboris habeant: si autē admotis necessitatis uiribus ponderentur: sæuiciæ temporis conuenientia præsidia uideantur.

De Eadem Ciuitate:

Propter eādem cladem senatus Octacilio qui Siliā Cornelio Mamulæ qui Sardiniam propratores obtinebāt: querentibus quod neque stipendiū: neq; frumētū classibus eorū & exercitiibus socii præberēt: affirmātibus etiam ne habere qdē eos unde id præstare possēt: rescripsit: ærariū longinquis expensis nō sufficere proinde quo pacto tantæ inopiæ succurrēdū esset: ipsi uiderent his litteris quid aliud quam imperii sui gubernacula e manibus abiecit: Siliāque & Sardiniam benignissimas urbis nostræ nutrices gradus & stabilimenta bellorum tam multo sudore & sanguine in potestatem reductas paucis uerbis ita scilicet necessitate iubente dimisit.

*unde alios fuge uel
mud et hys*

De Casilinatibus.

Eadem casilinales obsidione Hannibalis claussi alimentorūq; facultate defecti lora necessariis uinculorū usibus subducta eque scutis detractis pelles feruētī resolutas aqua mādere uoluistis: Quid illis si acerbitatē casus itueare miserius: si constantiā respicias fidelius: qui ne a Romanis desciscerent: tali uti cibi genere sustinuerunt. Cum pinguisima arua sua fertilissimosq; campos moenib; suis subiectos intuerentur. Itaq; Campanæ urbis quæ punicam feritatem delitiis suis cupida fouit in propinquo situm Casilinū moderatū uirtute clarum perseuerantis amicitia pignore impios oculos uerberauit.

*unde alios fuge uel
mud et hys*

De Prænestinis.

In illa obsidione & fide cum trecenti prænestini permanerēt: euenit: ut ex his quidam murem captum ducētis potius denariis uādere: q̄ ipse leniendæ famis gratia consumere mallet. Sed credo deorū prouidētia effectū: sed uāditori & emptori quē uterque merebatur exitum attribuit: Auaro enim & fame consumpto manu biis sordium suarum frui non licuit. Aequi animi uir ad salutarem

impensā faciendam care quidē uerū necessarie cōparato cibo uixit.

¶ De Ciuitate Romæ.

C. Autē Mario. **Cn.** Carbone cōsulibus bello ciuili cū **L. Scylla** dissidentibus quo tēpore nō reip. uictoria quarebat: sed præmiū uictoriæ res erat publica senatuscōsulto aurea atq; argentea tēploꝝ ornamenta ne militibus stipendia deessent: cōflata sunt: digna enim causa erat hi ne an illi crudelitatem suam p̄scriptione ciuium faciarent: ut dii imortales spoliarent: nō ergo patrū cōscriptoꝝ uolūtas: sed teterrimæ necessitatis truculenta manus illi cōsulto stlū suū impressit.

¶ De Diuo Iulio.

D **Iulii** Iulii exercitus idest iuicti ducis inuicta dextera cū armis mundam clausisset: aggeriq; extruendo materia d. fieret cōgerie hostilium cadauerū: quā desyderauerat: altitudinē istruxit: eā que tragulis & pilis: quia roboreæ sudes deerāt: magistra nouæ molitionis necessitate usus uallauit.

¶ De Diuo Augusto.

A **T**que ut diuinam filii mētionem caelestis patris recordationi subnectam: cum effusus se in nostras puincias parthorū rex Phraates uideret: unicæq; imperio eius regiones subita indicti tumultus denunciatione quaterent: tanta in Bosphorano tractatu cōmeatus penuria incessit: uti sex millib; denarius singula uasa olei frumentique modis totidem mancipia permutarent: sed amarissimam tempestatem Augusti cura tutelæ tunc terrarum uacans dispulit.

¶ Externa. De Cretensibus.

C **R**etensibus nihil tale præsidii affulsit qui obsidiōe Metelli ad ultimam usq; penuriam cōpulsi sua iumētorumq; suorū uina sitim torserunt: iustius dixerim: q̄ sustentauerunt: quia dum uinci timent id passi sunt: quod eos ne uictor quidem pati coegisset.

¶ De numantinis.

N **U**mantini autem a **Scipione** uallo & aggere circumdati: cum omnia quæ famem eoꝝ trahere poterāt cōsumpsissēt: ad ultimum humanorū corporū dapibus usi sunt. quapropter capta iā urbe cōplures inuēti sūt artus & mēbra trucidatoꝝ corporū sinu suo gestantes. nulla est in his necessitatis excusatio: nā qbus mori licuit. sic uiuere necesse nō fuit.

¶ De Calagurgitanis.

H **O**rum trucem pertinaciam i cōsimili facinore calagurgitano tū execrabilis impietas supgressa ē. q̄ quo pseuerātius iterepti

Sertorii cineribus obsidionē. **Cn. Pompei** frustrātes fidē prāstarent: quia nullū iā aliud ī urbe eorū superat animal: uxores suas natosque ad usū nefariā dapis uerterūt quoq; diutius armata iuuetus uiscera sua uisceribus suis aleret: **Infelices** cadauerum reliqas fallire nō dubitauit. En ūquā aliquis ī acie hortaretur: ut pro salute cōiugū & liberorū fortiter dimicaret. ex hoc nimirū hoste tāto duci pœna magis quā uictoria petēda fuit: quia plus uindicatus libertatis quā uictus gloriā afferre potuit: cū omne serpētū ac ferarū genus cōparatiōe sui titulo feritatis superatis: nanq; illis dulcia uitā pignora proprio spiritu cariora sūt ea caligurgitanis prandia atque coenā extiterunt.

De Testamentis Quæ rescissa sunt. Cap. septimum.

Quæcemus nunc negotio quod actorū hominis & praci-
pua curā & ultimi est temporis: cōsideremusq; quæ
testamēta aut rescissa sūt legitime facta: aut cū meri-
to rescindi possent: rata māferūt: quæ ue ad alios quā
qui expectabant honorem hāreditatis transtulerunt.

De quodam milite.

Atque ita ut ea ordine quo proposui exequar: militātis cuius
dā pater cū de morte filii falsū e castris nunciū accepisset: ali-
is haredibus scriptis decessit: peractis deide stipendiis adolescens do-
mū petit: errore patris impudētia amicoꝝ: domū sibi clausam repperit.
Quid. n. illis inuerecundius: florem iuuentā pro rep. absūperat:
maximos labores & plurima pericula tolerauerat: aduerso corpore ex-
ceptas ostendebat cicatrices: & postulabat: ne auitos eius lares otiosa
ipsi urbi onera possiderēt. Itaq; depositis armis cōactus ē ī foro toga
tam ingredi militiam acerbe: cum improbissimis enim haredibus de
paternis bonis apud centū uiros contendit: omnibusque non solū cō-
siliis sed etiam sententiis superior discessit.

De Filio M. Anci Carseolani equitis Romani.

Tem. M. Anci Carseolani ^{in illa} splēdidissimi equitis Romani filius
a Sufenate auunculo suo adoptatus: testamētū naturalis pa-
tris quo prāteritus erat apud ^{centū uiros} cētū uiros rescidit: cum in eo Tullianus
Pompei magni familiaris ipso quidem Pompeio signatore hares scri-
ptus esset: itaq; illi ī iudicio plus cū excellentissimi uiri gratia: q̄ cum
parentis cineribus negotii fuit ceterum quanuis utraque hac ad-
uersus se nitebantur: tamen paterna bona obtinuit. nam. **L.** quidem

Sextilius: & P. Popilius quos. M. Ancus sanguine sibi cōiunctos ea/
de ex parte: qua Tullianum hāredem fecerat sacramēto cū adolescē
tulo cōtendere ausi nō sunt. tametsi prācipuis eo tempore magni ui
ribus ad defendēdas tabulas testamēti inuitari poterāt: & si aliquātu
lum adiuuabat hāres: quod. M. Anci filius in Suf. natis familiam ac
sacra transferat: sed arētissimū inter homines p̄creationis uinculum
patris simul uoluntatem & principis auctoritatē superauit.

De Tectio filio Tertii.

Quamquam Tectium infantē a patre exhāredatū Petronia ma/
tre quā Tectius quoad uixit in matrimonio habuerat natū
diuus Augustus ī bōā paterna ire decreto suo iussit patris patriā ani
mo usus quoniam Tectius in p̄prio iure p̄creato filio summa cum
iniquitate paternum nomen abrogauit.

Septicia quoq; mater Tracalorum Ariminensium filiis irata ī
contumeliam eorū cū iam parere non posset Publio Seni ad
modum nupsit testamēto etiā utroq; prāterito: a quibus additus diuus
Augustus & nuptias mulieris & suprema iudicia improbauit: nam
hāreditatē maternam filios habere iussit: dotē quia non creātorum
liberorū causa cōiugium intercesserat: uirum retinere uetuit. Si ipsa
æquitas hac de re cognoscere potuerit ne iustius aut gratius p̄nūtia
ret: spernis quos genuisti: nubis effoeta: testamēti ordinem uiolento
animo confundis: neq; erubescis ei totum patrimoniū adicere: cuius
polluto iam corpori marcidam senectutem tuā subtrauisti. ergo dū
sic te egeris: ad inferos usq; caelesti fulmine afflata es.

De C. Calphurnio Pisonem.

Egregia quoq; Calphurnii Pisonis praefecti urbis constitutio
cum. n. ad eum Terentius ex octo filiis quos in adolescentiā
pduxerat: ab uno in adoptionem dato exhāredatum se querelam de
tulisset: bonorū adolescētis possessionem ei dedit: hāredesq; lege age
re passus non est. monuit p̄fecto Pisonem patriā maiestas donū ui
tae: beneficium educationis: sed aliquid etiam ipsum flexit circūstan
tium liberorū numerus: quos cū patre septē fratres impie exhāreda
tos uidebat.

De Genitio Quodam.

Quid Mamerci Aemilii Lepidi cōsulis q̄ graue decretū? Geni
tius qdam matris ^{Matris} magna Gallusa. Cn. Oreste pratore urbis
impetrauerat ut restitui se ī bona Neniani iuberē: quorū possessionē

secundū tabulas testamenti ab ipso acceperat appellatus Mamercus a Surdinio cuius libertus Genitium hāredē fecerat: pratoriā iurisdictionē abrogauit: quod diceret Genitium amputatis sui ipsius spōte genitalibus corporis partibus: neque uirorum neque mulierū numero haberi debere cōueniens Mamercō cōueniens principi senatus decretum: quo prouisum est: ne obscœna Genitii præsentiā iniqua taq; uoce tribunalia magistratuū sub specie petiti iuris polluerentur.

¶ De Vetilio Lenone.

M Vltō. **Q.** Metellus pratorē urbanū seueriorem egit q̄ Orestes gesserat. qui Vetilio lenoni bonorū iuueni possessionē secundū tabulas testamenti nō dedit: quia uir nobilissimus & grauis simus fori ac lupanaris separandā cōdicionem existimauit. Nec aut factū illius comprobare uoluit: qui fortunas suas in stabulū cōtaminatum proiecerat: aut huic tanq̄ integro ciui iura reddere: qui se ab omni honesto uitæ genere abruperat.

¶ De Testamētis quæ rata māserunt. Cap. Octauum.

H Is rescissorum testamētōrū exemplis contēti: attingamus ea: quæ rata māserūt cum causas haberēt ppter: quas rescindi possent: quā certæ quam etiam notæ isāniæ Tuditanus utpote qui populo nūmos sparserit: togāq; uelut tragicam uestem i foro trahens maximo cū hominum risu cōspectus fuerit. ac multa his cōsentanea fecerit: testamento filiū instituit hāredem: quod. **T.** longus sanguine ei proximis hastæ iudicio subuertere frustra conatus est: magis enim centūuiri quod scriptum esset in tabulis quam quis eas scripsisset cōsiderandum existimauerunt.

¶ De Ebucia contra uxorē. L. Manei Agrippæ.

U Ita Tuditani demēs: Ebucia aut quæ. **L. Manei Agrippæ** uxor fuerat: tabulæ testamēti plenæ furoris: nā cū haberet duas simillimæ probitatis filias Pletoniam & Afroniā: animi sui potius iclinatione prouecta: quā ullis alterius iuris aut officiis cōmota Pletoniā tantūmodo hāredē instituit filiis etiā Afroniæ ex admodū aplo patrimonio uiginti nūmos legauit. Afroniā tū cum sorore sacramēto cotēdere noluit: testamētūq; matris patiētia honorare: q̄ iudicio conuellere factius esse duxit: eo se ipsā idigniorē iuria ostēdēs: quo eā æquiore animo sustinebat.

¶ De. Q. Metello.

M Inus mirādū errorē muliebrem. **Q.** Metellus fecit. Is nāq;

plurimis & celeberrimis eiusdem nominis uiris in urbe nostra uigē
tibus claudiorū etiā familia quā arctissimo sanguinis uinculo contin
gebat florente **Currinatem** solum heredem reliquit: nec hoc testam
tum eius quisquā attentauit.

¶ De Pōpeio Rhegino.

Item **Pompeius Rheginus** uir transalpina regionis cū testa
mēto fratris prateritus esset: & ad coarguendā iniquitatē eius
binas tabulas testamentorū suorū in comicio incisas habita
ordinis maxima frequentia recitasset: in quibus magna ex parte ha
res frater erat scriptus: prælegebaturq; ei cēties & quinquages sexter
tium multum ac diu inter assentientes indignatiōe amicos quæstus
quod ad hastæ iudiciū attinet cineres fratris quietos esse passus est:
& erant ab eo instituti heredēs neq; sanguini **Rhegino** pares neq; p
ximi pagano sed & alieni & humiles: ut nō solum flagitiosum silētiū
sed etiam prælatio contumeliosa uideri posset: æque felicitis impuni
tatis: sed nescio an terroris hæc delicti testamēta.

De Q. Cecilio & Lucio Lucullo. Cap. ix.

Q. **Cecilius L. Lucullus** p̄mptissimo studio maximaq; libe
ralitate & honestū dignitatis gradum & amplissimū
patrimonium cōsecutus cum præ se semp̄ tulisset unū
illum sibi esse heredem moriēs etiā anulos. n. suos tra
didisset: **Pomponium Atticum** testamēto adoptauit: omniumq; bo
norum reliquit heredem: sed fallacis & insidiosi cadauer **Po. Ro.** cer
uicibus reſte circumdatū p̄ uiam traxit: Itaque nefarius homo filiū
q̄dem & heredem habuit: quē uoluit: funus autem & exequias qua
les meruit.

¶ De Tito Mario Vrina.

Que aliis dignus fuit. **T. Marius Vrinas**: qui ab infimo mi
litia loco beneficiis diui **Augusti** imperatoris ad summos ca
strenses honores p̄ductus eorumque uberrimis quæstibus locuples
factus: nō solum cæteris uitæ temporibus ei se fortunas suas relinqui
re a quo acceperat: prædicauit: sed etiam pridie q̄ expiraret idē illud
ipsi **augusto** dixit. Cum interim ne nomē quidē eius tabulis testamē
ti adiecit.

¶ De Lucio Valerio & Cornelio Balbo.

L. **Valerius** cui cognomen **Heptachordo** fuit: rogatū
hostem **Cornelium Balbum** expertus utpote operæ eius &
cōsilio copluribus priuatis uexatus litibus ad ultimumque subiecto
accusatore capitali crimie accusatus prateritis aduocatis & patronis

suis solum hæredē reliquit: nimirū cōsternatio quæ animū eius trāf
uersum egit: amauit enim sordes suas: & dilexit pericula & dānatio/
nem uotis expetiuit: auctorē harū rerum beniuolentia: propulsatorē
odio insecutus.

V De Tito Barrulo Lentulo.

Quæ Barrulus Lentulo Spintheri cuius amatissimum animū libe/
ralissimamq; senferat amicitia: decedens suos anulos peride
atq; unico hæredi tradidit: quem nulla ex parte hæredem reliquebat
quantū illo momēto temporis conscientia si modo uires quas habere
creditur: possidet: a teterrimo homine suppliciū exegit: inter ipsā. n.
fallacis & ingrata culpæ cogitationē spiritū posuit: quasi tortore ali/
quo mentē eius iterius cruciāte: quod animaduertebat e uita ad mor/
tem transitū suum & superis diis inuisū esse: & inferis detestabilem
futurum.

V De M. Popilio.

Quæ Vero Popilius senatorii ordinis Oppium Gallū ab ineūte æta/
te familiarissimum sibi moriēs pro uetusto iure amicitia &
uultu benigno respexit: & uerbis magnum præ se amorem ferētibus
prosecutus est: unum etiam de multis qui assidebāt ultimo comple/
xu & osculo dignum iudicauit: superque anulos quoque suos ei tra/
didit uidelicet ne quid ex ea hæreditate quā nō erat aditurus: amitte/
ret. Quos Oppius uir diligēs sed morientis amici plenū cōtumelia
ludibrium i locellum depositos & a præsentibus assignatos diligētis/
sime hæredib; illius exhæres ipse reddidit. Quid hoc loco ihonesti/
us: aut quid itempestiuus: senator populi Ro. curia egressus homo
uitæ fructibus cōtinuo cariturus sanctissima iura familiaritatis mor/
te pressis oculis: & spiritu supremos anhalitus reddēte scurrili lusu
sugilanda sibi desumpsit.

V Liber Octauus.

Infames rei qbus ex causis absoluti aut damnati sunt.
Capitulum primum.

Nunc quoque ut æquiore animo ancipites Iudicioꝝ
motus tollerentur: recordemur i inuidia laborantes
quibus de causis aut absoluti sunt aut dānati. M.
Horatius interfectæ sororis crimine a Tullo rege dā/
natus ad populum prouocato iudicio absolutus ē:
quorum alterū atrocitas necis mouit: alterum causa flexit. quia ima/
turum uirginis amorem seuerē magisquam impie punitū existima/
bat. Itaq; forti punitione liberata fratris dextera tantum cōsanguineo

quantum hostili cruore gloria haurire potuit. acrese tunc pudicitia
custodem populus Ro. postea plus iusto placidū iudicē prastitit.

¶ De Sergio Galba.

Cum a Libone. tr. pl. **S**ergius Galba p rostris uehementer in-
creparet: quod lusitanorū magnam manū interposita fide præ-
tor in Hispania interemisset: actioniq; tribunitia. **M.** Cato ultima se
nectutis oratione sua quā in origine rettulit: subscriberet: reus p se
iam nihil recusans: paruulos liberos suos & galli sanguine coniūctū
filium flans cōmendare cœpit: eoq; facto mitigata cōcione q̄ omniū
consensu p̄riturus erat: p̄cne nullum triste suffragium habuit: mi-
sericordia ergo illam quæstionē non æquitas texit: quoniā quæ inocē-
tiæ tribui nequierat: absolutio respectui puerorū data ē: cōsentaneū
quod sequitur.

¶ De A. Gabinio.

A. Gabinus in maximo infamiæ suæ ardore suffragiis populi
Memio accusatore subiectus abruptæ esse spei uidebatur:
quoniam & accusatio partes suas plene exhibebat: & defensionis præ-
sidia inualida fide nitebant: & qui iudicabant ira p̄citi p̄cna homis
cupide expectabant: Igit̄ lictor & carcer ante oculos obuersabāt: cū
interim omnia ista p̄pitiæ fortunæ interuētū depulsa sūt: filius nāq;
Gabinii **S**isenna cōsternationis impulsu ad pedes se Memii supplex
prostrauit: inde aliquod fomētum p̄cellæ petēs unde totus ip̄etus
tempestatis eruperat. quem truci uultu a se uictor insolēs repulsum
excusso e manu anulo humi iacere aliquādiu passus est. **Q**uod spe-
ctaculum fecit ut **Lælius.** tr. pl. approbantibus cūctis **G**abinium di-
mitti iuberet: ac documētum daret: neq; secundarū rerum prouentu
insolēter abuti: neq; aduersis p̄pere debilitari oportere: idq; p̄ximo
exemplo æque patet.

¶ De Appio Claudio.

A. Ppius **C**laudius nescio religionis maior an patriæ iniuria. si q̄
dem illius uetustissimum morē neglexit: huius pulcherrimā
classē amisit: infesto populo obiectus cū effugere debitam p̄cna
nullo modo posse crederet: subito coorti imbris beneficio tutus fuit
a damnatione: discussa. n. quæstione aliam uelut diis interpellātibus
de integro instaurati nō placuit. Itaq; cui maritima tempestas causa
dictionem contraxerat: caelestis salutem attulit.

¶ De Tucia Virgine Deæ Vestæ.

Eodē auxiliū genere **T**ucia uirginis **V**estalis icesti criminis rea

castitas infamiae nube obscurata emerit quae conscia certae sinceritatis suae spem salutis ancipiti argumento posita petere ausa est: arrepto enim cribro Vesta inquit: si sacris tuis castas semper admoueri manus effice: ut hauriam ex Tyberi aquam: & in aedem tuam perferam: audacter & temere iactis uotis sacerdoti rerum ipsa matura cessit.

¶ De Lucio pisone.

Tem. L. Pisoni a. L. Claudio pulchro accusatus quod graues & intolerabiles iniurias sociis intulisset: haud dubiae ruinae metu fortuito auxilio uitauit: namque per ipsum tempus quo tristes de eo sententiae ferebantur: repentina uis nimbi incidit: cunque prostratus humi pedes iudicium oscularetur: os suum coeno repleuit: quod conspectum totam quaestionem a seueritate ad clementiam & mansuetudinem traiecit quia satis eum poenas sociis dedisse arbitrati sunt: huc deductum necessitatis ut abiicere se tam suppliciter: aut attollere tam deformiter cogere: subnectam duos accusatorum suorum culpa absolutos.

¶ De. Q. Flauio.

Q. Flauius a. T. Valerio aedili apud populum reus actus cum quatuordecim tribuum suffragiis damnatus esset: proclamauit se innocentem opprimi: cui Valerius aequae clara uoce respondit: nihil sua interesse nocens ne an innoxius periret: dummodo periret: qua uolentia dicti reliquas tribus aduersario donauit: abiecerat inimicum: eundem dum pro certo pessundatum credidit: erexit: uictoriamque in ipsa uictoria perdidit.

¶ De Caio cosconio.

Caium etiam Cosconium seruilia lege reum propter plurima & euidentissima facinora: ac sine ulla dubitatione nocentem. Valerium Valentini accusatoris eius recitatum iudicio carmen quo ipsum puerum praetextatum & ingenuam uirginem a se corruptam poetico ioco significauerat correxit. Siquidem iudices iniquum rati sunt eum uictorem dimittere. qui palmam non ex alio ferre sed de se dare merebatur Magis ergo Valerius in cosconii absoluteione damnatus: quam cosconius in causa sua liberatus est.

¶ De. A. Attilio Calatino.

Attingam eos quoque quibus salus propriis obruta criminibus proximorum claritati donata est. A. Attilium calatinum foranorum oppidi prodicione reum admodum infame imminentis damnationis periculo. Q. Maximi soceri pauca uerba subtraxerunt: quibus

affirmauit si in eo crimine fontē illum ipse comperisset direpturū se fuisse affinitatem: continuo enim populus pœne iam exploratam sententiam suam unius iudicio concessit: indignū ratus eius testimonio non credere cui difficilis reipublicæ tēporibus bene se exercitus credidisse meminerat.

¶ De M. Aemilio Scauro.

M Quoq; Aemilius Scaurus repetūdaz reus adeo perditā & comploratam defensionē i iudicium attulit: ut cū accusator diceret lege sibi centum atq; uiginti hominibus denunciare testimonium licere si nō recusare: quo minus absoluere: si totidem nominasset: quibus i prouincia abstulisset: tam bona condicione uti nō potuerit: tamē ppter uetustissimam nobilitatem & recentem memoriam patris absolutus est.

¶ De Cocta.

Sed quemadmodū splendor amplissimorū uirorum in protegendis reis plurimum ualuit: ita opprimēdis nō sane multū potuit: quin etiam euidenter noxiis dū eos acrius impugnauit: p̄fuit. **L. Scipio Aemilianus Coctā** apud populū accusauit: cuius causa quāuis grauissimis criminibus erat confossa: septies ampliata & ad ultimum octauo iudicio absoluta ē: quia homines uerebant: ne præcipue accusatoris amplitudini dānatio eius dona existimaref. Quos hæc secum locutos crediderim: nolumus caput alterius petentē in iudicium triumphos & trophæa spoliaque ac deuictarū nauium rostra deferre: terribilisq; sit is aduersus hostes: ciuis uero salutem tāto fulgore gloriæ subnixus ne insequat: tam uehementes iudices aduersus excellētissimū accusatorem quam mites longe inferioris fortunæ reo.

¶ De Gallidio bononiensi.

Gallidius bononiēsis in cubiculo mariti noctæ deprehēsus: cū ob id causam adulterū diceret: iter maximos & grauissimos i famiæ fluctus emerit tanquā fragmentum naufragii leue admodū genus defensionis amplexus: affirmauit enim se ob amorē pueni sui eo esse pductum: suspectus erat locus: suspectū tēpus: suspecta matrisfamilia persona: suspecta etiam adolescētia ipsius. Sed crimē libidinis confessio intemperantæ liberauit.

¶ De Celiis fratribus & filiis Titi Celi.

Remissionis hæc: illud aliquāto grauioris materiæ exemplū. Cū
parricidii causam duo fratres Celi dicerēt splēdido terracinæ
loco nati: quorū pater Titus Celius in cubiculo quiescēs filius altero
cubātibus lecto erat interēptus: neq; aut seruus quisquam aut liber
inueniret ad quem suspicio cædis pertineret. hoc uno nomine abso-
luti sunt: q̄a iudicibus planum factum est illos aperto ostio inuen-
tos esse dormientes. somnus innoxia securitatis certissimus idēx mi-
seris opem tulit: Iudicatum est enim rerum naturam non recipere
ut occiso patre supra uulnera & cruorem eius quietem capere potu-
erint.

¶ De Lucio Scipione.

Percurremus nūc eos quibus i causæ dictiōe magis quæ extra
quæstionem erant: nocuerūt: quam sua innocētia opē tulit.
L. Scipio post speciosissimum triumphum de rege Antiocho ductū
perinde ac si pecuniam ab eo accepisset: damnatus est. nō puto quod
pretio corruptus fuerat: ut illum totius Asiæ dominum: & iam etiā
Europæ uictrices manus iniicientem ultra Taurum montem sūmo
ueret: sed alioquin uir syncerissimæ uitæ & ab hac suspiciōe p̄cul re-
motus inuidiæ quæ tunc in duob; fratrū inelytis cognominibus ha-
bitabat: resistere non potuit.

¶ De Publio Furio.

AT Scipiōi quidem maximus fortunæ fulgor. P. aut Deciano
spectatæ integritatis uiro uox sua exitium attulit: Nā cū P.
Furium inquinatissimæ uitæ pro rostris accusaret: quia quadā in pte
actionis de morte Lucii Saturnini queri ausus fuerat: nec reum dam-
nauit: & insuper ei pœnas additas pependit.

¶ De Titio Sexto.

Sextum quoq; Titium similis casus: p̄strauit: erat inocēs agra-
ria lege lata generosus apud populum: tamē quia saturnini
imaginem domi habuerat: suffragiis eum tota concio oppressit.

¶ De Claudia.

Adiiciatur his claudia quæ insonem crimine quo accusabat:
uotum impium subuertit: quia cū a ludis domū rediēs turba
elideretur: optauerat: ut frater iuus maritimarū uiriū nostrarū. præ-
cipua iactura reuiuisceret: sapiusq; consul factus ifelici ductu nimis
magnam urbis frequentiam minuēret.

*quæstio: mand quæstio in
hæc boni manu in pte
ingulo suo sola in pte*

De Militio Cneo Lolio, & Lucio Sextilio.

Possimus & ad illos breui diuerticulo trāsgredi: quos leues
ob causas damnationis icursus abripuit. **M. Militius. Cn. Lo
lius. L. Sextilius** triūiri quod ad incendiū in sacra uia ortum extin/
guendum tardius uenerant: a. tr. pl. die dicta apud populum dānati
sunt.

De Publico Bilio Triumuiro.

Item. **P. Bilius** triūiri a. **P. Aquilo** tr. pl. accusatus populi iu/
dicio concidit. quia uigilias negligentius circumierat.

De Marco Aemilio Porcina.

Admodum seueræ notæ & illud populi iudiciū: cū. **M. Aemi
lium Porcinam a. L. Cassio** accusatum crimie nimis sublime
extractæ uillæ i alsiēsi agro graui mulcta affecit. De quodā.

Non suppresseda illius quoq; dānatio: qui pueruli sui nimio
amore corruptus: rogatus ab eo ruri ut omasum in cœnā fieri
iuberet: cū bubulæ carnis in p̄p̄inquo emēdā nulla facultas esset do
mito boue occiso desyderium eius expleuit eoq; nomie publica quæ
stione afflictus est. innocēs nisi tam prisco sæculo natus esset.

De quadam muliere quæ matrem interfecit.

Atque ut eos quoq; referamus: qui in discrimē capitis auduc
ti neq; damnati neq; absoluti sūt. apud **M. Popiliū Lemnatē** præto
rem quædam q; matrem p̄cussam fuste interemerat: causam dixit:
de qua neutram in partem latæ sententiæ sūt: quia abūde cōstabat
eādē ueneno necator; liberor; dolore cōmotam: quos auia filia isē
sa sustulerat parricidiū ultam parricidio esse: quoq; alterū ultione: al
terū absolute non dignum iudicatū est.

De quadam muliere quæ uirū & filium interemit.

Eadem hæsitatione **Publii** quoq; **Dolobellæ** procōsulari ip̄erio
Asiam obtinētis animus fluctuatus est: mater familias **Smyr
nea** uirū & filiū interemit: cū ab iis optimæ indolis iuuenē: quē expri
ore uiro enixa fuerat occisū comperisset: quā rē **Dolobella** ad se de/
latam **Athenas** ad **Ariopagi** cognitionē relegauit: q̄a ipse neque libe
rare cædibus duabus contaminatam neq; punire eam iusto dolore i
pulsam sustinebat: cōsyderanter & mansuete populi **Ro.** magistra/
tus: sed **ariopagita** quoq; non minus sapienter: qui inspecta causa
& accusatorem & ream post centū ānos ad se reuerti iusserunt: eodē
affectu moti quo **Dolobella**: sed ille trāsserēdo q̄stionē hi differēdo

damnandi atq; absoluēdi inexplicabile cunctationē mutabant.

De priuatis iudiciis. ¶ Capitulum Secundum.

Dublicis iudiciis adūciam: quorū magis æquitas quæ/
stionum delectare quam imoderata turba lectorē of/
fendere poterit. Claudius cētummalus ab auguribus ^{in capitulo habitantibus}
iussus altitudinē domus suæ quam i Celio mōte habe
bat sūmittere: quia his ex arte augurium capiētibus officiebat: uan
didit eā Calphurnio lanario nec idicauit: quod imperatum collegio
augurū erat: a quibus Calphurnius demoliri domū coactus. M. Por/
tium Catonem inclyti Catonis patrem arbitrū cum claudio adduxit
ut formulā daret: quicquid sibi de ea re facere oporteret ex fide bo/
na Cato ut est doctus de idustria Claudiu edictū sacerdotū suppres
sisse cōtinuo illum Calphurnio darinauit: summa quidem cum æq
tate: quia bonæ fidei uanditorem nec commodorum spē auget: nec
icommodorum cognitionem obscurare oportet. Notū suis tēporibus
iudicium commemorauit: sed nec quod relaturus quidem sum obli
teratum est silentio.

¶ De Gallo Aquilio.

C. Nifelius Varro graui morbo correptus trecenta millia nūmū
ab octacilia laterensi cum qua commercium libidinis habuerat
expensa ferri sibi passus est: eo consilio ut si decessisset: ab hæredib;
eam summam peteret: quam legati genus esse uoluit: libidinosam li
beralitate debiti nomie coronando: euasit deinde ex illa tēpestate
aduersus uota Octacilia quæ offēsa quod spem prædæ suæ morte nō
maturasset: ex amica obsequēti subito districtā fœneratricē agere cœ
pit nummos petēdo: quos ut fronte uerecunda ita inani stipulatiōe
captauerat: de qua re. Caius Aquilius uir magnæ auctoritatis & sciē
tia iuris ciuilibus excellens iudex adductus & adhibitis in consilium pri
cipibus ciuitatis prudentiā & religione sua mulierē reppulit. Quod
si eadem formula & Varro damnari & aduersaria absolui potuisset:
eius quoque non dubito quin turpem & inconcessum errorem liben
ter castigaturus fuerit: nunc priuata actionis calumniam ipse com
pescuit: adulteriū crimen publicæ quæstioni iudicandū reliquit.

¶ De Caio Mario.

Multo animosius: & ut militari spiritu dignū erat se in confi
mili genere iudicij. C. Marius gessit: nam cū Caius Ticinius
minturnensis Fanniam uxorem quā impudicā de idustria duxerat:

eo crimine repudiatam dote spoliare conaret: sumptus inter eos iudex in cōspectu habita quæstione subductum **Ticiniū** monuit: ut incepto desisteret: ac mulieri dotem redderet. Quod cū sapius frustra fecisset coactus ab eo sententiam p̄nunciare mulierem impudiciæ sextertio nummo **Ticinium** sūma totius dotis damnauit. p̄fatus ideo se hūc iudicandi modū secutū quod liquere sibi **Ticiniū** p̄trimonio **Fannia** insidias struentē ipudicæ cōiugiū expetisse. **Fannia** aut̄ hæc ē: quæ post ea **Mariū** hostē a senatu iudicatū cœnoq; paludis qua extractus erat oblitū etiā in domū suam custodiēdū minturnis deductū ope quantacūq; potuit adiuuit: memor quod impudica esset iudicata suis morib;: quod dotē seruasset illius religioni ac ceptū ferri debere.

De Quodam damnato furto.

Mltus sermo eo etiā iudicio manauit: in quo quidā furti dānatus: qui equo cuius usus illi usq; **Articiam** cōmodatus fuerat: ulterior̄ eius municipii cliuo uectus esset. Quid aliud hoc loci q̄ uerecundiam illius sæculi laudemus: in quo tam minuti a pudore excessus puniebant̄.

Quæ mulieres apud magistratus p̄ se aut aliis causas agerent. Cap. iiii.

Ne de his quidē foeminis tacendum est: quas cōdicio natura & uerecundiæ stola: ut in foro & iudiciis tacerent cohibere nō ualuit. **Amesia** p̄toris sentētia rea causā suam **Lucio Titio** p̄tore iudiciū cogēte populi maxio cōcursu egit motusq; oēs ad neruos defēsionis non solum diligenter sed etiā fortiter executā & prima actione & fere cūctis sētentis liberata est. quā quia sub specie foeminæ uirilē animū gerebat: **Androgynem** appellabāt.

De Calphurnia Vxore Lucinii Bructionis.

Cailia affrania **Lucinii Bructionis** uxor p̄mpta ad lites cōtrahēdas p̄ se semp̄ apud p̄torē uerba fecit: nō quod aduocatis deficeret: sed quod impudentia abundabat. Itaq; inusitatis foro latratibus assidue tribunalia exercendo ad muliebris calumniæ notissimum exemplū euasit: adeo ut p̄ crimine improbis foemina; morib; **C. Affrania** nom̄ obiciat̄: progauit autē spiritum suū ad **C. Casarē Tertium** iterum **Seruilium** consulem. tale. n. monstrum magis quo tempore extinctum q̄ quo sit ortum memoriæ tradendum est.

Aug. Qui impleret munda: p̄uicidat defuit

Mulier a p̄toris in foro nō ualuit quod p̄toris in foro nō ualuit

106 110
De Hortensia filia quinti Hortensii.

Hortensia uero. **Q.** Hortensii filia cū ordo matronarū graui tributo a triūuiris esset oneratus: nec quisquā uirorum patrociniū eis accōmodare auderet: causam foeminarū apud triūuiros & cōstanter & feliciter egit repræsentata enim patris facundia impetrauit ut maior pars iparæ pecuniæ his remitteret. Reuixit cū muliebri stirpe. **Q.** Hortensius uerbisq; filia aspirauit: cuius si uirilis sexus postea uim seq uoluisset: Hortensianæ eloquētiæ tāta hæreditas una formi-
næ actione abscissa nō esset. **De Quæstionibus. Cap. iiii.**

Atque ut omnes iudiciorū numeros exequamur: quæstiones quibus aut creditū nō ē: aut temere habita fides ē: referamus. **M. Agrii Argentarii seruus Alexandrū Titi Fanni seruū occidisse isimulatus est eoq; nomine tortus a domino admisisse id facinus constantissime asseuerauit: Itaq; Fannio deditus supplicio affectus est: paruulo deinde tempore iter iecto ille cuius de nece creditum erat: domum redit.**

De Alexandro Seruo Fanni.

Contra Fanni Seruus Alexander cū i hāc suspiciōē. **C. Fl.** eqtis Romani occisi uenisset: septies tortus pnegauit ei se culpa affine fuisse sed pinde atq; cōfessus & a iudicibus dānatus & a **E. Calphurnio** triūuiro i crucē actus ē. **De Fulvio Flacco.**

Item Fulvio Flacco causā dicēte Philippus seruus eius i quo tota quæstio nitebat octies tortus nullū omnino uerbū quo dominus perstringeret: emisit: & tam reus damnatus est: cū certius argumentū inocentiæ unus octies tortus exhibere: q̄ octo semel torti præbuisent.

De Testibus: De Cneo & Quinto Seruilio. Cap. Quintum.

Sequitur ut ad testes p̄tinentia exempla commemorem. **C. & Q. Seruilio** cepionibus iisdē parentibus natis: & p̄ omnes honorū gradūs ad summam amplitudinē prouectis idē fratribus metellis **Quinto & Lucio** consularibus & censoriis altero etiā triumphali i. **Q. Pompeium Aufidiū** Repetundarū reum acerrime dicētibus testimonium nō abrogata fides absoluto Pompeio sed ne potentia inimicum oppressisse uiderentur: occursum est.

De Marco Aemilio Scauro.

A Etiam Aemilius Scaurus princeps senatus. C. Memmii re-
petundarum reum districto testimonio isecutus est. Itē. C.
Flauium eadem lege accusatum testis p̄scidit.

In Am. C. Norbanū maiestatis crimine publicæ subiectū qua-
estioni exproffesso opprimere conatus est: nec tam aut aucto-
ritate qua plurimū pollebat: aut religione de qua nemo dubitabat:
quēq̄ illorū affligere potuit. ¶ De Lucio Crasso.

L. Quoc̄q; Crassus tātus apud iudices quātus ap̄d. P. C. Aemi-
lius Scaurus nāq; eorū suffragia robustissimis & felicissimis
eloquentiæ stipendiis regebat: eratq; sic fori ut ille curiæ princeps: cū
uehemētissimum testimonii fulmē in M. Marcellum reum iniec-
set impetu grauis exitu uanus apparuit.

De. Q. Metello Pio: L. Marco: Lucio Hortensio: & Q. M. Lepido.

A Ge. Q. Metellus pius. L. Marcus Luculli. Q. Hortensius.
M. Lepidus. Cn. Cornelii maiestatis rei quā nō oneratū tan-
tummodo testes salutem: sed etiam negantes illo icolumi stare rēp.
posse depoposcerunt: quæ decora ciuitatis: pudet referre: umbone iu-
diciali repulsi sunt. ¶ De M. Cicerone.

Quid. M. Cicerone forensi militia sūmos honores amplissimūq;
dignitatis locū adeptus non ne in ipsius eloquentiæ suæ ca-
stris testis abiectus est: dum P. Claudium Romæ apud se fuisse iura-
uit: illo sacrilegiū & flagitiū uno argumēto absentia tuentā. siquidē
iudices Claudium incesti crimine q̄ Ciceronē infamia priuri liberare
maluerunt. ¶ De P. Seruilio consulari.

Quot eleuatis testibus unum cuius noua ratione iudiciū igres-
sa auctoritas cōfirmata est referam. P. Seruilius cōsularis cē-
sorius triumphalis qui maiorum suorū titulis Isaurici cognomine ad-
iecit: cum forum præteriens testes in reum dari uidisset: loco testis
cōstitit: ac p̄ summā inter patronorū pariter ac accusatorū admiratio-
nē sic orsus. hunc ego iudices qui causam dicit: cuius sit aut quā uia
egerit: quāq; merito uel iniuria accuse: ignoro. illud tantū scio: cum
occurrisset mihi laurentina uia iter facienti admodum angusto loco
equo descēdere noluisse. Quod an aliquid ad religionē nostram p̄-
tineat: ipsi existimabitis: ego id suppressendum nō putauī. Iudices
reum uix auditis ceteris testibus damnauerūt. Valuit. n. apud eos
tum amplitudo uiri tum grauis neglectæ dignitatis eius indignatio.

in d. uant claudium apud p̄
-ff.

eumq; qui uenerari principes ne ciret: in quoslibet facinus procur-
surum crediderunt.

Qui Quæ i Aliis uindicarent ipsi cōmiserūt. Cap. Sextum.

Dillos quidem latere patiamur qui quæ in aliis uindi-
carant ipsi commiserunt. **C.** Licinius cognomine **Ho-**
plomachus a prætorē postulauit: ut patri suo bonis tā
quam ea dissipanti iterdiceretur. & quidē quod petie-
rat: impetrauit. Sed ipse paruo postea tēpore mortuo sene āpla ab
eo relicta latifūdia festinanter cōsumpsit. dignus ac uicissitudine pœ-
næ fuit: quoniā hæreditatē absumere q̄ hæredem maluit tollere.

¶ De Caiō Mario.

C. Autē Marius cum magnum & salutarē reip. ciuem i. **L. Sa-**
turnino opprimendo egisset: a quo immodū uexilli pileum
seruituti ad arma capiēda ostentatū erat. **L. Scylla** cū exercitu i ur-
bem pileo sublato. cōfugit. Itaq; dum facinus quod punierat: imitat:
irrupente ad auxilium seruorū alterū Mariū a quo affligeretur:
inuenit.

¶ De Marco Licinio Stolone.

C. Vero Licinius **Stolo** cuius beneficio plebi petendi consulatū
potestas facta est: cū lege sanxisset: ne quis amplius quā qn-
genta agri iugera possideret: ipse mille comparauit simulandique cri-
minis gratia dimidiam partē filio emancipauit. quam ob causam a
M. Popilio lenate accusatus primus sua lege cecidit: ac docuit nihil
aliud præcipi debere: nisi quod prius quisq; sibi imperauit.

¶ De Quinto Varro Tribuno.

Q. Autem **Varus** propter obscurū ius ciuitatis **Hybrida** cogno-
minatus tr. pl. legem aduersus iterecessionem collegarū proro-
gauit qua iubebat quari quorum dolo malo socii ad arma ire coacti
essent magna cum clade reip. sociale enim prius deinde ciuile bellū
excitauit: Sed dum ante pestiferum tr. pl. q̄ certum ciuem agit: sua
lex eum domesticis laqueis constrictum absumpsit.

De Studio & industria. ¶ Capitulum Septimum.

Quid cesso uires industriæ commemorare: cuius alacri
spiritu militiæ stipendia roborantur: forensis gloria ac
cenditur fido sinu cūcta studia recepta nutriūt: qcq; d
aio: quicq; manu: quicquid lingua admirabile ē: ad
cumulū laudis perducit: quæ cū perfectissima sit uirtus: duramento

sui confirmatur. ¶ De Catone.

Cato sextum & octogessimum annū agens dū in rep. tuenda iuuenili animo pstat ab inimicis capitali crimine accusatus causam suam egit: neq; aut memoriam eius quisquā tardiorē: aut firmitatem lateris ulla ex parte quassatam aut os hæsitatione impeditum animaduertit: quia oīa ista in statu suo æquali ac ppetua industria cōtinebat: quin etiā in ipso diutissime actæ uitæ sine disertissimi oratoris Galbæ accusationi defensionē suam p Hispania opposuit.

¶ De eodem Catone.

Idem græcis litteris erudiri concupiuit. quā sero inde existimamus: quod etiā latinas pœne iā senex didicit. cūq; eloquentia magnā gloriā partā hēret: id egit: ut iuris ciuilibus quoq; eēt pitissimus.

Cuius mirifica ples Cato ppior nostræ ætati ita doctrinæ cupiditate flagrauit: ut ne incuria qdem dum senatus cogit tēperaret sibi: quo minus græcos libros lectitaret: qua quidem industria ostendit aliis tempora deesse: alios temporibus superesse.

¶ De Terentio Varrone.

Terentius autē Varro humanæ uitæ exemplo & spatio nominandus nō annis quibus sæculi tempus æquauit: quam stilo uiuacior fuit: in eodē. n. lectulo & spiritus eius & egregiorū operum cursus extinctus est.

¶ De Liuiio Druso.

Non similis pseuerantiæ Liuius Drusus qui & atatis uiribus & acie oculorū defectus ius ciuile populo benignissime interpretatus est: utilissimaq; discere id cupientibus monūta cōposuit: nam ut senem illum natura & cæcum fortuna facere potuit: ita neutra interpellare ualuit: ne nō animo & uideret: & uigeret.

¶ De P. Senatore: & Lupo Pontio equite Romano.

Publius uero Senator & Lupus Pōtius eques Romanus suis tēporibus celebres causarū actores luminibus capti eadem industria forensia stipēdia executi sūt. Itaq; frequētius etiam audiebant concurrentibus aliis: quia ingenio eorū delectabant: aliis quia constantiam admirabant: nāq; alii incōmodo pculsi secessum petūt duplicant tenebras: fortuitis uolūtaria adicientes.

¶ De Publio Crasso.

Iam P. Crassus cum in Asiam ad Aristonicum regē debellandum cōsul uenisset: tanta cura græcæ linguæ noticiā animo

*Galba amabat Hispania &
p. de. m. h. p. t. o. n. e.*

cōprehendit: ut eā in quinque diuisam genera per omnes partes ac numeros penitus cognosceret. Quæ res maximū ei sociorū amorē conciliauit. qua quis eorū lingua apud tribunal eius postulauerat eadē decreta reddenti.

¶ De Roscio.

R Roscius quidē subtrahatur scænicæ industriæ notissimum exemplum: qui nullum unquā spectante populo gestū: nisi quem domi meditatus fuerat: ponere ausus est. Quapropter non ludicra ars Roscium: sed Roscius ludicram artem commendauit: nec uulgi tantum fauorem: uerū etiam principū familiaritates amplexus est. hæc sunt attentī & anxii & nūquam cessantis studiū præmia: propter quæ tantorum uirorum laudibus nō impudenter se persona Histriōnis inseruit.

¶ De Demosthene Philosopho. ¶ Externa.

De Demosthene Philosopho

G Racca quoque industria quoniam nostræ multū profuit: quē meretur fructum latina lingua: recipiat. Demosthenes cuius cōmemorato nomine maximæ eloquētiæ consumatio audientis animo oboritur: cū inter initia iuuentæ artis quā affectabat: primam litteram dicere non posset: oris sui uitium tanto studio expugnauit: ut ea a nullo expressius referretur.

D Einde propter nimiam exilitatē acerbā auditu uocē suā exercitatione cōtinua ad maturū & gratū auribus sonū perduxit. Materis etiā firmitate defectius quas corporis habitus uires negauerat a labore mutatus est.

I n Vltos enim uersus uno impetu spiritus complectebat: eosque aduersa loca celeri gradu scandens pronunciabat.

A C uadosis littoribus insistens declamationes fluctuū fragoribus obluentibus edebat: ut ad fremitus concitarum concionum patientia duratis auribus in actionibus uteretur.

H ertur quoque ore insertis calculis multum ac diu loqui solitus: quo uacuum promptius esset & solutius.

P Ræliatus est cum rerū natura: & quæ uictor abiit malignitate eius pinacissimo animi robore supādo. Itaque alter Demosthenē mater: alter industria enixa ē.

¶ De Pythagora philosopho.

De Pythagora philosopho

A Tque ut ad uetustiore industriæ actū transgrediar: Pythagoras perfectissimū opus sapientiæ a iuuenta peritus & omnis honestatis percipiendæ cupiditatē ingressus: nihil enim quod ad ultimū sui peruerturū est finē: nō & mature & celeriter incipit: Aegyptū petit

ubi litteris gentis eius assuefactus prateriti æui sacerdotum cōmen-

tarios scrutatus innumerabiliū saculorū obseruationes cognouit.

Tnde ad perfas pfectus magorū exactissimæ prudētia se for-
mandum tradidit: a quibus syderum motus cursusq; stellarū
& uniuersiusq; rei pprietatem & effectum benignissime demēstra-
tum docili animo sumpsit.

*ad olympum Olympum dicitur
quod est in quo est astrologorum
quod est in quo est astrologorum
quod est in quo est astrologorum*

Cretam deinde & Lacedaemoniam nauigauit: quarū legibus
ac moribus inspectis ad olympicum certamē descēdit. Cūq;
multiplicis scientiæ maximam toti graciæ admirationē ac specimen
exhibuisset: quo cognomine censeret interrogatus nō se sapientem.
Iam. n. illud septem sapientes uiri occupauerant: sed amatorem sa-
pientiæ. i. graciæ philosophon edidit.

In Italiæ etiam parte quæ tunc maior Graciæ appellabat pre-
xit: in qua plurimis & opulentissimis urbibus effectus suorū
studiorū approbavit: cuius ardentem rogam plenū uenerationis ocu-
lis Metapontus aspexit: oppidum Pythagore q̄ suorū cinerum nobi-
lius clariusq; monumentum. **¶ De Platone philosopho.**

Plato autem patriam Athenas: præceptorem Socratem sorti-
tus & locum & hominem doctrinæ fertilissimū ingenii quo
que diuina instructus abūdantia. cū omniū iam mortaliū sapientissi-
mus haberet: eo quidē usq; ut si ipse Iupiter cælo descēdisset: nec ele-
gantiore nec beatiore faciēdia usus uideret: Aegyptum pagrauit:
dum a sacerdotibus eius gentis geometriæ multiplices numeros cæle-
stium obseruationem rationē percepit: quoq; tēpore a studiosis iuue-
nibus certatim Athenæ Platonem doctorē quarentibus petebant: ipse
Nili fluminis inexplicabiles ripas uastissimosq; cāpos effusam
barbariæ & flexuosos fossarum ambitus ægyptiorū senum discipu-
lus lustrabat. Quominus miror in Italiam trāsgressum ut ab Archy-
ta Tarenti a Tymæo & Arione: & Chete locris Pythagoræ præcepta
& instituta acciperet: Tanta. n. uis tanta copia litterarum undiq; col-
ligenda erat: ut inuicem p totum orbē dispergi & dilatari posset. al-
tero etiā & octogesimo anno decedēs sub capite Sophronis numeros
habuisse fert: sic ne extrema quidē eius hora agitatione studii uacua
fuit. **¶ De Democrito philosopho.**

*quod est in quo est astrologorum
quod est in quo est astrologorum
quod est in quo est astrologorum*

AT Democritus cum diuitis censerī posset: quæ tātæ fuerūt:
ut pater eius Xerxis exercitui epulum dare ex facili potuerit:

*quod est in quo est astrologorum
quod est in quo est astrologorum
quod est in quo est astrologorum*

quo magis uacuo animo studiis litterarū esset operatus parua admo-
dū summa retenta patrimoniū suū patriæ donauit: Athenis autē cō-
pluribus annis moratus omnia temporū momēta ad præcipiendā &
exercendam doctrinam cōferēs ignotus illi urbi uixit: quod ipse quo-
dam uolumine testatur. Stupet mens admiratione tanta: industriæ:
& iam transit alio.

¶ De Carneade Philosopho.

Carneades laboriosus & diuturnus miles sapientiæ siquidē no-
maginta expletis annis idem illi uiuendi ac philosophādi finis
fuit. ita se mirificæ doctrinæ operibus addixerat: ut cū cibi capiendi
causa recubisset: cogitationibus inhærens manum ad mēsam por-
rigere obliuisceretur. Sed eum Melissa quam uxoris loco habebat: tē-
perato inter studia animo nō interpellandi sed in edix succurrēdi of-
ficio dexteram suam necessariis usibus aptabat. Ergo animo tantum
modo uita fruebatur: corpore uero quasi alieno & superuacuo circū
datus erat.

Idem cū Crisippo disputaturus eleboro se ante purgabat: ad-
exprimēdum ingeniū suum attentius: & illius refellendū acri-
us: quas potiones indultria solidæ laudis cupiditas appetēdas affecti-
us: quas potiones indultria solidæ laudis cupiditas appetēdas affecti-

¶ De Anaxagora philosopho.

Quali porro studio Anaxagoram flagrasse credimus: qui cum
post diutinam pegrinationem patriā repetisset: possessionel
q; desertas uidisset: nō essem iquit ego saluus: nisi istæ puissent. Vo-
cē petita sapientiæ cōpotem: nā si prædiorū potius q̄ ingenii cultura
uacasset: dominus rei familiaris intra penates māsisset: nō tātus Ana-
xagoras ad eos redisset.

¶ De Archimide Philosopho.

Archimedis quoq; fructuosam industriā fuisse dicerē: nisi
eadem illi & dedisset uitā & abstulisset: captis enim syracu-
sis Marcellus machinationibus eius multū ac diu uictoriā suam ihi-
bitam senserat: eximia tamen hominis prudentia delectatus ut capi-
ti illius parceretur: edixit: pœna tantū gloriæ in Archimide serua-
to quantum in oppressis syracusis hostis reponēs. At is dum animo
& oculis in terrā defixis formas describit: militi qui prædandi gratia
domū irruperat: strictoq; super caput gladio q̄nam esset interroga-
bat: propter nimiam cupiditatem inuestigandi quod requirebat: nomē
suum indicare non potuit. Sed protracō manibus puluere noli iqt
obsecro istum circulū disturbare: ac perinde quasi negligens imperii

uictores obrūcatus sāguine suo artis suæ liniamta cōfudit. Quo ac-
cidit ut ppter idem studium modo donaret uita: modo spoliaret.

¶ De Socrate Philosopho.

Socratem etiā cōstat ætate puectū fidibus tractandis operā
dare cōepisse: satius iudicantem eius artis usum sero q̄ nunq̄
pcipere: & quātula Socrates accessio illa futura sciētia erat. Sed per-
tinax hominis industria tantis doctrinæ suæ diuitiis etiā musicæ rati-
onis uilissimū elementum accedere uoluit. Ergo dum ad discēdum
semp se pauperem credidit: ad docendum fecit se locupletissimum.

Atq; ut longæ & felicitis idustriæ q̄si i unū aceruū exēpla redigi-
mus: Isocrates nobilissimū librū q̄ inscribit, ΠΑΥΑ ΤΑΥΑΙ ΚΟΣ.
quartum & octogesimū annum agēs ita ut ipse significat: cōposuit
opus ardentis spiritus plenum. ex quo apparet senescētibus mēbris
eruditorū intus animos idustriæ beneficio florem iuuetæ retinere: ne
que hoc stilo terminos uitæ suæ clausit: nāq; admirationis eius fruc-
tum quinquennio percepit.

¶ De Chrysippo.

Cterioris ætatis metas sed nō tamen parui spatii Chrysippi ui-
uacitas flexit: nam octogesimo anno cōeptū ante quadagesi-
mum logicon exactissimæ subtilitatis uolurnē reliquit: cuius studiū
in tractandis ingenii sui monimētis tantum operis laborisq; susti-
nuit: ut ad ea quæ scripsit penitus cognoscēda: longa uita sit opus.

¶ De Cleathe philosopho.

CE quoq; Cleanthe tam laboriose haurientem: & tam ptinaci-
ter tradentem sapientiam numen ipsius industria suspexit:
cū adolescentē quæstu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiā
tuam sustentantem: diurno Chrysippi præceptis percipiēdis uacatē
eundemq; abunde ad centesimum annū attenta cura erudientē audi-
tores tuos uideret: duplici. n. labore unius sæculi spatium occupasti:
incertum reddendo discipulus ne: an præceptor esses laudabilior.

¶ De Sophocle.

Sophocles quoq; cum rerum natura gloriosū certamē habuit
tam benigne ille mirifica opera sua exhibendo: quam illa opi-
bus eius tempora liberaliter, sumministrando: prope. n. centesimum
annum attigit sub ipsum transitum ad mortē cedipode coloneo scri-
pto: qua sola fabula omnium eiusdem studii poetarum præcipere

gloriam potuit: idq; ignotum esse posteris filius Sophoclis noluit Sophon sepulchro patris qua; rettuli in sculpendo.

¶ De Simonide Poeta.

Simonides uero poeta octogesimo anno & docuisse se carmia: & in eorum certamen descendisse ipse gloriatur: nec fuit ini- quū illū uoluptatē ex ingenio suo diu percipere: cū eā omni auo fru- endā traditurus esset.

¶ De Solone.

Solon quāta industria flagrauerit: & uersibus cōplexus ē quibus significat: se quotidie aliquid addiscētem senesce- re: & supremo uitā die confirmauit: quod assidētibus amicis & qua- dam de re sermonē inter se conferentibus satis iam pressū caput ere- xit. Interrogatusq; quapropter id fecisset: respōdit: ut cū istud q; qd est: de quo disputatis percepero: moriar. Migrasset profecto ex homi- nibus inertia si eo animo uitam ingrederentur: quo eam Solon egres- sus est.

¶ De Themistocle.

Quam porro industrius Themistocles: qui maximarū rerū cu- ra districtus omniū tamē ciuium suorū nomina memoria cō- prehendit: per summam nāq; iniquitatem patria pulsus & ad Xerxē quem pauloante deuicerat cōfugere coactus priusquam in cōspectu eius ueniret: persico sermoni se assuefecit: ut laborem parta cōmen- datione regis auribus familiarem & assuetum tonū uoci adhiberet. Cuius utriusq; industriae laudem duo reges partiti sunt.

Cyrus omniū militum suorū nomina Mithridates duarū & uiginti gentium qua; sub regno eius erant linguas ediscēdo: ille ut sine monitore exercitum salutaret: hic ut eos quibus iherabat sine interprete alloqui posset.

De Otio.

¶ Capitulum Octauum.

Otium quod idustria & studio maxime cōtrariū uidet- pracipue subnecti debet: nō quo euanescit uirtus: sed quo recreat: alterū enim etiā inertibus uitandū: alterū stēnuis quoq; interdū appetendum est. Illis ne proprie uitā inertē exigāt: his ut tempestiua laboris ihermissione ad laboran- dū fiant uegetiores.

¶ De Scipione & Lallio.

Par uerā amiciciae Clarissimū Scipio & Lallius tum amoris uinculo tum etiā omnium uirtutū inter se iunctū societate ut actiuosa uita iter equali gradu exequabantur: ita animi quoque

remissioni communiter acquiescebant: constat namque eos Caieta & lau-
renti uagos littoribus coculas & calculos lectitasse: idque se. P. Crassus
ex focero suo. **Q.** Scauola qui gener Laellii fuit audisse sapenume/
ro praedicauit. **¶ De Scauola.**

Scauola autem quiete remissionis eorum certissimus testis opti-
me pila lusisse tradit: quia uidelicet ad hoc diuerticulum ani-
mi suum forensibus ministeriis fatigatum transferre solebat: alueo quo-
que & calculis uacasse interdum dicit. cum bene ac diu iura ciuium &
cerimonias deorum ordinasset: ut. n. in rebus seriis Scauolam: ita & in
scurrilibus lusibus hominem agebat: quoniam rerum natura conti-
nui laboris patientem esse non sinit.

¶ De Socrate philosopho. ¶ Externa.

Idque uidit: cui nulla pars sapientiae obscura fuit Socrates: ideo
que non erubuit tunc cum interposita arundine cruribus suis cum
paruulis filioliis ludens ab Alcibiade risus est. **¶ De Homero poeta.**
Homerus quoque ingenii caelestis uates non aliud sensit: uehementem
tissimis Achillis manibus canoras fides aptando ut eorum mili-
tare robur leni pacis studio relaxaret.

¶ Quanta uis Eloquiae est. Cap. ix.

Potentiam uero eloquiae & si plurimum ualere animam
uertimus: tamen sub propriis exemplis quo scilicet uires
eius testatioris fiant: recognosci conuenit.

¶ De Valerio.

Regibus exactis plebs discedens a patribus iuxta ripam flumi-
nis Anienis in colle qui sacer appellatur: armata consedit: eratque
non solum deformis: sed etiam miserrimus reip. status a capite eius ca-
tera parte corporis pestifera sedicione diuisa ac ni Valerii subuenisset
eloquentia: spes tanti imperii in ipso poene ortu suo corruisset: Is namque
populum noua & insolita libertate temere gaudentem oratione ad meliora
& saniora consilia reuocatum senatui subiecit: id est urbem urbi iunxit. Ver-
bis ergo factis ira consternatio arma cesserunt. **¶ De M. Antonio.**

Quae etiam marianos cinnanosque mucrones ciuiliis profundendi
languinis cupiditate furere inhiuerunt: missi enim a saeuissi-
mis ducibus milites ad M. Antonium obtruncandum sermone eius
obstupescerunt districtos iam & uibratos gladios cruore uacuos uaginis
reddiderunt: quibus digressis. P. Antonius is enim solus in ambitu

expers antonianæ facundiæ steterat: crudele imperium truculento ministerio pedit: quã disertum igitur eũ fuisse putemus: quẽ ne hostiũ quidem quisquam occidere sustinuit: qui modo uocem eius ad aures suas uoluit admittere: ¶ De Iulio Cæsare.

DIuus quoq; Iulius q̄ cælestis numinis: tã etiã humani ingenii pfectissimũ columẽ uim facundiæ propriæ expressit: dicẽdo i accusatione. **Cn. Dolobellæ** quẽ reũ egit extorqueri sibi causam optimã. **L. Coctæ** patrociniõ: siquidẽ maxima tũc eloquẽtia quæstã est: cuius facta mẽtionẽ quoniã domesticũ nullũ maius adiecerim exẽplũ: pegrinandum est. ¶ De Pisistrato. ¶ Externa.

Pisistratus dicẽdo tantũ ualuisse traditus ẽ: ut ei atheniẽses regiũ imperiũ oratione capti pmitteret: cũ præserti ex cõtraria parte amatissimus patriæ **Solon** niteret: sed alterius salubriores erãt cõciones: alterius disertiores: quo euenit: ut aliõq; prudẽtissima ciuitas libertati seruitutẽ præferret. ¶ De Pericle.

Pericles autem felicissimis naturæ incrementis sub **Anaxagora** præceptore summo studio ppolitus: istructis liberis: athenarum ceruicibus iugum seruitutis imposuit: egit enim ille urbẽ: & uersauit arbitrio suo. Cumq; aduersus uoluntatẽ populi loqueretur: iucunda nihilominus & popularis eius uox erat. Itaq; ueteris comedie maledica lingua quãuis potentiam uiri perstringere cupiebat: tamen in labris hominis melle dulciorem leporem fatebatur habitare: inque animis eorum qui illum audierãt: quasi aculeos quosdã relinquẽdum prædicabat. ¶ De Quodam sene.

Hertur quidã cũ admodũ senex primæ concioni **Periclis** adolescentulus interesset: idẽq; iuuenis **Pisistratũ** decrepitũ iã cõcionatẽ audisset: nõ tẽperasse sibi quo minus exclamaret caueri illũ ciuẽ oportere: quod **Pisistrati** oratiõ simillima eius foret oratio: nec hominẽ aut æstimatio eloquiũ aut morũ auguriũ fefellit. Quid enim inter **Pisistratũ** & **Periclem** interfuit: nisi quod ille armatus: hic sine armis tyrannidem gessit. ¶ De Hegesia Philosopho.

Quantũ eloquẽtia ualuisse **Hegesiã** **Cyrenaicũ** philosophũ arbitramur: qui sic mala uitæ representabat: ut eorum miseranda imagine audientium pectoribus inserta multis uoluntariam mortis appetendæ cupiditatem ingeneraret: Ideoq; a rege **Ptolemæo** ulterius hac de re differere prohibitus est.

Quantū momentū sit ī pnūciatiōe & apto motu corporis. Cap. x.

E Loquentiā autē ornamenta in pronunciatione apta & conuenienti motu corporis consistūt: quibus cum se instruxerit tribus modis homies aggreditur animos eorū ipsa inuadendo horum alteri aures: alteri oculos pmulcendos tradendo. ¶ De. C. Graccho.

Sed ut ppositi fide in psonis illustrib; exhibeat. C. Gracchus eloquentiā q̄ ppositi felicioris adolescēs quoniā flagrantissimo ingenio cum optime temp. tueri posset: pturbati impie maluit: quōtiēs apud populum cōcionatus est seruū post se musicā artis peritū habuit: qui occulte eburnea fistula pnūciationis eius modos formabat: aut nimis remissos excitando: aut plus iusto cōcitos reuocādo quia ipsum calor atq; impetus actionis attentum huiusca temperamēti aestimatorem esse nō patiebāt. ¶ De. Q. Hortētio.

Q Autem Hortensius plurimū in corporis decoro motu repositū credens pene plus studii in eodē laborando q̄ ī ipsa eloquentia affectanda impendit. Itaq; nescires utrum cupiditū ad audiēdū eū an ad expectandum concurreret: sic uerbis oratoris aspectus & rursus aspectui uerba seruibāt. cōstat Aesopū Rosciūq; ludicrā artis pitissimos illo causas agente in corona frequēter astitisse: ut foro petitos gestus in scanam referrēt. ¶ De. M. Cicerone.

N Am. M. Cicero quantum in utraq; re de qua loquimur momentū sit: oratione quā pro Gallo habuit: significauit. M. Callidio accusatori exprobrando quod prāparatum sibi a reo uenenum testibus chyrographis quāstionibus pbaturum affirmans: remissio uultu & languida uoce & soluto genere orationis usus esset: pariter que & oratoris uitium detexit: & causā periclitantis argumenta adiecit totū hunc locū ita claudendo tu istud. M. Callidi nisi fingeres: sic ageres. ¶ De Demosthene. ¶ Externa.

Consentaneum huic demosthenis iudiciū: qui cū iterrogaretur: quidnā esset ī dicēdo efficacissimū respōdit Hypocritis. Iterum deinde & tertio interpellatus idem dixit: pene totum se illi debere confitendo. ¶ De Aeschine.

Recte itaq; Aeschines cum ppter iudiciale ignominiam relicta Athenis Rhodum petisset: atq; ibi rogatu ciuitatis suam prius in Tesiphontem: deinde Demosthenis pro eodem orationem

clarissima & suauissima uoce recitasset: admirantibus cunctis utriusque
culminis eloquentiam: sed aliquanto magis Demosthenis: quid si igitur
ipsum audissetis: tantus orator & modo tam infestus aduersarius: sic
inimici uim ardoremque dicendi suspexit: ut se scriptorum eius parum
idoneum lectorem esse predicaret: expertus acerrimum uigorem oculo-
rum: terribile uultus pondus: accommodatum singulis uerbis sonum uo-
cis: efficacissimos corporis motus: ergo & si operi illius adici nihil po-
test: tamen in Demosthene magna pars Demosthenis abest quod le-
gitur: potius quam auditur.

¶ Quam magni effectus artium sint. ¶ Cap. Undecimum.

Effectus etiam artium recogniti possunt aliquid afferre
uoluptatis: protinusque & quam utiliter excogitata sunt:
patebunt: & memoratu digne res lucido in loco repo-
nentur: & labor in his edendis suo fructu non carebit.

¶ De Sulpitio Gallo.

Sulpicii Galli maximum in omni genere litterarum recipiendo
studium plurimum reip. profuit. Nam cum L. Pauli bellum
aduersum regem Persen gerentis legatus esset: ac serena nocte subito
luna defecisset: eoque ueluti diro quodam monstro perterritus exerci-
tus noster manus cum hoste celerandi fiduciam amisisset: de cali ra-
tione & syderum natura peritissime disputando: alacrem eum in aciem
misit. Itaque illi in dylite paulianae uictoriae liberales artes galli aditum
dederunt: quia nisi ille metum nostrorum militum uicisset: imperator
romanus uincere hostes non potuisset.

Spurinae quoque in consecrandis deorum monitis efficacior scientia
apparuit: quam urbs Romana uoluit: praedixerat. C. Caesari ut pro-
ximos. xxx. dies quasi fatales caueret: quorum ultimus erat idus mar-
tiae: Et cum forte mane uterque in domum Caluini Comitii ad officium
conuenisset: Caesar spurinae & quid scis idus martias iam uenisse: &
is: & quid scis illas nondum praeteriisse: abiecerat alteri timorem tan-
quam exacto tempore suspecto: alter ne extremam quidem eius partem
periculo uacuum esse arbitratus est: utinam aruspitem potius augu-
rium quam patriae parentem securitas fefellerit.

¶ De Pende Philosopho. ¶ Externa.

Sed ut alienigena scrutemur: quum obscurato repente sole in-
usitatis profusa tenebris Athenae sollicitudine agerent: interitum

sibi caelesti denūciatione portēdi credentes Pericles processit i mediū
& quā a praeceptore suo Anaxagora pertinētia ad Solis & Lunae cur
sum acceperat: differuit: nec ulterius trepidare ciues suos uacuo me
tu passus est.

¶ De Alexandro rege.

Quantum porro dignitatis a rege Alexandro tributū arti existi/
mamus: qui se & pingi ab uno Apelle & fingi a Lysippo tan
tummodo uoluit.

¶ De Vulcano.

Tenet uisentes Athenas Vulcanus Alcimenis manibus fabri/
catus: praeter caetera. n. pfectissime artis in eo praecurrētia iu/
dicia: etiā illud mirant: quod stat dissimulatae claudicationis sub ue
ste leuiter uestigiū representans: ut nō tanquā exprobratū uitiū: ita
tanquam certam ppriamq; dei notam decore significās.

Cuius cōiugem Praxiteles i marmore quasi spirātem in tēplo
Cnidorū collocauit ppter pulchritudinem operis a libidinoso
cuiusdam complexu parū tutam quo excusabilior est error equi: q
uisa pictura equae hinnitum adere coactus est: & canū latratus aspe
ctu picti canis incitatus: taurusq; ad amorē & cōcubitū aeneae uacca
Syraculis nimie similitudinis irritamēto cōpulsus. Quid. n. uacua ra
tionis animantia arte decepta miremur: cum hominis sacrilegā cu/
piditatem muti lapidis liniamentis excitatam uideamus.

¶ Quaedam nulla arte effici posse. ¶ Cap. xii.

Caeterum natura quēadmodū sapenumero amulam ui
rium suarū artem esse patitur: ita aliquando irritā fesso
labore dimittit: quod summi artificis Euphranoris ma
nus senserūt. Nam cū Athenis. xii. deos pingeret Nep/
tuni imaginē quā poterat excellentissimis maiestatis coloribus cōple
xus ē: pinde ac Iouis aliquāto augustiorē repraesētaturus. Sed omni
petu cogitationis i superiori ope assumpto posteriores eius conatus as
urgere quo tenebāt: nequuerūt.

¶ De quodam pictore.

Quid ille alter aequae nobilis pictor luctuosum immolate Iphi
geniae sacrificiū referens cū Calcantem tristem: moestū Vlyf
sem: clamantem Aiacem: lamentantem Menelaum circa arā statuis
set: caput Agamemnonis inuoluendo: nō ne sūmi mœroris acerbita/
tē arte exprimi nō posse cōfessus est. Itaq; pictura eius aruspis &
amici & fratris & lachrymis madet: patris statū spectantis affectu
existimandū reliquit.

¶ De quodam alio pictore.

Apud antiquos suos dii fuisse
dicos uenerunt singulis yphnor
stat si uoluerit quos suos
et uox eius uenerunt Minerva
et a sapientia uerit Apollo diuina
et diuina Minerva Nephthys Saturnus
autram Mercurius

videt diuina per metamorpho
Est aut hoc cythara. Agamemnon
et phrygia filia sua diuina nuptia
diuina uoluit uoluit qd se fig
uox uox et quos ad hunc et so
hoc ipse ad sua sua sonabat
et uoluit uox diuina: et a ma
sua sua sua sua sua sua sua
sua sua sua sua sua sua sua

HTque ut eiusdem studii adiuciam exēplum præcipuæ artis pi-
ctor equum ab exercitatione uenientē modo nō uiuum labo-
re industria suæ comprehēderat. Cuius naribus spumas adicere cu-
piens tantus artifex in tam paruula materia multū ac diu frustra te-
nebatur: indignatione deinde accensus spongiam omnibus imbutā
coloribus forte iuxta se positam apprehendit: & eam ueluti corrup-
turus opus suum tabulæ illisit: quam fortuna ad ipsas equi nares di-
rectam desyderium pictoris coegit explere. Itaque quod ars adum-
brare non ualuit: casus imitatus est.

Sua quēq; artis optimū & auctore esse & disputatorē. **Cap. xiiii.**

Væ autem artis unumquēq; & auctorem & disputatorē op-
timum esse nō dubitemus: paucis exemplis admoneamus.

¶ De Quinto Scæuola.

Q Scæuola clarissimus legū uates & certissimus quotienscūque
de iure pratorio cōsulebat ad Furium & Casseliū: quia huic
scientiæ dediti erant: cōsultores reiciebat: quo quidē facto moderati-
onem suam magis cōmendabat quam auctoritatem minuebat: ab
his negotium aptius explicari posse confitendo qui quotidiano eius
usu callebant: sapientissimi igitur artis suæ professores sunt: a quib;
& propria studia uerecunde: & aliena tam callide æstimantur.

¶ De Platone philosopho.

Platonis quoque eruditissimum pectus hac cogitatio attigit:
qui cōductores sacræ aræ modū & formam eius secū sermo-
nem cōferre conatos ad Euclidem geometrāre iussit: scientiæ eius
cedens imo professioni.

¶ De Atheniensibus & de Philone.

Gloriantur Athenæ armamētario suo nec sine causa: ē enim il-
lud opus & impensa & elegantiā uisū: cuius architectū
Philonem ita faciendæ rationē institutionis suæ i theatro reddidisse con-
stat: ut disertissimus populus nō minorem laudem eloquentiæ eius
quam arti tribueret.

¶ De quodam Artifice.

Misice & ille artifex qui i opere sui muneris se a sutore suo d-
crepida & ansulis passus de crute etiā disputare icipiētē su-
pra plantā ascendere uetuit.

¶ De Senectute. ¶ Cap. xiiii.

Senectus quoq; ad ultimū sui finē prouecta i hoc eodē
opere iter exēpla idustriæ i aliquot claris uiris cōspecta
ē: separatim tam & propriū titulū habeat: ne cui deoꝝ

imortalium præcipua indulgentia affuit & nostra ornata m̄tio defuit
se existimet: & simul spe diuturnioris uitæ: q̄si adminicula quadam
dent: q̄b; istis alacriore se respectu uetustæ felicitatis facere possit:
tranq̄llitatēq; sæculi nostri quā nulla unquā beator fuit: subinde fi-
ducia cōfirmet salutaris p̄cipis icolumitatē ad lōgissimos humanæ
cōdicionis terminos progando. ¶ De M. Valerio Coruino.

C Valerius Coruinus cētēsimū annum cōpleuit: cuius iter
primum & sextum cōsulatum quadragita & sex anni iter
cesserunt: suffecitq; integris uiribus corporis nō solum speciosissimis
reip. ministeriis: sed etiā exactissima agrorum suorū culturæ & ciuis
& patrifamilia optabile exemplum. ¶ De Metello.

C Vius uitæ spacium æquauit Metellus quartoq; anno post cō-
sularia imperia senex admodum pontifex maximus creatus
tutelam cerimoniarū p̄ duos & uiginti annos neq; ore in uotis nūcu-
pādis hæsitante: neq; i sacrificiis faciendis tremula manu gessit.

¶ De Quinto Fabio Maximo.

Q Vintus autē Fabius Maximus duobus & sexaginta annis au-
guratus sacerdotium sustinuit robusta iā atate id adeptus
quæ utraq; tēpora si i unum cōferant: facile sæculi modū expleuerit.

¶ De Marco Perpenna.

M Arci de Marco Perpenna qd loquar: qui omnibus quos i sena-
tu uocauerat supstes fuit: septemq; tantūmodo quos censor
collega Lucii Philippi legerat e patribus. C. reliquos uidit toto ordie
amplissimo diuturnior.

¶ De Appio.

A Ppii uero æuū clade metirer q̄a īfinitū numery annorū orba-
tus luminibus exegit nisi quattuor filios quiq; filias plurimas
clietelas: rē deniq; publicā hoc casu grauatus fortissime rexisset. Quin
etiā fessus iā uiuēdo lectica se i curiā deferri iussit: ut cū Pyrrho de-
formē pacē fieri p̄hiberet. Hunc cæcum aliquis nominet: a quo pa-
tria quod honestum erat: per se parum cernens coacta est p̄uidere.

¶ De Liuiā Rutili: De Terentia Ciceronis: & Clodia filia Auli.

L iuiæ etia uitæ spacium nō minus longū i cōpluribus appa-
ruit: quarū aliquas strictim rettulisse me satis erit. Nā & Li-
uia Rutili septimū & nonagesimū: & Terentia Ciceronis tertium & cē-
tesimū: & Clodia Auli filia quidecim filiis atē amissis quintūdecimū
& centesimū expleuit annum. ¶ De Masinissa rege Numidia.

& testata oratione profectus: Quo effectū ē: ut ne qs dubitaret qn referret potius gratiā: q̄ ichoaret.

¶ De Lucio Scylla.

Lucius autē Scylla & si ad neminē scriptorē animū direxit tū Iugurtha a Boccho rege ad Mariū perducto totā sibi laudē cupide asseruit: ut anulo quo signatorio utebat: sculptā illā traducti onem haberet: & quātus postea ne nimium quidē gloriā uestigium cōtempfit.

¶ De Scipione & quodam equite.

Atque ut imperatoribus gloriosū militis spiritum subnectā Scipionē dona militaria his qui strenuā operā ediderāt diuidē tem. **T.** Labienus ut forti equiti aureas armillas tribueret: admonuit eoq; se negāte id facturū ne castrensis bonos ī eo qui pauloante ser uisset: uiolaret: ipse ex prāda gallica aurum equiti largitus ē: nec taci te id Scipio tulit. Nā equiti: habebis inquit donum uiri diuitis: qđ ubi ille accepit: p̄iecto ante pedes Labieni auro uultum demisit. Idē ut audiuit Scipionē dicentē. Imperator te argenteis armillis donat: alacer gaudio abiit. Nulla est ergo tanta humilitas: quā dulcedie glo riā non tangatur: illa uero alacris uiris interdum ex humillimis reb; petita est.

¶ De Quinto Fabio.

Quidam quid sibi uoluit Caius Fabius nobilissimus ciuis: qui cū ī iāde salutis quā. **C.** Iulius bubulcus dedicauerat parietes p̄ xisset nomen is suum inscripsit: Id enim demum ornamenti familiā cōsulatibus & sacerdotis & triumphis celeberrimū deerat: ceterum sordido studio deditum īgenium qualēcūq; illum laborem suum silē tio obliterari noluit: uidelicet Phidiae secutus exemplum: qui clypeo Mineruā effigiem suam inclusit: qua conuulsa tota operis colligatio solueretur.

¶ Extetna De Themistocle.

Sed melius aliquanto si imitatione aliena capiebatur. **Them**istoclis ardorem esset æmulatus: quē ferunt stimulis uirtutū agtatū: & ob id noctes inquietas exigētē: quarentibus qđ ita eo tēpo re ī publico uersaret: respōdisse: quia me trophāa Milciadis de sōno excitāt: Marathon nimirū animū eius & Artheniseum & Salamina naualis gloriā fertil a nomina illustrāda tacitis facibus incitabant.

Idem theatrū petēs cū īterrogaret cuius uox auditu illi futura esset gratissima: dixit: eius a quo artes meā optime canēt. dul cedine gloriā poene adiecit gloriosam.

¶ De Alexandro rege.

Quidam Alexandri pectus īfacibile laudis: qui Anaxarcho comiti

suo ex auctoritate Democriti praeceptoris innumerabiles mundos esse referenti: Heu me: inquit: miserum: quod nec uno quidem adhuc sum potitus: angusta homini possessio gloriae fuit: quae deorum omnium domicilio sufficit.

De Aristotele philosopho.

Regis & iuuenis flagrantissimae cupiditati similem Aristotelis in capessenda laude sitim subnectam. Is namque Theodoti discipulo oratoriae artis libros quos ederet: donauerat: molestusque postea ferens titulum eorum sic alii cessisse: proprio uolumine quibusdam rebus insistens: Planius sibi de his in Theodoti libris dictum esse adiecit. Nisi me tanta & tam late patentis scientiae uerecundia teneret: dicere dignum philosophum: cuius stabilendi mores altioris a philosopho traderet.

Ceterum gloria ne ab eis quidem: qui contemptum eius introducere conantur: negligitur: quam quidem ipsis uoluminibus noia sua diligenter adiciunt: ut quod professione eleuent: usurpatione memoriae consequantur. Sed qualis cumque horum dissimulatio proposito illorum longe tolerabilior est: qui dum aeternam memoriam assequerentur: etiam sceleribus inotescere non dubitauerunt: quorum e numero nescio an in primis Pausanias debet referri. nam cum hermodem punctatus esset: quoniam modo subito clarus posset euadere: atque is respondisset: si illustrem uirum aliquem occidisset: futurum ut gloria eius ad ipsum rediret: continuo Philippum iterum: & quidem quod petierat assecutus est. tam enim se periculis quam Philippus uirtute notum reddidit.

De quodam qui propter gloriam incendere uoluit templum Dianae.

Illa uero gloriae cupiditas sacrilega iuentus est. nam qui Dianae Ephesiae templum incendere uellet: ut ope pulcherrimo consumpto nomen eius per totum terrarum orbem diffunderet: quem quidem mentis furorem e culeo impositus detexit: ac bene consuluerat Ephesii decreto memoriam terribili hominis abolendo nisi Theopompi magnae facundiae ingenium in historiis eius suis comprehendisset.

Quae cuique magna contigerunt. Cap. xvii.

Quidam autem animis uoluptatem praebuerunt in conspicuo posita quaecumque magna merito quae aequae praemiorum uirtutis atque honorum contemplatio iudicanda est ipsa natura nobis alacritatem ministrante: cum honorem industriae appeti & exolui gratia uidemus. Verum & si mens hoc loco pertinens ad ^{Julius Caesaris et Octavianus} augustam domum beneficentissimum & honoratissimum templum omni impetu feratur: melius cohibebit

quoniā cui ascēsus ī cālū patet: quāuis maxima dubito: tam̄ minora sunt quæ ī terris tribuuntur.

¶ De Superiore Africano.

Superiori Africano cōsulatus ceterior legitimo tēpore datus est qua fieri oportere exercitus senatū litteris admonuit: Ita nesci as utrū illi plus decoris patris cōscriptorū auctoritas: an militū cōsiliū adiecerit. toga. n. Scipionē ducē aduersus pœnos creauit: arma popo scerūt: cui quæ ī uita præcipua assignata sūt: & lōgū ē referre: qa multa: & nō necessariū: quia maiore ex parte iā relata sūt. Itaq; quod ho die eximiū quoq; capit memoriā: aduciā: imaginē ī cella Iouis optimi maximi positā habet: quæ quotiēscūq; munus aliquod corneliæ gen tis celebrādū est: ide petitur: uniq; illi instar atrii capitolium est.

Quam hercle quā curia: superioris: Catonis effigies illius ad eius generis officia expromit: gratū ordinē q̄ utilissimū reip. sena/ tore tantū nō sēp secū habitare uoluit: omnib; numeris uirtutis diui/ tē magniq; suo merito quā fortunæ beneficio magnū: cuius prius cō filio q̄ Scipiōis ipio ē delata Carthago.

¶ De Scipione Nasica.

Uerū specimē honoris a Scipione quoq; Nasica oborit: eius nā que manibus & penatibus nondū quæstoris senatus Pythii Apollinis monitu pesimūti accersitā deā excipi uoluit: qa eodē ora/ culo præceptū erat: ut hæc mīsteria matri deū a sãctissimo uiro præ starēt. explica totos fastos: cōstitue om̄s currus triūphales: nihil tam̄ morū præcipatu speciosius reperies.

¶ De Scipione Aemiliano.

Tradunt subinde nobis ornamenta sua Scipiones cōmemorā/ da: Aemilianum. n. populus ex candidato ædilitatis cōsulē fe cit: eundemq; cum quæstoris comitiis suffragator. **Q.** Fabii. **M.** fratris filii ī cāpum descendisset: cōsulem iterum reduxit. Eidem se/ natus bis sine sortē prius Africā: deinde Hispaniā dedit. Atque hæc neque ciui cupido: neque senatori ambizioso quēadmodum nō solū uitæ eius seuerissimus cursus: sed etiam mors clādestinis illata insidi is declarauit.

¶ De. M. Valerio.

Marcum quoque Valerium duabus rebus insignibus dii pari ter atque ciues speciosum reddiderunt: illi cum quodā gallo cōminus pugnatī coruum pugnatorē subiiciētes: ii tertium & uigesi mum ānum igressō consulatum largiti: quorum alterum decus ue/ tustæ originis optimi hominis gens coruina amplexa cognomen

usurpat: alterū summo subiungit ornamento tam celeritate quam principio consulatus gloriando. ¶ De. Q. Scauola.

AT ne Quinti quidem Scauolæ quem Lucius Crassus i cōsultatu collegam habuit: gloria par illustris: qui Asiam tā sãcte & tam fortiter obtinuit: ut senatus deinceps in eam puinciam ituris magistratibus exemplum atq; formam officii Scauolã decreto suo pponeret. ¶ De Caio Mario.

INhærent illi uoci posterioris Africani septẽ. **C. Marii** consulatus ac duo amplissimi triumphi. ad rogũ. n. usq; gaudio exultauit: q cū apud Numantiã sub eo duce stipediã equestria mereret: & forte iter coenã qdam Scipionẽ iterrogasset: siqd illi accidisset quẽ nã resp. atq; magnũ habitura esset iperatore: respiciẽs se supra ipsũ cubantẽ: uel hũc dixit: quo augurio pfectissima uirtus maximã orientem uirtutẽ uiderit: ne certius an efficacius acciderit perpẽdi uix potest: illa nimirũ cœna militaris speciosissimas tanta in urbe Mario futuras coenas ominata est. Postquã cimbro ab eo deletos initio noctis nuncius puenit: nemo fuit q nõ illi tanquã diis immortalibus apud sacra mensæ suæ liberauit. ¶ De. Cn. Pompeio.

IAm quæ in. **Cn Pompeiũ** & ampla & noua gesta sũt: hinc assensione fauoris: illinc fremitu inuidiæ litterarũ monumentis obstrepit: Eques Romanus pconsul in Hispania aduersus Sertoriũ pari imperio cū pio Metello pncipe ciuitatis missus est. nondũ ullũ honorẽ auspicatus bis triumphauit. Initia magnatuũ a sũmo impio cepit: tertiu cōsulatũ decreto senatus solus gessit. De Mithridate. & Tigra^{ne}: de multis præterea regibus & gẽtibus plurimisq; ciuitatib; & prædonibus unũ duxit triumphũ. ¶ De. Q. Catulo.

Quintũ etiam Catulũ populus Romanus uoce sua tantũ nõ ad sydera usq; euexit. Nam cum ab eo p rostris interrogaret: si in uno Pompeio magno omnia reponere pseucrasset: assũpto illo subiti casus incurso in quo specie esset habiturus: sũmo cōsensu acclamauit in te: uim honorati iudiciũ admirabilem. siquidẽ magno Pompeio cū omnibus ornamentis: quæ rettuli duarũ syllabarũ spatio inclusũ Catulum æquauit. ¶ De. M. Catone.

Protest & **M. Catonis** e Cypro cum regia pecunia reuertentis appulsus ad ripã Tyberis memorabilis uideri: cui naue egrediẽti cōsules & cæteri magistratus & uniuersus. **S. P. Q. R.** officii gra

Macedoniæ uictus licentioris uitæ fiduciam dedit: quo tempore matronæ brutorū domū aufæ sūt obsidere: qui abrogationi legis appiæ intercedere parati erant: quā fœminæ tolli cupiebant: quia his nec ueste uariū coloris uti: nec auri plus semiuncia habere: nec iūcto uehiculo ppius urbē mille passibus nisi sacrificii gratia uehi pmittebat: Equidē obtinuerūt: ut ius p cōtinuos uiginti ānos seruatū aboleret: nec. n. p uiderunt sæculi illius uiri: ad quē cultum tēderent isoliti coetus pertinax studiū: aut quo se usq; effusura esset legū uictrix audacia qd si ānos muliebris apparatus itueri potuissent: qbus quotidie aliqd nouitatis sūptuosius adiectū est: i ipso itroitu ruēti luxuriæ obstitissēt

Sed quid ego de fœminis ulterius loquor: quas ibecillitas mētis & grauiorum operum negata affectatio omne studium ad curiosiorem sui cultum hortatur conuertere: cum temporum superiorum & nominis & animi excellentes uiros in hoc prisca cōtinentiæ diuerticulum conferre ignotum prolapsos uideam: idq; iurgio ipsorū pateat.

¶ De. Cn. domitio & .L. Crasso.

Cneus Domitius Lucio Crasso collegæ suo altercatiōe orta obiecit: quod colūnas hymeticas i porticu domus haberet: quē cū cōtinuo Crassus quātū ipse domū suā aestimaret: interrogaret: At que ut respōdit sexagies sextertio: quo ergo eā inquit minore fœnore aestimas: si decē arbusculas idē succidero: ipse tricies sextertio iqt Domitius: Tunc ait Crassus: uter igitur luxuriosior ē: Egone qui decem columnas. C. millibus nummum emi: an tu qui decē arbuscularum umbrā trities sextertii summa cōpensas: Sermonē oblitū Pyrrhi imemorem Hānibalis: iāque transmarinorū stipēdiōrū abūdātia oscitantem: & quanto tamen i sequentiū sæculorum ædificiis & nemoribus angustiorem quā introduxerūt. Atq; inchoatam a se lauticiā posteris relinquere a maioribus acceptam continentiam retinere maluerunt.

¶ De Metello Pio.

Quid enim sibi uoluit princeps suorum temporū Metellus Pius tunc cū i Hispania aduētus suos ab hospitibus aris & thure excipi patiebat: quum attalicis aulæis cōtectos parietes lato aīo intuebatur: cum i manibus epulis apparatissimos interponi ludos sinebat: cum palmata ueste cōiuiua celebrabat: demissasq; lacunaribus aureas coronas uelut cælesti capite recipiebat: & ubi ista: nō i Græcia neq; in Asia quarum luxuria seueritas ipsa corrumpi poterat: Sed

in horrida & bellicosa p̄ouicia: cū p̄sertim acerrimus hostis **Ser-**
torius Romanorū exercitiū oculos lusitanis talis p̄stringeret: adeo
patris illi sui numidica castra exciderant: patet igit̄ q̄ celeri transitu
luxuria affluxerit: Nam cuius adolescentia p̄scos mores uidit: sene
ctus nouos orsa est. **¶ De Curionibus.**

Consimilis mutatio ī domo curionū extitit: Siquē for̄ nostrū:
& grauissimū sup̄ciliū: & filii sexcētis sextertiū aris alieni af
pexit cōtractū famosa iniuria nobiliū iuuenū. Itaq; eodē tēpore & in
eiusdē penatibus diuersa hitarunt frugalissimū habitū alterū: Altes
nequissimum. **¶ De Publico Clodio.**

Publii autem Clodii iudiciū quanta luxuria & libidine abun
dauit: in quo ut euident̄ icesti crimie nocēs reus absolueret:
noctes matronarū & adolescētū nobiliū magna sūma emptā merca
dis loco iudicibus erogata sūt: quo in flagitio tam tetra tāq; multipli
ci nescias primum quē detestere: an qui istud corruptelā genus ex
cogitauit: an q̄ pudiciā sequestrē periurii fieri passi sunt an q̄ religi
onem stupro p̄mutarunt. **¶ De Gemello Tribunitio.**

Aequē flagitiosū illud cōuiuium quod gemellus Tribunicus
uiator ingenui sanguinis sed officii intra seruilem habitū de
formis: Metello & Scipioni cōsulibus ac tribunus plebis magno cū
rubore ciuitatis cōparauit: lupanari. n. domi suā instituto Mutiā &
Fuluiam tum a patre tum a uiro utrāq; iclytam: & nobilē puerum
Saturninum ī eo p̄stituit: p̄brosa sapientiā corpora ludibrio tenu
lentā libidinis futura: epulas consulibus & tribunis nō celebrandas:
sed uindicandas. **¶ De Catilina.**

Uerum p̄cipue Catilinā libido scelestā: nā Vesano amore
Aureliā Orestillā corruptus: cum unū ipeditum uideret:
quo minus nuptiis iter se iungerēt: filiū suum quē & solum & atate
iā puberē habuit ueneno sustulit: p̄tinusq; ex rogo eius maritalē fa
cem accendit: ac nouā maritata orbitatē suā loco muneris erogauit:
eodē deinde animo ciuem quo patrem egerat filii pariter manib; &
nefariā attentatā patriā poenas dedit. **¶ De Hannibale.**

At campana luxuria perquam utilis ciuitati nostrā fuit: Inui
tum. n. armis Hannibalē illecebris suis cōplexa uincendum
romano militi tribuit. Illa uigillantissimum ducē: illa exercitum acer
rimum dapibus largis: abundantī uino: unguētō; fragrātia ueneris

usu lasciuiore ad somnū & delicias euocauit: ac tum demū fracta & cōtusa punica feritas tum seplausia ei & albana castra esse cōperūt: Quid ergo his uitis foedius? Quid etiā dānosius? quibus uirtus atterit: uictoriā relāguescūt: sopita gloria ī ifarniā cōuertit: animiq; pariter & corporis uires expugnātur: adeo ut nescias ab hostib; ne an ab illis capi pniciosius habēdum sit.

¶ De Volscis

Quæ enim Volscinēsiū urbem grauib; & erubescēdis claudibus implicauerunt: erat opulenta: erat moribus & legibus ordinata ethruriæ caput habebat: sed postquā luxuria prolapsa est ī profundū iuriarū & turpitudinis decidit: ut seruorū se insolentissimæ dominationi subiiceret: qui primū admodum pauci senatorū ordinē intrare ausi: & mox uniuersā rēpublicā occuparūt testamenta ad arbitrium suum scribi iubebāt: cōuiuia cœtusque īgenū fieri uetabāt. filias dominorū ī matrimonium ducebāt: postremo lege sāxerūt: ut supra sua inuiduis pariter atque nuptis īpunita essēt: ac nequa uirgo īgenuo nuberet: cuius castitatē non ante ex numero ipsorū aliquis delibasset.

¶ De Xerxe.

Age Xerxes opum regiarū ostentatione eximia eo usque luxuria gaudēs ut edicto pramium ei apponeret: qui nouum uoluptatis genus reperisset: quāta dū delitiis nimis capit: amplissimi īperii ruina euasit.

¶ De Antiocho Rege Syria.

Antiochus quoque Syriae rex nihilo cōtemptioris exempli: cuius cæcā & amentē luxuriā exercitus imitatus magna ex parte aureos clauos crepidis subiectos habuit: argenteaque uasa ad usū culinæ cōparauit: & tabernacula textilibus sigillis adornata statuit. auaro potius hosti præda optabilis quā ulla ad uincendum strenuo mora.

¶ De Ptolemæo Rege Aegypti.

Iam Ptolemæus rex accessione uitiorum suorum uixit: Ideoq; Phiton appellatus: cuius nequicia quid nequius? sororē natu maiorem communi fratri nuptam sibi nubere coegit. postea deinde filia eius per uim stuprata ipsam dimisit: ut uacuum locum nuptiis puellæ faceret.

¶ De Populo Aegypti.

Consentaneus igit regibus suis gētis aegyptiæ populus q ductu Archelai aduersus Aulū Gabinium moenibus urbis agressus cum castra uallo atque fossa cingere iuberet: uniuersus succlamauit ut id opus publica pecunia faciēdum locaret: quapropter delitiis tā

Summū regū ad hunc
Sanctū pluriū figurat. Capa
me: amur dicit: utiq;
utiq;

utiq;

enerues animi spiritum exercitus nostri sustinere nō potuerunt.

De Cypris.

Sed tamē effœminator multitudo cypriorū qui reginas suas mulierum corporibus uelut gradibus cōstructis: quo mollius uestigia pedum poneret currus cōscendere æquo animo sustinebāt: uiris. n. si modo uiri erāt uita carere quā tam dedicato imperio obtēperare satius fuit. Hęc ē societas uitioꝝ lasciuu uultus: & noue cupiditati inhærētium oculoꝝ ac delicato uultu affluetis perq; uarios illecebray motus uolitantis animi.

De Crudelitate. Cap. Secundum.

Crudelitas uero horridus habitus: truculēta species: uiolenti spiritus: uox terribilis omnia minis & cruentis iperis referta: cui silentium donare: clementum est aduicere: & n. quē modū sibi ipsa statuet: si nō sugillationis quidem frānis fuerit reuocata. ad summā cū penes illā sit timeri: penes nos sit odisse.

De Lucio Scylla.

Lucius Scylla quē neq; laudare neq; uituperare quisquā fatis digne potest: quia dum quærīt uictorias: Scipionē se populo Ro. dum exercet: Hannibalem repræsentaui: egregie nanq; auctori tate nobilitatis defensa crudeliter totam urbē atq; omnes Italiae partes ciuilibus sanguinis fluminibus inundauit.

Quattuor legiones cōtrarię partis fidem suā secutas in publica uilla quę in martio cāpo erat: ne quicquā fallacis dextrę misericordiam implorantes obtruncari iussit: quarum lamētabiles queritatus trepidę ciuitati aures receperūt: lacerata ferro corpora Tiber impatiens tanti oneris cruentatis aquis uehere coactus est.

Quinq; millia prænestinoꝝ spe salutis: per P. Cethegum data extra mœnia municipii euocatos cū abiectis armis humi corpora pstrauiisset: iterficiēda p̄tinusq; pagros dispergēda curauit.

Quattuor millia & septingentos dirę p̄scriptionis edicto iugulatos in tabulas publicas rettulit. uidelicet ne memoria tam præclara rei tam dilueret.

Nec contentus in eos sæuitiæ: qui armis a se dissenserant: etiā: quæti animi ciues p̄pter pecunię magnitudinē p̄ nomē clauos; conquisitos p̄scriptorum numero adiecit.

Aduersus mulieres quoque gladios distinxit: quasi parum

cædibus uirorū fatiatus.

ID quoque inexplebilis feritatis indicium est: abscissa misero
rū capita modo nō uultū ac spiritū retinētia in conspectum
suum afferri uoluit: ut oculis illa quia ore nefas erat: manderet.

QVam porro crudeliter se in **M. Mario** prætorē gessit: quem p
ora uulgi ad sepulchrū luctatiæ gentis per tractū nō prius ui
ta priuauit: quam oculos infelicis erueret & singulas corporis partes
cōfringeret. **Vix** mihi uerisimilia narrare uideor.

AT ille etiā **M. Prætorium** quod ad eius supplicium exanimis ce
ciderat: continuo ibi maectauit nouus punitor misericordiæ:
apud quem iniquo animo scelus itueri scelus admittere fuit.

SEd mortuorū umbris saltē pepercit: minime: **Na. C. Marii** cu
ius & si postea: hostis quæstor tamen aliquādo fuerat: erutos
cineres i Anienis alueum sparsit: en quibus actis felicitatis nomē asse
rendum putauit.

V De Caio Mario.

CVius tamē crudelitatis. **C. Marii** inuidia leuat: nam & ille ni
mia cupiditate persequēdi inimicos irā suā nefarrie distinxit
C. Cæsaris consularis. & censorii nobilissimū corpus ignobili sæuicia
trucidādo & quidem apud seditiosū & abiectissimū hominis bustū
id enim malorū miseræ tunc reipublicæ deerat: ut uario **Cæsar** pia
culo caderet. pœne tanti uictoriæ eius nō fuerunt: quarum oblitus
plus criminis domi q̄ laudis i militia meruit.

IDem caput **M. Antonii** abscisum suis manibus iter epulas p
sumā animi ac uerborū insolentiā aliquādiu tenuit: clarissimi
que & ciuis & oratoris sanguine cōtaminari mēsa sacra passus: Atq;
etiā **P. Annium** qui id attulerat: in sinum suum recentis cædis uesti
giis aspersum recepit.

V De Damasippo.

DAmasippus nihil laudis habuit: quod corrumpere: itaq; me
moriam eius licentiore accusatione perstringit: cuius iussu prin
cipū ciuitatis capta hostiarū capitibus permixta sunt carbonisq; aru
inæ truncū corpus patibulo affixum gestatum est: adeo aut flagitio
sissimi hominis prætura multum: aut reipublicæ maiestas nihil po
tuit.

V De Numatio Flacco Romano.

Numatius enim **Flaccus** pompeiani nois acrior q̄ probabilior
defensor: cū ab impatore **Cæsare** i **Hispania** iclusus mœnib;
attingentium obsideret effertā crudelitātē suā truculētissimo genere

uesaniae exercuit: oēs. n. eius oppidi ciues quos studiosiores **Casaris** senferat: iugulatos muris praecipitauit. foeminas quoq; citatis nomib; uirorum qui in cōtrariis castris erant: ut caedes cōiugū suarū cernerēt: & maternis gremiis suppositos liberos trucidauit. Infantes alios in cōspectu parentum humo infigi: alios supiacos pilis excipi iussit: quā auditu etiam intolerabilia Romano iussu lusitanis manibus administrata sūt: cuius gentis praesidio Flaccus uallatus diuinis opibus uecordi p̄tinacia resistebat.

¶ Externa. ¶ De Carthaginensibus.

Transgrediamur nunc ad illa quibus ut par dolor: ita nullus nostrae ciuitatis rubor inest. Carthaginēses **Attiliū Regulum** palpebris resectis machina i qua undiq; praecuti stimuli eminebāt: iclusum uigilantia pariter & continuo tractu doloris necauerūt tormenti genus indignū passo auctoribus dignissimum.

Eadem crudelitate usi i milites nostros **Martis** certamine i suā potestatem redactos nauibus substrauerūt: ut ear; carinis ac pondere elisi inusitata ratione mortis barbaram feritatem satiarent: tetra facinore pollutis classibus ipsum mare uiolaturi.

¶ De Hannibale.

Horum dux **Hannibal** cuius maiore ex parte uirtutis saeuitia cōstabat: i flumine **Gello** corporibus Romanis ponte facto exercitum trāsdixit: ut aequae terrestriū scelestum carthaginensium copiar; egressum terra quoq; maritimatū **Neptunus** experiret.

Idem captiuos nostros oneribus & itinere fessos iā prima pedum parte succisa reliquebat. Quos uero ut in castra pduxerat patria fratrum & p̄pinq; iungēs ferro decernere cogebat. ne que ante sanguine explebat quā ad unū uictorē oēs redigisset iusto ergo illū odio uerūtamē tardo supplicio senatus **Prusia** regis factū supplicē ad uolūtariā mortē cōpulsit. ¶ De Rege **Mithridate**.

Iam hercle quā **Mithridatem** regem: qui una epistola: octoginta millia ciuiū Romanor; in **Asia** p̄ urbes negociādi gratia dispersa interemit: tantaq; puincia hospitales deos iniusto sed non inulto cruore respicit: quoniā cū maximo cruciatu ueneno repugnantē spiritū suum tandē succūbere coegit. Simulq; piacula crucibus illis dedit: qbus illos amicos suos actore **Gauro** spadone libidinosus obsequio scelestus imperio affecerat. ¶ De gente **Thraciae**.

Quamuis sintis Diogidis filia Thraciæ regis & si minus admirabile crudelitate gentis ipsius feritas narranda tamē rabies sauciæ facit: cui ne uiuos homines medio secare: ne parētes liberorū uel sci corporib; nefas fuit. **De Ptolemæo rege ægypti & de cleopatra.**

Terū Ptolemæus Phiton emergit paulo ante libidinosā amētia teterrimū exēplum idem ē inter præcipua crudelitatis iudicia referendus. **Q**uid. n. hoc facto truculentius: filium suū nomie menephitē quem ex Cleopatra eadē sorore & uxore sustulerat: liberalis formæ: optimæ spei puer; i cōspectu suo occidi iussit: pedes eius precisos & caput eius & manus i cistā chlamyde opertos pro munere natalicio matri misit: perinde quasi ipse cladis quā illi iferebat expers: ac nō ifelicior quod i cōmuni orbitate Cleopatram miserabilē cūctis se inuisū redderet. Adeo cæco furore sūma quæque efferuescit crudelitas cui munimētū ex se ipsa repperit: **N**ā cum animaduerneret: quāto sibi odio patria teneret: timori remediū scelere petiuit: quoq; tutius plebe trucidata regnaret: frequēs iuuentute **G**ymnasiū armis & igni circūdedit: omnesq; qui i eo erant: partim ferro partim flama necauit.

¶ De Ocho Dicto Dario.

Ochus autē qui postea Darius appellatus est sanctissimo p̄s iureiurādo obstrictus ne quē ex cōiuratione quæ septē magos cū eo oppresserat: aut ueneno aut ferro aut ulla ui aut iopia alimētorū necaret: crudeliore mortis rationem excogitauit: quæ hos iunctos sibi nō perrupto uinculo religiōis tolleret. septū enim altis parietib; locū cinere cōpleuit: suppositoq; tigno p̄minente benigno cibo & portione exceptos i eo collocabat: e quo somno sopiti in illā insidiosā cōgeriem decidebant.

¶ De Ocho Arthaxerxe.

Aprior & tetrior alterius Ochi cognomine Arthaxerxis crudelitas qui otiosā sororē atque eandē soctū uiuā capite defodit: & patrum cū cētum & amplius filiis ac nepotibus uacua arca destitutū iaculis cōfixit: nulla iuria laceffitus sed qd̄ i his maximā apud p̄sas p̄bitatis & fortitudis laudē cōsistere uidebat.

¶ De Atheniētib;

Con simili genere æmulationis istincta ciuitas Atheniensū indigno gloriæ suæ decreto eginēsū iuuetuti pollices abscidit: **U**t classe potēs populus i certamen maritimarum uirium secum descendere nequiret. **N**on agnosco Athenas timori remedium a crudelitate mutantes.

¶ De Inuentore Aenei Tauri.

Sæuus etiã ille Aenei tauri inuentor quo inclusi subditis igni
bus longo & abdito cruciatu mugitu resonante spiritũ ardere
cogebãt: ne hululatus eorũ humano sono uocis expressi Phalaridis ty
ranni misericordiam implorare possent: quã quia calamitosus deesse
uoluit teterrimum artis suæ opus primus artifex inclusus merito au
spicatus est. ¶ De Ethruscis.

Ane Ethrusci qdẽ pax feroces i pœna excogitãda: q uirorũ
corpora cadaueribus aduersa aduersis alligata atq; cõstricãta:
ita ut sigulæ mēbroꝝ ptes singulis esset accõmodatã tabescere simul
patiebãt amari uitæ pariter ac mortis tortores. ¶ De Barbaris.

Sicut illi Barbari quos ferunt mactatarum pecudum intestinis
& uisceribus egestis homies inserere ita ut capitibus tatũmo
do emineant: quoq; diutius pœne sufficiant cibo & portione infelicẽ
spiritũ progant: donec intus putrefacti laniati sint ab animalibus
quæ tabidis in corporibus nasci solẽt: Queramur nũc cum natura
rerum: quod nos multis & asperis aduersæ ualitudinis icõmodis ob
noxios esse uoluerit: habitũq; cælestis roboris humanæ conditioni de
negatũ moleste feramus: cũ tot cruciatus sibi met ipsa mortalitas im
pulsu crudelitatis excogitauerit. ¶ De Ira & Odio.

Ira quoq; aut odium in pectoribus humanis magnos fluctus
excitant: p cursu celerior illa: nocendi cupidie hoc p̄tinacius
utriq; cõsternationis plenus affectus ac nunquã sine tormento sui uio
lentus: quia dolorẽ cum inferre uult. patit amara sollicitudie: ne nõ
cõtingat ultio anxius: sed pprietatis eorũ certissima sũt imagines: q̄s
di ipsi in claris p̄sonis aut dicto aliquo: aut facto uehementiore con
spici uoluerunt. ¶ De Liuiõ Salinatore.

Cum aduersus Hasdrubalem Liuius salinator bellũ gesturus
urbem egredere: monente Fabio Maximo ne ate descēderet
in aciẽ quã hostiũ uires animũq; cognosceret: primã occasionem pu
gnandi nõ omitturũ se respondit: Interrogatusque ab eodẽ quid ita
tam festinanter manũ cõferere uellet: ut quamcelerrime: iquit: aut
gloriam egregiã ex hostibus uictis. aut ciuibus p̄stratis gaudium ca
piam: ira tunc atque uirtus sermonẽ eius iter se diuiserũt. illa iniustæ
damnatiõis memor: hæc triũphi gloriæ itenta. Sed nescio an eiudẽ
fuerit hoc dicere. & sic uicere. ¶ De certis Romanis Adiratis.

Ardentis spiritus uirũ & bellicis operibus asluetum huc iracũ.

diæ stimuli egerunt. **C.** autem **Figulum** mansuetissimum: pacato iuris ciuili iudicio celeberrimum prudentiæ moderationisque in memorē reddiderunt. **Consul** enim repulsæ dolore accensus eo quod magis quod illum bis patri suo datum meminerat: cum ad eū postero comitorum die multi consulendi causa uenissent: omnes dimisit præfatus: omnes cōsulere scitis: consulem facere nescitis: dictum gra uiter & merito: sed tamen aliquanto melior melius non dictum.

Quam quis populo **Ro.** irasci sapienter potest? Itaque ne illi quod probandi quauis factum eorum nobilitatis splendore protectum sit: qui quod. **Cn. Flavius** humillime quodam fortis præturam adeptus erat: offensi anulos aureos sibi met ipsis: & phaleras equis suis detractas abiecerunt: doloris impotentia tantum non luctum profecto testati: talis ire motus aut singulorum aut paucorum aduersus populum uniuersum. & multitudinis erga principes ac duces eiusmodi.

De Iuuenibus Romæ & Manlio Torquato.

Manlio Torquato amplissimam & gloriosissimam ex latinis & cæpanis uictoriam in urbem referenti: cum seniores omnes læticia ouantes occurrerent: iuniorum nemo obuiam processit: quod filium adolescentem fortissime aduersus imperium suum proelium securi percussum occidisset: misertissimi sunt æquales nimis asperè puniti: nec factum eorum defendo sed iram uindico: quæ unius ciuitatis: & ætates: & affectus diuidere ualuit. Eadem que tantum potuit ut uniuersum populi **Romani** equum a Fabio cōsule ad hostium copias persequendas missum: cum & tuto & facile eas liceret delere: legis agrariæ ab eo impeditæ memorem immobilem retineret.

Illa uero etiam Appio duci cuius pater dum pro senatus aplitudine nititur comoda plebis acerrime impugnauerat: in sensum exercitum faciendum uoluntaria fuga terga hosti: ne triumphum imperatori quæreret dare coegit: Quoties: uictoriæ uictrix congratulationem eius in Torquato spernendam: in Fabio pulcherrimam partem omnem: In Appio totam fugam proponendam reddidit.

De eodem Populo Ro.

Agæ qui uolenter se in pectore uniuersi populi **Ro.** gessit eodem tempore quo suffragiis eius dedicatio ædis **Mercurii. M. Pletorio** primipili cæturioni data est: preteritis cōsulibus Appio quod obstitisset quo minus ære suo alieno succurreret & **Serulio** quod susceptam causam suam languido patrociniis protexisset. **Negas** efficacem iram cuius hortatu miles summo imperio prælatus est: quæ quidem non proculcauit

tantū impia sed etiā gessit impotenter.

V De Metello.

Qn Anq; Metellus cū utrāq; Hispaniam cōsul prius deinde p cōsul pœne iam subegisset: postquā cognouit. **Q**. Pon. cōsulem inimicū suū successorē sibi mitti: om̄s militiam q̄ mō suā uoluerūt finiri dimisit: cōmeatus petētibus: nec causis excussis: nec constituto tēpore dedit: horrea custodibus remotis opportuna rapinæ præbuit. Arcus sagittasq; cretensiu frangi: atq; i amnē abiici iussit: elephantis cibaria dari uetuit: q̄bus factis ut cupiditati suæ indulgit ita magnifice gestarū rex gloria corruptit: meritūq; honorē triūphi hostium quā irā fortior uictor amisit.

V De L. Scylla.

L. Quid Scylla: dum huic uitio obtēperat: nōne multo aliēo sanguine p̄fuso ad ultimū & suū erogauit. Puteolis. n. ardēs indignatione quod. **C.** p̄iceps eius coloniae pecuniam a decurionib; ad refectionē capitolii p̄missam cunctantius daret: animi cōcitatiōe nimia atq; imoderata uocis impetu cōuulso pectore: spiritū cruore ac minis mixtum euomuit: Nec Senio iam p̄lapsus utpote sexagesimum ingredēs annum: sed alita miserius populi **Ro.** impotentia furens igit̄ i dubio est Scyllane prior an iracūdia Scylla sit extincta.

Qneque ab ignotis exempla petere iuuat: & maximis uiris excellēssima quaq; cōplecti moneat uoluntas opi cedat: dum præclara libēter p̄bando: necessaria narrandi conscientia nō desit.

V Externa. De Alexandro rege.

Alexandrum iracundia sua p̄pmodū cælo diripuit: Nam qd̄ obstitit: quo minus illuc assurgeret nisi Lyfimachus Leoni obiectus: & Clitus hasta traiectus: & Calystenes mori iussus: q̄a tres maximas uictorias totidē amicor; iniustis cædibus uictor edidit.

V De Amilcare.

Quam uehemēs deinde aduersus populū **Ro.** Amilcaris odiū. Quattuor. n. puerilis ætatis filios intuens: eiusdē numeri catulos leoninos: in p̄niciem imperii nostri alere se prædicabat: digna nutrimenta quæ in exitium patriæ suæ ut euenit cōuerteret.

V De Hannibale.

Equibus Hannibal mature adhuc patris uestigia subsecutus est: ut eo exercitū in Hispaniam traiecturo & ob id sacrificāte octo annor; natus altaria tenens iuraret se cum primū p̄ atatem

potuisset: acertimū hostem populo Ro. futurū: ut p̄tinacissimis pre-
cibus instantis belli commilitium exprimeret.

¶ De Eodem Hannibale.

Idem significare quāto iter se odio Carthago & Roma disside-
rent: reflecto ī terrā pede suscitatoq; puluere: tunc inter eas fo-
re finē belli dixit: cū alterutra pars in habitū pulueris esset redacta: ī
puerili pectore tantū uis odii potuit. sed ī muliebri quoq; aque mul-
tum ualuit.

¶ De Semirami regina Babilonia.

Nanq; Semiramis assyrioz regina cū ei circa cultū capitis oc-
cupate nuntiatū esset Babylonē defecisse: altera parte criniū
adhuc soluta p̄tinus ad eā expugnādā cucurrit: nec prius decorē capil-
lorū ī ordinē quā tantā urbē ī potestātē suā redegit: Quo circa statua
eius Babiloniae posita ē illo habitu quo ad ultionē exigendam celeri-
tate p̄cipiti tetendit.

¶ De Auaritia. ¶ Cap. iiii.

Protrahatur etiā in medium Auaritia latentium idaga-
trix lucrorū manifeste p̄cāe auidissima uorago: nec
habendi fructu felix & cupiditate quarendi miserri-
ma. ¶ De. M. Crasso &. Q. Hortensio.

Cum admodum locupleti. L. Minutio Basilio falsū testamētū
quidā ī Grācia subiecisset: eiusdēq; cōfirmādi gratia potētis-
simos ciuitatis nostræ uiros. M. Crassū & Q. Hortēsiū: q̄b; Minu-
tius ignotus fuerat: tabulis hāeres inferuisset: quāquā euidēs fraus
erat: tamē uterq; pecuniā cupidus facinoris alieni munus nō repudi-
auit: quātā culpam q̄ leuiter rettuli: lumina curiā ornāmēta fori q̄d
scelus uindicare debebāt: inhonesti lucri captura inuitati auctonibus
suis texerunt.

¶ De. Q. Cassio.

Uerum aliquāto maiores uires in. Q. Cassio exhibuit: qui in
Hispaniā Silliū & Calphurniū occidendi sui gratia cū pug-
nibus deprehensos quinquagies sextertiū ab illo: ab hoc sexagies pa-
ctus dimisit: At quis dubitet: si alterū tantū dare iugulū quoq; suū
æquo aio illis fuisse p̄biturum. ¶ De. L. Septimilio.

Cæterum Auaritia ante omnes. L. Septimiliū p̄cordia posse
dit: qui cū. C. Gracchi familiaris fuisset: caput eius abscidere
& p̄ urbē pilo fixum ferre sustinuit: quia Opimius cōsul auro id se
repenfurum edixerat: sūt qui tradūt liquato plumbo eū cauati par-
tē capitis. quo ponderosius esset expleste: fuerit ille seditiosus: bono

perierit exēplo: cliētis tamē scelestā famēs in has usq; iacētis iniurias
esurire nō debuit.

V De Ptolemāo Rege Cyprioz.

O Dio merita Septimili Auaritia Ptolemāi autē regis Cyprioz
risu psequēda: nā cū anxius sordib; magnas opes corripuis/
set. ppterq; ea piturum se uideret: & ideo omni pecunia imposta na
uib; in altum pcessisset: ut classe pforata suo arbitrio periret: & ut
hostes prāda carerent: nō sustinuit mergere aurum & argentū: sed
futurū suā necis prāmium domū reuixit. proculdubio hic nō posse
dit diuitias: sed a diuitiis possessus est: titulo res insulā animo autē
miserabile mancipium.

V De supbia & Impotētia. V Cap. v. De. M. Fulvio Flacco.

H que ut supbia quoq; & impotētia in cōspicuo ponāt
Marcus Fuluius Flaccus consul Marci Plācii ipsei colle
ga: cum pnciosissimas reipublicā leges itroduceret de
ciuitate danda: & de puocatione ad populū eoz; qui ci
uitatem mutare ualuisent: agre cōpulsus est: ut in curiam ueniret
deinde partim monenti partim oranti senatui ut iccepto desisteret:
responsum nō dedit. Tyrannici consul spiritus haberet: si aduersus
unum senatorem hoc modo se gessisset: quo Fla i totius amplissimi
ordis cōtēnēda maiestate uersatus ē.

V De. M. Druso Tribuno.

Q uā a. M. quoq; Druso Tr. pl. p sūmā contumeliā uexata ē:
parum. n. habuit. L. Philippum consulē quia se iterpellare
concionantē ausus fuerat: obtorta gula & quidē nō p uiatorē reipub
lica sed p clientem suū adeo uiolēter in carcerem precipitem egisse:
ut multus e naribus eius cruor pfunderet: Verum etiam cū senatus
ad eum misisset: ut in curiam ueniret: quare nō potius inquit ipse i
Hostiliam curiam ppinquā rostris ad me uenit: piget aduicere quod
sequit tribunus senatus impiū despexit. Senatus tribuni uerbis pa
ruit.

V De Cn. Pompeio.

C N. autem Pompeius quā insolenter egit: qui balneo egressus
ante pedes suos pstratum Ipseum ambitus reū est nobilem
uirum: & sibi amicum iacentem reliquit: contumeliosa uoce pculca
tum. Nihil. n. eū aliud agere: quā ut cōuiuiū suū moraret: respōdit:
& huius dicti cōscius securo aio cōenare potuit.

V De Hodem.

Ille etiam in foro nō erubuit. P. Scipionem socerum suū legi
bus noxium: quas ipse tulerat: in maxima quoq; reorum &

illustriū ruina numeris loco a iudicibus deponere maritalis lecti blā
ditiis statū reip. temperando. **De Marco Antonio.**

Qetrū factō pariter ac dicto. **M. Antonii cōiuiū:** Nam cū ad
eum triūuirū **Casetū Rufi** senatoris caput allatū esset: aduer/
santibus id cæteris propius admoueri iussit: ac diu diligenterq; consy/
deraui: cunctis deinde expectātibus quid nā esset dicturus: hūc ego
inquit notum nō habui: **Superba** de senatore: impotens de occiso cō/
fessio. **External. De Alexandro Rege.**

Qatis multa de nostris: aliena nūc adiciēnt. **Alexātri** regis uir/
tus & felicitas tribus insolentia gradibus exultauit: Fastidio
enim **Philippi Iouem Hammonem** patrē asciuit: tadio morū & cul/
tus macedonici: uestē & instituta persica assumpsit: **Spreto** mortali
habitu diuinum caput emulatus est: nec fuit pudori filiū **Hammōis**
se hominem dissimulare. **De Kerxe rege.**

Iam **Kerxes** cuius in nomine superbia & impotētia habitat:
suo iure tam insolenter usus est: quod **Graciæ** idicturus bellū
adhibitis **Asiæ** principibus: ne uiderer inquit meo tātummodo usus
cōsilio uos contraxi. **Cæterū** mementote parendum magis uobis quā
suadendum: arroganter: etiam si uictori repetere ei rēgiā cōtigisset
tam deformiter uicti nescias utrum insolentius dictum an impuden/
tius. **De Hannibale.**

Hannibal autē cannensis pugnae successu elatus: nec admisit
quēq; ciuiū suorū ī castris: nec respōsum ulli nisi per interpre/
tē dedit. **Aderbalem** etiā ante tabernaculum suū clara uoce affirmā/
tē prospexisse se quonā modo paucis diebus **Romæ** ī capitolio cœna/
ret: aspernatus est: **Adeo** felicitatis & moderationis diuiduum contu/
bernium est. **De Carthaginensibus & campanis.**

Insolentia uero inter carthaginēsem & campanum senatum
quasi emulatio fuit: Ille enim separato a plebe balneo lauaba/
tur. hic diuerso foro utebatur: quē morem **Capuæ** aliquādiu retētū.
C. quoq; Gracchi oratione in **Plautium** scripta patet.

De perfidia. Capitulum Sextum.

Ocultum iam & insidiosum malum perfidia latebris
suis extrahat: cuius efficacissimæ uires sūt mētiri ac fal/
lere fructus ī aliquo admissō scelere consistit: tamē cer/
tus cū crudelitātē nefariis uinculis circūdedit: tātum

incōmodi humano generi afferens quantū salutis bōa fides præstat.
Habet igit̄ nō minus reprehensionis: q̄ illa laudis consequit̄.

¶ De Tatio Sabino.

Romulo regnāte Spurius tarpeius arci præerat: cuius filiā uirginem aquam sacris petitū extra mœnia egressam: Tatius ut armatos sabinos in arcem secum reciperet: corruptit: mercædis noie pactis quæ in sinistris manibus gerebant: erant autē his armillæ & anuli magno ex pondere auri: loco potitum agmē sabinorū: puellā præmiū flagitantē: armis obrutam necauit: p̄inde quasi p̄missū q̄ ea quoq; leuis gestauerant: soluit: Absit reprehētio quia ip̄ia p̄ditio celeri pœna uindicata est.

¶ De Seruio Galba.

Seruius quoq; Galba sūmæ perfidiæ: Trium. n. Lusitaniæ ciuitatum cōuocato populo tanquā de cōmodis eius acturus nouem millia in q̄bus flos iuuetutis consistebat: electa & armis exuta partim trucidauit: & partim uendidit: quo facinore maximā cladem barbarorū magnitudine criminis antecessit.

¶ De. Cn. Domitio.

Cn. autem Domitiū sūmi generis & magni animi uirū nimix gloriae cupiditas pfidum existere coegit: Iratus nanq; Bituito regi arbennoꝝ: quod tum suā tum etiam allobrogum gentē: se etiam tum in p̄uincia morantē ad. **Q.** Fabu successoris sui dextrā cōfugere hortatus esset: p̄ colloquiū simulationē accersitū hospitioq; exceptum uinxit: ac Romam naue deportandū curauit: Cuius factum senatus neq; p̄bare potuit: neq; rescindere uoluit: ne remissus i patriā Bituitus bellum renouaret: Igit̄ eū Albam custodiae causa relegauit.

¶ De. Q. Seruilio Cepione.

Quiriathi etiam cedes duplicē pfidiæ accusationē recepit in amicis: quod eorū manibus iteremptus est. i. **Q.** Seruilio Cepione: cōsuleq; is sceleris huius auctor impunitate p̄missa fuit uictoriamq; nō meruit: sed emit.

¶ De Carthaginensibus.

Uerum ut ipsum fontem pfidiæ contemplemur: Carthaginenses Xantippum lacedæmonium: cuius optima opera primo punico bello usi fuerant: & quo iuuāte Atiliū Regulū ceperāt: simulantē sese domū reuehere ī alto miserūt. Quid tāto facinore petentes: an ne uictoriae eorū socius superasset: extat nihilominus & quidē cum opprobrio quē sine ulla gloriae iactura inuiolatum reliquissent.

¶ De Hannibale.

H Annibal porro ^{apud} Nucerinis hortatu suo cū binis uestimētis ur-
bem in expugnabilibus muris cinctā egressos: uapore & fu-
mo balneorū strangulādo: & acēranorum senatum eadem ratiōe ex-
tra mœnia euocatum in profundo puteorum abiiciendo: nonne bel-
lū aduersus populum Ro. & Italiam professus: aduersus ipsam fidē
acrius gessit mendatiis & fallacia quasi præclaris artibus gaudens?
Quo euenit ut alioquin insignē nominis sui memoriā relicturum in
dubio maior ne an peior uir haberi deberet: poneret.

De ui & Seditioe & de populo Ro. Cap. septimū.

Sed ut uiolentiæ seditiois tam togatæ quā etiā amata
facta referant. **L. Equitiū** qui se **Gracchi** filium simula-
bat: tribunatumq; aduersus leges cū **L. Saturnino** pe-
tebat: a **Mario** quintum consulatum gerente i publicā
custodiam ductum. populus claustris carceris cōuulsis raptum hu-
meris suis per summam animorum alacritatem portauit.

Dēq; Metellum. Q. Censorē quod ab eo tāquā **Gracchi** fi-
lio cēsū recipere nolebat: **Lapidibus** prosternere conatus ē af-
firmantē tantūmodo tres filios. **T. Graccho** fuisse e quibus unū in
Sardinia stipendia merentē: **Alterū** infantē **Præneste**: tertū post pa-
tris mortem natum **Romæ** decessisse: nec oportere clarissimæ familiae
ignotas sordes iseri: cū iteri iprouidā cōcitata multitudinis temeritas p
iprudētia & audacia aduersus cōsulatū & cēsūrā tetēdit: pricipesque
suos omni petulantiæ genere uexauit. ¶ De Eodem Populo Ro.

Uelana hæc tantūmodo: etiā illa cruēta seditio. populus enim
Mumiū cōpetitorē **Saturnini** nouē iā creatis tribunis unoq;
loco cādudatis duob; restāte: ui prius i ædes priuatas cōpulis: extrac-
tū deide iteremit: ut cæde itegerrimi ciuis facultas adipiscēdæ pote-
statis teterrimo ciui daretur. ¶ De certis creditoribus & **L. Cassio.**

Creditorum quoq; consternatio: aduersū **Sempronii Asellio-**
nis pratoris urbani caput: intolerabili modo exarsit: quē qa
causam debitorum susceperat concitata. **L. Cassio** tr. pl. pro æde cō-
cordiæ sacrificiū facientē: ab ipsis altaribus fugere extra forū coactū:
ique tabernacula latitantem prætextatum discerpserūt: detestādi fo-
ri condicio sed si castra respicias æque magna orietur indignatio.

¶ De Militibus. **L. Scyllæ** & morte **Gratidii.**

C. Mario lege **sulpitia** prouicia **Asia** ut aduersus **mithry**

*unde Tullianus lib. 10 de orat
de pando pando pando pando
morsu gaudentes*

datem bellum gereret: priuato decreta esset: missum ab eo **Gratidiū** legatum ad **L. Scyllam** consulē accipiendā legionū causa: milites trucidarunt: pculdubio indignati quod a summo imperio. ad eū q nullo honore uersaret transire cogeret. **Sed** qui ferat militē scita plebis exitio legati corrigentē: p cōsule istud tā uolēter exercitus: illud aduersus cōsules. **¶ De militibus. Cn. Pōpeii & morte. Q. Pōpeii.**

Q. q. Enim Pompeiū Scyllæ collegā: senatus iussu ad exercitū. **Cn. Pom.** quē aliquādiu iuua ciuitate obtinebat: cōtemnerē ausū: ābitiosi ducis illecebris corrupti milites: sacrificare icipientem adorti in modum mactauerunt: tantumq; scelus curia castris cedere se confessa inultum hoc habuit.

¶ De quodā exercitu: & morte. C. Carbonis.

Ille quoq; exercitus nefarie uolentus: qui. **C. Carbonē** fratrem Carbonis ter cōsulis. ppter bella ciuilia dissolutam disciplinā militare præfractius & rigidius astringere conatum priuauit uita: fatiusq; duxit maximo scelere coinquinari: quā prauos ac tetros mores mutare.

¶ De Temeritate. Cap. octauum.

Q Emeritatis etiam subiti & uehemētes sunt ipulsus: quorum ictibus hominum mentes cōcussæ nec sua picula conspiciere nec aliena facta iusta æstimatione prosequi ualent.

¶ De superiore Africano.

Q Vam. n. temere se Africanus superior ex Hispania duab; queremibus ad Siphacem traiecit in usum Numidiæ i fidis præcordis: suā pariter & patriæ salutē depositurus: Itaq; exiguo mōtō maximæ rei casus fluctuatus est: utrum interfecto an captiuo Scipio Siphacis fieret.

¶ De. C. Casare.

Q n Am. **C. Casaris** anceps conatus & si caelestium cura pfectus est tamen uix sine horrore animi referri potest. siquidē ipatiens legionum tardioris a Brundisio Apolloniā traiectus per simulationē aduersæ ualitudinis cōuiuio egressus maiestate sua seruili ueste occultata nauiculā cōscendit e flumie: ac maris adriatici sæua tempestate fauces petuit: ptinusq; in altū dirigi iussu nauigio: multū ac diu cōtrariis iactatus fluctibus tandem necessitati cessit.

¶ De militibus Albini ducis.

A Ge illa q̄ inexecrabilis militū temeritas: fecit. n. ut **Aulus Albinus** nobilitate moribus honorum omnium consumatione

*Quoniam iusto. Quod si dicitur
ut dicitur tempore q̄
ut q̄ uob. Valis. annu. i. facta uelut q̄*

ciuis eximius propter falsas & inanes suspiciões in castris ab exerci-
tu lapidibus obrueret: quodque accessionē indignationis nō recepit
oranti atque obsecranti duci a militibus causæ dicēda potestas nega-
ta est.

// De Hannibale Carthaginensi. // Externa.

ITaq; minus miror apud trucem & saūū Hannibalis animū
defensionis locum innoxio gubernatori nō fuisse: quæ a petilia
classe Africam repetēs freto appulsus dū tā paruo spatio Italiā Sicilia
que inter se diuisas nō credit: ueluti seditiosū cursus rectorem inter-
emit. postea diligentius inexpectata ueritate tunc absoluit cū eius in-
nocentiæ nihil ultra sepulchri honorem dari posset. Igit̄ angustī atq;
æstuosī maris alto e tumulo spectatrix statuā memoriæ pelori quam
punicæ temeritatis ultra citraq; nauigantium oculis collocatum indi-
cium est.

// De Atheniensibus.

IAm atheniensū ciuitas ad uesaniā usque temeraria: quæ uni-
uersos imperatores suos equidem a pulcherrima uictoria ue-
niētes capitali iudicio exceptos necauit: q; militū corpora saūicia ma-
ris iterpellāte sepultura mādare nō potuissēt necessitatē puniēs cum
honorare uirtutē deberet.

// Quantū ualet Error. Cap. nonum.

Quam uirtuti proximus est error quēadmodum ad læden-
dum par: ita cui facilius quis ignouerit quia nō sua spō-
te: sed uanis concitatus imaginibus culpæ se iplicat: q;
q̄late ī pectoribus hominū uaget: si cōplecti coner: ui-
tio de quo loquor: sum obnoxius: Paucos igit̄ eius lapsus referemus

// De errore Populi Romani in Caium Aelium.

Caius Aelius Cinna tr. pl. ex funere. **C.** Cæsaris domū suā pe-
tēs populi manibus diserptus est pro Cornelio Cinna: i quē
sæuire se existimabat iratus ei: quod cū affinis esset Cæsaris aduersus
eum nefarrie raptum impiam pro rostris orationē habuisset eoq; er-
rore propulsus est: ut caput Aeli perinde atq; Cornelii circa rogam
Cæsaris fixum iaculo ferret officii sui & alieni erroris piaculū misera-
bile.

// De. C. Cassio.

Nam. **C.** Cassiū error a semetipso pœnas exigere coegit: Inter
illū enim pugna quattuor exercitūū apud Philippos uariū
iplisq; ducibus ignotū euetū: missus ab eo Tineus cēturio nocturno
tēpore ut specularēt: quonā ī statu res. **M.** Bruti essēt dum crebros
excessus uia petit: q̄a tenebray obscuritas hostes ne an cōmilitones

occurrerent: dignoscere nō sinebat: tardius ad **Cassiū** rediit: Quē is exceptū ab hostibus oīa quæ in eorū potestātē recidisse existimās finire uitā pperauit: cū & castra hostium inuicē capta: & **Bruti** copiarū magna ex parte incolumes essēt. ¶ **De Tineo Centurione.**

Qinei uero non obliteranda silentio uirtus: q̄ oculis paulisper hæsīt inopinato iacentis ducis spectaculo attonitus deinde p̄ fulus in lachrymas & si imprudēs inquit imperator causa: tibi mortis fui: tamē ne idipsum impunitū sit: accipe me fati tui comitē. Sup̄q; exanime corpus eius iugulo suo gladium capulo tenus dimisit: ac p̄ mixto utriusq; sanguine duplex uictima iacuit: pietatis hęc: erroris illa. ¶ **De satellitibus Regis Veientium.**

Ceterum falsa opinio nescio an præcipuā iniuriā lacertis **Tolumniū** ueientū regis penatibus itulerat: nā cum ī tesserarū p̄spero iactu p̄ iocū collusori dixisset occide: & forte legati Romanorū iteruenissēt: satellites eius errore uocis impulsī iterficiēdo legatos: lusū ad imperiū transtulerūt. ¶ **De Vltione. Cap. x.**

Ultionis autē quēadmodū acres ita iusti aculei sūt qui la cessiti cōcitantur acceptū dolorē pensare cupiētes: quos latius cōplecti nō attinet. ¶ **De Tribu Popilia.**

Ri. pl. M. Fuluius ad populum de **Tusculanis** rettulit: quod eorū cōsilio ueliternos priuernatesq; rebellaturos diceret: qui cū cōiugibus ac liberis squalore obsiti cū supplices Romā uenissent accidit ut reliquis tribubus salutarem sententiam secuti sola **Popilia** iudicare oportere publice eos uerberatos securi p̄cuti imbellē multitudinē sub corona uenire: quā ob causam **Popilia** tribus in qua plurimū postea tusculani in ciuitatem recepti potuerūt: neminē unquā candidatū **Popiliae** tribus fecit magistratū: ne ad eā ullus honor suffragus pueniret: quæ illis uitā ac libertatē quantū in ipsa fuit: ademerat: illam uero ultionem & senatus & cōsensus omniū approbauit. ¶ **De Vltione Romanorū In Adrianum.**

Cum enim **Adrianus** ciues Romanos qui **Vtricæ** consistebāt: sordido impio uexasset. iccircoq; ab his uitius esset exustus: nec quæstio ulla in urbe hac de re habita: nec querela uersata est.

¶ **De Regina Tomyri. ¶ Externa.**

Claræ uictiōis utraq; **Regina Tomyris** quæ caput **Cyri** abscisum ī utrē humano sāguine repletū dimitti iussit: exprobrās

uid. Aluor

intra affera p̄cedunt
affertibus

uid. p̄cedunt p̄cedunt
p̄cedunt

illi insatiabilem cruoris sitim: simulque poenas occisi ab eo filii sui exigens: Et Beronica laodicis insidiis interceptum sibi filium grauer ferens armata currum cōsendit: persecutaq; satellitem regium crudelis operis ministrum nomine Ceneum quonia hasta ne quicquam petierat: saxo ictum prostrauit: Ac super eius corpus actus equis inter ifesta contrariae partis agmina ad domum in qua interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur: perrexit.

De Morte Iasonis.

Iasonem thessalum Persarum regi bellum inferre paratē: an satis iusta ultio assumpserit: ambiguae existimationis ē: Taxillo. n. Gymnasiarcho a quibusdam iuuenibus pulsatum se coquesto permisit: ut aut trigenas ab his dragmas exigeret: aut denas plagas singulis imponeret: quo posteriore uindicta uiso qui uapulauerat: Iasonem interfecerunt animi non corporis dolore poene modum existimantes ceterum paruo irritamento ingenui pudoris maximae rei expectatio subruta est: quonia opinione gratiae tantum in spe Iasonis quantum in effectu Alexandri reponebatur.

Dicta improba aut facta scelerata. Cap. Vndecimum.

Nunc quatenus uitae humanae tum bona tum etiam mala substitutis exemplorum imaginibus persequamur: dicta improba & facta scelerata referant. unde autem potius quam a Tullia ordiar: quia tempore uetustissimum conscientia nefarium uoce nostri simile exemplum est: Cum carpeo ueheret: & his qui iumenta agebat successis frans constitisset: repetinae morae causam requisiiuit: & ut comperit corpus patris Seruii Tulli occisi ibi iacere: supra id duci uehiculum iussit: quo celerius in complexu interfectoris eius Tarquinii uaniret: Qua tam impia tamen probrosa festinatione non solum se aeterna infamia: sed ipsum etiam uicium cognomine sceleris commaculauit.

De Fimbria.

Non tam atrox. C. Fimbriae est factum & dictum: sed si per se aestimetur utrumque audacissimum: id egerat ut Scauola in funere C. Marii iugularet. quem postquam ex uulnere recreatum comperit: ac cusare apud populum instituit: interrogatus deinde quid de eo secus dicturus esset: cui pro sanctitate morum satis digna laudatio reddi non posset: respondit se obiectus illi: quod partius corpore talum recepisset: licentiam furoris agrae reip. gemitu prosequenda.

De L. Catilina.

et bebano filia p...
phyladelpho...
est...
in...
fuerunt...
157...
laodice...
fuit...
suscepta...

Tullia...
duas filias...
tulla...
et...
et...
et...
et...
et...
et...
et...

L. Vero Catilina in senatu. **M. Cicerone** incendiū ab ipso exci-
tatum dicēte sentio inquit: & quidē illud si aqua nō potue-
ro: ruina extinguiam: quem quid aliud existimemus: quā cōscientiā
stimulis actum simulacrum a se inchoati parricidii peregrisse.

¶ De Magichilone.

Consternatum etiā Magichilonis amentia pectus q. **M. Mar-**
cello datum a **Cæsare** spiritum sua manu eripuit: uetus etiā
pompeianæ militiæ comes indignatus aliquos sibi amicos præferri:
urbem. n. a Mytilenis quo se contulerat repetentē in Atheniēsium
portu cū pugione cōfodit: p̄tinusq; ad irritamenta uesaniæ suæ tru-
cidanda tetendit: amicitia hostis: diuini beneficii interceptor publicæ
que religionis q; ad salutem clarissimi ciuis recuperandam attinuit
acerba labes.

¶ De. **C. Toranio.**

Hanc crudelitatem cui nihil adici posse uester. **C. Toranius**
atrocitate parricidii superauit: Nanq; trium uirorum partes
secutus p̄scripti patris sui prætorii & ornati uiri: latebras atate no-
tasq; corporis quibus agnosci posset: centurionibus edidit. qui eum
persecuti sūt. Senex de filii magis uita & incrementis: quam de reli-
quo spiritu suo sollicitus an incolumis esset: & an impatoribus satis
faceret: interrogare eos cœpit: e quibus unus ab illo iquit quē tātoꝝ e-
diligis demonstratus nostro ministerio filii iudicio occideris: p̄tinus
que pectus eius gladio traiecit: collapsus itaq; est infelix auctore cæ-
dis quam ipsa cæde miserior.

¶ De filio **Tullii Annalis.**

Cuius facti acerbiter. **L. Tullius Annalis** sortitus: cum i cā-
pum ad quæstoria comitia filii descendēs p̄scriptū se cogno-
sceret: ad clientem suū cōfugit: sed ne fide eius tutus esse posset: sce-
lere nefarii iuuenis effectum est: siquidē p̄ ipsa uestigia patris mili-
tibus ductis occidendū eum i cōspectu suo obiecit: bis parricida cō-
silio prius: iterum spectaculo.

¶ De **Vxore Vitii fallassi.**

Ne **Vitius** quidem **Fallassus** p̄scriptus parum amari exitus:
quem latentem uxor interficiendū: quid dicam: tradidit: an
ipsa iugulauit: Quanto. n. leuius est scelus: cui tantūmodo manus
abest: Illud autē facinus quia externū trāquilliori affectu narrabit.

¶ De **Duobus** fratrib; filius regis. ¶ **Externalia.**

Cipione **Africano** patris & patrui memoriā gladiatorio mu-
nere in **Carthagine** noua celebrante: duo regis filii nup̄ patre

mortuo in arenā processerūt: pollicitiq; sunt ibi se de regno praliatu
ros: quo spectaculum illud illustrius pugna sua facerent: eos cū Sci
pio monuisset uerbis quam ferro diiudicare mallent: uter regnare de
beret: ac maior natu consilio eius obtemperaret: iunior corporis uiri/
bus froctus in amentia perstitit: initoque certamine pertinacior impi
etas fortunæ iudicio morte mulctata est.

De Mithridate.

Mithridates autem multo sceleratius qui non cū fratre de pa
terno regno: sed cum ipso patre bellū de dominatione gessit:
in quo quis aut homines ullos adiutores inuenerit: aut deos inuoca
re ausus sit pro admiratione habetur.

De Sariastre filio Tigranis regis.

Qvanquā quid hoc quasi iusitātū ullis gētibus miremur cum
Sariaster aduersus patrē suū Tigranē Armenia regē ita cū
amicis colenserit: ut omnes dextris manibus sanguinem emitterent:
atque eum inuicem soluerent: uix ferrent pro salute parentis tā crue
ta conspiratione foedus facientem.

De Quodam qui interficere uoluit Octauianū Augustum.

Sed quid ego ista confector aut his immoror: cum unius par
ricidii cogitatione cuncta scelera superata cernam: omni igif
impetu mentis omnibus indignationis uiribus ad id lacerandum pio
magis quam ualido affectu rapior: Quis enim amicitia fide extincta
genus humanum cruentis in tenebris sepelire conatum profundo ex
ecrationis debitæ satis efficacibus uerbis adegerit: Tu uidelicet effera
ta Barbaria imanitate truculentior habenas Romani imperii quas
princeps parensque noster salutari dextera continet: capere potuisti:
Haud te compote furoris in suo statu mundus mansisset: Urbē a gal
lis captam: & trecentorum inclytæ gentis uirorum strage foedatum al
liensem diem: & oppressos in Hispaniam Scipiones: & transimenū
lacum & cannas: bellorumque ciuiliū domestico sanguine manan
tes furores amentibus propositis furoris tui representare & uincere
uoluisti: Sed uigilarunt oculi deoz: sydera suū uigorē obtinuerunt:
aræ puluinaria: templa præfeti numine uallata sūt: Nihil quod p ca
pite Augusti ac patria excubare debuit: torporē sibi permisit: & i pri
mis auctor & tutela nostræ icolumitatis. Iupiter ne excellentissima
merita sua totius orbis ruina collaberentur: diuino consilio prouidit.

*Apud Mithridate
Sariastre filio Tigranis
et non infertur hunc
et non infertur hunc
et non infertur hunc*

*bello dicitur ut uincit
uincit sole sibi fugiunt
uincit sole sibi fugiunt
uincit sole sibi fugiunt*

Iraque stat pax: ualent leges: syncerus priuati ac publici officii tenor seruatur: Qui autem hæc uiolatis amiciciae foederibus tēptauit subuertere: omni cum stirpe sua populi Romani uiribus obtritus etiam apud inferos: si tam illuc receptus est: quæ meret supplicia: pepēdit.

¶ De Mortibus non uulgaribus. ¶ Cap. duodecimum.

Humanæ autem uitæ condicionem præcipuæ primus: & ultimus dies cōtinet: quia plurimum interest quibus auspiciis inchoet: & quo fine claudat: ideoque eū demū felicem iudicamus: cui & accipere lucē prospere & reddere placide contigit. Medii temporis cursus prout fortuna gubernaculū rexit: modo aspero modo tranquillo motu peragitur: spe semper minor dum & cupidæ uocis extendit: & fere sine ratiōe cōsumit. Nāque si eo bene uti uelis: etiam parum amplissimū efficias numerū annorum multitudinem operum superando: Alioquin quid attinet inertī mora gaudere. si magis exigis uitā: quā approbas? Sed ne lōge euager: eorum mentionē faciam qui nō uulgari genere mortis absumpti sūt.

¶ De Tullio Hostilio.

Tullius Hostilius fulmine ictus cum tota domo cōflagrauit. Singularem fati sortē qua accidit: ut columen urbis in ipsa urbe raptum: ne supremo quidē funeris honore a ciuibus decorari posset: caelesti flama in eadem condicione redactum: ut eosdem penates & regina & regum sepulchrum haberet.

¶ De duabus Mulieribus.

Uix uerisimile est i eripiēdo spiritu idē gaudiū potuisse quod fulmen. & tamen idem ualuit. Nūciata. n. clade quæ ad lacū Trasimenum inciderat: mulierū duarū altera sospiti filio ad ipsā portam facta obuia complexu eius expirauit: altera cū falso mortis filii nuntio maesta domi sederet: ad primū conspectū redeuntis examinata est. Genus casus inusitatum: quas dolor non extinxerat: læticia consumpsit.

¶ De. M. Iuuenio Talua cōsule.

Sed minus miror: quod mulieres. Marcus Iuuenius Talua cōsul collega Tiberii Gracchi cōsul iterū cū i Corsica quā nuper subegerat: sacrificaret: receptis litteris decretas ei a senatu supplicatioes nūciantibus intēto illas animo legens: caligine orta ante foculū collapsus mortuus humi iacuit: quem quid aliud quam nimio gaudio euectum putemus? En cui Numantia & Carthago excidenda tra

exposito interdum immerentia supremi fati titulum occupant: cum magis in tempus incidant: q̄ ipsam mortem accerfant.

¶ De Coma fratre Diogenis. ¶ Externa.

Sunt & externæ mortes dignæ annotatu qualis in primis **Co**ma: quæ ferunt maximi latronū ducis Diogenis fratrem fuisse: Is. n. ad **R**utilium consulē ætæna quam prædones tenuerant in potestate nostram redacta p̄ductus cū de uiribus & conatibus fugitiuorū interrogaret: sumpto tempore ad se colligendum caput operuit: innixusq; genibus compresso spiritu inter ipsas custodum manus: inq; conspectu sūmi imperii exoptata securitate acquieuit. **T**orpeant se miseri: quibus extinguere quā superesse utilius est: trepido & anxio cōsilio: quanam ratione uita exeat querentes ferrū acuant. uenena temperent: laqueos apprehendant: uastas altitudines circūspiciant: tanquā magno apparatu aut exquisita molitione opus sit: ut corporis atq; animi infirmo uinculo cohærens societas dirimat. **N**ihil horum **Co**ma: sed intra pectus iclusa anima finē sui repperit. Enim uero minimo studio retinendum bonum: cuius caduca possessio tā leui afflatu uiolentiæ cōcussa dilabi potuit.

¶ De Eschylo Poeta.

Eschyli uero poetæ excessus quæadmodum non uoluntarius: sic p̄pter nouitatē casus referendus: **I**n **S**icilia moenibus urbis in qua morabat: egressus: aprico in loco resedit: sup quem aquila testudinem ferens elusa splendore capitis: erat. n. capillis uacuum: p̄ide atque lapidi eam illisit: ut fractæ testudinis carne uesceret: eoq; ictu origo & principium fortioris tragœdiæ extinctum est.

¶ De Homero poeta.

*Quæstio est quod reperit
in Galieno: qd non reperit
alibi: uelut ed. postulat
uoluntatis p. d. ad d. d. d.*

Non uulgaris etiam **H**omeri mortis causa fert: qui in insula quia quæstionem a piscatoribus positam soluere nō potuit: set dolore assumptus credit.

¶ De Euripide poeta.

Sed atrocius aliquanto **E**uripides finitus est: **A**b **A**rchelai. n. regis cœna in **M**acedoniam domum hospitem repetens: canum moribus laniatus obiit: **C**rudelitas fati tāto ingenio nō debita fuit: sicut illi excessus illustrium poetarum moribus & operibus indignissimi.

¶ De Sophocle.

Sophocles ultimæ iam senectutis cū in certamine tragœdiam

iam dimisisset:incipiti sententiarum euentu diu sollicitus: aliquādo
tamen una sententia uictor causam mortis gaudium habuit.

¶ De Philomene.

Philomenem uis risus imoderati abstulit: paratas ei ficus atq;
ī conspectu positas Afello consumēte puerū ut illum abige/
ret: in clamauit: qui cū iā comestis omnibus superuenisset: quomā ī
quit tam tardus fuisti da nūc merū Afello. Ac protinus urbanitatem
dicti crebro anhelitu cachinnorū p̄secutus senile guttur salebris spi
ritus angustia pr̄grauauit.

¶ De Pindaro.

At Pindarus cū in Gymnasio super gremium pueri quo unico
delectabatur capite posito quieti se dedisset: nō prius decessit
se cognitus est: quam Gymnasiarcho claudere eum iam locū uolēte
n̄quaquam excitaret. Cui quidem crediderim eadē benignitate deo
rum & tantum poeticæ facundiæ & tam placidum uitæ finem attri/
butum.

¶ De Anacheronte.

Sicut Anacheronti quoque quem bis tātum humanæ uitæ mo
dum supergressum dum passā uuæ suco tenues & exiles ui/
riūm reliquias foueret: unius grati pertinacior in aridis faucibus hu
mor assumpsit. Iungam illos quos & propositum & exitus pares fe
cit.

¶ De Milone Crotoniate.

Milo Crotoniates cum iter faciēs quercū ī agro cuneis adactis
fissam uidisset: fratus uiribus accessit ad eam: infertisq; ma
nibus diuellere conatus est: quas arbor excussis cuneis in suam natu
ram reuocata compressit: eūque cum tot gymniciis palmis lacerandū
feris pr̄buit.

¶ De Polidamo.

Item Polidamus athleta tēpestare speluncam subire coactus
nimio & subito incurso aqua: labefacta ea ac ruēte cæteris co
mitibus fuga periculū egressis: solus restitit tanquā humeris suis toti
us ruinae molē substētaturus: sed pōdere omni corpore humano po
tentiore pressus: ibi by petita latebrā demētis fati sepulchrū habuit:

Potunt ii pr̄bere documentum nimio robore membrorū ui
gorem mentis hebescere quasi abnuente natura utriusq; bo
ni sapientiæ & fortitudinis largitionem ne supra mortalem sit felici
tatem eundem & ualentissimum esse & sapientissimum.

¶ De cupiditate uitæ. ¶ Cap. tertiumdecimū.
Et quia excessus e uita & fortuitos & uiriles quosdā etiā

temerarios oratione attingimus : Subiiciamus nunc existimationi
enerues & effoeminatos ut in ipsa comparatione pateat: quāto nō so-
lū fortior: sed etiā sapientior mortis interdū quā uitæ sit cupiditas.

¶ De Marco Aquilio.

Marcus Aquilius cum sibi gloriose mortē consciscere posset:
Mithridati maluit turpiter seruire : quem quis non me-
rito dixerit pontico supplicio quā Romano īperio digniorē: quoniā
cōmisit: ut priuatū opprobriū publicus rubor existeret.

¶ De Cneo Carbone.

CN. quoq; Carbo magnæ uerecūdiæ est latinis annalibus ter-
tio in cōsulatu suo iussu Pompeii in Siciliam ad supplicium
petiit a militibus demisse & flābiliter : ut sibi aluū leuare priusquā
expiraret: liceret. quo miserrimæ lucis usu diutius frueret: eoq; morā
trahēs donec caput eius sordido in loco sedentis abscederet: ipsa uer-
ba tale flagitiū narrantis secum luctant: nec silentio amica quia oc-
cultari nō merent: neq; relationi familiaria : quia dictu fastidienda
sunt.

¶ De Bruto.

Quid Brutus? exiguū & infelix momentū uitæ quanto dede-
core emit: qui a Furio quē ad eum occidendū Antonius mi-
serat: comprehensus non solū cēuicē gladio subtraxit: sed etiā con-
stantius eā præbere admonitus ipsis his uerbis iurauit. Ita uiuā da-
bo cunctationē fati ærumnosam, o iurandi stolidam fidem: sed hos
tu furores imoderata retinendi spiritus dulcedo subiicis: Sane ratio
nis modum expugnādo quæ uitā diligere mortē nō timere præcipit.

¶ De Xerxe Rege.

EAdem Xerxem regem p̄ totius Asiæ armata iuuetute quod
intra centum annos esset obitura p̄fundere lachrymas coegi-
sti: qui mihi spem aliena re uera suam condicionē deplorasse uidēt:
opum magnitudine quā altiore animi sensu felicior. Quis. n. etiam
mediocriter prudens mortalē senatum flauerit?

¶ Quam exquisita custodia usi sint: Quibus
suspecti domestici fuerunt. ¶ Cap. xiiii.

Referam nunc eos quibus aliquos suspectos habentibus
exquisitor sui custodia quæ sita est. Nec a miserrimo:
sed ab eo: qui inter paucos felicissimus fuisse credit: in-
cipiam. ¶ De Masinissa Rege.

M Afiniffa rex parū fidei i pectoribus hominū reponēs: salutē suam custodia canū uallauit: quo tā late patens imperium: quo tantus librorū numerus: quo deniq; tā arta beniuolentia cōstri- cta Romana amicitia: si ad hęc tuenda nihil canino latratu ac morsu ualentius duxit.

¶ De Rege Alexandro.

H Oc rege infelicioꝝ Alexander: cuius præcordia hinc amor: hinc metus torferunt: nā cū infinito ardore cōiugis Thebes tenere tur: ad eādem ex epulis in cubiculum ueniens: barbarorum cōiuctū notis threiciis stricto gladio iubebat anteire. nec prius se idem lecto committebat: quam a stipatoribus diligenter esset scrutatus: suppli- cium irato deorum numine compositū: nec libidini nec timori posse imperare: Cuius timori eadem & causa & finis fuit. Alexādrū The- be pellicatus ira mota interemit.

¶ De Dionysio Rege Syracusarum.

A Ge Dionysius Syracusanorū tyrannus huiusce tormenti quā longa fabula qui duo de quadraginta annorū dominationē i hunc modū peregit: summotis amicis i eorū locū ferocissimarū gētū homines & a famulis locupletum electos præualidos seruos quibus latera sua cōmitteret: substinuit. tonsorū quoq; metu tondere filias suas edocuit: quarū ipsarum postquā adultæ ætati appropi- quabāt: manibus ferrū nō ausus cōmittere instituit: ut cādētium glādiū aut nucum putaminibus nō captā manibus barbam sibi & capillos ad- urerent. Nec securiorē se maritum egit quā patrē. Duarū enim eodē tēpore Aristomaches Syracusanæ & locrensis Doridis ^{matris} matrimoniis al- ligatus neutrius unq; nisi excussæ cōplexum petiit. Atq; cubicularē lectum perinde quasi castra lata fossa cinxit: in quē se ligneo pōte re- cipiebat: cum forē cubiculi extrinsecus a custodibus opertā iteriorē claustro ipse diligenter obserasset.

De Similitudine Formæ.

Cap. Quintodecimum.

D E similitudine autē oris & totius corporis altior doctri- na præditi subtilius disputāt: eorumq; alii i ea sūt opi- nione: ut existimēt illā origini & contextui sanguinis respondere. Nec paruum argumētum ex cæteris anima- libus trahunt: quæ fere gignētibus similia nascūt. Alii negant certā hanc esse naturæ legem: sed species mortalium prout fortuita fors conceptionis obtulit attribui: atque ideo plærunque ex speciosis

*Supra dicitur qd qd apud dicitur
Iste alexandrus fuit pater
magna regis pater alexandri
Dionysius fuit rex
Iste alexandrus regis pater*

deformis: & ex robustis inuolidus partus edit. Verum quoniã ista
quæstio in ambiguo uersat: pauca inter alienos cõspectæ similitudi
nis exempla referemus.

¶ De Iunio & Publicio Libertino similibus Põpeio magno.
Magno Põpeio Iunius igenuæ stirpis & Publicius Libertinus
ita similes fuerunt: ut permutato statu & Põpeius in illis &
illi in Pompeio saluari possent: Certe quocũq; aut Iunius aut Publi
cius accesserant: ora hominũ in se obuertebat. Vnoquoq; specie aplif
simi ciuis in psonis mediocribus annotante. Quod quidẽ fortuitum
ludibrium quasi hæreditatem ad eum penetrauit.

¶ De Menogene Coco simili patri Pompeii magno.
Nam pater quoq; eius eo usq; Menogenis Coci sui similis esse
uiscus est: ut uir & armis præpotens: & ferox animo sordidũ
eius nomen repellere a se non ualuerit.

¶ De Cornelio Scipione cognominato Serapion.
Similia uero nobilitatis adolescens Cornelius Scipio cũ pluri
mis & clarissimis familiæ suæ cognominibus abundare in ser
uile Serapionis appellationem uulgi sermone impactus ẽ: quod hu
iusce nominis uictimario q̃ similis erat: nec illi aut morũ p̃bitas aut
respectus tot imaginũ quo minus hac cõtumelia aspgere opitulata
est.

¶ De Lentulo & Metello similibus seu histrionibus.
Generosissimus cõsulatus collegio Lentuli & Metelli fuit: qui
ambo i scanã p̃pter similitudinẽ histrionũ p̃pmodũ spec
tati sunt. Sed alter ex quodã asseclarum cognomen spinteris traxit.
Alter nisi nepotis a moribus accepisset: Pamphili retiarij cui simili
mus esse ferebat. habuisset.

¶ De M. Messala simili Menogeni & Curione simili Burbulei.
Ha T. M. Messala cõsularis & censorius Menogenis Curioq; oib;
honoribus abundans Burbulei. ille p̃pter oris aspectum: hic
p̃pter parẽ corporis motũ uterq; sænici nomẽ coactus ẽ recipere. Abũ
de sint hæc domesticis: qm̃ & psonis sunt excellẽtia: & non obscura
noticia celebrant.

¶ De Rege Antiocho simili Artenio.
Regi Antiocho unus ex æqualibus & ipse regiæ stirpis nomie
Artenio perquã similis fuisse tradit: quẽ laodice uxor Antio
chi interfecto uiro dissimulandi sceleris gratia in lectulo peride qua
si ipsum regem agrum collocauit. Admissũque uniuersum populũ

136
9
& sermone eius & uultu cōsimili fefellit: credideruntq; homines ab Antiocho moriente laodicem & natos eius sibi commendari.

¶ De Hibronata Milaseo simili cuidā Seruo Cimeorū.

Hibronata autē Milaseū copiosā atque concitata facūdiā oratorem cimeorum seruo stragmēta Gymnasii colligenti tam similem ferunt: ut tanquam germanū fratrem totius Asiæ oculi assignauerint: ita liniamentis oris & omniū membrorum cōpares erant.

De quodam prætorē Romano simili cuidā Siculo.

Ille uero quem i Sicilia pratoris admodū simile fuisse cōstat petulātis animi: p cōsule. n. dicēte mirari se quapropter sui tā similis esset: cū pater suus i eā prouiciā nūquā accessisset. At meus i q̄t Romā frequēter accessit. Ioco nāq; laceffitā matris suæ pudicitia i uicē suspitione i matrē eius reiecta audacius q̄ uirgis & securib; subiecto cōueniebat: ultus ē.

De his qui in infimo loco nati mendaciose clarissimis familiaribus inferere conati sunt. ¶ Cap. sextodecimum.

Sed tolerabilis hæc & uni tantūmodo anceps temeritas: quod sequit̄ ipudentiæ genus nec ferendū ullo modo piculiq; tū priuati tum etiā publice late patētis. Nā ut equitium firmo piceno mōstrū ueniēs relatū iā i huiusce libri superiore parte prætereā: cuius i amplectēdo Tito Graccho patre euidēs mēdaciū turbulento uulgi errore amplissima tribunatus potestate uallatum est.

¶ De Helophilo Equario.

Helophilus Equarius medicus. C. Mariū septies cōsulem autē sibi uādicādo ita se excudit: ut & coloniæ se ueteranorum cōplures & municipia splendida collegiaq; fere omnia patronū adoptarent. Quin etiam cum. C. Cæsar. Cn. Pompeio adolescēte i Hispania oppresso populū i hortis suis admisisset. proximo intercolūnio pene pari studio frequentia salutatus est: quod nisi diuinā Cæsaris uires huic erubescendæ procellæ obstitissent: simile uulnus resp. excipisset: atq; i Equitio caperat. Caterū decreto eius extra Italiam relegatus postq̄ ille cælo receptus est: in urbem rediit: & consilium interficiendi senatus capere sustinuit: quo nomine iussu patrum necatus i carcere: seras p̄mpti animi ad omne moliēdū scelus pœnas pepēdit.

¶ De Quodam qui se fecit filium Octauia sororis Augusti.

*et sic etiam de qua ipse aliquid in filio se habet quod Octavianus ad se adducit
recurrens salpe loquens et pro se aliquid cognoscit videri et mittit a se
si tunc filius in hoc parat et sic etiam de qua ipse aliquid in filio se habet quod Octavianus ad se adducit
et sic etiam de qua ipse aliquid in filio se habet quod Octavianus ad se adducit*

*et sic etiam de qua ipse aliquid in filio se habet quod Octavianus ad se adducit
recurrens salpe loquens et pro se aliquid cognoscit videri et mittit a se
si tunc filius in hoc parat et sic etiam de qua ipse aliquid in filio se habet quod Octavianus ad se adducit
et sic etiam de qua ipse aliquid in filio se habet quod Octavianus ad se adducit*

Nec diu quidem Augusti etiam nunc terrarum regētis excellētissimū
numen intemptatū ab hoc iniuriarū genere exiit: et clarissimae
ac sanctissimae sororis eius Octaviae utero se genitū fingere auderet:
propter summam autem imbecillitatem corporis ab eo cui datus erat
perinde atque ipsius filiū retentum subiecto in locum suū proprio filio
diceret, uidelicet, ut eodē tēpore sanctissimi penates & ueri sanguis
memoria spoliarentur: & falsi sordida contagione inquinaretur: Sed cū
impletis impudentiae uelis ad summū audaciae gradū fert: imperio
Augusti remo publice trirēmis affixus est.

De Quodam qui se dicebat filiū Quīnti Sertorii.
Repertus est etiam qui se diceret esse. **Q**. Sertorii filiū: quē
ut agnosceret uxor eius nulla ui cōpelli potuit.

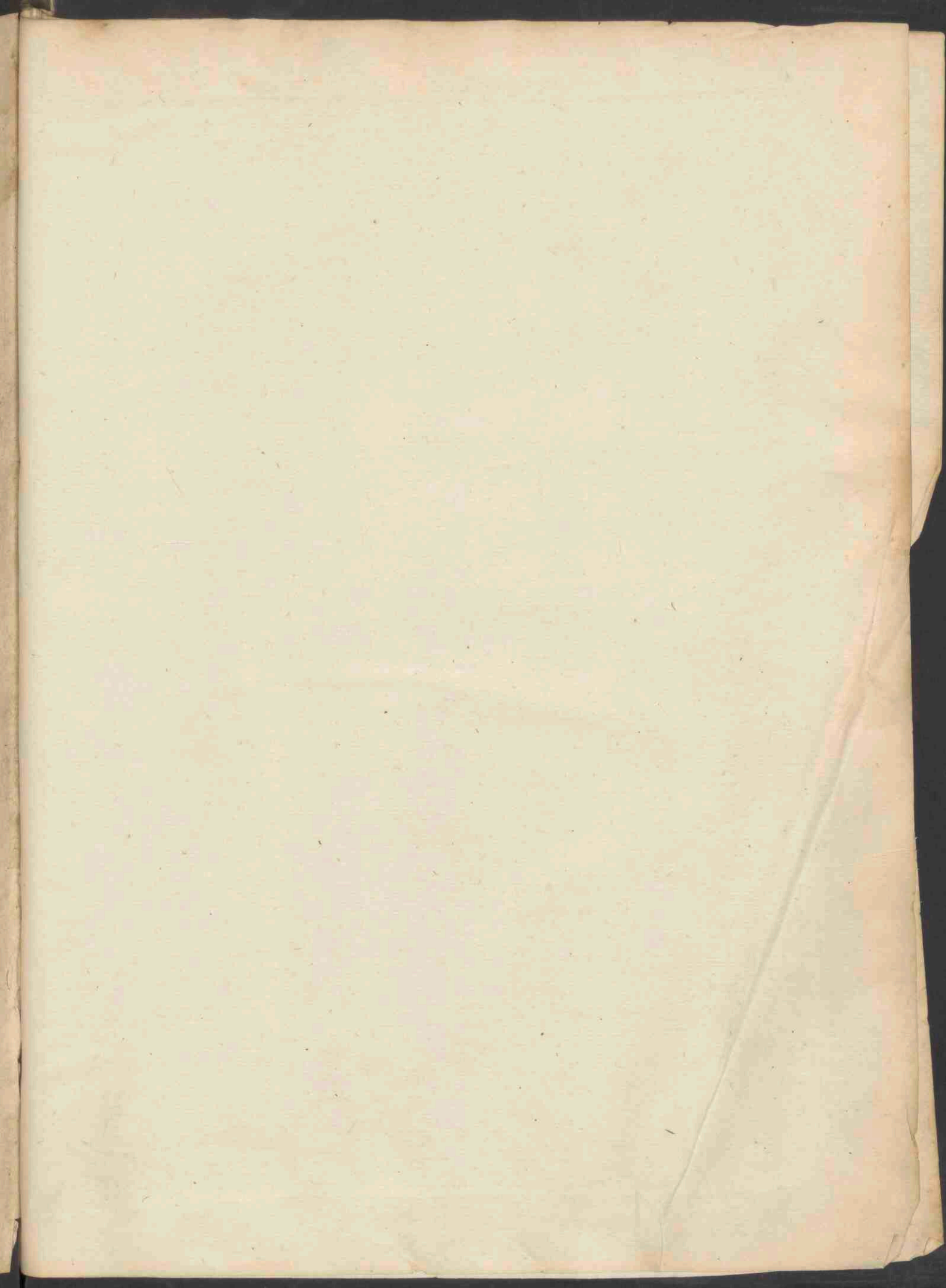
Quid Trebellius Calca quāsseueranter se Clodium tulit: & qui
dē dum de bonis eius cōtendit in cētum uirale iudiciū adeo
fauorabilis descēdit: ut uix iustis & aequis sententiis cōsternatio po-
puli nullū relinqueret locum: in illa tamē quaestione neque calumniarū
petitoris nec uolentiae plebis iudicantiū religio cessit.

Multo fortius ille qui Cornelio Scylla rep. potiente in domū
Cn. Affidionis erupit: filiumque eius patris penatibus expulit
uociferando nō illum: sed se Affidione esse pcreatum. Verū postquā
a Scyllana uolētia Caesariana eqtas reduxit gubernacula Romae ipe-
riū iustiore p̄cipe obtinēte rep. i publica custodia spiritū posuit.

Eodem p̄sidente rep. i consimili mendatio muliebris temerit-
as Mediolani repressa est: Siquidē cum se prubrica quadā
pinde ac falso credita esset: incendio periisse nihil ad se p̄tinentibus
bonis infereret: nec ei aut tractus eius splendori testes aut cohortis
Augusti fauor deesset propter inexpugnabilem Caesaris constantiam
irrita nefarii p̄positi abiit.

Idem Barbarum quendam ob eximiam similitudinē Cappa-
dociae regnum affectantem tanquam Ariates esset: quē a. M.
Antonio interemptum luce clarius erat, quāquam p̄ene totius orie-
tis ciuitatum & gentium credula suffragatione suffultū caput impio
demēter imminens iusto impendere supplicio coegit.

.P.F. **M**.CCCC.LXXVIII.KL.IVLII. .S.F.
.B.R. **V**ENETIIS IMPRESSIT. .Z.F.

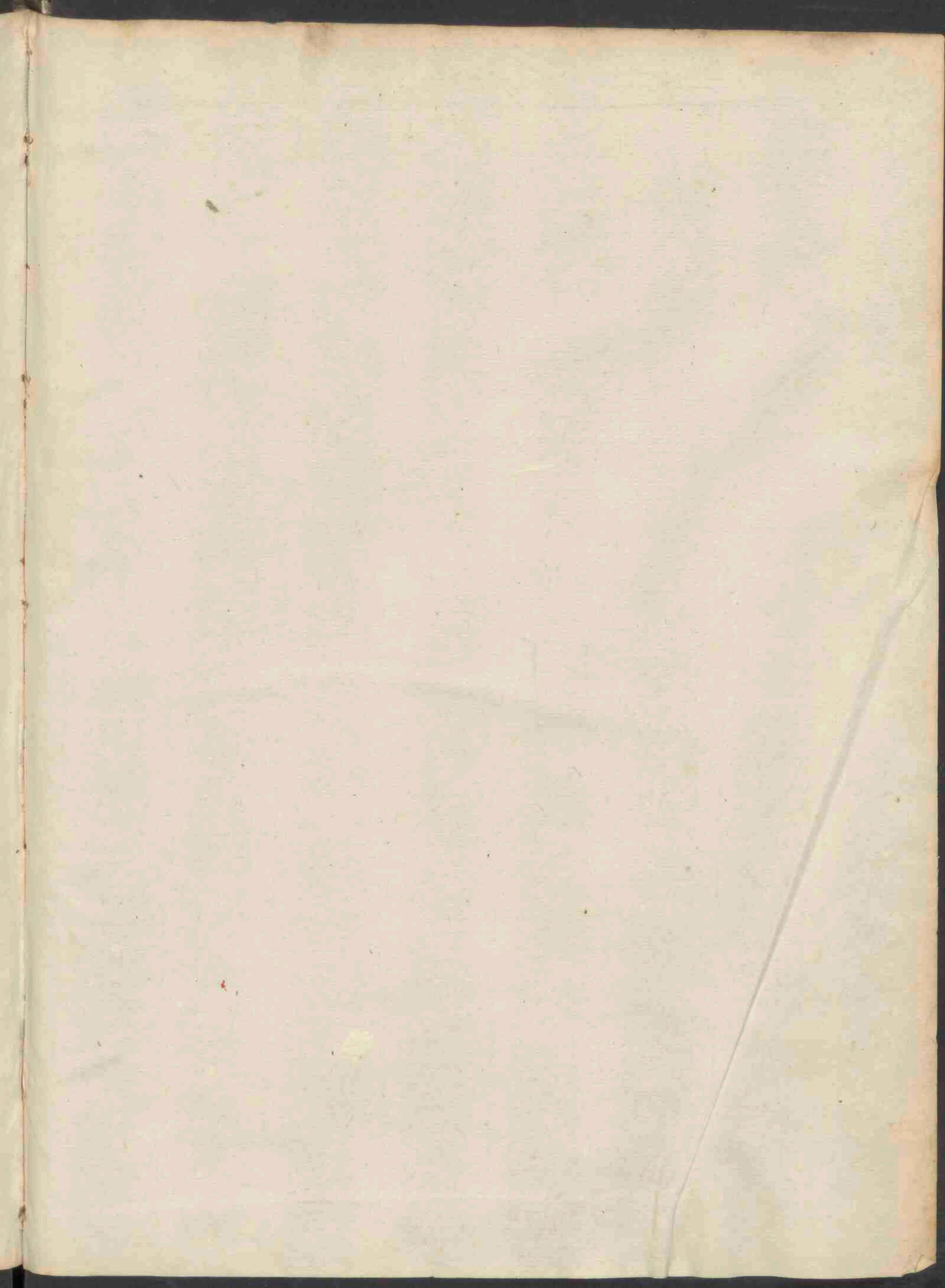

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Main body of faint, illegible text, appearing to be several paragraphs of a letter or document.

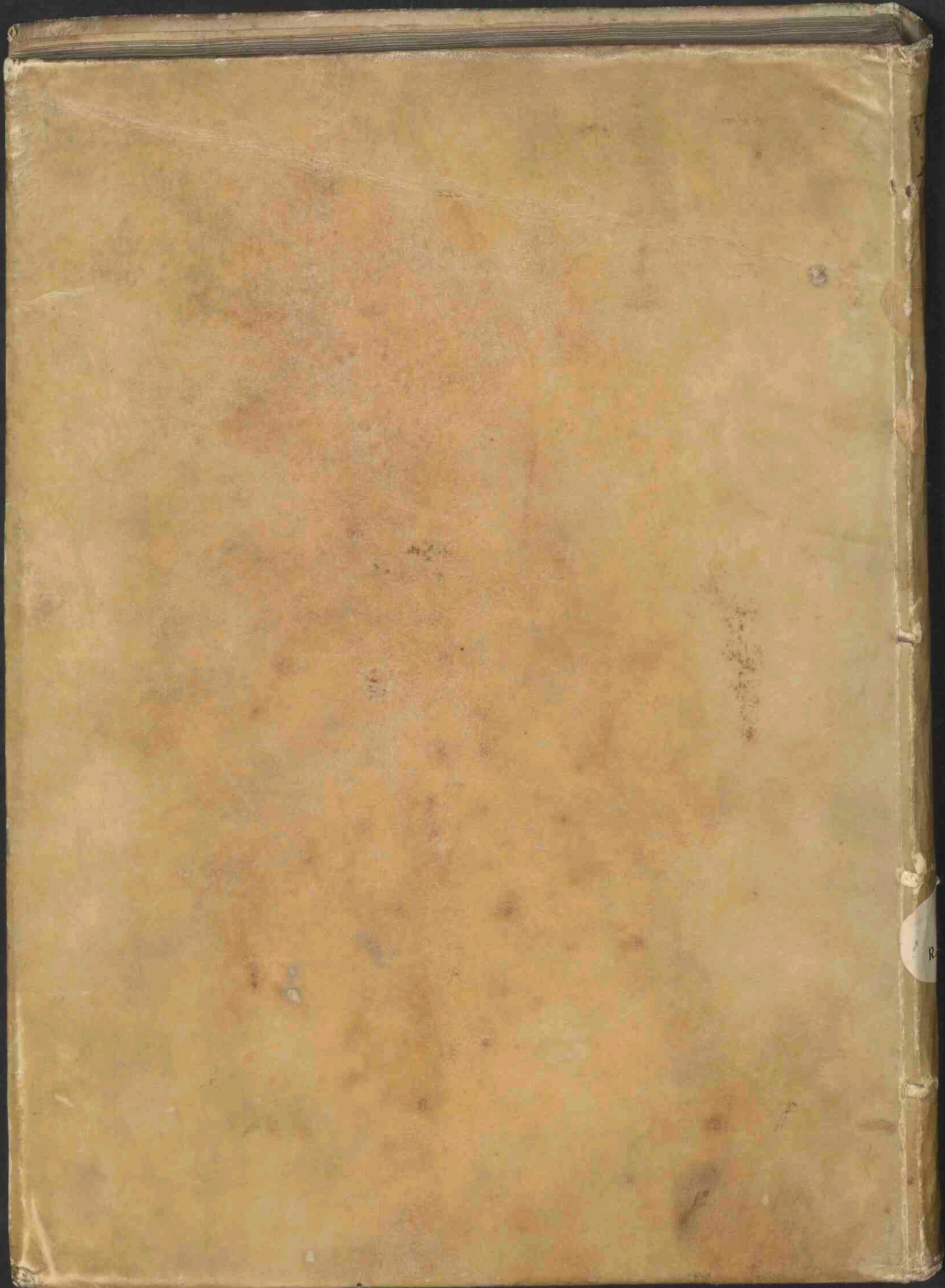
Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or closing.

Very faint text at the bottom of the page, possibly a date or reference.

977767

6742.

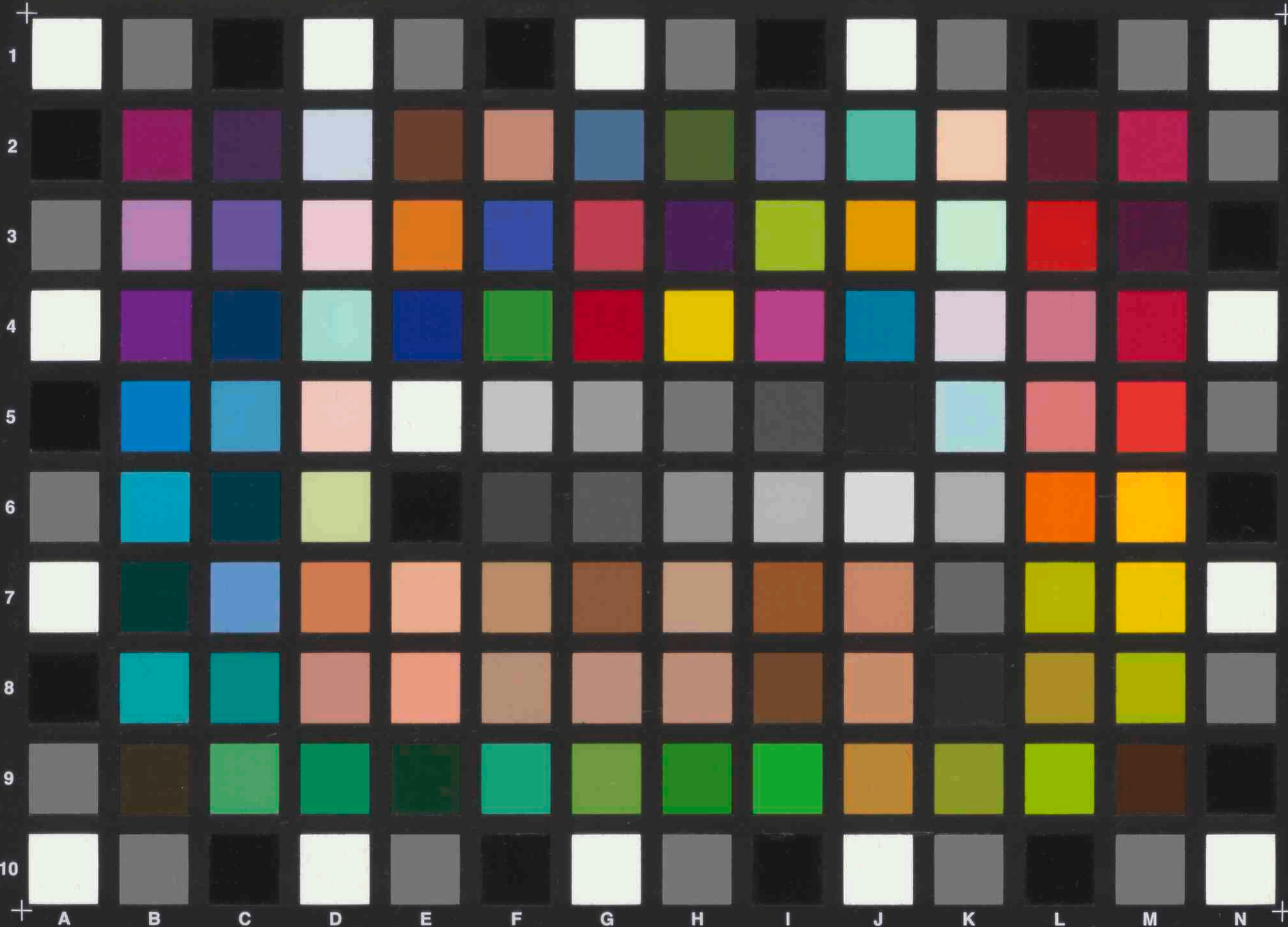

R

[Cm

colorchecker DIGITAL SG

calibrite

X-rite ColorCheckerSG S/N:151021-1259 Data 15.10.21 Item No.:MX-7181

